

דברי הכנסת

הישיבה החמישים-ושבע של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, ה' בשבט התשנ"ג (27 בינואר 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה

הופעת מבקרת המדינה בתוכנית "מוקד"

הכללת בתי-ספר ערביים ברשימת מוסדות חינוך טעוני טיפוח

מניעת שעות לימודים נוספות מתלמידי פתח-תקווה

שידורי טלוויזיה בערבית בשבת

ביצוע עבודות קבלניות על-ידי דרוזים בבסיסים צבאיים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

שאלות בעל-פה

התאונה במפעל התעשייה הצבאית ברמת-השרון

סכנה לירידה בתיירות נוכח ההתרחשויות במפרץ ובגבול הצפון

סירוב עולים חדשים לשרת בצה"ל

הצעה לסדר-היום

איומי האו"ם בסנקציות על ישראל בפרשת מגורשי ה"חמאס"

הצעות לסדר-היום פנייה אל נשיא ארצות-הברית לחון את ג'ונתן פולארד

ברכת היושב-ראש את משלחת הפרלמנט מסכסוניה-אנהלט

הצעות לסדר-היום פנייה אל נשיא ארצות-הברית לחון את ג'ונתן פולארד

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעה לסדר-היום

לדבר עם אש"ף

הצעה לסדר

הצעה לסדר-היום

לדבר עם אש"ף

הצעה לסדר-היום

מפגש חברי הכנסת עם אנשי אש"ף

הצעה לסדר-היום אי-קבלת עשרים דרוזים לעבודה בבסיס צבא-הגנה לישראל

חילופי גברי בוועדות הכנסת

הצעת חוק קופת-חולים (איסור הגבלות), התשנ"ג–1992

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק חברות בקופת-חולים (איסור הפסקת חברות), התשנ"ג–1992

(הצעת חבר הכנסת ס' שלום)

הצעה לסדר-היום הצורך להציל כ-1,500 קשישים מן התנאים המזעזעים שהם מצויים בהם

הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון – נציגות לשני המינים בדירקטוריון

של חברה ממשלתית), התשנ"ב–1992

(הצעת חבר הכנסת א' בורג)

הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון – קיצור תקופת ההתמחות), התשנ"ג–1992

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

החלטה בדבר העמדת קופות-החולים לביקורת מבקר המדינה,
לפי סעיף 9(6) לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958
הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – חובת שירות למדינה)
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעות לסדר-היום
דוח משרד החוץ האמריקני על זכויות האדם בשטחים
הצעת ועדת הכנסת להרכיב ועדה לעניין חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו
התש"ן-1990, ושמות חברה
הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון מס' 5), התשנ"ג-1993
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעות לסדר-היום
התגברות העבריינות בקרב בני נוער
הצעות לסדר-היום
התנהגות המשטרה כלפי משפחת אדג'ם מיפו
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעה לסדר-היום
רצח, תקיפה ושוד קשישים
הצעה לסדר-היום
סלילת כביש חוצה-שומרון
הצעת חוק ערי ואזורי פיתוח (תיקון – יושב-ראש ועדת שרים), התשנ"ג-1993
(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)
הצעה לסדר-היום
אי-סדרים בחברות-קדישא
הצעות לסדר-היום
מסקנות ועדת-רוגל

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום רביעי, ה' בשבט התשנ"ג, 27 בינואר 1993.

אנחנו עוברים עכשיו לסעיף הראשון בסדר-היום שלנו – שאלות בעל-פה. סגן שרת החינוך נמצא אתנו, כרגיל, והוא ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 94 של חבר הכנסת דוד מגן, בנושא: הופעת מבקרת המדינה בתוכנית "מוקד". בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יכול להיות שטרם הבחנת, אני העברתי אליך מכתב קטן בכתב ידי להצעה לסדר משום שאנחנו מתחילים בענייני חינוך.

היו"ר ש' וייס:

אני עוד לא הספקתי.

דוד מגן (הליכוד):

אני פשוט רוצה לנצל את ההזדמנות.

היו"ר ש' וייס:

מייד. יכול להיות שתוך כדי השאלתא אני אאפשר לך.

הופעת מבקרת המדינה בתוכנית "מוקד"

דוד מגן (הליכוד):

תודה לך.

נכבדי סגן שר החינוך והתרבות, נודע לי כי ביום 6 בינואר 1993 אמורה היתה מבקרת המדינה להופיע בתוכנית "מוקד" בטלוויזיה, ואף הוזמנה לבניין הטלוויזיה לשם כך.

ברצוני לשאול:

מדוע בוטלה התוכנית?

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, סגן שרת החינוך והתרבות.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

בתשובה על שאילתא בעל-פה מס' 94 של חבר הכנסת דוד מגן: על ביטול "מוקד" עם מבקרת המדינה החליט מנהל חטיבת החדשות ב-6 בינואר 1993 בשעה 20:00. בלילה זה, כזכור, בוצעה התקפה גדולה של חיל האוויר האמריקני על עירק. מנהל חטיבת החדשות החליט ברגע האחרון להאריך את מהדורת החדשות ולהעמידה על שעה, כך שלא ניתן היה לשדר באותו ערב את התוכנית "מוקד" עם מבקרת המדינה. מנהל חטיבת החדשות התקשר עם מבקרת המדינה והודיע לה על החלטתו, התנצל בפניה, והיא גילתה הבנה מלאה להחלטה זו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מגן, מכיוון שאני לא אוכל לאפשר לך כאן הצעה לסדר, ואני מייד אסביר, יש לך שתי דקות, ותעשה אתן מה שאתה מבין.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן שר החינוך והתרבות, עם כל הכבוד, בעיני התירוץ שנמסר לך הוא תירוץ קלוש. באותו ערב, ככל הידוע לי, לא היתה תוכנית חדשות אחת. כנראה היו כמה תוכניות בידור לאחר מכן. זאת היתה מלחמה שבעצם לא היתה. זוהי עוד חוליה בשרשרת פעולות פוליטיות כפי שנראות בעיני במגמה לחסוך ביקורת ממפלגת השלטון.

הראיה, שבימים האחרונים אמורה היתה להיות מוקרנת תוכנית אחרת, נדמה לי שהכין אותה הכתב לשעבר, שליח הטלוויזיה במוסקבה, והיא אמורה היתה לדבר על ששת חודשי פעילות הממשלה הזאת, על מחדליה ועל שגיאותיה הנוראות. משהו מנע גם את השידור הזה. ואם אינך יודע, אני רוצה לומר לך, כי ברגע של אמת בדיון בממשלה גם שרת החינוך והתרבות וגם שר האנרגיה הודו והתלוננו על כך שבטלוויזיה יש פוליטיזציה ויש קיפוח של מפלגת האופוזיציה הראשית.

הואיל והיושב-ראש דוחק בי – – –

היו"ר ש' וייס:

התקנון דוחק בך.

דוד מגן (הליכוד):

אני רוצה לשאול שאלה פשוטה אחת, ותענה לי בכנות. אם לא ב-6 בינואר, האם מבקרת המדינה יכולה להיות מוזמנת לתוכנית הזאת, שבוטלה שלא בתום לב, ולומר את דברה בדבר הביקורת על הוצאות המפלגות, כאשר כתב האישום הראשי מופנה כלפי מפלגת העבודה, שאתה חבר בה, וכלפי המפלגה השנייה בקואליציה, ש"ס?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, חבר הכנסת מגן. שאילתות נוספות. כרגיל נרשמים יותר. חבר הכנסת דוד מנע וחבר הכנסת שאול יהלום. היה רשום חבר הכנסת יהושע מצא, אבל אלה שניים מאותה סיעה. חבר הכנסת דוד מנע, בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

ברצוני לשאול את כבוד סגן השרה שאלה נוספת. בעבר סוכם בוועדה לביקורת המדינה, שימונה אומבודסמן לבדוק נושאים הקשורים לרשות השידור. גם דיברו על כך שזה יהיה שופט בדימוס. האם כבוד סגן השרה מוכן להעביר בעתיד תלונות מסוג זה לביקורת של בורר, של שופט בדימוס, שיבדוק את כל התלונות בנושאי שידור?

האם סגן השרה מודע לקביעה של הבורר, שבדק את התלונות האחרונות בקשר להחלטות מספר שניתנו, שלא היו צודקות, בקשר לסיקור טלוויזיוני של פניות מספר מצד סיעות שמזהות עם הליכוד?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת שאול יהלום בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני סגן השר, אתה בוודאי מייצג את שרת החינוך והתרבות. במלה אחת, הדברים שחברי הכנסת דוד מגן ודוד מנע אומרים – זה נושא של סתימת פה ברשות השידור.

דבר נוסף, לפני יומיים הכריזה שרת החינוך, שיש יותר מדי תוכניות פוליטיקה בטלוויזיה ולא טוב הדבר. אם לפחות זאת היתה מגמתה – ניחא. אבל מי כמוך יודע, שכל המערכת הפוליטית רועשת הבוקר על היפוכו של דבר, ששרת החינוך דווקא פותחת את הפה בהרבה דברים שבכלל לא היתה צריכה לומר, ופוגעת בערכי קודש, ומספרת דברים שלא היו ולא נבראו, ומדברת עם מועמדים לשופטים על הנושא של פרס ישראל.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, הדקה תמה.

שאול יהלום (מפד"ל):

לכן, אני שואל את סגן השרה, האם באמת שרת החינוך מוכנה פעם אחת להסיק מסקנות ולהעביר את הטיפול בחוק רשות השידור למישהו אחר?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום וחברי כנסת אחרים, שאלה נוספת – דקה. רצוי שאלה אחת ולא 17. בבקשה, אדוני סגן שרת החינוך.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת דוד מגן – אכן מבקרת המדינה מוזמנת מדי פעם בפעם לתוכניות טלוויזיה, וגם לתוכנית "מוקד". שיקול הדעת לגבי הזמנה של מבקרת המדינה בעתיד נעשה על-ידי עורכי התוכנית בטלוויזיה בישיבות שלהם, שמתקיימות מדי פעם בפעם.

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת דוד מנע – – –

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השרה, לא ענית לי על השאלה, מדוע אתם סותמים את פיה של מבקרת המדינה? אפשר להזמין אותה גם היום, אפשר מחר – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מגן, אין שאלה נוספת על שאלה.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת דוד מנע – אכן, על-פי פנייה של יושב-ראש רשות השידור מר מיכה ינון אל מר נקדימון רוגל, אשר בדק את הפניות, מר נקדימון רוגל הגיש דוח, שנמצא פה אצלי, והיה דיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה לגבי כל הטענות.

טבעי הדבר, שמפלגה הנמצאת באופוזיציה יש לה הרגשה שהיא לא מוזמנת מספיק לתוכניות כאלה ואחרות. כדאי שנבדוק את חצי השנה האחרונה. מדי פעם בפעם, ממלאי תפקידים מרכזיים, אם זה ראש הממשלה, או שר הביטחון, או שר האוצר, או שרת החינוך, ושרים אחרים – מוזמנים לעתים קרובות יותר. אבל אם נבדוק לגופם של דברים, תראה שלאופוזיציה יש ייצוג מכובד בתוכניות השונות של הטלוויזיה והרדיו.

לגבי השאלה הנוספת של חבר הכנסת שאול יהלום – האחראי על-פי החלטת הממשלה לחוק רשות השידור זה שר החינוך, במקרה שלנו זו שרת החינוך שולמית אלוני, וכך גם יהיה בעתיד.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מבקש עכשיו מסגן שרת החינוך והתרבות להשיב על שאלתא בעל-פה מס' 95 מאת חבר הכנסת תופיק זיאד, בנושא: הכללת בתי-ספר ערביים ברשימת מוסדות חינוך טעוני טיפוח. בבקשה, חבר הכנסת תופיק זיאד.

תופיק זיאד (חד"ש):

האמת היא שהנושא הוא אי-הכללת בתי-ספר ערביים ברשימת מוסדות חינוך טעוני טיפוח.

היו"ר ש' וייס:

כתוב "הכללה". אתה כמובן מתכוון לאי-הכללה.

הכללת בתי-ספר ערביים ברשימת מוסדות חינוך טעוני טיפוח

תופיק זיאד (חד"ש):

אדוני סגן שרת החינוך והתרבות, מתוך ידיעה שפורסמה בעיתון "הארץ" ביום 25 בינואר 1993 עולה, שבתי-הספר היסודיים במגזר הערבי אינם כלולים ברשימת מוסדות החינוך טעוני הטיפול, שייחנה החל משנת הלימודים הבאה מתוספת משאבים ניכרת. עוד נאמר בידיעה, שהגדרות הזכאות יהיו לפי "המצב הסוציו-אקונומי" של אוכלוסיית התלמידים. בכירים במשרד החינוך טענו, כך נאמר בעיתון, כי אם יחילו את מדד הטיפול גם על הערבים, לא יישארו שעות בסל למגזר היהודי.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. מה הם הקריטריונים להכללת בתי-ספר טעוני טיפוח?

3. לאור העובדה ששיעור התלמידים החלשים במגזר הערבי גבוה לאין ערוך מזה של היהודים, מדוע לא נכללו בתי-הספר היסודיים במגזר הערבי ברשימת המוסדות – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, צריך לקרוא את הטקסט ממש, חבר הכנסת זיאד.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני קורא את הטקסט ממש.

היו"ר ש' וייס:

הטקסט המדויק נמצא פה, אולי יש טעות. יש כאן שלוש שאלות שלך, אם תואיל בטובך לקרוא בדיוק את הטקסט.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני מצטער. היה משהו טכני.

3. האם תתקן ההחלטה לגבי המגזר הערבי? אם כן – מה הם הצעדים שיינקטו בנדון?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן שרת החינוך, תשובתך.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

1. הידיעה אינה מדויקת.

2. הגדרת הזכאים לסל טיפוח כוללת כמה קריטריונים, ולא רק מצב סוציו-אקונומי. בין הקריטריונים, נוסף על המצב הסוציו-אקונומי, מספר העולים בבתי-הספר, פרופיליות ועוד.

עד כה נכללו שעות טיפוח בבתי-ספר היהודיים, וכן בחטיבות הביניים במגזר הלא-יהודי, הערבי והדרוזי.

במגזר היהודי ניתנה ההקצבה לפי קריטריוני המדד רק לבתי-ספר טעוני טיפוח, ואילו במגזר הלא-יהודי לא היה מדד טיפוח, ושעות טיפוח חולקו לכל חטיבות הביניים.

3. המשרד נערך לקביעת קריטריונים שיתאימו לאוכלוסייה הערבית, וקריטריונים אלה יופעלו בשנה הבאה במסגרת ניסוי ובדיקה. סל הטיפוח במגזר הלא-יהודי לא יהיה על חשבון הטיפוח בבתי-הספר היהודיים, ויוקצו לכך משאבים מיוחדים.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת זיאד. אחריו – חבר הכנסת דראושה וחבר הכנסת פורת.

תופיק זיאד (חד"ש):

אדוני סגן שרת החינוך והתרבות, אני מתרשם שהתשובה שלך היא מתפתלת. אני רוצה תשובה שחור על גבי לבן. למה נוהגים במגזר הערבי בצורה מסוימת ובמגזר היהודי בצורה אחרת? האם נוהגים במגזר הערבי באותה צורה שנוהגים במגזר היהודי? שאלתי גם כוללת, מה התקציב שנהנה ממנו המגזר היהודי, או כל הארץ, ומה התקציב שנהנה ממנו המגזר הערבי בעניין בתי-ספר טעוני טיפוח?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת חנן פורת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, סגן שרת החינוך והתרבות, הילדים הערבים מהווים 22% מכלל התלמידים במדינה. השאלה הראשונה: למה הם לא מקבלים תקציבים בהתאם לחלקם היחסי באוכלוסיית התלמידים גם בנושא של טעוני טיפוח?

שאלה שנייה: כאשר אנחנו מודעים לכך ש-60% מהילדים הערבים הם מתחת לקו העוני, קרי טעוני טיפוח, השאלה המתבקשת, אדוני סגן השרה, היא, למה משרד החינוך לא מקפיד על מדיניות שוויונית, ואפילו על מדיניות העדפה, כדי לגשר על הפערים ולמנוע את הפער ההולך ומתרחב בין מערכת החינוך היהודית לזו הערבית, כאשר כולם אזרחי המדינה, ומדובר בילדים יהודים וערבים שהם אזרחי מדינת ישראל?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת חנן פורת, בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שרת החינוך, אין עיני צרה במגזר הערבי, ואני מקווה מאוד שהוא יקבל את כל הדברים המגיעים לו על-פי הדברים שצוינו כאן.

אם יש מגזר שחובתנו לטפח אותו טיפוח מיוחד, הרי זה המגזר הדרוזי, שבניו נאמנים ומשרתים בצה"ל. 400 מורים מן המגזר הדרוזי, שהובטח להם שיזכו בתנאים של עיירות הטיפוח ובתמריצים של עיירות הטיפוח, עדיין לא קיבלו את המגיע להם חרף ההבטחות החוזרות ונשנות שלכם. זו ההזדמנות לענות תשובה ברורה, מדוע המורים האלה אינם מקבלים את התמריצים הראויים להם, ואולי נתקן את המכשלה הזאת. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. בבקשה, תשובתך, אדוני סגן שר החינוך.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת זיאד – לגבי הנתונים שביקשת, אני מעביר לך אותם בכתב, משום שהם לא נמצאים אתי כאן, כדי שהדברים יהיו מסודרים ותוכל לקבל אותם בצורה הנכונה.

אבל רציתי להוסיף ולומר, שבכל הקשור למגזר הערבי, לבתי-הספר, במסגרת התוספת של 50,000 שעות שניתנו למערכת החינוך, החל משנת הלימודים התשנ"ד, הקצתה שרת החינוך והתרבות כ-10%, דהיינו 5,000 שעות, לטובת בתי-הספר במגזר הערבי כדי לסייע ולסגור פערים. ואנחנו מתכוונים להוסיף דברים, לדוגמה: במסגרת התאמת מורים עולים לאותם מקצועות שבהם קשה להשיג מורים במגזר הערבי, כמו מוסיקה ואמנות, חלק מהמורים האלה יכוונו ויועסקו בבתי-הספר הערביים כדי לסגור פערים וכדי לסייע לבתי-הספר שבהם חסרים היום מורים מקצועיים.

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת דראושה – אנחנו עושים מאמץ גדול כדי לסגור את הפערים, ולא ליצור מצב שבתי-ספר ערביים מקבלים פחות שעות, או מצב של אפליה בין בתי-ספר יהודיים לבין בתי-הספר הערביים. כבר אמרתי בתשובתי על השאלה הנוספת של חבר הכנסת זיאד, שבשנת הלימודים התשנ"ג אנחנו תגברנו את מספר השעות בבתי-הספר, ואני בטוח שבשלוש השנים הקרובות נצליח לעשות מאמץ גדול לסגירת פערים, לא רק בשעות הוראה או בתוספת מורים מקצועיים, אלא גם בכל הקשור למתקנים ולמבנים אחרים במערכת החינוך במגזר הערבי.

לגבי השאלה הנוספת של חבר הכנסת חנן פורת באשר לתמריצים לאותם 400 מורים דרוזים – אמרתי כאן כבר לפני כשבועיים מעל במת הכנסת, בהצעה לסדר-היום, ולפני כחודש וחצי, שהחל משנת התקציב 1993 אנחנו נשלים את מה שמגיע לגבי תמריצים למורים הדרוזים, ובימים אלה אישרה הממשלה, באמצעות התוכנית שהוצגה על-ידי מנכ"ל משרד ראש הממשלה, שמעון שבס – החלטת הממשלה מיום ראשון האחרון, המכירה בכל האזורים והיישובים האלה, על-פי המפה החדשה, כאזורי פיתוח, ולמעשה מאפשרת לכל המורים הדרוזים וגם למורים הערבים ליהנות מכל המגיע לעובדי הוראה ומתמריצים למערכת החינוך.

היו"ר ש' וייס:

תודה. סגן שר החינוך והתרבות ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 96, של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, בנושא: מניעת שעות לימודים נוספות מתלמידי פתח-תקווה. בבקשה, גברתי.

מניעת שעות לימודים נוספות מתלמידי פתח-תקווה

אסתר סלמוביץ (צומת):

עיריית פתח-תקווה החליטה להעניק שלוש שעות לימודים נוספות בשבוע לילדי כיתות ג'-ו' בכל בתי-הספר בעיר, דהיינו, לכ-16,000 תלמידים. ההסדר הנ"ל אמור היה להיכנס לתוקפו ב-17 בינואר 1993. בתאריך 6 בינואר 1993 הודיע מזכיר הסתדרות המורים בפתח-תקווה, מר יעקב בן-שמחון, כי הוא מקפיא את הסידור, והודיע למורים שלא להיענות לפניות המנהלים.

בבית-הספר "מעלה הזיתים" בקריית-מטלון, שבו מבוצע ההסדר בפועל זה כחודשיים, הוקפא ההסדר.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים המפורטים לעיל נכונים?

2. האם מדובר בהחלטת מזכיר הסתדרות המורים בפתח-תקווה?

3. מה הם המניעים לקבלת החלטה זו?

4. אילו צעדים ינקוט משרדך?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

תשובה על שאלתא בעל-פה מס' 96 של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ: הסתדרות המורים הסירה את התנגדותה לתוספת שלוש שעות לימוד בשבוע לילדי כיתות ג'-ו' בבתי-הספר בפתח-תקווה. הנושא מטופל בימים אלה לקראת הפעלה על-ידי מנהלי בתי-הספר. לפיכך, השאלות בשאלתא אינן אקטואליות עוד.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אדוני סגן השר, האם נמצאו סידורים בטיחותיים לאותם תלמידים מבית-הספר "מעלה הזיתים" בקריית-מטלון, אשר שולחו לבתיהם בשעה 12:00 במקום בשעה 13:00?

היו"ר ש' וייס:

תודה. האם היתה שאלה נוספת למישהו נוסף? בבקשה, חבר הכנסת יוסף בא-גד, במסגרת דקה.

יוסף בא-גד (מולדת):

בהזדמנות זו אני רוצה לומר, שמפעם לפעם אנחנו שומעים על יחסים עכורים בין ארגוני המורים, הסתדרויות המורים, לבין משרד החינוך, כדוגמה הזו של הוראת מזכיר הסתדרות המורים פתח-תקווה. אני שואל: מה עושים כדי להגיע להסדר קבוע, שלא יהיו איומי השבתות תכופים מצד אחד, ומצד אחר לתת למורים את המגיע להם ולשמור על זכויותיהם, אבל גם להעמיד אותם במקום, כי לא ניתן לפגוע בילדים על-ידי השבתת בתי-ספר?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת פנחס בדש, במסגרת דקה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, אין קריאות ביניים בזמן שאילתות, בוודאי לא של שרים ושל סגני שרים, שבכלל אינם יכולים לקרוא קריאות ביניים.

פנחס בדש (צומת):

אדוני סגן שרת החינוך, ידוע לי שמדיניות ממשלתך היא להוסיף שעות לימוד לבתי-הספר. אני מניח שזה תהליך שיתבצע בתוך כמה שנים. יש רשויות שיכולות להרשות היום לעצמן להוסיף שעות לימוד בבתי-הספר. מדוע אין לרשויות האלה אפשרות לקנות שעות לימוד ממשרד החינוך? אני, למשל,

פניתי למשרד החינוך ורציתי לקנות שעות לימוד. אמרו לי: לא, אתה צריך להביא מורים פרטיים שלך ולהוסיף שעות העשרה. אני מעוניין לקנות שעות לימוד שיתבצעו במשך המסגרת הרגילה של הלימודים, ולא מורים נוספים לתוך בתי-הספר.

הי"ר ש' וייס:

תודה. בבקשה, תשובה מרוכזת, אדוני סגן השר. אגב, אפשר לרכז גם תשובה.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לגבי השאלה הנוספת של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ באשר לכל סידורי הבטיחות בבית-הספר בקריית-מטלון בפתח-תקווה – אני אבקש מאנשי אגף הביטחון והבטיחות שלנו במשרד לבדוק, ואת תקבלי ממני תשובה עוד היום, כאן, בבניין הכנסת, לאחר שתיעשה בדיקה על-ידי הנציג במחוז המרכז, או מחוז תל-אביב, שבית-הספר שייך אליו.

לגבי השאלה הנוספת של חבר הכנסת יוסף בא-גד – מדי פעם בפעם ארגון המורים והסתדרות המורים מגיעים לאי-הבנות בעקבות בעיה שמתעוררת בבית-ספר כזה או אחר, או עם מורה, ובאופן טבעי, האיגוד המקצועי, הארגון שאליו משתייך אותו מורה, מעלה את הנושא ומאיים בהשבתה של בית-ספר כזה או אחר. אבל אם נבדוק מה קרה בשנה האחרונה, או בששת החודשים שחלפו מאז כניסתה של שרת החינוך והתרבות שולמית אלוני לתפקידה, מבחינת איומי שביתה ושביתות בבתי-הספר, אנחנו נראה שזו אחת השנים שבהן היה המספר הקטן ביותר של איומים בשביתה.

שאול יהלום (מפד"ל):

הי"ר ש' וייס:

לא, לא, סליחה, אין קריאות ביניים בזמן שאילתא בעל-פה. חבר הכנסת יהלום, סלח לי, גם קיבלת כבר אפשרות לשאול שאלה נוספת.

שאול יהלום (מפד"ל):

אבל זה לא נכון. על מה אתה מדבר?

היו"ר ש' וייס:

זה מפתיע אותך כל כך שיש לפעמים חילוקי דעות?

בבקשה, אדוני סגן השר, תמשיך.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לגבי השאלה הנוספת של חבר הכנסת פני בדש באשר לשעות הלימוד שניתנות על-ידי משרד החינוך – אמרת נכון, שהחל משנת הלימודים התשנ"ג הוספנו למערכת כ-50,000 שעות, ותלמידי כיתות א' וב' מסיימים היום את הלימודים לקראת השעה 13:00, במקום לקראת השעה 12:00; וגם כיתות ו'. לגבי הצעות של רשויות מקומיות, קיים כבר היום הנוהל הזה, ואני מציע לך לפנות למשרד באמצעות מחוז הדרום, ותקבל את התשובה כיצד לפנות כדי להעשיר בתי-ספר בעומר בתוכניות ובשעות נוספות.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לסגן השר. חבר הכנסת בדש, מיצינו את הנושא.

סגן השר ישיב על שאילתא בעל-פה של חבר הכנסת אברהם פורז, בנושא: שידורי טלוויזיה בערבית בשבת. בבקשה, חבר הכנסת פורז.

שידורי טלוויזיה בערבית בשבת

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, ביום 19 במאי 1992 החליטה מליאת רשות השידור להכיר בצורך של הרחבת שידורי הטלוויזיה בערבית בשבת, וביקשה מהוועד המנהל לבדוק את הנושא על כל היבטיו, לרבות ההיבטים התקציביים, ולהביא הצעה מקיפה בעניין לקראת תקציב 1993.

לאור ההחלטה העקרונית להתחיל להפעיל את השידורים, ביטלו חבר הכנסת אברהם פורז – זה אני – וחבר הכנסת דאז מיכאל בר-זהר וחבר הכנסת נואף מסאלחה, היום סגן שר, את העתירה שהגישו – ובית-המשפט העליון פסק לטובתנו הוצאות, בקובעו שהעתירה היתה מוצדקת.

רצוני לשאול:

1. האם לקראת תקציב 1993 דן הוועד המנהל של רשות השידור בנושא של הרחבת השידורים בערבית בשבת, ואם לא עשה כן, מדוע?

2. מתי יתחילו שידורי הטלוויזיה בערבית בשבת?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן השרה, בבקשה.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

תשובה על שאלתא בעל-פה מס' 97 של חבר הכנסת אברהם פורז:

1. התשובה חיובית. התקיים דיון, במסגרת הדיונים על התקציב, וגם הוקצב לכך סכום של 3 מיליוני שקלים בתקציב הפיתוח.

2. התחלת השידורים קשורה בהיערכות של הטלוויזיה בערבית, בשכירת כוח אדם נוסף ובמשא-ומתן עם ארגוני העובדים. השידורים יופעלו עם תום ההליכים האלה.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת פורז. אחריו, במסגרת דקה – חבר הכנסת דוד מגן; אחריו – חבר הכנסת רענן כהן. כל אחד דקה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני סגן השר, אתה אומנם סגן שרת החינוך והתרבות ואין לך השפעה ישירה על רשות השידור, לכן אני רוצה רק לומר דרך לרשות השידור, שהתשובה איננה מספקת.

לדעתי, היה מחובתם לומר לנו היום את המועד לתחילת השידורים, ולא לספר לנו על היערכות כללית בגלל מחסור בכוח אדם. מאחר שטיפלתי בנושא רשות השידור במסגרות אחרות, אני יודע שבדרך כלל יש לרשות השידור שלנו עודף בכוח אדם, ועובדי הטלוויזיה בערבית אומרים שניתן להפעיל את זה מייד. מה גם שבשלב הראשון אפשר להתחיל לשדר סרטים, שבהם יש תרגום בעברית ובערבית לכלל הציבור.

אני רוצה למחות על התשובה, ואני מבקש ממך שתאמר לאנשי רשות השידור, שהם צריכים להתחיל להפעיל את השידורים מייד.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת דוד מגן, אם תעשה זאת בחצי דקה, אתן את רשות השאלה גם לחבר הכנסת אלסאנע.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השר, האם שמעת על ערוץ מס' 3? אילו השתתפת בדיון שהתקיים השבוע עם משרד התקשורת, אני חושב שהיית מוצא לזה פתרון קל ופשוט.

ביקשתי את רשות השאלה הנוספת כדי לפנות ליושב-ראש דווקא. אדוני היושב-ראש, דווקא אחרי הדברים שאמר חבר הקואליציה, מר פורז, אני רוצה למחות על ביזוי הכנסת על-ידי משרד החינוך והתרבות. אנחנו לא מצליחים לקבל אף לא תשובה אחת על כל השאלות שנשאלו. יש כאן מערכת של התחמקות במושגים של להד"ם, של להתפלפל, במשך היום תינתן תשובה וכו'. מוסד השאילתא, בכל מה שקשור לשרת החינוך והתרבות, וגם – אני מצטער לומר זאת לידידי – לשליחה-סגנה חבר הכנסת מיכה גולדמן, פשט את הרגל. תתחילו לענות לעניין.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מגן, על שאתה עושה במסגרת של דקה אין שליטה. אבל – – –

חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

חבר הכנסת מגן, אתה צודק אבל – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, אנא.

רענו כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני בהחלט מעריך את שידורי הטלוויזיה בערבית. כאשר אנחנו אמורים ללכת לקראת עידן של שלום, אנחנו צריכים להבטיח שהשידורים בערבית יהיו גם בשביל העולם הערבי והמדינות השכנות. אין ספק שאנחנו צריכים לחתור לקראת ערוץ נוסף בטלוויזיה הערבית, וכבר עכשיו אנחנו צריכים להיות מוכנים לזאת, וכבר לעשות את כל ההכנות הדרושות כדי להפעיל את הערוץ השלישי על מנת שישדר בערבית לאוכלוסייה שנמצאת במדינת ישראל, ובעיקר לעולם הערבי. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, חצי דקה. זה מעבר למנה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני מודה ליושב-ראש הכנסת.

ברצוני לשאול: קיים מחסור בצוותי טלוויזיה בערבית, ורק במידה שיש, לעתים באופן רזרבי, דואגים להקצות צוות טלוויזיה לסיקור האירועים במגזר הערבי בשביל ה-TIN. שאלתי: האם אין כוונה להגדיל את מספר הכתבים של הטלוויזיה ואת הצוותים המסקרים את האירועים במגזר הערבי בשביל שידורי הטלוויזיה בערבית? תודה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, אם תוכל לענות באופן מרוכז, אני אודה לך.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת אברהם פורז – כידוע לך, ועדת-לבני יושבת בימים אלה ודנה בכל מה שקשור גם בתוכניות בשפה הערבית. לכן אני מציע שנמתין.

במקביל אבקש מיועצת השרה, מיכל רפאלי, לפנות אל רשות השידור כדי לקבל תאריכי יעד לגבי הרחבת התוכניות – – –

אברהם פורז (מרצ):

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לכן אבקש לקבל את התאריכים לגבי הרחבת התוכניות על-פי השאילתא שאתה הגשת.

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת דוד מגן בעניין ערוץ מס' 3 – אכן יש ערוץ מס' 3, שאינו מופעל, והכוונה היא להפעיל אותו בעתיד כדי שנוכל להרחיב את תוכניות הספורט. גם זה קשור בוועדת-לבני, שעומדת לסיים את עבודתה. אז נוכל לראות הערכות של רשות השידור לגבי העתיד על-פי המלצת ועדת-לבני.

דוד מגן (הליכוד):

מה זה "עתיד"?

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

ועכשיו לשאלה ולהערה הנוספת של חבר הכנסת מגן, כשדיברת על התחמקות משרד החינוך והתרבות ממטן תשובה על שאלות. אני מבין את המצוקה שאתה נמצא בה כחבר אופוזיציה. קשה לך כחבר אופוזיציה להקשיב לאנשי הקואליציה משיבים על שאלות שאתם שואלים. אבל תמתין – –

דוד מגן (הליכוד):

זה מאוד משעשע.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת רענן כהן – אני רוצה לומר, שרשות השידור ערוכה כדי שתוכל לתת בעתיד את התוכניות. ברגע שיעמדו לרשותה האמצעים וכוח האדם, אני בטוח שהיא תרחיב את התוכניות בעתיד, בהתאם לשאלה הנוספת שהעלית.

לחבר הכנסת טלב אלסאנע – השבתי על השאלה המקורית של חבר הכנסת אברהם פורז ואמרתי שרשות השידור מגייסת בימים אלה כוח אדם נוסף כדי שאפשר יהיה להרחיב את הסיקור במגזר הערבי ולהביא לציבור הרחב יותר ויותר שידורים מהשטח ותוכניות על המגזר הערבי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

למה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, זה בניגוד לסדרים.

אני מודה מאוד לסגן שרת החינוך והתרבות.

עכשיו תוצג שאלה של חבר הכנסת אסעד אסעד לשר חיים רמון, שמייצג פה, כידוע לכם, את הממשלה כקולקטיב, וגם שרים בודדים. זו שאלתא מס' 92, שהוגשה לשר הביטחון, בנושא: ביצוע עבודות קבלניות על-ידי דרוזים בבסיסים צבאיים.

סילבן שלום (הליכוד):

האם יש תקדים לכך ששר אחר עונה על שאליתות?

היו"ר ש' וייס:

כן, השר המקשר. תקדים קורפו, שחל, מילוא. תקדימים מרתקים.

דוד מגן (הליכוד):

זו הזדמנות לאחל רפואה שלמה לסגן שר הביטחון.

היו"ר ש' וייס:

כן, אני מצטרף בכל לבי לאיחולי ההחלמה.

חבר הכנסת אסעד, יש לי אליך בקשה. היתה אצלנו טעות קטנה, שאין לך כלל קשר אליה. השאלתא בעל-פה היא של 40 מלים. לך אושרו 126 מלים, במקרה. תקצר בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אני צמוד למה שכתוב בטקסט.

היו"ר ש' וייס:

תשתדל, אני לא מחייב אותך.

ביצוע עבודות קבלניות על-ידי דרוזים בבסיסים צבאיים

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זה שנים מבוצעות עבודות קבלניות שונות בבסיסי צה"ל השונים על-פי הזמנות אגף הבינוי במשרד הביטחון, או יחידות הבינוי של צה"ל.

להלן מקרים מספר המעוררים תמיהה בשאלות לגבי שינוי היחס כלפי קבלנים דרוזים. החברה חלבי נג'יב את חלבי סולימאן מדליית-אל-כרמל, קבלנים לעבודות סלילה ופיתוח, הוזמנו על-ידי אגף הבינוי במשרד הביטחון להשתתף במכרז סגור בבסיס צבאי של חיל הים בעתלית. כאשר הם הופיעו בתאריך 14 באוגוסט 1991 כדי להשתתף בסיור, הודיעו להם כי נבצר מהם להיכנס לבסיס בשל היותם דרוזים.

במקרה השני, קיבלו אותם קבלנים בתאריך 23 בספטמבר 1992 מיחידת הבינוי של צה"ל הזמנה לביצוע עבודות בבסיס האמור, וכן נאמר להם להתארגן לקראת ביצוע העבודה. כפי שנדרש, הם המציאו רשימת עובדים שיועסקו על-ידם בביצוע העבודות לצורך קבלת רשיון כניסה, והרשימה כללה בני עדה אשר שירתו ועדיין משרתים במילואים בצה"ל. בכל זאת נמסר להם כשהגיעו למקום, כי הכניסה לדרוזים אסורה.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיבני:

1. האם אכן קיימת הוראה האוסרת על קבלנים ועובדים בני העדה הדרוזית ששירתו בצה"ל לבצע עבודות בבסיס צה"ל? אם היא קיימת, מה הם הנימוקים לקיומה?

2. האם זאת החלטה חד-פעמית של קצין הביטחון באותו בסיס, או הנחיה של הדרג הגבוה? אילו אמצעים ינקוט שר הביטחון על מנת למנוע מקרים דומים של מבוכה, עוגמת נפש, השפלה ופגיעה בכבודם של – –

היו"ר ש' וייס:

רגע, סליחה. אתה הוספת על הכתוב, חבר הכנסת אסעד.

אסעד אסעד (הליכוד):

— — קבלנים שנאמנותם מוכחת, שהמדינה רואה אותם כשווי חובות — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אסעד, רק רגע.

אסעד אסעד (הליכוד):

אלה השאלות שלי.

היו"ר ש' וייס:

יש פה שתי אי-הבנות. אחרי שאתה מגיש שאילתא בעל-פה, היא עוברת ניסוח, קיצור — —

אסעד אסעד (הליכוד):

אם היית מאפשר לי לומר עוד משפט, הייתי מסיים.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

— — המדינה רואה בדרוזים האלה שווי חובות, אולם מסתבר שאינם שווי זכויות. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אני מודה לך מאוד. אדוני השר, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בעוד כשעה תשיב הממשלה על הצעה לסדר-היום בנושא: אי-קבלת 20 דרוזים לעבודה בבסיס צבא-הגנה לישראל. אני חושב שאז אפשר יהיה להרחיב. מכיוון שאושרו גם שאילתא בעל-פה וגם הצעה לסדר-היום, אני אסתפק בתשובה קצרה מאוד על השאילתא בעל-פה.

לשאלות 1 ו-2 של חבר הכנסת אסעד אסעד: הדבר נבע מפירוש מוטעה של ההנחיות. בעקבות המקרה הוצאה הוראה מחודשת, שאינה משתמעת לשתי פנים.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני לא שומע כלום.

שר הבריאות ח' רמון:

אני אפנה את פני אליך.

היו"ר ש' וייס:

כך יהיה יותר טוב.

שר הבריאות ח' רמון:

אני אפנה עם הגב אל היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

במקרה זה העיקר הוא השואל.

שר הבריאות ח' רמון:

אני חוזר ועונה – לשאלות 1 ו-2: הדבר נבע מפירוש מוטעה של ההנחיות. בעקבות המקרה הוצאה הוראה מחודשת, שאינה משתמעת לשתי פנים, שדין דרוזים יוצאי צבא כדין יהודים יוצאי צבא. כל העובדים, דרוזים כיהודים, שיועסקו במתקנים סודיים יעברו מבחנים ביטחוניים פרטניים, אשר הם ורק הם יאפשרו את העסקתם. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אסעד, אחר כך – לחבר הכנסת רענן כהן, ואחריו – לחבר הכנסת עובדיה עלי. חבר הכנסת אסעד, בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, מעניין שכשמעלים שאלות כאלה, אנחנו חוזרים ושומעים שוב ושוב תשובות כאלה. שמענו כבר בעבר תשובות כאלה גם בכנסת, גם מפי שרים וגם מפקידי הממשלה.

אני שאלתי שאלה, והשר מדבר בתשובתו על הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת טריף, שתועלה אחר הצהריים.

כפי שאמרתי, אנחנו מקבלים תמיד אותן תשובות. מעניין שאחר כך תמיד באים ומתנצלים ואומרים, זה קורה. עד מתי יימשך היחס הזה כלפי הדרוזים, אפליה כלפי המגזר הדרוזי, ובעיקר החייל המשוחרר הדרוזי? יש אפליה, ואני מקווה שהיא לא תימשך.

מעניין, הדרוזים שווים רק בשדה הקרב. רק ביום ראשון האחרון ליווה צה"ל שני חללים, אחד מהם דרוזי, אמיר שייח, וחי קלומיטי מאזור תל-אביב. שניהם חיילים. שם, בשדה הקרב, בסיור המבצעי, כלנו שווים בפני אלוהים ובפני אדם. מתי תיפסק האפליה הזאת כלפי החייל המשוחרר הדרוזי? תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת רענן כהן, דקה. אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, נדמה שמדינת ישראל צריכה לקיים חשיבה כללית כלפי העדה הדרוזית.

כל מיעוט קשה לו להיות מיעוט, ובפרט במדינת ישראל. אנחנו מדברים על המיעוט שבמיעוט, על העדה הדרוזית, שקשרה את גורלה עם מדינת ישראל. היא נמצאת באוכלוסייה מעורבת של בני מיעוטים שאינם משרתים בצבא.

לא יכול להיות, שמדינת ישראל מתעלמת מפעם לפעם מהעדה הדרוזית. אנחנו צריכים לקיים ישיבת ממשלה כדי להחליט אילו פנים אנחנו מפנים לעדה הדרוזית, מה אנחנו נותנים להם ובאיזו צורה. זה מיעוט שחשוב לנו לשמור עליו במזרח התיכון ובתוך מדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר רמון, התשובה שלך בנושא הקונקרטי אכן מספקת. צר לי על שלא הרחבת את הדברים בשאילתא. את תשובתך המפורטת על השאילתא של חבר הכנסת אסעד השארת למסגרת התשובה המפורטת יותר שתינתן על ההצעה לסדר-היום. אני חושב שזה לא לגמרי בסדר. תפרט את הדברים. נשאלה שאילתא, נא להתייחס אליה ברצינות הראויה.

יעקב שמאי (הליכוד):

השאילתא אושרה בשבוע שעבר, אבל חבר הכנסת אסעד אסעד נסע להלוויה ולכן נגנבה ממנו הצעה לסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

מדובר בהצעה לסדר-היום שמעלה סגן יושב-ראש הכנסת. חבר הכנסת שמאי, כאשר יש שאילתא בעל-פה, אנחנו בנשיאות לא מאשרים דחיפות, או להיפך. כל חבר כנסת יש לו הצעה רגילה והוא יכול לעשות מה שהוא עושה. לנשיאות אין השפעה על זה.

דוד מגן (הליכוד):

ההערה היתה על כך שהשר אומר, שהואיל והנושא נמצא בסדר-היום – לכן הוא לא עונה.

היו"ר ש' וייס:

לשר יש עוד אפשרות לענות. יענה גם יענה.

שר הבריאות ח' רמון:

השר אמר שעכשיו הוא יענה על השאלה הספציפית ששאל חבר הכנסת אסעד אסעד. עניתי. אם אתה מצטט את השר, תצטט נכון. תגיד שאתה חושב שלא עניתי.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אני בטוח שאתה תתמודד גם עם האתגר הזה.

בבקשה, חבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני חוזר ואומר, שהתשובה של השר בנושא הקונקרטי אכן מספקת. אני מבקש להדגיש זאת. עם זאת, יש גם נושא הרבה יותר כולל וכללי. כל הזמן, פעם אחר פעם אנחנו חוזרים ודנים בנושא של העדה הדרוזית, עם האי-נעימויות שכרוכות בעניין הזה.

לאותם אנשים יש כבוד. לדעתי, בכל פעם שאנחנו פוגעים בבני העדה אנחנו יוצרים איזה חיץ, מתח מיותר, מרירות ותסכול בקרב בני העדה הזאת, שכרתה אתנו לא רק ברית דמים, אלא היא כרתה אתנו גם ברית חיים.

לכן אני מבקש לדעת, האם יהיה אחת ולתמיד סוף לפגיעות בבני העדה הדרוזית? אני רוצה לשמוע תשובה, כדי שתופעות מהסוג הזה לא יישנו. כל נושא כזה חייב להיות פונקציה של בדיקות ביטחוניות, ולא תוצאה של השתייכות לעדה זאת או אחרת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, תשובתך.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, נדמה לי שכאשר אנחנו משיבים באריכות, יש טענות שאנחנו משיבים באריכות.

אני בהחלט עניתי באופן מוחלט על הנושא הספציפי, ואמר את זה בהגינות חבר הכנסת עובדיה עלי. נשאלה שאלה ספציפית. לא נשאלה שאלה על מקומה של העדה הדרוזית בישראל או על היחס לעדה הדרוזית וכו' וכו'. נשאלה שאלה, מה קרה במקום מסוים, בשעה מסוימת. קרה דבר חמור. מישהו פירש לא נכון הנחיות. אמרתי שבעקבות הפירוש הלא-נכון העניין תוקן באופן מוחלט, חד-משמעי.

ברור שבשתי דקות, בעיקר כשאחר כך יש עשר דקות לתשובה על הצעה לסדר-היום, עונים על שאלה הספציפית.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני השר, כל הזמן – – –

שר הבריאות ח' רמון:

סליחה. חבר הכנסת אסעד אסעד, אם זה כל הזמן, אז כל הזמן גם לפני יולי 1992.

הגיע לידיעת הממשלה הזאת, שר הביטחון הזה, מקרה חמור. שר הביטחון בא ומייד ונתן הנחיה, שלא יישנו מקרים כאלה. הוא נתן הנחיה חד-משמעית בעניין הזה. אתה צריך לבוא ולברך ולומר: טוב שניתנה החלטה. נראה אם היא תעמוד במבחן הזמן ואם אכן היא תיושם.

אי-אפשר לבוא ולהגיד, משום שבעבר, ואתה היית שותף יותר ממני לעבר הזה – – –

דוד מגן (הליכוד):

אתה היית שותף בין 1984 ל-1990. מה עם שש השנים הללו? שש שנים הייתם שותפים בממשלה.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת מגן, אני אענה לך על זה כשהיה לי – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מגן, אתה היום עם כל האנרגיה.

דוד מגן (הליכוד):

צריך לדייק בעובדות. מי שהיה שר הביטחון ב-1984-1990 הוא ראש הממשלה דהיום; שש שנים הוא יכול היה לעשות.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת. חבר הכנסת אסעד. אדוני השר, יש לי בקשה, אל תשיב על קריאות ביניים כי זו שאילתא בעל-פה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רק עונה לחבר הכנסת אסעד.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

ולכן אני מציע שתברך על התשובה הזאת ותגיד שאתה מקווה שהיא אכן תיושם; ואם, חס וחלילה – ואני מקווה באמת, חס וחלילה – היא לא תיושם, אזי בוודאי נשמע על כך ביקורת. יש על כך מעקב. העדה הדרוזית היא עדה מאוד תוססת. כל אירוע מהסוג הזה לא נשמר בסוד. וודאי שאנחנו נראה ונלמד, ומי שלא ימלא את ההוראה הזאת, יטופל בדרך מינהלית.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר. הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

רענן כהן (העבודה):

אני שאלתי שאלה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני עניתי, חבר הכנסת רענן כהן.

היו"ר ש' וייס:

אני כבר מסרתי רשות הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

שר הבריאות ח' רמון:

שנייה, אדוני היושב-ראש.

אני עניתי, חבר הכנסת רענן כהן, שהרחבת הנושא מעבר לנקודה הספציפית הזאת תיעשה כאשר אני אענה על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת סאלח טריף.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מודעים לזה, ששאלות בעל-פה הן ממוקדות, וטוב שזה יהיה כך.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, סגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון מס' 5), התשנ"ג–1993, שהחזירה ועדת הכנסת.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אני מזמין את השר רמון להשיב על שאלתא בעל-פה, שהופנתה לשר הביטחון, וזו שאלתא מס' 98 של חבר הכנסת רפי אלול. הנושא – התאונה במפעל התעשייה הצבאית ברמת-השרון. בבקשה, חבר הכנסת אלול.

התאונה במפעל התעשייה הצבאית ברמת-השרון

רפאל אלול (העבודה):

בעקבות תאונת העבודה במפעל התעשייה הצבאית ברמת-השרון ומותו של אמיר אלתר, זיכרוננו לברכה, שאלתי לכבוד השר:

1. האם הוסקו ויושמו מסקנות חקירת הפיצוץ במפעל התעשייה הצבאית בנוף-ים?

2. מדוע הוקפאה תוכנית העברת המפעלים לנגב?

3. כיצד תבטיח את ביטחונם של התושבים המתגוררים בקרבת המפעלים הביטחוניים?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. בבקשה, אדוני השר.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, 1. התשובה חיובית. בעקבות הפיצוץ במפעל התע"ש בנוף-ים, מינה שר הביטחון ועדה בראשותו של האלוף במילואים עמוס חורב, על מנת לבחון את הגורמים לאירוע, להפיק לקחים מן האירוע ולהמליץ על הדרכים לשיפור מצב הבטיחות.

המלצות ועדת-חורב אומצו על-ידי שר הביטחון. חלקן יושמו וחלקן בתהליך יישום. הוועדה המליצה, בין השאר, על הקמת ועדת היגוי ליד שר הביטחון, וועדה זו אכן הוקמה.

בתע"ש נערכה בדיקה יסודית של נוהלי הבטיחות, ומסקנות הבדיקה יושמו ברובן וחלקן בתהליך יישום.

בעקבות האירוע שאירע במפעל ברמת-השרון, מינה מנכ"ל התע"ש ועדה מקצועית בראשות מפקד היחידה לסילוק פצצות במפקדת קצין הנדסה ראשי לבדיקת סיבות הפיצוץ.

2. אשר להעברת המפעלים לנגב, הנושא נמצא בבחינה של ועדה בין-משרדית, הפועלת על-פי החלטות והנחיות של הממשלה.

3. יש לקוות, כי יישום הלקחים מן הפיצוץ שאירע בנוף-ים אכן ישפר את מצב הביטחון במתקני מערכת הביטחון.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה. חבר הכנסת אלול, שאלה נוספת. ואחריו – חבר הכנסת פנחס בדש, דקה; ואחריו – חבר הכנסת שאול יהלום, דקה.

רפאל אלול (העבודה):

אני מודה לשר על התשובה המקיפה.

לא נאמר מתי תתחיל העברת המפעלים לנגב, ועם העברת המפעלים הזאת, כמה אנשים ייתוספו לתעשייה הצבאית? אולי זה יהיה חלק מהפתרון של המצוקה של התעשייה הצבאית. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. בבקשה, חבר הכנסת פנחס בדש.

פנחס בדש (צומת):

אדוני השר, בעקבות התשובה המתחמקת בנושא העברת מפעלי תע"ש לנגב, יש לי שאלה קצרה: מהו סף האסון שצריך להתרחש והנזק ברכוש ובאדם, כדי שמשרד הביטחון יישם את החלטת הממשלה להעביר את מפעלי תע"ש לנגב?

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני השר, שורש כל הבעיה כאן, הן של פיצוצים של מפעלי התעשייה, שצריכים כמובן לעבור לנגב, הן של טילי "סקאד" וסכנתם, והן של מלחמה, שלא תפרוץ חס וחלילה, הוא ביזור האוכלוסין בגוש-דן הדחוס. הממשלה הזאת עוצרת את פיזור האוכלוסין לכל שטחי יהודה ושומרון, כאשר 120,000 התושבים שנמצאים שם, אם הם לא היו ביש"ע, הם היו גרים בהרצלייה ובתל-אביב.

האם אתה לא חושב שמדיניותכם להקפיא את ההתנחלויות גורמת במישרין לדחיסה בגוש-דן ולסכנת היפגעות מכל הסכנות שנמנו?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, לגבי העברת התעשייה הצבאית – הממשלה יושבת ובודקת את יכולת המעבר. צריך לדבר אמת. חבר הכנסת בדש, כל ההצהרות בעבר בנושא העברת התעשייה הצבאית לנגב היו לצורך בחירות. אי-אפשר להעביר שום מפעל בלי לדבר עם העובדים. הממשלה הקודמת, שהחליטה את ההחלטות האלה, החליטה אותן על מנת למצוא חן בעיני בוחרים במקומות מסוימים. הם לא באו בדברים עם העובדים, הם לא דיברו אתם, הם לא בדקו את העניין לגופו, האם ניתן – – –

פנחס בדש (צומת):

איך אתה יודע?

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת בדש, איזה מין מנהג זה? אתה פתחת את העניין, נתת לי ציון "תשובה מתחמקת". אתה רוצה שאני אתן ציונים לרמת השאלה שלך?

פנחס בדש (צומת):

לא.

שר הבריאות ח' רמון:

אז תתאפק.

הדבר הזה הוא מסובך ומורכב. אף אחד לא רוצה שיעבירו מפעלים לרמת-חובב ולמחרת הם ייסגרו.

דוד מגן (הליכוד):

לרמת-בקע.

שר הבריאות ח' רמון:

לרמת-בקע, סליחה. אף אחד לא רוצה שיעבירו את המפעלים לרמת-בקע, ובעוד חודש-חודשיים, אחרי שהם יעברו וישקיעו מאות מיליונים במעבר, הם ייסגרו. צריך לבדוק אם העובדים יכולים לעבור. כל הנושאים האלה הם בהחלט בבדיקה, כאשר המגמה היא להוציא את המפעלים ממרכזי אוכלוסין. בהחלט, זו המגמה, זה הרצון, אבל לא לצורך תרגיל ביחסי ציבור, אלא באמת.

לצורך כך הוועדה הבין-משרדית הזאת נכנסה למשא-ומתן עם העובדים; היא בודקת את העניין על כל היבטיו; בודקת גם אלטרנטיבות. אני מודה כאן: אלטרנטיבות לרמת-בקע, כי לא בטוח שניתן להעביר לרמת-בקע, אולי ניתן להעביר למקומות אחרים, גם הם בדרום. כל הדברים האלה נמצאים בבחינה, ואנחנו מקווים, שהוועדה אכן תסיים את עבודתה בהקדם, עם כל האילוצים של המשבר הקשה שעובר על תע"ש.

פנחס בדש (צומת):

לא ענית על הבעיה הביטחונית.

היו"ר ש' וייס:

היתה לך שאילתא אחת, לא שלוש, חבר הכנסת בדש.

שר הבריאות ח' רמון:

אני ענתי לך על הבעיה הביטחונית. יש מגמה להוציא את המפעלים המסוכנים מאזורים מאוכלסים. אני אומר: יש לי אפילו נגיעה אישית בעניין, אני גר כמה מאות מטרים מהמפעל ברמת-השרון. לכן אני יכול להגיד לך, שאתה לא צריך להתווכח אתי. יש לי עמדה בנושא. אני רוצה שזה יקרה, אבל לא לצורך תרגיל ביחסי ציבור, ולא כדי לבוא לנגב, לבאר-שבע, ולהודיע: אנחנו בעד הוצאת המפעל – ולא לעשות שום דבר במשך כל השנים.

לחבר הכנסת שאול יהלום – אנחנו גאים על כך, שאנחנו הפסקנו את ההתנחלויות באזורים צפופי אוכלוסייה בשטחים, כי אנחנו לא רוצים, ורואים סכנה יותר גדולה למדינת ישראל מהסכנות שאתה מנית – וניתן לטפל בהן בדרך אחרת – בכך שנספח למדינת ישראל 2 מיליוני פלשתינים. סיפוח רצועת-עזה והפיכתה לחלק בלתי נפרד ממדינת ישראל, כמו שאתה וחבריך רוצים, זו הפצצה הכי מסוכנת, ואני יכול לומר, שבחיים אפילו לא חלמו לייצר אותה בתעשייה הצבאית.

לכן אנחנו נטפל בסיכונים של התעשייה הצבאית בדרך שפירטתי, ואנחנו מטפלים ומנטרלים את הסכנה הנוראה, שאתה רוצה להביא עלינו, ואת האסון שאתה רוצה להביא עלינו, בכך שהקפאנו את ההתנחלויות באזורים צפופי אוכלוסייה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר חיים רמון. השר לקליטת העלייה ישיב על שאילתא בעל-פה של חבר הכנסת גדעון שגיא. חבר הכנסת גדעון שגיא אינו נוכח. בטל. שר התיירות ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 100 בנושא: סכנה לירידה בתיירות נוכח ההתרחשויות במפרץ ובגבול הצפון – מאת חבר הכנסת יוסי כץ. בבקשה, חבר הכנסת יוסי כץ.

סכנה לירידה בתיירות נוכח ההתרחשויות במפרץ ובגבול הצפון

יוסי כץ (העבודה):

לאחרונה נמסר, כי יש סכנה לירידה בממדי התיירות לישראל נוכח המצב במפרץ ובגבול הצפון מחד גיסא, והחשיפה התקשורתית הגדולה לנושא המגורשים מאידך גיסא.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים האלה נכונים?

2. אם כן – מה יעשה במקרה שהמאורעות יוחמרו וייגדע מקור פרנסתם של רבים מהמועסקים בענף התיירות?

3. מה עושה משרד התיירות על מנת לשווק את התיירות לישראל בשוקי חוץ-לארץ, לאור המצב הנזיל במזרח התיכון ובמפרץ?

4. אם המצב יוטב, מה הוא הפוטנציאל של התיירות לקלוט כוח אדם כאשר האבטלה גוברת בישראל?

היו"ר ש' וייס:

תודה. בבקשה, אדוני שר התיירות, תשובתך.

שר התיירות ע' ברעם:

לשאלה הראשונה: אומנם אין לנו נתונים על מצב התיירות ברגע זה, אבל מה שאנחנו יכולים לומר הוא, שאם סיימנו את שנת 1992 כשנת שיא של תיירות, קרוב ל-1.8 מיליונים, הרי אם אני לוקח נתון אחד, והוא סוף דצמבר, שזה חג המולד, בחג המולד השנה הגיעו לארץ פחות תיירים משציפינו, הגיעו כמו ב-1987 וב-1991, ואם זה מצביע על מגמה, אזי המגמה היא מגמה מעורבת. החודשים ינואר ופברואר הם חודשים שחונים בתיירות. לכן נוכל לראות את העניין בתקופה מאוחרת יותר.

עם זאת, שאלת אותי: אם כן – מה אני אעשה? אף שאני לא אומר "כן" מוחלט, אני אומר שאני מביא את העניין בחשבון.

תעשיית התיירות בארץ היא התעשייה הכי רגישה למאורעות מדיניים ולמאורעות ביטחוניים. אתה יכול להגיע מגיאות צפויה בשנת 1993, אולי לממדי שפל, אם יהיו מאורעות ביטחוניים שלא נמצאים בתחום שליטתנו, אבל התחזית שלנו עדיין גבוהה מאוד.

עם זאת, אנחנו פועלים עכשיו פעולה ממשית לעידוד תיירות הפנים בארץ, וגם לעידוד ה"צימרינג" בגליל ובנגב, וגם בתי-מלון רבים נמצאים בשלב בנייה ואף קולטים כוח אדם. אם נגיע באמת למצב

קשה, נצטרך ללכת למבצעים של תיירות פנים במחירים זולים ככל האפשר על-מנת לפתור את בעיית התעסוקה, ולא להגיע למצב שאנשים יהיו מחוץ למעגל העבודה. לדוגמה, באילת יש עכשיו הרגשה לא טובה לגבי תיירות פנים משום שביטול מס הנסיעות יוצר אצל האנשים מוטיבציה די גדולה שלא לבקר דווקא באילת. שמעתי השבוע בדיחה באילת – אני מקווה שהיא בדיחה: בוא לאילת ותקבל שני כרטיסים לטורקיה. אנחנו מנסים לפעול על מנת שהמצב לא יהיה כזה, והסברתי למלונאים, אנחנו הולכים לשיווק ישיר של תיירות.

לשאלה השלישית שלך: אנחנו עושים את עיקר העבודה שלנו בשיווק התיירות בחוץ-לארץ בשוק הנוצרי, כי נדמה לנו שזה פלח שוק שהוא הכי פחות רגיש למאורעות שעליהם דיברתי קודם לכן. אנחנו חושבים שעליית התיירות תבוא יותר מהשוק הנוצרי מאשר מכל שוק אחר.

אשר לשאלה הרביעית שלך: אנחנו כבר נמצאים בנושא של קליטת כוח אדם בתיירות. עומדים להיבנות שמונה בתי-מלון חדשים בים-המלח, ההתחלה שלהם תהיה מהירה מאוד. 3,000 איש בעבודות תיירות נקלטים בתעסוקה לפי תקציב התעסוקה שאושר עכשיו, ואם השנה תהיה שנת גיאות, אפשר יהיה לקלוט עוד אלפים בתעסוקה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת יוסי כץ, שאלה נוספת, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת רענן כהן, ואחריו – חבר הכנסת יורם לס.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני השר, מה הן תוכניות המשרד לגבי תוספת חדרים בבתי-מלון במדינה בכלל ובחיפה ובסביבותיה בפרט? תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אני רוצה קודם כול לברך אותך על ההתפתחות וההתקדמות של משרדך.

פנו אלי אנשים מאילת ואמרו לי, שהתיירות נמצאת היום בשפל. מובן שזה משפיע על התעסוקה ביישוב. אנחנו יודעים שהקזינו הופך היום אולי לבורסה המרכזית והעיקרית שיש – אוכלוסייה גדולה מישראל נוסעת לטורקיה ולמקומות אחרים, ושם מבזבזים אנשים את עיקר כספם. שאלתי היא: האם

אין מקום לכך שנפתח היום באילת את הקזינו, נביא תיירות, נביא את הכסף הזה גם מחוץ-לארץ וגם מהארץ, שיישאר בתוך מדינת ישראל?

אודה לך מאוד אם תהיה יוזם של הנושא הזה, ותביא גם תעסוקה וגם ברכה למדינת ישראל.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן. שאלה נוספת לחבר הכנסת יורם לס, בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אדוני השר, ידוע היטב שיש משבר עצום בתיירות במצרים. הסיבה למשבר היא הטרור של האסלאם הקיצוני במצרים. בוודאי לבנו עם המצרים, אבל הרבה אנחנו לא יכולים לעזור בעניין הזה. שאלתי היא: האם נעשה מאמץ להעביר אותם תיירים שאינם מגיעים למצרים – לישראל?

היו"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, אדוני השר.

שר התיירות ע' ברעם:

לשאלה הראשונה: יש עכשיו בבנייה 6,000 עד 6,500 חדרי מלון. לצערי הרב, מיעוטם בחיפה. חיפה היא עיר שיש בה 700 חדרי מלון, זה קצת דומה לכפר דייגים צרפתי. הבעיה בחיפה היא לא רק חדרי מלון, שאותם אני אעודד, אלא אטרקציות, על מנת שתיירים ירצו לבוא לחיפה למספר גדול יותר של ימים. אני נמצא בצוות היגוי יחד עם העירייה.

אשר לנושא שהעלה חבר הכנסת רענן כהן, שהוא נושא לדיון מיוחד: התיירות באילת היא לא בשפל, אבל צריך להבין שבונים שם אלפי חדרי מלון עכשיו. מלון "הנסיכה", שהוא המלון הכי מפואר בארץ, נמצא בבנייה; מלון "דן"; מלון "מלכת שבא". השיווק של התיירות לאילת, לפי דעתי, לא מספיק לאכלס אותה.

אשר לנושא הקזינו: 4,000 חדרי מלון נבנים לאורך החוף המצרי. בטאבה עומד לקום קזינו. הסכנה שמרחפת עלינו כלכלית – שתיירים יבואו לאילת, ילוננו באילת, ואת כל כספם יוציאו במצרים. אני אביא נושא זה לדיון בממשלה. דיברתי עם ראש הממשלה ועם שר האוצר. בנתונים של ישראל כמדינת תיירות יש מקום לקזינו.

לשאלה השלישית: הנושא של תיירות במצרים באמת נמצא בשפל, יש שם ירידה של 35% בתיירות. לומר את האמת, הרבה יותר דיברתי עם שר התיירות המצרי על תיירות שלום משולבת מאשר על תיירות אלטרנטיבית. במצב הקיים היום, אני מאמין שבשיווק הישיר שלנו חלק מהאלטרנטיבה של מצרים, שהולכת ונסגרת, תבוא אלינו.

הי"ר י' עזרן:

תודה לאדוני שר התיירות. אנחנו עוברים לשאילתא בעל-פה של חבר הכנסת גדעון שגיא בנושא: סירוב עולים חדשים לשרת בצה"ל. השאילתא מופנית לשר לקליטת העלייה. בבקשה, חבר הכנסת שגיא.

סירוב עולים חדשים לשרת בצה"ל

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני השר, מנתונים שהוצגו ביומן הטלוויזיה ביום שישי, 22 בינואר 1993, עולה, כי כ-50% מהעולים החדשים בגיל הרלבנטי מעדיפים שלא להתגייס לשירות צבאי, ואחרים עושים זאת ללא מוטיבציה ומעדיפים להשתבץ ביחידות עורפיות.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם מצביעים נתונים אלה על כישלון תהליך קליטת העלייה?
2. האם לדעת השר הנתונים הללו הם פועל יוצא של משבר התעסוקה הקיים בארץ, ובעיקר בקרב העולים?
3. האם נערך המשרד להתמודדות עם המציאות שתוארה לעיל?

הי"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, אדוני השר.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת גדעון שגיא, הנתונים כפי שהוצגו בכתבה ביומן האירועים שתוארה כאן מתייחסים לנתוני שנת 1991, והם כלולים בדוח שפרסם צה"ל בינואר 1992. אני רוצה לומר, שהכתבה ששודרה בטלוויזיה הצביעה אומנם על בעיה רצינית, אך הציגה אותה בצורה מעוותת.

אני מחזיק בידי מכתב לגורמי הטלוויזיה גם מצד דובר צה"ל, ומכתב אחר מצד מנהלת בית-הספר "שבח". בשני המכתבים מועלות טענות דומות – לא לגבי אותם מקרים, אבל מקבילות – על כך שהכתבה היתה חד-צדדית באופן קיצוני, ושנמסר מידע מוטעה ומוטה, ושדעות אחרות שהוקלטו וצולמו לא שודרו. היו ראיונות עם חיילים עולים חדשים ביחידות קרביות, עם התבטאויות אחרות; לא היה לזה זכר. בבית-הספר "שבח" נמסרו נתונים מעוותים. דובר שם על 50% שלא מתגייסים ולא רוצים להתגייס. הנתון לגבי המחזור שעומד להתגייס השנה הוא נתון אחר לגמרי, ולפיו מ-24 תלמידים עולים, 19 תלמידים בנים ובנות מתגייסים לצה"ל במסגרת שירות סדיר או במסגרת העתודה, ורק חמש בנות מרקע דתי מבקשות שלא להתגייס.

אני מציע לכולנו, אנשי ציבור ואנשי התקשורת, להיזהר מאוד מהכללות כאשר עוסקים בתופעות של העלייה. העולים נפגעים מאוד מדיבורים מכלילים מסוג זה.

אני לא רוצה להסתתר מאחורי האמירות האלה, שאני מחשיב אותן מאוד, ואני רוצה לומר בתשובה על שאלות 1 ו-2 של חבר הכנסת גדעון שגיא: שירות בצה"ל הוא רק פן אחד בשורה ארוכה של נושאים הקשורים לתהליך הקליטה של עולים חדשים, והוא בהחלט מדד להצלחה בקליטה, אבל איננו מדד יחיד.

ברור שהמחקר שהיה בצה"ל משקף קשיים בקליטה. נכון, הוא משקף קשיים בקליטה לא רק של העולה הצעיר, אלא גם של סביבתו המיידית, כלומר של המשפחה.

מהדוח של המחקר בצה"ל עולה אכן, שמבחינת עומס הבעיה המשפחתית על הצעיר, הקשיים המשפיעים ביותר הם בנושא הדיר, בנושא התעסוקה ובנושאים של טיפולים בענייני רווחה. יש להביא בחשבון עוד שני גורמים. מדובר בעולים שחלקם עוברים משבר של זהות. ידיעת השפה קלושה, הידיעה של תולדות העם שלנו, תולדות הארץ שלנו דלה מאוד אצל חלק גדול מאוד. יש להביא בחשבון, שתפיסת הצבא על-ידי האזרחים בברית-המועצות, שממנה הם באים, שונה לחלוטין מאשר במקומותינו.

אם מביאים את כל הדברים הללו בחשבון, במבט מעמיק יותר רואים שבאותם בתי-ספר ובאותם יישובים, שבהם התמונה הכללית של הקליטה היא טובה יותר, גם הנתונים לגבי הנכונות של הצעירים להתגייס לצבא הם טובים יותר.

לגבי השאלה האחרונה, בדבר התוכניות שלנו לעתיד לבוא, מדובר בפעולה משולבת של משרד הקליטה, משרד החינוך והתרבות, רשויות צה"ל, הרשויות המקומיות ותנועות הנוער. כיום פועלות בשטח 48 מדריכות נוער מטעם מפקדת קצין חינוך ראשי באופן ייחודי, עם צעירים עולים, בשיתוף משרד הקליטה. משרד הקליטה, יחד עם גורמי צה"ל, מכין סרט באורך מלא המיועד למשפחות המתגייסים. אנחנו מכינים פיתוח תוכניות הכשרת עולים לפעילות הדרכתית בקרב משפחות המתגייסים. קיים כיום ניסוי בשני יישובים להכנת נוער עולה במסגרת חינוכית לשירות הצבאי,

בשיתוף משרד החינוך והתרבות, משרד העבודה ומשרד הקליטה. יש פרויקט שמשפיע מאוד על נכונות הצעירים להתגייס לצה"ל, והוא מחנות קיץ לצעירים תלמידי י"א-י"ב. לצערי, מחוסר תקציב לא הצלחנו להרחיב אותו, אבל כל מחנה כזה נותן תוצאות טובות.

אולי הדבר הכולל ביותר, ומבחינתי החשוב ביותר הוא, שאנחנו עומדים לקיים בקבינט הקליטה דיון מיוחד בנושא קליטת ילדים, נערים וצעירים, בכל ההיבטים. אני מאמין בהחלט, שילד יכול להוביל משפחה לקליטה טובה, וילד יכול להוביל משפחה לכישלון בקליטה. לכן יש חשיבות בלתי רגילה לתיאום במאמצים של כל הגורמים הרלבנטיים להבטחת קליטתם הטובה של הילדים, של הנערים ושל הצעירים. זה ישפיע בוודאי גם על הנכונות בימים יבואו להתגייס לצה"ל.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה, אדוני השר. שאלה נוספת לחבר הכנסת גדעון שגיא, בבקשה.

גדעון שגיא (העבודה):

כבוד השר, לפני כחודש פורסמה בטלוויזיה כתבה, ולפיה כ-50% מכלל רשיונות הנהיגה של העולים ממדינות חבר העמים לשעבר שהוגשו להמרה נמצאו מזויפים. בבדיקה שנעשתה אצל דובר משרד התחבורה, יחיאל אמיתי, נמצא שרק 1.2% מהרשיונות אכן נמצאו מזויפים. 1.2% לעומת 50%.

כבוד השר, אני מבקש לשאול: מה קורה כאן? מה קורה לטלוויזיה? האם לדעתך פרסומים אלה אינם מבחינת "גול עצמי", הפוגע בעולים ומוציא את דיבת קליטת העלייה רעה?

בכתבה בנושא שדיברנו עליו קודם, כתבה שהופיעה הבוקר בעיתון "הארץ", פורסם ברוח – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שגיא, שאלה נוספת, לא נאום.

גדעון שגיא (העבודה):

אני מסיים את השאלה. פורסם ברוח ההשמצות, כי רק בעוד שנים רבות יהיה ניתן לסמוך על העולים מרוסיה, הן מבחינת נאמנותם לצה"ל והן מבחינת איכות הלוחמה שלהם.

אני סבור, כבוד השר, שהנושא הוא חמור מאוד, ואני מבקש לשאול, האם עד כדי כך רבה, לדעתך, הבורות הקיימת לגבי חשיבות קליטת העלייה? תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אפרים גור, בבקשה.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, בתשובה על שאילתא שלי בנושא דומה ענה לי ראש הממשלה, כי גיוסם של 5,000 עולים גילאי 24-39 נדחה משנת 1992 לשנת 1993, עקב חבלי קליטת העולים במשק ובצה"ל ועקב המשמעות התקציבית של תקציב צה"ל לשנת 1993. ראש הממשלה הוסיף ואמר, כי עולים אלה יגויסו בשנה זו, וכי גיוסם יאפשר שחרור אלפי אנשי מילואים מתעסוקת מילואים. דבריו אלה של ראש הממשלה ושר הביטחון מוכיחים בעליל, כי לא העולים הם הסיבה לאי-גיוסם, כי אם מערכת הביטחון ושיקולי התקציב של צה"ל.

ברצוני לציין, כי אי-גיוסם של העולים לצה"ל פוגע בהתערותם בחברה הישראלית ובסיכויי קליטתם במקומות עבודה ממשלתיים, ביטחוניים וציבוריים, שדורשים סיווג ביטחוני ושירות צבאי כתנאי להתקבלותם לעבודה.

לאור תשובתו זו של ראש הממשלה, שאלתי היא: מה ייעשה כדי להזים את ההאשמה הכוללנית נגד העולים, כאילו 50% מהעולים מעדיפים שלא להתגייס, וכנגד זה, מה ייעשה כדי להביא לגיוסם של אותם עולים שגיוסם נדחה משיקולי הצבא, ועל-ידי זה לסייע בידם להשתלב באופן מוצלח בחיי העם והמדינה? תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת בני טמקין. מוותר. ובכן, שאלה נוספת לחבר הכנסת יוסף בא-גד. אני מבקש מאוד להקפיד על מסגרת הזמן. יש לנו סדר-יום ארוך מאוד.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני משבח את השר על הודעתו, שיתקיים דיון מיוחד בקבינט הקליטה על קליטת ילדים נוכח משבר הזהות, מחוסר ידיעת העם.

קיבלנו בוועדת העלייה והקליטה מכתב מזעזע מהפורום הציוני על היעדרויות מבתי-הספר, הידרדרות לפשע, זנות, עד כדי התאבדויות. אני שואל: האם לא כדאי שקבינט הקליטה יחיל ללא ויכוח את ההנחיה שהיתה לגבי עולי אתיופיה, שלפיה ילדיהם יקבלו אך ורק חינוך דתי? אולי כדאי להחיל אותה הנחיה גם על עולי ברית-המועצות לשעבר, כדי שהם יעמיקו יותר במקורות היהדות, והדבר יקשור אותם יותר למורשת ישראל ולעם ישראל?

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת בא-גד. אחרון השואלים – חבר הכנסת עובדיה עלי. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, מניסיוני אני יודע, שחלק גדול מן העולים השתלבו היטב בצה"ל ומשתתפים כחיילים מסורים וטובים. צריך לזכור, שכאן מדובר בתהליך ארוך של קליטת עלייה וצריך להתייחס בסבלנות לקליטה שלהם. אסור בשום אופן להדביק תוויות על עלייה, בכל אופן לא תוויות גורפות.

אבל, עם זאת אני מבקש לשאול את השר: האם לדעתו אין זה הכרחי, באותה הזדמנות שמגייסים חיילים, לא חשוב מה הרקע שלהם ומה מוצאם, להקפיד גם על הסיווג הביטחוני שלהם, במיוחד ביחידות שהן מסווגות? צריך להבין שמגיעים אלינו עולים מרקע שונה, ממנטליות שונה, ממדינות שונות, ואני לא רוצה כרגע לפרט את החששות הנובעים מכך. מכל מקום, האם זה לא הכרחי, גם במחיר זה של הדבקת תוויות על אחד או על קבוצה מסוימת, להקפיד על סיווג ביטחוני, כפי שמתחייב במקרה הזה?

כדי למנוע אי-הבנות: אני נגד הדבקת תוויות, ואני חושב שבסך הכול מדובר בעלייה יוצאת מן הכלל, שתורמת תרומה חשובה לא רק לביטחון ולצה"ל, אלא למדינת ישראל, והיא באה אלינו כגשם מבורך, על כל המשתמע מכך.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת עובדיה עלי. בבקשה, אדוני השר.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שחבר הכנסת גדעון שגיא צדק מאוד בדברים שלו, ואני מצטרף לכל מה שהוא אמר. אגב, בעניין רשיונות הנהיגה והנתונים שפורסמו היה כבר עיוות קודם, שפגע באופן כוללני בתדמית העולים, כאשר הוסתר מידע לגבי שיעור הנהגים המעורבים בתאונות מקרב הנהגים העולים בהשוואה לשיעור הנהגים המעורבים בתאונות מקרב הנהגים הישראלים. חשוב שהכנסת תדע שהפער הוא גדול מאוד, משמעותי מאוד, לטובת הנהגים העולים. הם פחות מעורבים, יחסית, בתאונות מאשר הנהגים הישראלים. אבל המידע הזה הוסתר, ובאותו יום פורסם מידע אחר, שיצר תדמית מאוד לא סימפתית בתחום הזה לגבי העולים. ההערה של חבר הכנסת שגיא בעניין הזה נכונה מאוד.

לגבי דבריו של חבר הכנסת אפרים גור: גם כאן אני מסכים בהחלט לגישה שהוא ביטא. הנושא הזה חייב להידון מחדש ולהיבחן מחדש. אני חושב שנאמרו על-ידו כל הנימוקים הענייניים, ואינני רוצה להוסיף על כך דבר וחצי דבר. לפי דעתי רצוי לעורר את השאלה הזאת גם ברמה הפרלמנטרית בוועדות הכנסת הרלבנטיות לעניין.

לגבי שאלתו של חבר הכנסת יוסף בא-גד, יותר נכון משאלתו: אני חושש שאני לא אפתיע אותו אם אשיב בשלילה מוחלטת על הבקשה שלו, שכל ילדי העולים מארצות חבר המדינות העצמאיות הבאים לכאן ייכנסו למסגרות החינוך הדתי. אתה רק לא פירטת איך אתה רוצה את החלוקה בין הממלכתי-דתי לבין החרדי העצמאי.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני סומך עליך בזה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

בזה אתה סומך עלי? אני מודה לך מאוד.

אני אפילו אינני חושב שאני צריך לנמק את עמדתי. אני חושב שזוהי דרישה, אני מצטער לומר, אבסורדית. אני רק רוצה להעיר, שיש דרכים רבות לקרב את ילדי העולים להכרת העם ותולדותיו, להכרת הארץ ולהכרתה של המורשת התרבותית שלנו.

יוסף בא-גד (מולדת):

עובדה שזה נכשל.

היו"ר י' עזרן:

כבוד השר, אבל הדרך הזאת היא גם דרך?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

בוודאי.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אדוני היושב-ראש, אם משפחת עולים – ויש משפחות כאלה – למשל משפחות מבוכרה רוצות שילדיהן ילמדו בבתי-ספר דתיים, הם בדרך כלל לומדים בבתי-ספר דתיים. בהחלט, אם משפחה רוצה שהילד שלה יקבל חינוך דתי, בין שכוונתה לחינוך דתי-ממלכתי ובין שכוונתה לחינוך חרדי, צריך לכבד את רצון המשפחה, אין מה לדבר, ואני חושב שכך אנחנו נוהגים.

לגבי שאלתו של חבר הכנסת עובדיה עלי: אני מודה לו מאוד על הדברים שהוא אמר בפתח דבריו, והם נכונים, ואני מציע לכולנו שלא לעסוק בשאלות הללו של סיווג ביטחוני של עולים בדיון מהסוג הזה, כי אינני יודע מה נשיג בכך. האם מישהו כאן לא סומך על הגורמים המוסמכים שדעתם נתונה לעניין הזה? אני מכיר את חבר הכנסת עובדיה עלי, אני יודע מה הוא עשה ופעל כראש עיר בקליטת העלייה, ואני בטוח שאין בכוונתו, חס וחלילה, לפגוע, אבל בלא שתהיה זאת כוונתו עלולים רבים להיפגע. הבעיה הזאת קיימת לגבי מרכיבים שונים באוכלוסייה, אבל זוהי שאלה מצומצמת. הבעיה האמיתית היא השתלבותם המלאה של העולים, לרבות העולים הצעירים, בחיי הארץ הזאת, וההשתלבות הזאת כוללת גם את השתלבותם בצה"ל. אנחנו צריכים לעשות את כל מה שאנחנו יכולים לעשות כדי שהקליטה שלהם תהיה טובה, וממילא גם השתלבותם בכל מערכות חיינו תהיה אז טובה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני השר.

כעת הצעה לסדר לחברת הכנסת לימור לבנת, שתנמק מהמקום, במסגרת דקה. מה קרה? איפה חברת הכנסת?

הצעה לסדר-היום

איומי האו"ם בסנקציות על ישראל בפרשת מגורשי ה"חמאס"

היו"ר י' עזרן:

אם כך, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום הבאה, של חבר הכנסת עוזי לנדאו, הצעה לסדר-היום מס' 856: איומי האו"ם בסנקציות על ישראל בפרשת מגורשי ה"חמאס"; במסגרת שבע דקות. ישיב סגן שר החוץ. בבקשה.

עוזי לבדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, רב-אמן בשחמט מרחיק ראות 10, 12, 15 מהלכים מראש; אמן בין-לאומי רואה לפניו עשרה מסעים, תשעה מסעים; אמן – שמונה מסעים, וכך הלאה. שחקן מתחיל רואה מהלך אחד; ומי שאיננו רואה אפילו מהלך אחד לפניו מתיישב לשולחן, כי אפילו שחקן איננו.

הנה ממשלת ישראל נוקטת מהלך ומגרשת 400 אנשי "חמאס", וכאשר היא עשתה את המסע הזה היא יכולה היתה להעריך מה יבוא בעקבותיו, מה יקרה. הממשלה לא ידעה שהלבנונים יסרבו לקבלם? הרי הלבנונים הודיעו ברדיו לפני הגירוש שהם לא יקבלו אותם. היא לא ידעה שהמחבלים כקבוצה מגובשת יתפכו להיות מוקד לתקשורת העולמית? הממשלה לא ידעה שהערבים יטענו שהמעשה הזה יפגע בשיחות השלום? היא לא ידעה שיהיה עימות עם מועצת הביטחון, שאולי מועצת הביטחון תרצה להטיל סנקציות? האם הממשלה לא ידעה שבראש האו"ם עומד המזכיר בוטרוס ראלי, שהוא מצרי והוא פועל על-פי הוראות ממצרים, ומצרים אולי תנסה לקלוע אותנו לפינה של מצוקה? האם הממשלה לא העריכה שדווקא ה"חמאס" יתחזק ואש"ף ייחלש? היא העריכה את ההיפך, אבל ההיפך קרה.

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר החוץ המשיב היום על ההצעה הזאת, את כל התגובות המסתברות האלה יכול היה לחזות שחקן מתחיל. אתם לא חזיתם אפילו לא תגובה אחת.

ואיזה ביצוע, איזו שלומיאליות. את ההחלטה הזאת על הגירוש קיבל רוב מכריע של 90% שלומיאלים בממשלה. אדוני סגן שר החוץ, מי שאיננו יודע לשחק, אל ישב לשולחן ואל ישחק.

הגירוש היה צעד ראוי לשמו, שיש בו טעם בתנאי אחד בלבד: שהוא איננו הפגנה אלא ציון דרך למדיניות חדשה ורבת תנופה למלחמה בטרור. מלחמה בטרור צריך שתיעשה בהיקף רחב ובכל התחומים, בתחום, בהעזה, ביום ובלילה, צריך לא רק לרדוף ולהרוג מחבלים, צריך למנוע מהם את מקורות הכספים. צריך לסגור את עיתוני ארגוניהם, צריך להוציא אל מחוץ לחוק את ארגוני הצדקה, את ארגוני הנוער, את ארגוני העובדים וארגוני הנשים ואת כל התשתית הפוליטית שלהם, מה שעכשיו, כנראה ואולי, מתכוונת מערכת הביטחון לעשות. הגירוש הוא רק צעד אחד של מלחמה בטרור. הוא איננו יכול לבוא במקומה, ומי שאומר כפי שאמרתם, שהגירוש הוא המלחמה, משלה את הצבור.

אדוני סגן שר החוץ, היום ברור שגירוש ה"חמאס" ללבנון איננו חלק ממדיניות מסודרת, מחושבת ושיטתית. לא היה מאבק ראוי לשמו בטרור עוד קודם לכן, ואין שום דבר חדש עכשיו. לכן, יש לראות את צעד הגירוש כלא יותר מהתקף זעם של ממשלה אובדת עצות. וכאשר הצעד הזה בא לבדו, נזקו רב מתועלתו.

אני חושב שיש להבין את משמעות הגירוש, משמעויותיו המדיניות והביטחוניות. הממשלה הציגה אותו כדוגמה למכה קשה שישראל מנחילה לארגון טרור מתועב, למען יראו וייראו. מי שמבין כך את הדברים צריך להבין גם את ההיפך: אם תיכנע הממשלה, חלילה, למועצת הביטחון והמגורשים ישובו לבתיהם, הם ישובו כמנצחים, וכל ערביי יהודה, שומרון ועזה יראו וידעו, שארגון טרור מתועב הנחיל

תבוסה ניצחת לממשלת ישראל. המשמעויות הביטחוניות בכל הנוגע לביטחון האישי תהיינה הרסניות, הטרור יעלה כפורח, ולכן לא משנה מה הטעויות שנעשו עד כה. אין כרגע מנוס. אסור להחזיר עכשיו את המגורשים, בין שרוצים ובין שאין רוצים, וכל הדיבורים על פשרה כפי שהם עולים ממשרד החוץ והרוח המלווה אותם – מסוכנים.

אומר לכם מדוע אני מוטרד: משום שהרושם הנוצר והמסקנה מדיבוריהם של אנשי משרד החוץ הם, שהנה, משרד החוץ רוקח לנו תבשיל מחודש של כניעה. אצטט את מה שאמר מר פרס שלשום בוועדת החוץ והביטחון. הוא אמר שיש לגבש מדיניות מתוך התחשבות בשלושה גורמים: "הימנעות מעימות עם מועצת הביטחון של האו"ם, מניעת רושם שה"חמאס" יוצא וידו על העליונה", ועוד הוסיף: "אין להתעלם מכך שפרשת המגורשים מעכבת את גלגלי המשא-ומתן לשלום".

איך אומר מר פרס? מניעת רושם שה"חמאס" יוצא וידו על העליונה. כלומר, מה שחשוב למשרד החוץ הוא, שאסור שיווצר רושם של כניעה ל"חמאס", אך אולי אפשר שה"חמאס" יצא וידו על העליונה. איך אומרים: אפשר להיכנע, אך צריך להימנע ממראית העין של כניעה.

מטרידים עוד יותר הדברים של מר פרס בדבר הימנעות מעימות עם מועצת הביטחון של האו"ם. אני מסכים שלא צריך להתעמת ולא צריך לרוץ לעימותים סתם, אך אנו צריכים לדעת – וזה המסר החשוב – שאם יהיה צורך, נתעמת, ואם יפגעו באינטרסים החיוניים שלנו, ובכללם שיבוש תהליך השלום בגלל האיום בסנקציות, לצערנו נהיה מוכנים לעמוד בעימות. זה לא נעים, אך לא נורא. מי שאומר מראש, כפי שאומר שר החוץ, כי יש להימנע מעימות, והעימות בלשון העם הוא סנקציות, ורוח הדברים היא להימנע מעימות בכל מחיר, מזמין איום בעימות ואיום בסנקציות על-ידי מועצת הביטחון. חברי מועצת הביטחון יודעים, כי אם נעשה כאן הכול כדי להימנע מסנקציות, הם יאיימו בסנקציות, וכדי להימנע אנו ניסוג. אדוני סגן שר החוץ, זו מדיניות אשר מזמינה סנקציות.

עוד יותר מכך מטרידים דברי מר פרס על כך שאין להתעלם מכך שפרשת המגורשים מעכבת את גלגלי המשא-ומתן לשלום. ראו לאן דרדרה מדיניות החוץ שלכם את מדינת ישראל. אנו מוכנים לשבת בווישינגטון עם נציגים ערבים מיהודה ומשומרון, למרות העובדה שבשעת המשא-ומתן הם מסייעים בעידוד ובגיבוי של מעשי טרור אשר נעשים כאן. הם בוודאי אינם מגנים אותם. ואנו אומרים באווילותנו, שהטרור שלהם לא יעכב את המשא-ומתן. אבל, בשעה שאנו נוקטים פעולות להגנתנו ויוצאים נגד טרוריסטים, ובכלל זה משתמשים בצעדי גירוש, הם אומרים שהם אינם מוכנים לשבת אתנו. הם אומרים שאנחנו משבשים את תהליך השלום, ומה אומר משרד החוץ? משרד החוץ אינו אומר שהם משבשים את התהליך. איך אומר מר פרס: הפרשה מעכבת את גלגלי המשא-ומתן לשלום. פרשת המגורשים שאנחנו יזמנו, שימו לב.

וכך, ראו כיצד מדיניות החוץ שלנו בסך-הכול משחררת את ידי הערבים, נותנת לגיטימציה לטרור שהם מנהלים נגדנו אגב המשא-ומתן, ומציגה – גם אם במובלע – את מעשינו להגנה עצמית כבלתי לגיטימיים. אדוני סגן שר החוץ, זו אינה מדיניות חוץ, זו קלות דעת.

צריך לראות שהאיום בסנקציות נובע בעצם כולו ממדיניות החוץ של הממשלה וממבנה, מן ההיגיון שלה. אומרים לנו שמדיניות ומשא-ומתן הם פשרה, הם תן-וקח, ואני מסכים: יש לעשות זאת במשא-ומתן, ואלה דברים סבירים וטובים. אבל צא וראה מהי תמצית של פשרה ושל תן-וקח של משרד החוץ. אפשר לקחת את פשרת טאבה ששר החוץ דהיום היה המוביל שלה. מה נשאר לנו מהפשרה הזו? מצרים קיבלה מאה אחוזים ואנו קיבלנו אפס אחוזים. בואו ניקח את דוגמת הסכם העתיקות מן השבוע שעבר: ישראל הסכימה להעביר למצרים את כל העתיקות מסיני. אני מבקש להזכיר: צרפת

לקחה ממצרים שכיות חמדה, כולן נמצאות היום ב"לובר". האם העזה מצרים לבקש אותן מצרפת? המוזיאון הבריטי בלונדון מלא עתיקות יפהפיות, האם חלמו המצרים לתבוע אותן? אבל אצל משרד החוץ באים, דופקים על השולחן ומאיימים. האם ביקש משרד החוץ משהו בתמורה? האם ביקש מהמצרים, למשל, שכיות אמנות ותרבות של הקהילות היהודיות במצרים? האם ביקש את התמורה להוצאות ועלות ביצוע החפירות? אדוני, שר החוץ פשוט נכנע לכל אורך הדרך. הוויתור הוא ללא תמורה, והשיטה היא לתת ולא לקחת.

מי שכך נכנע לאיומים, מי שנותן מייד ולא לוקח, מזמין סנקציות. זה סימפטום למדיניות הכללית של ממשלת ישראל, מדיניות אשר מזמינה סנקציות. אביא דוגמה: התהליך המדיני שאנו נמצאים בתוכו מחייב משא-ומתן ארוך, קשה ומייגע. הוא קשוח, הוא לא קל, הוא יימשך בוודאי עוד זמן רב ויהיו בו לחצים ולחצים שכנגד. במשא-ומתן כזה אתה מוכרח שיהיו לך נכסים, כדי שתוכל לתת ותוכל לקבל תמורתם נכס אחר. מה עשתה ממשלת ישראל? היא ויתרה חד-צדדית, עוד לפני שהחל המשא-ומתן, על סדרה של דברים כבדים. אביא דוגמה: הקפאת התנחלויות. זה אולי הכלי הכבד ביותר, שהממשלה שלכם מוכנה לוותר עליו. אני כמובן לא הייתי מעלה דבר כזה על הדעת, אך גם אם אלך לפי שיטתכם – – –

היו"ר י' עזרן:

דיברת כבר 12 דקות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

כבודו יצטרך להודות שמן הראוי שמשרד החוץ יקשיב לסקירה כזו וגם ילמד ממנה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני ביקש עשר דקות ואישרתי לו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אשתדל לסיים.

אדוני, יכולתם לפחות לתאם עם האמריקנים, לפני תחילת המשא-ומתן, שייתנו גיבוי גמור וברור ולא יאפשרו להטיל סנקציות, וכך ויתורים לאירופים, וכך ויתורים לבני הפלוגתא הפלשתינים שלכם, והרשימה הזו ארוכה.

אני רוצה לסיים בשתי הערות: הצגתם את מצרים ואת יחסיכם החמים אתה, את הנסיעות ואת הוויתורים למיניהם, אחד הדברים הקשורים בתהליך השלום. סטירת הלחי הפומבית שניתנה באו"ם

אינה של בוטרוס ראלי, היא של מובארק, והוא ימשיך במדיניות הזו, כדי להחזיק את הסכם השלום בינינו לבין מצרים על אש קטנה, על אש של ויתורים נמשכים מצד ישראל.

והערה אחרונה: המבחן האמיתי של מדיניות החוץ של ישראל אינו לבוא ולהצטדק באו"ם, אלא להניח את השטר לפתחו של משרד החוץ האמריקני וכה לומר לו: יש ממשל חדש. אם יהיו או לא יהיו סנקציות באו"ם, הדבר מותנה בארצות-הברית. אם תרצה – יהיו, אם לא תרצה – לא יהיו. האם הממשל רוצה לכבול את ידינו במאבק בטרור? האם הממשל יאפשר לגנות את ישראל – אפילו רק גינוי – כאשר היא נאבקת על קיומה? האם הוא יטיל על ישראל צל איום בסנקציות עכשיו באו"ם, כאשר האיום הזה ירחף על המשא-ומתן עם הפרטנרים הערבים? אם הם ידעו שיש מי שמטיל על ישראל סנקציות והיא מוותרת, הם יקשיחו את עמדתם במשא-ומתן. על כן צריך לבוא לממשל הזה ולומר: אתה והאמון כך נתונים עתה במבחן. לא ישראל עומדת במבחן. זה המבחן הראשון של הממשל האמריקני במזרח התיכון. וצריך לדעת מי הממשל הזה; האם הוא מבין, האם הוא מסייע, או שהוא עומד לשחק, אולי בלי משים, את משחקו של מובארק.

ולעצמנו נאמר: בשום פנים אין להיכנע בפרשת המגורשים. הם לא יוחזרו. נתחיל להיאבק בטרור, ואם יטילו עלינו סנקציות, המטיל את הסנקציות לוקח על עצמו את האחריות לתהליך השלום.

הליכוד יתמוך בממשלה שתעמוד כהלכה נגד האיום הזה. הוא ימתח ביקורת על מדיניות או מעשים של משרד החוץ שעלולים להביא לכניעה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת לנדאו. אדוני סגן שר החוץ, בבקשה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, שמעתי בהאזנה רבה ובהערכה רבה את הדברים של חבר הכנסת לנדאו, ואני מוכרח לומר שאני מוצא בהם סתירות מסוימות. אתה אומר: איך לא ניבאתם, איך לא צפיתם 15 צעדים? התפשרת אפילו על 10, ואני מודה לך גם על זה.

אני חושב שאין ויכוח על כך שאין גירוש דה-לוקס ואין גירוש אלגנטי. ואם אתה מציע היום שלא להסתפק בגירוש הזה, אלא לראות אותו כאיזו פנינה בתוך כתר, והכתר הזה מורכב, לדברך, מסגירה של מוסדות ומשורה ארוכה של צעדים אחרים, האם אתה חושב שעל כל הדברים האלה אתה תקבל את הברכות של האומות המאוחדות? אירופה תמחא לך כפיים? הטלוויזיה האמריקנית תביע לך הערכה? הרי ברור לך – וכשאתה אומר את זה, אתה בוודאי מביא את זה בחשבון, כפי שממשלת ישראל הביאה את זה בחשבון כאשר היא נקטה את ההחלטה שלה – שאתה משלם מחיר בין-לאומי בדעת הקהל, כי אתה חושב שהמעשה שאתה עושה הוא מעשה נכון.

אני יכול להתווכח אתך, האם, למשל, הגירוש צריך להיות רק התחלה, שאחריה יש עוד הרבה מאוד דברים, או שהוא צריך להיות דבר מיוחד במינו, חריג במדיניות, המאותת על כך שגם הממשלה,

השואפת שלום והמתונה ביותר שקמה לישראל, לא תהיה מוכנה להתפשר בנושא הביטחון האישי. על זה יכול להיות ויכוח בינינו, אבל על דבר אחד לא יהיה ויכוח ביני לבינך: אם המעשה הזה יהיה התחלה של שורה ארוכה של מעשים מהסוג הזה, המחיר שתשלם ישראל בדעת הקהל, בארגונים בין-לאומיים, יהיה גבוה.

אתה מדבר פה על משרד החוץ. אני רוצה לומר לך משהו. בקדנציה הזאת, אולי בניגוד לקדנציה שעברה, משרד החוץ הוא חלק מממשלת ישראל. זה דבר נדיר, אני מודה, זה דבר משונה מאוד, אבל כך קורה. מה לעשות?

דן תיכון (הליכוד):

למה לך? דבר על הסנקציות, זה רציני מספיק.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דן תיכון, זכותו של סגן שר החוץ להביע – – –

דן תיכון (הליכוד):

הבעיה כל כך רצינית, ולתעל אותה למשרד החוץ – זו הבעיה? אנחנו רוצים לדעת מה יקרה בעניין הסנקציות. עוד לא היה כדבר הזה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

היו"ר י' עזרן:

נא להמשיך.

סגן שר החוץ י' ביילין:

זה לא טוב אגב שלום?

היו"ר י' עזרן:

גם משרד החוץ מתנגד לסנקציות. ברור, גם משרד החוץ מתנגד.

דן תיכון (הליכוד):

עכשיו זו הבעיה הקשה ביותר שעמדה לפנינו זה שנים. כאן לא מבינים מה החומרה של העניין.

סגן שר החוץ י' ביילין:

לגבי הדוגמאות האלה מן העבר, למשל לגבי טאבה, אני רוצה לומר לך: טאבה, מה זה? זה משרד החוץ? טאבה – זו החלטה פה-אחד של ממשלת ישראל, פה-אחד, ולא רק של ממשלת ישראל, אלא של ממשלת האחדות הלאומית של ישראל. ומה היה כאן? היה כאן מימוש מלא של מחויבות ראש ממשלת ישראל לשעבר, מנחם בגין, זכרו לברכה, שחתם על הסכם עם המצרים, שכל מחלוקת מהסוג הזה תועבר, לפי הסכמתו, לפשרה, לפישור ולבוררות. וכאן היה מימוש של ההחלטה הזאת.

לכן היתה הסכמה כוללת, של כל הממשלה, ואל יבוא איש ויאמר שבדיעבד מסרנו את טאבה ולא קיבלנו שום דבר, וזה היה שלנו: א. כנראה, בסופו של דבר היתה החלטה שזה לא היה בדיוק שלנו; ב. מה שקיבלנו תמורת זה היה שגריר מצרי שחזר לישראל. מישהו יכול להגיד: "ביג דיל", אז שגריר מצרי חזר לישראל. אני, למשל, חושב שזה דבר לא בלתי חשוב, והמדינה הערבית היחידה שעשתה שלום עם ישראל היא עדיין מצרים, ועם כל הקשיים ועם כל הבעיות, אנחנו מתברכים בזה ומקווים שהדבר הזה לא ייפגע. נכון שזה לא קל, לא קל להם ולא קל לנו, אבל אוי ואבוי אם אנחנו נפגע גם בדבר החשוב הזה.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, בלי התקהלות, בבקשה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

גם לגבי הארכיאולוגיה, זו לא איזו מתנה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, סגן השר אלי בן-מנחם, אני מבקש. אתם מפריעים לסגן שר החוץ. חבר הכנסת חגי מירום, רבותי, אולי תדברו בקול קצת יותר רם כדי שנשמע גם אנחנו; שתפו אותנו. מה קרה פה? אתם מקפחים אותי?

סגן שר החוץ י' ביילין:

הוא הדבר לגבי הארכיאולוגיה. היה כאן מעשה שנעשה לפני שנים. בסופו של דבר העברנו את השטח הזה למצרים והיתה הבנה בינינו. לא נתנו מתנה למצרים, זאת לא מתנה כלל, אלה היו ממצאים ארכיאולוגיים שנמצאים היום בשטח שלהם, והם קיבלו אותם בחזרה. אני לא מציע לעשות מזה עניין ולבקש מהם איזה דבר נוראי.

לעומת זאת, אתה מצטט מדברי שר החוץ.

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, אני מצטער מאוד, זה הפך להיות מועדון חברי כנסת. צר לי מאוד להזכיר את זה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אתה מצטט כאן מדברי שר החוץ אתמול בוועדת החוץ והביטחון, ואני לא חושב שהמעשה הזה כשלעצמו הוא בדיוק נורמטיבי, אבל אני לא הייתי שם.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מהעיתון.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אם זה מהעיתון, זה בסדר גמור. על כל פנים, אני חושב שהדבר האחרון שאנחנו צריכים לעשות היום זה למנות אויבים. יש לנו מספיק, ברוך השם, מבחינה זו אנחנו "מסודרים". אנחנו נמצאים היום בעולם שהוא שונה מאוד מהעולם שקדם לסוף המלחמה הקרה, ואני חושב שבמצב שבו אין ברית-המועצות, במצב שבו ארצות-הברית היא הגורם הדומיננטי באו"ם, במצב שבו האו"ם עושה מעשים מהסוג שהוא עשה במלחמת המפרץ, זה או"ם שאין שום סיבה להיות אתו ברוגז סתם. לכן אני חושב שהמאמצים שלנו בהחלט צריכים להגיע למצב כזה –

היו"ר י' עזרן:

רבותי, נא לא להתקהל. כל חברי הכנסת, אנא לשוב למקומכם.

סגן שר החוץ י' ביילין:

— – שבו נוכל לפעול במסגרת האו"ם כחברים שווי זכויות ושווי חובות במסגרת הבין-לאומית הזאת.

מכאן ועד כניעה לסנקציות הדרך ארוכה מאוד. אני מאמין שנוכל לעשות את כל המאמצים כדי למנוע סנקציות. אני מקווה מאוד שלא יקרה מצב שבו, כתוצאה מההרחקה הזמנית, תהיה כאן תופעה של סנקציות בלי וטו אמריקני. נדמה לי שעם כל הביקורת שיש עלינו, העולם מבין גם את הרקע להחלטה הלא-פשוטה הזאת, וכתוצאה מכך אני חושב שיש בסיס להערכה האופטימית שאפשר יהיה להימנע מנקיטת הצעדים החמורים כנגד ישראל.

אני דוחה בכל תוקף את הדברים שאתה אומר לגבי זה שמדיניות ישראל היא זו שמביאה לסנקציות האלה, כאילו הוויתורים האלה מביאים לסנקציות. במשך שנים ארוכות היתה גישה שאמרה שיד הברזל, הכוח וכל הדברים האלה הם אלה שימנעו מאתנו את הביקורת הבין-לאומית, ואני רוצה לומר לך: יש היום הזדמנות בלתי רגילה להתקדם לעבר שלום במזרח התיכון. זה לא מאחורי הפינה, זה לא קל, עוד לא הכול סגור, לגמרי לא הכול סגור, עוד תהיה הרבה מאוד עבודה למען זה. אבל אפשר לעשות את זה. וכמו שהממשלה הזאת לא תיכנע לאיומים ולא תיכנע לאו"ם ותמשיך בדרך שלה, ותעשה הכול כדי שלא יהיו סנקציות; כמו שהיא לא תתפשר — — —

דן תיכון (הליכוד):

מה תעשה? נשמע. אני מודאג מהעניין הזה, ולא רק אני. כאן לא מבינים. מה יש לך לומר על העניין הזה?

היו"ר י' עזרן:

אדוני חבר הכנסת דן תיכון, אנא ממך, רק דבר אחד בבקשה. אני ארשה לך לשאול, אבל, חבר הכנסת דן תיכון, חברך בני בגין שואל רשותי לשאול. אדוני יבקש רשותי, אני אתן לו.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר י' עזרן:

תודה. אני לא יכול לאפשר ניהול דיאלוג כאן, אני לא משתלט.

דן תיכון (הליכוד):

אתה משתלט די טוב.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כמו שהממשלה הזאת נחושה בנושא השלום והנכונות שלה לעשות מאמצים גדולים וגם לשלם מחיר – ובשבילי הפסקת ההתנחלויות היא לא חלק מהמחיר הזה, זאת לא פשרה עם הערבים, זה מימוש תפיסה אידיאולוגית שלנו – כך אותה ממשלה לא תתפשר לא בנושא הביטחון האישי, לא בנושא הביטחון הכללי ולא בנושא האיומים מצד מי שרוצה להטיל עלינו סנקציות, מצד האו"ם.

עוזי לבדאו (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה?

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני רוצה לסיים ולהציע להסיר את הנושא הזה מסדר-היום. אני מציע לתת לממשלה לטפל בנושא הזה. היא פועלת כמיטב יכולתה, ויכולתה רבה.

היו"ר י' עזרון:

תודה רבה. חבר הכנסת בני בגין, בבקשה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מבקש לשאול את סגן שר החוץ לגבי דבריו של שר החוץ. שר החוץ הודיע ברבים, כי הפרמטרים אשר מנחים אותו בטיפול בפרשה הזאת הם: א. הרצון להימנע מהתנגשות עם מועצת הביטחון; ב. הרצון להימנע ממכשלה בתהליך המדיני. אני מצטט בערך. ורק במקום השלישי הוא הביא את הצורך למנוע ניצחון מן ה"חמאס".

האם כבוד סגן שר החוץ אינו חושב, שכאשר בראש מעיינינו מניעת התנגשות עם מועצת הביטחון, ורק בתחתית סולם העדיפויות הרצון למניעת ניצחון מן ה"חמאס", האם מדיניות כזאת איננה מזמינה לחץ על ישראל?

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני יכול להשיב?

היו"ר י' עזרן:

אם אדוני רוצה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

בשמחה.

אני רוצה לומר לך משהו, חבר הכנסת בגין. אני לא מודע לציטוט הזה, אבל אני מקבל אותו מפיו. הניסיון ליצור באופן מלאכותי דירוגים הוא ניסיון מאוד – – –

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, מי שרוצה לשוחח, יעשה זאת בחוץ בבקשה. נא למנוע התקהלויות באולם. אני מבקש, אין לי כוח לפזר פה הפגנות.

סגן שר החוץ י' ביילין:

– – – הוא יותר לצורך סידור הדברים, מאשר לומר לך מה בא לפני מה. אתה שואל אותי? המטרה הכי גדולה שלי היא לא לשמח את ה"חמאס", או להרגיז אותו. המטרה הכי גדולה שלי היא להגיע להסדר שלום, שלא יפגע בביטחון ישראל. אם ירגיש ה"חמאס" שידו על העליונה, לדבר הזה יש השלכות ישירות של פגיעה בביטחון ישראל. לכן, מובן שהמטרה שלנו היא לא ליצור ב"חמאס" תחושה, כאילו הם השיגו משהו שלא השיגו. לכן הטענה שכאילו קודם לכול – שלא לפגוע בתהליך, ורק אחר כך עניין ה"חמאס", או להיפך, היא באמת לא רלבנטית. השאלה היא, האם אנחנו יכולים לעשות מאמץ, עם כל הבעיות ומול כל אלה שלא רוצים כאן שלום, ולקדם תהליך מדיני ולהגן על האזרחים שלנו, או שאנחנו מתעסקים כאן בדברים שוליים, כמו לשמח מישהו או להרגיז מישהו?

אני לא הייתי רוצה לבזבז את הזמן שיש לנו ואת ההזדמנות שנוצרה במזרח התיכון כדי להתעסק עם ארגונים מהסוג הזה. מה שאני רוצה זה למנוע מארגונים כאלה לפגוע בתהליך השלום, תוך כדי זה שאנחנו נפגע בהם כדי שהם לא יפגעו בנו.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היו"ר י' עזרן:

אני מצטער, חבר הכנסת בגין.

הצעה אחרת לחבר הכנסת בני טמקין, במסגרת דקה.

נואף מסאלחה (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת בני טמקין הגיש בקשה להצעה אחרת. אם הוא רוצה לוותר, בבקשה. חבר הכנסת טמקין, סגן שר החוץ ביקש להסיר את הנושא מסדר-היום. מה אתה מציע?

בנימין טמקין (מרצ):

אני מבקש להעביר לוועדה.

קודם כול, הבעיות שאנחנו נמצאים בהן בקשר לגירוש הן הוכחה נוספת לטעות היסודית במעשה עצמו. והטעות הזאת מתבררת, לצערי הרב, מיום ליום.

2. רק מי שאינו מוכן לחזור בו מטעות שנעשתה בכוונות טובות, אבל עם תוצאות לא רצויות, רק מי שלא מעוניין בתהליך השלום, כי בסוף תהליך השלום יש פשרה טריטוריאלית, אינו רוצה למצוא פשרה במצב הקיים ובמצב שנוצר – צריך למצוא פתרון על מנת שנוכל להתקדם.

3. אדון בוטרוס ראלי, ובנפרד ממנו, ממשלת מצרים – גם על-ידי עדויות שקיבלנו כשהיינו עכשיו במצרים ישירות מהמנהיגים המצרים הבולטים ביותר – יש רצון לפתור את הבעיה על מנת שנוכל להתקדם בתהליך השלום, בשביל שהיא לא תישאר לבדה בשלום אתנו, וכולנו צריכים לעזור לפתרון הבעיה הזאת על מנת שנוכל להתמודד עם הבעיה היסודית.

נקודה אחרונה – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

– – –

בנימין טמקין (מרצ):

אפשר לבקש את ההגנה של היושב-ראש מאדם שלא נותן לי להגיד מלה אחת – – –

היו"ר י' עזרן:

לא, אתה כבר אמרת כמה מלים. זה לא נכון. הוא לא נתן לך לנאום. אבל בכל זאת אגן עליך.

בנימין טמקין (מרצ):

דבר אחרון. אני רוצה לומר בקשר לטאבה, שרק לפני חמש דקות שמענו על קזינו יפה ועל אלפי חדרי מלון שמצרים בונה בטאבה. זו התשובה הטובה ביותר, למה היה חשוב העניין הזה, כי זה מבטיח את השלום הרבה יותר מכל הדיבורים שלך, חבר הכנסת עוזי לנדאו.

אני מבקש להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והביטחון.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מבקש לומר עוד לפני ההצבעה – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת בני בגין, אנא ממך. אנחנו עוברים להצבעה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מתפלא מאוד על שסגן שר החוץ הציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר י' עזרן:

אבל זו זכותו, אדוני.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אנחנו מנסים ליצור חזית אחידה – – – מדוע צריך להסיר?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת בגין, תפגין את מורת רוחך בהצבעתך. אני מצטער.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

– – – אילו ממשלת הליכוד היתה מציעה דבר כזה – – – אנחנו תומכים בקו הממשלתי בעניין זה. מדוע צריך להסיר?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת בני בגין, אני מצטער מאוד על הגישה הזאת שלך. נתתי לך לשאול, לנאום. אנא ממך.

חבר הכנסת עוזי לנדאו, מציע ההצעה לסדר-היום, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדה, או רוצה שיהיה דיון במליאה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

מסכים לוועדה.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר י' עזרן:

אל תעזור לי, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אני לא עוזר לך, אני רוצה להבין.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, תחליט מה אתה רוצה. יש לנו הצעה של סגן שר החוץ להסיר את הנושא מסדר-היום, יש לנו הצעה של חבר הכנסת בני טמקין להעביר את זה לוועדת החוץ והביטחון, ועכשיו אנחנו מצפים בכיליון עיניים להצעתו של המציע, חבר הכנסת עוזי לנדאו. אנא ממך, מה אתה מציע?

עוזי לנדאו (הליכוד):

להעביר לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אנחנו עוברים עכשיו להצבעה. מי בעד ההעברה לוועדה, ומי נגד – שפירשו להסיר מסדר-היום? בבקשה להצביע.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 25

נמנעים – 1

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

12 בעד, 25 נגד, אחד נמנע. אני קובע שהנושא הוסר מסדר-יומה של הכנסת.

הצעות לסדר-היום פנייה אל נשיא ארצות-הברית לחון את ג'ונתן פולארד

היו"ר י' עזרן:

לפנינו הצעות לסדר-היום מס' 908 ו-911. אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 911, של חבר הכנסת חנן פורת, בנושא: פנייה אל נשיא ארצות-הברית לחון את ג'ונתן פולארד.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בתוך שלל המחלוקות והמתחים החוצים את החברה בישראל, ודומה שעדיין לא נרגעו הרוחות מהם גם ברגע זה – במישור הלאומי מחלוקות, קיטובים, מתחים ושסעים – דומה שיש נושא אחד שאינו שנוי במחלוקת והוא מאחד את העם בישראל. זאת ההכרה של הערבות ההדדית. כל ישראל ערבים זה לזה.

כך הולם לבו של עם ישראל כשחלילה נפגע אחד, אם אזרח מהשורה, אם חייל פצוע בשדה, אם שבוי בשבי אויב. אבל דומה שהערבות ההדדית אינה מצטמצמת רק במעגל של אזרחי ישראל – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת יושב-ראש הנהלת הקואליציה, אנא נהל את המגעים בחוץ.

חנן פורת (מפד"ל):

היא חוצה גבולות, היא עוברת את מעגל האזרחות והיא מביאה להכרה שכל יהודי באשר הוא שם אחינו הוא. אם הוא נמצא בצרה ואם הוא נמצא במצוקה, חובה עלינו להושיט לו עזרה. על אחת כמה וכמה הדברים אמורים אם אותו יהודי גם פעל ועשה דבר למען העם היהודי ולמען עם ישראל, ולו גם דברים שיש בהם משום פגיעה בחוק ובמשפט של המדינה שבה הוא חי.

הנה נמצאים אנו בפתחה של תקופה מדינית חדשה, עם כניסתו של הנשיא קלינטון לכהן בבית-הלבן כנשיא ארצות-הברית. ודומה, רבותי, שזוהי השעה הנכונה לפנות במליאת הכנסת ולתבוע ולבקש,

להפציר ולהתחנן על אחינו יונתן פולארד, הנמק בכלא בארצות-הברית זה למעלה משבע שנים, כשהדין שנגזר עליו הוא מאסר עולם.

מכיוון שהנושא הוא רגיש וטעון, אני מבקר שלא להציג את המניעים ואת הנימוקים שהביאו לגזר-הדין הזה, שבארצות-הברית עצמה קבעו שאין תקדים לחומרתו – מאסר עולם, כנגד עסקת הטיעון, כנגד הסיכום שהיה מוסכם. אבל אינני רוצה ברגע זה לגעת בדברים האלה, מפני שאיננו באים כאן במידת הדין, אלא אנחנו באים כאן לפנות למידת הרחמים.

מורי ורבותי, גם הקהילה היהודית בארצות-הברית קבעה בעצמה שהדבר הזה הוא בשבילה פצע פתוח שלא ירפא. אני קורא כאן את הדברים שאמר סימון רייך, הידוע במתינותו ובשיקול דעתו, לאחר שנודע גזר-הדין לפולארד. רייך הביע זעם ואכזבה לאחר שנודעה לו פסיקת בית-המשפט העליון האמריקני. העונש שנגזר עליו הוא אכזרי, חסר פרופורציה וקשה. רייך האשים חלק מהקהילה היהודית בארצות-הברית בעמידה מנגד, בצפייה בסבלו של פולארד ובסירוב לפעול למענו. הוא אמר: אני מוטרד מאוד מסיורם של ארגונים יהודיים רבים לפעול למען המתקת עונשו של פולארד. ההיסטוריה תשפוט את שתיקת הארגונים הללו ללא רחמים.

אינני רוצה שנימנה עם אלה שההיסטוריה תשפוט אותם. חובה עלינו לעשות כל אשר לאל ידינו כדי שנוכל לומר שאנחנו היינו שותפים ולו בפנייה הפשוטה האלמנטרית לנשיא ארצות-הברית: אנא חון את אחינו יונתן במידת הרחמים, במידת החסד.

הדבר הזה הביא אותי להתייעצות עם חברים נוספים, ובעיקר להתייעצות עם אותו ועד פעולה, שפועל ללא ליאות למען שחרורו של יונתן, בראשותו של אמנון דרור. בשעתן שתי חברות הכנסת לשעבר גאולה כהן ועדנה סולודר פעלו ללא ליאות בעניין הזה, אבל הן אינן עמנו פה, ואני מצאתי לנכון ליטול את הלפיד הזה ולנסות להדליק.

ואכן 80 חברי כנסת, מורי ורבותי, חתמו על מכתב פנייה לנשיא ארצות-הברית, שמבקש ממנו לחון את יונתן. אני מוצא לנכון לקרוא כאן את המכתב כלשונו:

"לכבוד נשיא ארצות-הברית, מר ביל קלינטון, שלום וברכה מחברי כנסת ישראל בירושלים. נשיא נכבד, בפתיח המכתב הננו מברכים אותך מכל לב לרגל כניסתך לכהן בתפקיד הרם כנשיא ארצות-הברית. תפקיד זה הינו בעל משמעות רבה לא רק לאזרחי ארצות-הברית אלא גם לכל באי עולם. ולפיכך, מצפים אנו ומייחלים כי תמלא אותו ביושר, בכבוד, בעין טובה ובלב טוב בעזרת שוכן מרומים. ועתה לנושא מכתבנו.

"לפני שבע שנים נידון אחינו היהודי יונתן פולארד בבית-המשפט בארצות-הברית למאסר עולם בעוון מסירת מידע ביטחוני חסוי לישראל. יונתן פולארד לא היה פושע ולא התכוון לפגוע באיש. אך חרדתו לגורלה של מדינת ישראל, העומדת במלחמה על נפשה מול אויביה המאיימים לכלותה, העבירה אותו על חובתו לשמור על חוקי ארצות-הברית והביאה אותו לנקיטת צעדים אסורים על-פי חוק. ועל כך הוא נידון בכל חומר הדין.

"במרוצת השנים שבהן שהה בכלא נעשו ניסיונות רבים לבקש חנינה עבורו, אך עד כה נענו כל הפניות בשלילה. עתה, לרגל בחירתך כנשיא חדש, הידוע בדעותיו ההומניות והליברליות, דומה כי תהיה זו מחווה רבת חסד מצדך אם תיאות לחון את יונתן פולארד, המרצה כבר שבע שנות מאסר רצופות סבל וייסורים קשים.

"עם ישראל בארץ ובתפוצות יהיה אסיר תודה לך אם תנקוט צעד אנושי זה ותוציא את יונתן ממאסר לחירות. בברכה נאמנה ובציפייה לתשובה, חברי הכנסת."

לא אמנה אותם, רק אציין שהם כוללים כמעט את כל סיעות הבית, מהימין של מולדת ולאחר מכן כמובן הליכוד והמפד"ל, ועד אנשי תנועת העבודה ועד ש"ס, אגודת ישראל ואפילו רוב חברי מרצ.

אני רוצה לציין את זה, מפני שכולנו מבינים, שאם 80 חברי כנסת חתמו ושרים וסגני שרים אינם יכולים לחתום, פירושו של דבר שהכנסת כולה התאחדה. אני גם רוצה לציין באופן מיוחד, שגם אחינו הדרוזי אסעד אסעד הצטרף אלינו בחתימה ובבקשה הזאת.

זה דבר יוצא דופן בהיקפו, ואנחנו פונים לנשיא ארצות-הברית. מחר מזומנת לנו פגישה בשגרירות ארצות-הברית, כדי למסור את המכתב ולבקש על נפשו של יונתן.

התיאורים המצויים על היותו בכלא, וגם בצינוק, הם תיאורים קשים מאוד. אבל אנחנו מקווים שבעזרת השם יתברך, ואם אכן תהיה נכונות מצד נשיא ארצות-הברית להיענות ולהיעתר לבקשתנו, נוכל לשיר עם יונתן פולארד כאן בישראל בעזרת השם בליל הסדר: לשנה הזאת בירושלים. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. ובכן מה אתה מציע, לדון במליאה?

חנן פורת (מפד"ל):

לא, אני הייתי מציע להעביר לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר י' עזרן:

הרי אדוני יכול להציע דיון במליאה.

חנן פורת (מפד"ל):

בסדר, אני מציע לדון על כך במליאה.

היו"ר י' עזרן:

באותו נושא, בבקשה, חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רק רוצה לציין, אולי לא שמת לב, כבוד היושב-ראש, אני עונדת כפתור מחאה של הוועד האמריקני למען פולארד. זה הכפתור של הוועד האמריקני למען פולארד.

היו"ר י' עזרן:

אולי יש לך גם אחד בעבורי?

אברהם בורג (העבודה):

גברתי, את עונדת כפתור ופרח.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לפני חודשיים החל יונתן פולארד את שנתו השמינית בכלא האמריקני. אנו פונים כאן היום, יחד עם חבר הכנסת חנן פורת וכל חברי הכנסת, משום שהמצב השתנה מבחינה זאת שיש בארצות-הברית נשיא חדש.

מעבר לכך, הקהילה היהודית בארצות-הברית כמעט כולה התאחדה בבקשה לחון את פולארד, מה שלא היה קודם לכן. אני אתייחס לזה בהמשך דברי.

פולארד הורשע בזמנו בגין עבירה על סעיף אחד של ריגול. גם בכנסת האחת-עשרה וגם בכנסת השתיים-עשרה הושמעה מעל במה זו, על-ידי יושב-ראש הבית דאז וכן על-ידי מי שמכהן היום כיושב-ראש הכנסת, וכן על-ידי חברי הכנסת מרוב סיעות הבית, שדולת חברי הכנסת למען פולארד, שקיימת מאז אוקטובר 1987 ומרכז אותה מר ישראל מידד, כבר אז נשמעה הקריאה לנשיאים הקודמים של ארצות-הברית רייגן ובוש להפעיל את סמכותם ולהעניק חנינה נשיאותית ליונתן פולארד.

לאחרונה, גם ראש הממשלה הקודם, מר יצחק שמיר, וגם מר יצחק רבין, ראש הממשלה הנוכחי, שיגרו מכתבים לנשיא בוש בעניינו של פולארד. פולארד מודה שהוא טעה ופשע. הוא חטא אבל הוא גם התחרט. אבל, בהשוואה למרגלים אחרים שנידונו בארצות-הברית ב-20 השנים האחרונות, מלבד אחד שריגל למען אויבת ארצות-הברית דאז – רוסיה, אין איש שנענש בחומרה שכזאת, כפי שנענש יונתן פולארד, שנידון למאסר עולם.

אני אביא כמה דוגמאות. עבד אל-קאדר חלמי ריגל למען מצרים והברית למצרים ולעירק חומרים לשימוש בטילים. הוא נידון ב-1989 ל-46 חודשי מאסר. ג'יימס האל ריגל למען גרמניה המזרחית וברית-המועצות בענייני מודיעין והיערכות למלחמה ונידון ב-1989 ל-40 שנה. דייוויד ברנט מכר שמות של סוכני ה-CIA לרוסיה, ונידון ל-18 שנה. הדוגמאות קיימות למכביר.

יונתן פולארד מסר מסמכים הנוגעים לביטחונה של מדינת ישראל, מסמכים שלא פגעו בביטחונה של ארצות-הברית ונמסרו לישראל, שהינה בעלת ברית קרובה של ארצות-הברית. על כך הוא נידון למאסר עולם.

האי-צדק שבמצבו של פולארד משווע. פולארד יושב בכלא מריון, השמור ביותר מבין כל בתי-הסוהר האמריקניים. הוא כלוא בתאו במשך 23 שעות ביממה, מה שנקרא DOWN, מאוים על-ידי מבקשי נפשו מבין הגזענים שבתוך אוכלוסיית הכלא. מתוך עדויות של מי שביקרו אותו שם, מצבו עגום ביותר, וזאת אנחנו אומרים בלשון המעטה.

לאחרונה, חלה תפנית אצל הארגונים היהודיים בארצות-הברית. לאחר שנים של שתקה, ואפילו הייתי אומרת התרחקות, היום רוב רובם של הארגונים היהודיים האמריקניים תומכים בשחרורו המוקדם של פולארד. בדצמבר האחרון התפרסמה מודעה על עמוד שלם ב"ניו-יורק טיימס", בחתימתם של 570 רבנים מכל הזרמים של יהדות ארצות-הברית: האורתודוקסים, הקונסרבטיבים, הרפורמים ואחרים. במודעה זו הם דרשו את שחרורו של פולארד מיד.

בנוסף, החודש העביר הארגון הבין-לאומי של עורכי-הדין והמשפטנים היהודים החלטה הקוראת לנשיא ארצות-הברית להתחשב בזמן שפולארד כבר בילה בכלא ולשחררו, מה שנקרא כמאמרם: TO THE TIME ALREADY SERVED.

גם הרב הראשי, הראשון לציון, הרב מרדכי אליהו, אשר ביקר את פולארד בכלאו, וכן כבוד הרב הראשי האשכנזי חתמו על בקשות חנינה לנשיא בוש.

לאור המאמצים הבין-לאומיים הללו, עלינו כאן היום בארץ להתאמץ מעבר למה שאנו פועלים עכשיו. זו אחריותנו המוסרית ואחריותה של הממשלה לפעול למען האיש שתרם למען מדינת ישראל, למען ביטחוננו והווייתנו כאן. זו אחריותנו הציבורית לפעול למען יונתן פולארד. בפעילותנו זו ניתן גם ביטוי לרצון הקיים בציבור לראות פעילות נחרצת לשחרורו ולגיוס הכוחות למענו.

בעבר, הכנסת התאחדה בקריאה לנשיא ארצות-הברית להפעיל את סמכותו החוקית ולהתחשב במכלול המרכיבים של מקרה מיוחד זה, כדי שיעניק חנינה ליונתן פולארד.

גם היום, חברי ואני פונים אל יתר חברי הכנסת להצטרף אלינו, אלה שעדיין לא הצטרפו, בפנייה אל הנשיא ביל קלינטון, שימלא אחר הבטחתו לבחון מחדש את פרשת פולארד, ואת זה הוא אומנם הבטיח, וכן לחון אותו בקרוב ממש.

80 חברי כנסת חתמו על המכתב שהפיץ חבר הכנסת חנן פורת, הפונה אל הנשיא קלינטון. אני מבקשת מכם, חברי הכנסת, להמשיך ולפעול יחד בעוצמה ובאחידות, כל הבית כולו, למען חנינה ליונתן פולארד.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל.

ברכת היושב-ראש את משלחת הפרלמנט מסכסוניה-אנהלט

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, הרשו לי לברך בשמכם משלחת נכבדה של חברי הפרלמנט מסכסוניה-אנהלט.

המשלחת, בראשות יושבת-ראש הפרלמנט של סכסוניה, ד"ר קלאוס קייטל, מסיירת בארץ, נפגשת עם חברי האגודה הבין-פרלמנטרית ישראל-גרמניה ומקיימת דיאלוג עם חברי הכנסת.

אני מקווה כי האורחים יהיו שגרירים נאמנים של ישראל בגרמניה, דווקא בארץ זו שצל העבר עדיין מכסה עליה, ומשלחת זו, שבאה היום לירושלים, מהווה חלק מדיאלוג המתפתח בין שתי המדינות ומתקווה גדולה.

אני מאחל למשלחת ביקור מהנה ופורה. ברוכים הבאים.

תודה.

הצעות לסדר-היום פנייה אל נשיא ארצות-הברית לחון את ג'ונתן פולארד

היו"ר י' עזרן:

סגן שר החוץ ישיב על ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת נעמי בלומנטל וחנן פורת בנושא: פנייה אל נשיא ארצות-הברית לחון את ג'ונתן פולארד. בבקשה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה להצטרף לברכתך לחברי המשלחת מגרמניה, מסכסוניה.

דן תיכון (הליכוד):

סכסוניה-אנהלט.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אנחנו מתברכים בביקורים של משלחות שכאלה, שיש להן כאן האפשרות לראות באופן בלתי אמצעי גם את הבעיות שאנחנו ניצבים בפניהן וגם את הסיכויים ואת המאבק שלנו כדי לעשות שינוי מדיני באזורנו.

בהתייחס לדברים שנאמרו כאן על-ידי חברי הכנסת פורת ובלומנטל, הדברים ודאי יצאו מהלב ובוודאי נכנסו ללבבות הרלבנטיים, ועוד ייכנסו ללבבות הרלבנטיים משום שהם כבר חקוקים בפרוטוקול הכנסת.

אני חושב, כפי שנרמז על-ידי חבר הכנסת פורת עצמו בסוף דבריו, יש הבדל גדול, וזה חוזר על עצמו בכל פעם שאנחנו מתייחסים לבעיה של יונתן פולארד, בין התייחסות של חברי כנסת, בייחוד אם זה הגיע למספר כל-כך גדול של חותמים על המכתב, כדבריהם 80 חותמים, בין התייחסות של חברי כנסת שגם אם הם עושים את זה ביחד, זה עדיין על בסיס אינדיבידואלי והומניטרי, לבין התייחסות של הכנסת כמוסד פורמלי של מדינת ישראל לנושא הזה. הדברים ידועים, הם נאמרו בעבר. אינני רוצה, אני חושב שגם אין טעם לחזור עליהם. אני חושב שכולנו מודעים למאמצים שנעשים גם בארצות-הברית על-ידי יהודים ועל-ידי לא-יהודים בניסיון לגרום לשחרור מוקדם של יונתן פולארד, ולמאמצים שנעשים כאן על-ידינו כישראלים כבר שנים אחדות, שוב יהודים ולא-יהודים, בנושא הזה.

אני חושב שהדברים שנאמרו כאן היום די בהם כדי ליצור תזכורת חשובה גם לממשל החדש בווינגטון. לא הייתי רוצה בשום אופן להסיר את הנושא מסדר-היום, כי לפי טיבו זה לא דבר שיאה לעשותו, אבל הייתי מציע להסתפק בדברים אלה ולא לקיים דיונים במליאה או בוועדות בנושא הזה באופן פורמלי, להסתפק בכך שהעולם ידע שכאן יש אנשים רבים מאוד שהנושא קרוב ללבם.

היו"ר י' עזרני:

תודה, אדוני סגן שר החוץ.

קריאה:

מה ההצעה?

סגן שר החוץ י' ביילין:

להסתפק בדברי.

חנן פורת (מפד"ל):

העניין נדון בוועדת משנה של ועדת החוץ והביטחון. אני מציע להעביר את הנושא לוועדה, כדי שתקבל אינפורמציה ותעקוב אחרי הטיפול של הממשלה בנושא הזה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אינני חושב שיש פרוצדורה כזאת.

חנן פורת (מפד"ל):

היא יכולה להעביר את הנושא לוועדת משנה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אין פרוצדורה של העברה לוועדת משנה באופן ישיר.

קריאה:

לפנות ליושב-ראש.

סגן שר החוץ י' ביילין:

זה אפשר לעשות, לפנות ליושב-ראש ולהעביר לו גם את הבקשה הזאת כחלק מן הפרוטוקול.

היו"ר י' עזרן:

בהחלט. תודה.

יש הצעה אחרת לחבר הכנסת טלב אלסאנע.

דן תיכון (הליכוד):

אין דבר כזה, אם המציעים מסתפקים בדברי התשובה.

היו"ר י' עזרן:

אני שואל את המציעים, האם אתם מסתפקים בדברי סגן השר?

חנן פורת (מפד"ל):

בצירוף ההצעה שהבקשה תועבר אל היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

סגן השר אמר לכם זאת במפורש מעל בימת הכנסת. אתם מסתפקים בדברי התשובה. גם חברת הכנסת נעמי בלומנטל. תודה.

אם כן, אין לנו על מה להצביע.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר י' עזרן:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

החלטות ועדת הכספים המאשרות הוראות – בצו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקון מס' 63), התשנ"ג–1992; וכן בצו הבלו על דלק (הטלת בלו) (תיקון), התשנ"ג–1992. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

הצעה לסדר-היום

לדבר עם אש"ף

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא, הצעה לסדר-היום מס' 778 של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בנושא: לדבר עם אש"ף. ישיב השר חיים רמון.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

השר איננו.

היו"ר י' עזרן:

אתה צודק. ההערה חשובה, אבל מבחינת הנוהל הוא לא חייב להיות פה, לצערי. צר לי מאוד על זה. בבקשה, חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אולי מישהו יקרא לשר רמון.

היו"ר י' עזרן:

ברשותך, כשאתה עומד פה, יש הצעה לסדר של חברת הכנסת לימור לבנת. מכיוון שזה המצב, הייתי מרשה לחברת הכנסת לבנת לנמק ממקומה את הצעתה, במסגרת דקה וחצי. הוספתי לה דקה וחצי.

עמנואל זיסמן (העבודה):

חבר הכנסת דראושה, אני מקווה שמה ששייב לך השר זה על דעת ראש הממשלה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בינתיים הגיע השר רמון.

היו"ר י' עזרן:

בינתיים החלטנו למלא את החלל עד שתועלה ההצעה של חבר הכנסת דראושה: לדבר עם אש"ף. הרי כתוב בתורה: "ודברתם אל הסלע". גם עם סלע חייבים לדבר.

הצעה לסדר

היו"ר י' עזרן:

חברת הכנסת לימור לבנת, בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביקשתי להעלות הצעה לסדר על-פי סעיף 53 לתקנון.

שרת החינוך והתרבות הטעתה השבוע ביודעין את מליאת הכנסת כאשר טענה שלא התערבה במינוי חברי הוועדה אשר החליטה להעניק את פרס ישראל לישעיהו ליבוביץ, וכי לא ביקשה מאפרים עברון לתמוך במועמדותו של ליבוביץ. זאת על-פי דבריו המפורשים אתמול של אפרים עברון עצמו, ועל-פי פרסומים שהיו אתמול במאמר מערכת בעיתון "מעריב" ובכלי תקשורת נוספים.

שרת החינוך הטעתה ביודעין לא רק את הכנסת, אלא גם את הממשלה, ביום ראשון השבוע, באותו עניין עצמו.

התבטאויותיה אמש של שרת החינוך בעניין קבר השיח' יוסף, בעניין הכשרות ובעניין הרבנים הראשיים, כמו בעניינים אחרים, והתבטאויות קודמות שלה, שבהן היא מחללת, מחרפת ומגדפת מערכות ישראל ואת כל קודשי ישראל, מעוררות דאגה חמורה ורוגז רב בציבור, בקרב חלקים רחבים בו, בכלל זה בתוך הקואליציה ובתוך מפלגת העבודה.

אני חושבת שהכנסת לא יכולה לעבור לסדר-היום על ההתבטאויות האלה, על הטעייתה את הכנסת השבוע מעל הבמה הזאת. אני מבקשת שהכנסת תדון בתפקודה ובהתבטאויותיה של שרת החינוך. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה. הכנסת רשמה לפניה את דבריה של חברת הכנסת לבנת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מצטרף לבקשה הזאת.

דן תיכון (הליכוד):

מה אתה מחליט, אדוני היושב-ראש?

היו"ר י' עזרן:

אדוני, לא מחליטים. רשמנו את ההצעה. יגישו עוד פעם הצעה שיצביעו עליה.

עם זאת, יש לי להודיע, שוועדת החינוך והתרבות, דומני, רוצה לדון בנושא הזה. כך שמעתי וכך קיבלתי אינפורמציה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש שתעלה את בקשתה בנשיאות, בישיבה הקרובה של הנשיאות.

היו"ר י' עזרן:

לכן אמרתי שרשמתי. זה מה שאמרתי.

הצעה לסדר-היום

לדבר עם אש"ף

היו"ר י' עזרן:

אנחנו חוזרים להצעתו של חבר הכנסת דראושה. בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לאחר מאבק ממושך ועקוב מדם בין שתי התנועות הלאומיות, היהודית והערבית, והישראלית והפלשתינית במיוחד, מסתמנת היום אפשרות סבירה להגיע להסכם שלום בין שני הצדדים, שיתבסס על פשרה בין שתי התנועות הלאומיות, פשרה שתתבסס גם על ויתורים הדדיים ועל הכרה הדדית בזכויות של שני העמים.

היום, כאשר העולם הערבי בכללותו והעם הפלשתיני במיוחד מכירים בזכות הקיום של מדינת ישראל, ממשלות ישראל, לצערי, נמנעו מלהכיר בזכות ההגדרה העצמית של העם הפלשתיני, וכוחות צבאיים ישראלים ממשיכים לכבוש שטחים ערביים בגולן, בדרום-לבנון, בגדה המערבית וברצועת-עזה, ושטחים ירדניים, ומכאן השורש האמיתי של הבעיה.

במשך שנים רבות הוכח מעל לכל ספק, שאין אפשרות לפתור את הסכסוך הממושך על-ידי מלחמות ואלימות. ישראל לא יכולה להכריע את העולם הערבי בכוח צבאי. גם העולם הערבי לא יכול להכריע

את מדינת ישראל בכוח הנשק. אין פתרון בכוח. חבל על כל טיפת דם שנשפכת, אם היא יהודית או ערבית. הדרך היחידה לפתרון הסכסוך היא הדרך המדינית, על-ידי משא-ומתן ליד שולחן המשא-ומתן. הכוח נוסה רבות אך לא הועיל.

הסכם השלום צריך להתבסס על החלטות האומות המאוחדות 242 ו-338, אשר מבוססות על העיקרון של שלום תמורת שטחים, כאשר ישראל תפנה את השטחים הערביים הכבושים תמורת הסכם שלום אמת והסדרי ביטחון נאותים. הסכם השלום עם מצרים הוכיח, שאפשר להגיע להסכם שלום שיתבסס על העקרונות האלה.

הקיפאון הנוכחי בתהליך השלום נובע משתי סיבות מרכזיות. הראשונה – הקשיים במשא-ומתן כתוצאה מעמדה נוקשה שמשלחת ישראל נוקטת כלפי המשלחת הפלשתינית במיוחד, אף שהפלשתינים קיבלו את העיקרון של הסכם שלום בשני שלבים, תקופת ביניים לחמש שנים והסדר קבע, שיתנהל לגביו משא-ומתן החל מהשנה השלישית של הסדר הביניים. והקושי השני הוא נושא המגורשים הפלשתינים בעקבות החלטה אומללה, מוטעית מיסודה, שממשלת ישראל קיבלה כאשר החליטה לגרש מאות פלשתינים מבתיהם. בכך סיבכה ממשלת ישראל את מדינת ישראל ואת האזור כולו, והיום היא עומדת בפני החלטה חדשה במועצת הביטחון. בכך היא העיבה על תהליך השלום כולו.

לכן אני קורא מעל במה זו בראש ובראשונה לממשלת ישראל לחזור בה מההחלטה הנוקשה והאומללה הזאת, ולאפשר למגורשים הפלשתינים לחזור לבתיהם, למשפחותיהם, ובכך גם לאפשר לתהליך השלום להתקדם.

הקיפאון הנוכחי דורש פריצת דרך אמיתית ודחופה – מצד אחד החזרת המגורשים כצעד ראשון, ומצד שני הכרזת ישראל על מוכנות לשאת ולתת עם אש"ף כנציג של העם הפלשתיני.

הכנסת קיבלה לפני כשבועיים החלטה חיובית, כאשר אישרה את הצעת הממשלה לתקן את החוק המוטעה והאומלל, אשר מנע מפלשתינים ומישראלים להיפגש ולדבר שלום. והיום, אני חושב שאחרי התיקון הזה, התיקון החיובי והטוב, צריכים לצעוד עוד צעד קדימה, צעד חיובי בכיוון האמיתי, הנכון, לקידום תהליך השלום ולפריצת דרך אמיתית בכיוון זה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

חבר הכנסת דראושה, אתה יודע שאש"ף הודיע שהוא ממשיך בטרור. מה דעתך על כך?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

תשמע את ההצעה שלי, ואני אענה בסוף.

ההחלטה היתה חיובית, כפי שאמרתי, אך בלתי מספקת. חייבת לבוא בעקבותיה החלטה נוספת, והיא הבעת מוכנות ישראלית לדבר עם אש"ף כנציג של העם הפלשתיני.

אש"ף, הזרם המרכזי בעם הפלשתיני, עבר תהליכים של התמתנות והשתנות מאז ייסודו בשנת 1964. הליגה הערבית, ואש"ף בתוכה, קיבלה החלטה חשובה בפסגת-פאס, בשנת 1974, כאשר ביססה את החלטתה על פתרון מדיני, שיבטיח את הזכויות של כל המדינות והעמים באזור, לרבות מדינת ישראל.

בנובמבר 1988 קיבלה המועצה הלאומית הפלשתינית החלטה היסטורית, שהיוותה תפנית בהיסטוריה של האזור כולו, כאשר אש"ף הכיר בזכות הקיום של מדינת ישראל וקיבל את החלטות 242 ו-338. אש"ף מחויב להחלטה הזאת, אף שהיו ניסיונות רבים מצד גורמים פלשתיניים שונים למנוע את המשך דבקותו של אש"ף בהחלטות הללו. אבל אש"ף דבק בהחלטה, והוא זוכה לתמיכה מסיבית בקרב הפלשתינים והעולם הערבי כולו.

אש"ף, בהנהגתו המתונה, ויאסר ערפאת בראשם כיושב-ראש אש"ף, כמנהיג של העם הפלשתיני, ממשיך בקו המתון, הפרגמטי, המעשי המתון, והוא שואף לקדם את תהליך השלום.

לכן הכנסת כולה וממשלת ישראל מחויבות היום לעבור גם כן תהליך של התמתנות ולעשות תפנית חיובית כלפי העם הפלשתיני, כלפי העולם הערבי, כלפי אש"ף, ולפגוש את היד הפלשתינית המושטת לשלום.

אדוני השר רמון, כנציג של הממשלה, אני אומר לך, כמי שחזר לאחרונה מביקור בתוניס, וכאשר פגשתי את הנהגת אש"ף ואת יאסר ערפאת כמה פעמים וחזרתי עם מסר של שלום, אני וחברי טלב אלסאנע – – –

קריאה:

אתה מזמין את השר?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מזמין את השר להגיע לתוניס, ואני מזמין גם את ראש הממשלה. אני מזמין את ראש הממשלה מר יצחק רבין לפגוש את יאסר ערפאת כמנהיג של העם הפלשתיני.

עמנואל זיסמן (העבודה):

שיפסיק את האלימות והטרור.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

תפסיק את הכיבוש. אני בעד הפסקת כל סוג של אלימות, אם זה ישראלי או פלשתיני.

קריאה:

אפשר לשאול שאלה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני לא רוצה עכשיו שאלות. בסוף, אם יש שאלות.

אני רוצה לומר מעל במת הכנסת: המסר לשלום, אשר העם הפלשתיני מציג אותו בצורה מפורשת, הוא מסר כן, אמיתי. היד הפלשתינית מושטת לשלום. תושיטו את היד הישראלית לשלום, תפגשו את היד הפלשתינית השואפת לשלום.

ואני קורא לך, השר רמון, להעביר לראש הממשלה עוד הפעם את ההזמנה של מר יאסר ערפאת לפגוש אותו כאן, בירושלים, בכנסת, או בתוניס, בקהיר, או בכל בירה אחרת, לפגוש אותו ולהביא לפריצת דרך היסטורית, שתאפשר קידום תהליך השלום באזור. כך עשו מנהיגים בהיסטוריה האנושית, כאשר אויבים נפגשו והגיעו להסדר של שלום.

זה גם הזמן שמר רבין יעשה את הצעד הזה, שממשלת ישראל תעשה את הצעד הזה. ועליכם לדעת, שאש"ף מייצג את הרוב המסיבי של העם הפלשתיני, ואם תגיעו אתו להסכם, זאת אומרת שהגעתם להסכם עם העם הפלשתיני. אש"ף היום מסוגל להגיע להסכם של שלום. חתימתו תחייב את העם הפלשתיני.

אתם טוענים שהמשלחת הפלשתינית לא מוסמכת, לא מספיק חזקה להגיע להסדר של שלום. יש לכם כתובת חזקה, שמסוגלת להגיע להסדר של שלום; הכתובת הזאת נקראת – אש"ף בראשות ערפאת. היום זאת כתובת חזקה, שיכולה להגיע להסדר של שלום. וזה מה שאנחנו זקוקים לו, יהודים וערבים, ישראלים ופלשתינים, להגיע להסכם שלום, שיביא קץ לשפיכות הדמים, שימנע עוד מלחמות, יחסוך עוד דם, דם של יהודים ודם של ערבים. זה מה שאנחנו צריכים כעת.

ולכן, אני פונה לכנסת, שתעשה היום את הצעד החיובי הדרוש, כפי שהמועצה הלאומית הפלשתינית החליטה ב-1988, להכיר בזכות הקיום של מדינת ישראל – – –

לימור לבנת (הליכוד):

מתי? מתי הכירה בזכות הקיום של מדינת ישראל?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ב-15 בנובמבר 1988.

סילבן שלום (הליכוד):

והאמנה הפלשתינית?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני אומר לכם, חברי הכנסת, תקראו את ההיסטוריה, ומי שרוצה את ההחלטה, אני אביא לו את ההחלטה. המועצה הלאומית הפלשתינית, ב-15 בנובמבר 1988, הכירה בזכות הקיום של מדינת ישראל.

סילבן שלום (הליכוד):

תודה רבה, תודה רבה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

וקיבלה את ההחלטות 242 ו-338.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת סילבן שלום, אתם רוצים שיסיים, תנו לו לסיים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני קורא לכנסת ולממשלה להכיר בזכות הקיום של העם הפלשטיני, בזכותו להגדרה עצמית, בזכותו להקים את מדינתו העצמאית ליד מדינת ישראל.

היו"ר י' עזרן:

אנא ממך, תסיים בבקשה. שמענו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ראש הממשלה, עליו להיענות להזמנה לפגישה אתו, כדי שהאזור הזה ידע תקופה אחרת, תקופה של שלום, תקופה של קץ לשפיכות הדמים, של שיתוף פעולה ושגשוג לכולם, ישראלים ופלשטינים, יהודים וערבים.

היו"ר י' עזרן:

מה אתה מציע? דיון במליאה, זה מה שאתה יכול להציע.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

דיון במליאה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, אדוני השר.

קריאה:

יש עוד הצעה. השר יענה לשניים יחד.

היו"ר י' עזרן:

לשניים יחד? טוב, בבקשה. אני חשבתי שחבר הכנסת אלי דיין רוצה להפריד בין הדבקים, אבל בבקשה.

הצעה לסדר-היום

מפגש חברי הכנסת עם אנשי אש"ף

היו"ר י' עזרן:

הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אלי דיין – מפגש חברי הכנסת עם אנשי אש"ף, הצעה לסדר-היום מס' 964. בבקשה, חבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ברשות היושב-ראש, ברצוני להתייחס בהזדמנות זו לדברי חברת הכנסת נעמי בלומנטל ולומר לה, שאני חושב שהרוב בבית הזה, הייתי אומר הרוב בעם ישראל, מוחה בחריפות באשר לדבריה האחרונים. אני לא יודע אם אלה האחרונים – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא חברת הכנסת בלומנטל, חברת הכנסת לימור לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

חבר הכנסת אלי דיין, אני.

אלי דיין (העבודה):

אה, סליחה, זו חברת הכנסת לימור לבנת שהעלתה את זה, לא חברת הכנסת בלומנטל. אתן יושבות ביחד כל הזמן, אז אני לא הפרדתי בין הדבקות.

לימור לבנת (הליכוד):

אתה רוצה שאני – – –

אלי דיין (העבודה):

אני מתנצל, חברת הכנסת לימור לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

זה לא נורא, כל זמן שזאת לא – – –

אלי דיין (העבודה):

ואני רוצה לומר, שאכן הדברים האלה לא היו צריכים להיאמר. אלה דברים מיותרים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

האם אתה תמליץ, כיושב-ראש הקואליציה, לראש הממשלה להחליף אחת ולתמיד את שרת החינוך ולתת לה להיות, למשל, שרת הכלכלה? זה כדוגמה.

היו"ר י' עזרן:

כלכלה, בכ"ף או בקו"ף?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

בקו"ף.

לימור לבנת (הליכוד):

שרת הקלקלה.

היו"ר י' עזרן:

מספיק, רבותי, זאת לא הצעה לסדר-היום עכשיו.

אלי דיין (העבודה):

קודם כול, אני רוצה לומר שדבריה פוגעים בערכים מקודשים של העם היהודי, ולא היה צריך לעשות זאת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אבל היא חוזרת כל פעם על עצמה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת הרב רביץ, אני מבקש מאדוני.

אלי דיין (העבודה):

ואני קורא לחברינו בש"ס, שלא ליצור משבר על כל דבר שהשרה אלוני אומרת.

שר הבריאות ח' רמון:

איזו הצעה לסדר זאת?

היו"ר י' עזרן:

אני מצטער, אדוני, גם אני הערתי את זה.

אלי דיין (העבודה):

זכותם למחות ולהתנגד.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אבל הם מאוד מעריכים את מה שהיא אומרת, ולכן הם יוצרים משבר.

אלי דיין (העבודה):

אני מקווה שהיא תלמד, תעיין היטב במקורות היהדות ותשכיל – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

רק לא זה, רק שלא תעיין במקורות היהדות.

היו"ר י' עזרן:

הרב רביץ, זה כבר הפך לדיאלוג, לסימפוזיון.

אלי דיין (העבודה):

– – – ותאמר שדיני הכשרות הם דינים אנושיים וטובים, שיש לאמץ אותם, במיוחד בארץ.

קריאה:

שיהיה צנזור ממשלתי, אשר יעבור על טקסטים.

אלי דיין (העבודה):

אשר לנושא שלפנינו – – –

היו"ר י' עזרן:

או, תודה.

שר הבריאות ח' רמון:

כבר רציתי לקרוא למישהו אחר ששייב.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מבינה שאתה לא מוכן להשיב על זה, אדוני שר הבריאות.

אלי דיין (העבודה):

אשר לנושא שלפנינו, רבותי חברי הכנסת, אומנם ביטלנו את חוק המפגשים, ומטרת הכנסת היתה להסיר כתם משפטי שלא היינו יכולים להשאיר אותו בספר החוקים, כי היה מדובר בחוק אנטי-דמוקרטי, חוק שלא צריך להתקיים בספר החוקים של מדינה נאורה, של מדינה השומרת על ערכים דמוקרטיים, והסבירה הממשלה שהכוונה היא למנוע אותו איסור שלא היה יכול לעמוד מהצד המשפטי וההגיוני בספר החוקים. אבל, כנגד זה, הממשלה הבהירה, גם בעת הדיון בחוק בכנסת, שזה לא בא לשנות את מדיניותה לגבי קיום משא-ומתן מדיני עם אש"ף. ואני לא מסכים עם חבר הכנסת דראושה, שאומר שאש"ף השתנה לחלוטין. זה לא נכון, ואין לומר: תפסיקו את הכיבוש, ואחרי זה נפסיק את הטרור. זה טיעון שאין לקבל אותו.

סילבן שלום (הליכוד):

חבר הכנסת אלי דיין, אפשר לשאול שאלה?

היו"ר י' עזרן:

אני חושב שהוא אומר דברים מעניינים.

אלי דיין (העבודה):

אני חושב שאם יש היום אכזבה – – –

סילבן שלום (הליכוד):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חכה, חכה, ניתן לך רשות. סליחה, חבר הכנסת דיין. אדוני חבר הכנסת סילבן שלום, נא לפנות אלי. בינתיים אני מנהל את הישיבה, ורק אני, בעזרת השם, נותן רשות לשאול. אדוני, תמתין, יגיע תורך.

שר הבריאות ח' רמון:

— — —

אלי דיין (העבודה):

לדעתי, אם יש היום אכזבה, הרי זה משום שאיננו חשים, כאשר יש ממשלה טובה בישראל, ממשלה מתונה, העושה מאמץ גדול למען השלום ומוכנה לשלם מחירים לא קלים — — —

יעקב שמאי (הליכוד):

אף שהיא מוכנה לוותר, הם לא מוכנים לוותר.

היו"ר י' עזרן:

רק שנייה. אלה הצהרות נפלאות. אתם לא מרוצים?

אלי דיין (העבודה):

ודווקא הנציגים הפלשתינים אינם מבינים את גודל השעה ואינם מנצלים את השעה הטובה והחשובה הזאת להתקדם במשא-ומתן. הייתי אפילו אומר: הרי אנחנו יודעים שהם מתייעצים עם אש"ף ונפגשים עם אש"ף. אני חושב שיש מינימום שנדרש היום, כשיש ממשלה כזאת שהכיוון שלה הוא לעשות שלום. נכון, הכיוון שלה, מצד אחד, הוא להיאבק בטרור, והיא אף נקטה צעד קיצוני מאוד של גירוש, וזה לא היה מעשה קל, אבל לא היתה ברירה. דווקא כדי לדכא את הטרור, את ה"חמאס", שלא רוצה ללכת בדרך השלום, היא נאלצה לנקוט אפילו צעד קיצוני מאוד וחריג. אני מסכים שזה חריג ביותר, אבל בשל הנסיבות של המאבק בטרור נקטנו אותו. מצד אחר, לדעתי, זה מחזק את ידי הממשלה בארץ לעשות עוד מאמצים, ויהיה לה גם הגיבוי להכריע הכרעות חשובות בנושא השלום. אז דווקא בעת הזאת, חברי חבר הכנסת דראושה, מן הראוי שתפנה לאש"ף. אתה יכול לפנות אליו מכאן להפסיק את הטרור, כי אתה יודע שאש"ף עדיין מעורב במעשי הטרור.

עמנואל זיסמן (העבודה):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

תקרא לממשלה להפסיק את הריסת הבתים בעזה.

אלי דיין (העבודה):

חשוב לדעת שיש מחלוקת באש"ף, יש גורמים שחושבים שצריך ללכת רק לקו המדיני, אבל יש גורמים שעדיין סבורים שהטרור מסייע לתהליך המדיני, ואני חושב שבכך הם טועים. הפסקת הטרור תסייע רבות ליצור אווירה מתאימה ולתת לממשלה גיבוי מצד העם כולו להשקיע מאמץ רב יותר לקראת הישגים בנושא השלום.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אלי דיין, אתה מסכים שחבר הכנסת סילבן שלום ישאל אותך שאלה?

אלי דיין (העבודה):

אני רק אגמור את התיזה. אני רק מנתח את התיזה.

לכן זו טעות היסטורית שלא לנצל היום את ההזדמנות ההיסטורית – ואני חושב שהממשלה עושה נכון – להתקדם עם הנציגים הפלשתינים. הרי הולכים לדבר על נושא האוטונומיה, ויש גמישות בעניין הזה, ואתה יודע שיש מחוות בנושא זכויות האדם, ונעשו כמה צעדים שהממשלה הזו זכתה עליהם לביקורת מצד חלקים מסוימים בבית הזה, אבל היא עשתה אותם והיא דבקה בהם והיא רוצה להתקדם יותר בתהליך השלום.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה, חבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (העבודה):

אז זו העת לסייע לה. מה, נגמר הזמן?

עמנואל זיסמן (העבודה):

לא, הזמן שלו מתחיל מאז עליית לדוכן.

אלי דיין (העבודה):

אבל, מאידך גיסא אני רוצה לומר בשם סיעת מרצ – הם הסמיכו אותי לומר זאת, הרי פורסם כאילו הנציגים שלהם הלכו להיפגש עם ערפאת בתוניס, בקהיר וכו' – – –

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

אלי דיין (העבודה):

גם חברת הכנסת יעל דיין.

לימור לבנת (הליכוד):

איפה חברת הכנסת יעל דיין?

אלי דיין (העבודה):

הם בכנס באמריקה.

לימור לבנת (הליכוד):

על מה אתה מדבר? לפני תיקון החוק, אחרי תיקון החוק.

אלי דיין (העבודה):

לא נפגשה עם ערפאת, לא הלכו.

לימור לבנת (הליכוד):

מה אתה מדבר? – – –

היו"ר ע' מאור:

מי שהתחייב זה הנציגים, הבחורים.

אלי דיין (העבודה):

סיעת מרצ הסמיכה אותי לומר, שהם קיבלו החלטה שחברי הכנסת שלהם לא ייפגשו עם נציגים של אש"ף ללא דיון והחלטה בסיעה ומתן פומביות להחלטתם בנושא הזה. אז לא לבנות על ספקולציות וכו'.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מוכן לסדר לחברת הכנסת לימור לבנת פגישה עם ערפאת.

לימור לבנת (הליכוד):

אלי דיין (העבודה):

לכן, רבותי חברי הכנסת, אני גם רוצה להזכיר לכמה חברי כנסת, שביטול חוק המפגשים אינו בא לומר שיש עכשיו חוק המתרפסים. לא צריכים לרוץ ולהתרפס בפגישות עם אש"ף. יש נציגות פלשתינית מכובדת מאוד, שיש לה גיבוי, יש לנהל אתה את המשא-ומתן. אש"ף יכול לתרום את התרומה שלו בזה שיפסיק את הטרור, ובכך אנחנו נתקדם לתהליך עשיית השלום על-ידי הממשלה הטובה ביותר בנושא הזה לעם ישראל. בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

אתה יכול לשלוט בחברת הכנסת יעל דיין – – –

היו"ר ע' מאור:

השאלה הובנה. אתה רוצה להשיב לחברת הכנסת ליבנת, חבר הכנסת אלי דיין?

אלי דיין (העבודה):

חבר הכנסת סילבן שלום רצה לשאול. עכשיו זה לא על חשבוני.

היו"ר ע' מאור:

ברוח טובה שאלה אחרונה. בבקשה, חבר הכנסת סילבן שלום.

סילבן שלום (הליכוד):

חבר הכנסת אלי דיין, אמרת קודם, ובצדק, שאש"ף לא השתנה, אש"ף עדיין מעורב בפעילות של טרור. אז אני שואל אותך: למה אתה וחבריך הצבעתם בעד ביטול חוק המפגשים? אם אכן אש"ף לא השתנה – – –

היו"ר ע' מאור:

השאלה הובנה. בבקשה, חבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (העבודה):

כנראה, אתה לא הבנת את הדרשה שלי. אני אצטרך לחזור על הדרשה, ואין לי זמן. כל חוק המפגשים הוא חוק פוליטי. מותר לך כאדם, לאו דווקא כחבר כנסת, להיפגש עם כל אדם, ובלבד שאינך פוגע בביטחון המדינה, כי אם אתה נפגש, אתה צריך לתת הסברים, ואם יש פגיעה בביטחון המדינה, יש סעיף 114 לחוק העונשין, שמטיל עונש של עד 14 שנות מאסר, אבל מפגשים כבני אדם, לקידום תהליך השלום, לשיחות, להשתתפות בסמינרים בין-לאומיים – מותרים לך, והחוק הזה, מוטב שלא היה נחקק מלכתחילה.

אשר לעניין אש"ף, צריך גם לומר כי יש התקדמות מסוימת בנושא אש"ף, כפי שציטט חבר הכנסת דראושה, מ-1988; יש שינויים ויש שם גם גורמים מתונים. אנחנו תובעים, שגם אותם גורמים קיצוניים יחדלו כליל מן הטרור ויכריזו, לא מכלל לא במפורש, על ביטול האמנה הפלשתינית, כדי לסייע לקידום תהליך השלום. תודה.

לימור לבנת (הליכוד):

אז למה ראש הממשלה לא בא להצביע?

אלי דיין (העבודה):

הוא היה מקוּזז עם חבר הכנסת דוד מגן.

לימור לבנת (הליכוד):

אה, בגלל זה הוא לא בא להצביע.

עמנואל זיסמן (העבודה):

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי דיין. בשם הממשלה אני מזמינה את השר רמון להשיב. בבקשה. נא לאפשר לשר להשיב.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, שמעתי בקשב רב את דבריו של חבר הכנסת דראושה, ואת הפתיחה מאוד אהבתי. אני מאמין באמת ובתמים, שנקרתה בדרכנו הזדמנות היסטורית להגיע לשלום עם העולם הערבי כולו ועם הפלשתינים. זה יהיה שלום שיהיו בו פשרות, אבל פשרות יש מכל הצדדים.

התחושה הלא-טובה שיש לי כאשר אני שומע אותך, חבר הכנסת דראושה, היא שמאוד ברור לי מה אתה רוצה שאנחנו נעשה כמדינת ישראל – וכשאני אומר "אנחנו", זה כולל אותך, כי אתה חבר הכנסת בכנסת ישראל – ומאוד ברור לי מה אתה רוצה שממשלת ישראל תעשה, אבל יש לי מעט מאוד מידע, חבר הכנסת דראושה, על מה שאתה אומר ליאסר ערפאת, שאתו נפגשת בתוניס, בנוגע למה שהוא צריך לעשות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

נבוא ביחד.

שר הבריאות ח' רמון:

תן לי, חבר הכנסת דראושה, אני קודם כול אסמוך עליך ואראה. אחרי שאתה תצליח – אתה יותר קרוב אליו ממני – אני אחשוב על זה.

אביא לך דוגמה למה אני מתכוון. אתה בא ואומר: בוא ניפגש. אני אסביר עוד כמה דברים, אבל תראה מה נאמר בריאיון – אני עושה לו פרסומת כבר בפעם השלישית מעל דוכן הכנסת – שערכו נחום ברנע וסמדר פרי והוא התפרסם ב"דיעות אחרונות". הם שואלים את יאסר ערפאת: "אם תצהיר שאתה מפסיק את האינתיפאדה, האם היא תיפסק?" ויאסר ערפאת יודע שאת זה קוראים בישראל. עונה ערפאת: "האינתיפאדה תימשך שבוע אחר שבוע, עד סוף הכיבוש, וזה יבוא בגלים, בעליות ובירידות".

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שר הבריאות ח' רמון:

תקשיב עד הסוף, למה אתה צריך להיות תיכף סניגור? אולי תהיה פעם אחת קטיגור אצלו?

שואלים אחר כך: "האינתיפאדה לא תיפסק גם כאשר תינתן פקודה?" והוא אומר: "לא אתן פקודה". ועכשיו תקשיב היטב, חבר הכנסת דראושה: "גם אם ישראל תנהל אתך משא-ומתן?" כלומר, כבר מתגשם החלום שלך וראש הממשלה רבין נפגש עם יאסר ערפאת, ותשמע מה הוא אומר בתשובה על שאלה: "גם אם ישראל תנהל אתך משא-ומתן?" התשובה של יאסר ערפאת היא: "לא, האינתיפאדה תימשך עד סוף הכיבוש".

אז אני מציע לך, חבר הכנסת דראושה, בכל הידידות, שבפעם הבאה שתהיה בתוניס – וכנראה, זה קורה לעתים די קרובות, לפי מה שאני מבין – תגיד לו – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אורי אור (העבודה):

שר הבריאות ח' רמון:

תגיד לו שזה בלתי אפשרי, גם מצד אלה שרוצים משא-ומתן והידברות, ושמעת את חבר הכנסת זיסמן. הוא מייצג זרם מרכזי. הוא קורא למה שהוא מייצג "זרם מרכזי במפלגת העבודה". בעיני היונים זה נראה נצי, אבל זאת טעות, זה זרם מרכזי. והוא אומר: שיפסיק את הטרור, ואפילו אני אומר – אפילו חבר הכנסת זיסמן אומר – שיהיה על מה לדבר. תראה כמה זה חשוב, אם באמת אתה רוצה לקדם את התהליך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אבל למה אתה מגדיר אינתיפאדה כטרור?

שר הבריאות ח' רמון:

מכיוון שהוא מגדיר אינתיפאדה כטרור, ואני אומר לך את זה, פשוט למען האווירה. תאמין לי, בפעם הבאה שתהיה אצלו, שאתה תהיה אצל אלה שיכולים להשפיע, תגיד להם, אין להם מה להפסיד – –

גונן שגב (צומת):

אתה יודע שהוא לא יכול להגיד דבר כזה.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שגב, תן לי לדבר אל חבר הכנסת דראושה. אתה לא היית בתוניס לאחרונה ואתה גם לא עומד להיות שם, להערכתי, אז תן לי לדבר אתו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אף אחד לא רוצה לפגוש אותך, חבר הכנסת שגב.

שר הבריאות ח' רמון:

תן לי לדבר אתו.

חבר הכנסת דראושה, תסביר לו, תסביר לאלה שעוסקים בטרור, שהם אויבי השלום, שאלה שמעודדים את האלימות הם אלה שלא מאפשרים להתקדם בתהליך. מה היה קורה? חבר הכנסת דראושה, תקשיב.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אולי תפסיקו את הכיבוש של העם הפלשתיני?

שר הבריאות ח' רמון:

אבל, חבר הכנסת דראושה, כדי להפסיק — — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

אי-אפשר כך. חבר הכנסת דראושה, אתה רוצה שאני אענה לך? אז תאפשר לי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דראושה, אני מבקשת לאפשר לשר להמשיך.

שר הבריאות ח' רמון:

סליחה, אתה עמדת פה רבע שעה. אתה לא רוצה שאני אענה, אני לא אענה.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת לא להפוך את זה לדו-שיח.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רוצה לנהל אתך דו-שיח אמיתי פה, אז תקשיב, עם כל הכבוד. לא, תקשיב, אל תחשוב על התשובות שאתה צריך לתת לי. עמדת פה ודיברת במשך רבע שעה ללא קריאות ביניים.

ואני אומר לך, שהפלשתינים ואש"ף יבואו ויגידו: נפסיק את הטרור לחצי שנה, לשנה, וננהל משא-ומתן, ואנחנו מנהלים משא-ומתן, ואני אגע בזה, זה יהיה ביטוי אמיתי לרצון להגיע לשלום, ביטוי אמיתי לרצון להגיע לפשרה. וכשאתה בא וקורא את מה שאומר ערפאת, שגם אם ינהלו אתו משא-ומתן, הוא ימשיך באינתיפאדה, בגילויים האלימים שלה, לא באיזו אספת עם, בתיאטרון מזרח-ירושלמי, אז זה לא רציני?

ואני רוצה לבוא ולדבר על המדיניות של הממשלה. אני רוצה שיהיה ברור, הממשלה הבהירה זאת. כאשר שר המשפטים דוד ליבאי הציג את הצעת החוק שביטלה את החוק שהיה מחפיר מבחינה דמוקרטית, ששר המשפטים של הליכוד אמר כי הוא חוק חריג, והוא התכוון לחוק בלתי אפשרי במדינה דמוקרטית – אמר שר המשפטים, ואני מצטט: "ממשלת ישראל לא שינתה את מדיניותה, שלפיה אין לנהל מגעים ואין לנהל משא-ומתן מדיני עם אש"ף או עם ארגוני המחבלים. עמדת הממשלה, גם לאחר שהתקבל התיקון לחוק, היא שאין היא ואין שליחיה ואין עובדיה מקיימים משא-ומתן או מגעים עם הארגון".

עכשיו אני אסביר לך למה, מעבר למה שפתחתי ואמרתי. יש נוסחת מדריד, יש משא-ומתן על-פי נוסחת מדריד. גם אש"ף הסכים לנוסחה הזאת. ללא הסכמתו המשלחת הפלשתינית לא היתה מגיעה לשם. זה קרה רק לפני שנתיים. הם מחויבים להסכמה הזאת. המשא-ומתן מתנהל לפי הנוסחה הזאת. עם מי הוא מתנהל? הוא מתנהל עם תושבי השטחים, ואנחנו יודעים, חבר הכנסת דראושה, שתושבי השטחים הללו מזוהים עם אש"ף, הם מזוהים אפילו עם פלגי אש"ף, אנחנו יודעים מי מזוהה עם מי בתוך פלגי אש"ף. מזמן שהממשלה הזאת בשלטון גם לא מעמידים פנים, כמו הממשלה הקודמת, והם נוסעים כשהם רוצים, לאן שהם רוצים, מדברים עם מי שהם רוצים. נביל שעת', שהוא אחד מראשי אש"ף, יושב במשא-ומתן בוושינגטון קילומטר או חצי קילומטר מהמקום, ומייד לאחר שנגמרת הישיבה כולם נפגשים יחד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אז למה לא לדבר ישירות?

שר הבריאות ח' רמון:

תקשיב, תקשיב בסבלנות. אני מסביר: מכיוון שהמשא-ומתן מתנהל בשני שלבים, ואתה אמרת שהסכמתם, שהעם הפלשתיני הסכים, שאש"ף הסכים, והשלב הראשון מתנהל על האוטונומיה. הוא מתנהל על האוטונומיה, שבה יחיו תושבי השטחים. אנחנו מדברים בשלב הזה עם תושבי השטחים. לא מדובר בהסדר כולל, לא מדובר בהסדר שצריך לבוא ולפתור את כל הבעיה. הוא צריך לפתור את השאלה, מה יהיה גורלם של תושבי השטחים הפלשתינים בחמש השנים הבאות. על זה מדובר. וכשזה ייגמר – ותאמין לי שאפשר לגמור את זה מהר יחסית, ואני אומר על זה משהו – אזי יתחיל, אחרי שלוש שנים, השלב השני, שהוא הפתרון הכולל, ושם בהחלט, לפי מצע מפלגת העבודה, נדבר עם כל מי שיכיר בזכותה של מדינת ישראל להתקיים ויימנע מטרור. זה יהיה הכלל.

לכן מדברים עם המשלחת מהשטחים, לפי נוסחת מדריד, לפי מה שאש"ף הסכים. אש"ף חוזר בו מההסכמה הזאת, הוא לא מסכים להסכמה הזאת? הוא מסכים לה. אז מה הבעיה? למה להעלות את העניין הזה?

עכשיו כל סטייה מהעניין הזה היא פתיחה של כל העסק מחדש. אני אומר לך, ואתה יודע זאת: אי-אפשר להגיע להסדר כולל עם פלשתינים ב"מכה" אחת, אי-אפשר. יש פער אדיר בגישה בין שני הצדדים, וצריך שתהיה תקופת ביניים, צריך הסדר ביניים, ולכן מדברים עם מי שנוגע להסדר הביניים. זה הכול.

אתה אומר: עמדות נוקשות. אני לא רוצה להיכנס להרבה פרטים בנושא זה. אנחנו, אולי בפעם הראשונה מזמן שיש דיאלוג, מזמן שיש קונפליקט, במסגרת המשא-ומתן, הממשלה הזאת מציעה במסגרת האוטונומיה שליטה קרקעית לתושבי השטחים, לא מספקת – נכון.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת דראושה, עד שבאה הממשלה הזאת, הם היו בכלל "שאגאליים", הם היו באוויר, בכלל לא דיברו אתם על זה. שום ממשלה לא דיברה אתם על זה. שליש לא בסדר. שבו לדבר על זה. לא מוכנים לדבר על זה. זה לא שליש. מדובר על ניהול משותף של מה שקרוי אדמות הממשל הצבאי, או אדמות המינהל, אדמות המדינה. זה דבר קל בעיניך? זו נוקשות? מה לעשות שהדבר היחיד שהמשלחת הפלשתינית אומרת הוא: קודם כול אנחנו רוצים לדעת, האם אתם מסכימים למדינה פלשתינית.

נואף מסאלחה (העבודה):

מה עם המים?

שר הבריאות ח' רמון:

נושא שהועלה, אני לא אכנס לכל הפרטים הללו – מים, ממשל, כל הדברים האלה עלו והוגשו ניירות שונים לחלוטין מכפי שהוגשו בעבר. לצערי, לא מדברים על זה.

הפלשתינים אמרו: אנחנו רוצים שיהיה ברור, שהמשא-ומתן הכולל יתבסס על החלטה 242 לפי הפירוש של הממשלה הזאת.

קריאה:

שר הבריאות ח' רמון:

אמרנו: אין בעיה. הסכמנו. אני רוצה שיהיה ברור, שלא שנתיים אנחנו מנהלים משא-ומתן. הם תבעו עסקה. אחר כך אמרו שהאוטונומיה תהיה קשורה, שהיא תהיה במסגרת 242, גם לזה הסכמנו. איפה הנוקשות? למה אתה אומר זאת?

חבר הכנסת דראושה, תקרא גם לפלשתינים שיבואו וישבו לשולחן וידונו בהצעות הרציניות שהוגשו על-ידי ממשלת ישראל, ולא יתעסקו עם איך תהיה ההקדמה. גם בהקדמה אפשר להגיע להסכם.

אני משוכנע, ואני רוצה לסיים בשלושה משפטים, שכאשר יתחדש המשא-ומתן – והוא יתחדש – ניתן יהיה להתקדם בנושא האוטונומיה בעתיד הקרוב. זה מה שיקרה. לכן, גם בעיית המגורשים תיפתר. דיברת פה על המגורשים. אני יודע את עמדתך. האם לא יכולת להגיד איזו מלה רעה על כך שלא בדיוק ל"ו צדיקים גורשו? אף מלה על הרקע של הגירוש הזה? יכול להיות שאתה חושב שזו החלטה לא נכונה, אבל היה רקע לגירוש הזה. היתה תנועה רצחנית, שהיא האויב מספר אחת של השלום, שהיא אימצה את עמדות אש"ף מלפני 20 שנה.

אורי אור (העבודה):

ועוד ישנה.

שר הבריאות ח' רמון:

עמדה שאש"ף זנח. לשמחתי, לא כל פלגי אש"ף, חלקם כן, רוצים להחזיר אותנו 20 ו-30 שנים אחורה. הארגון הזה הוא האויב מספר אחת של השלום, זה ה"חמאס". הוא מאיים על אותם מתונים שרוצים הידברות ורוצים פשרה, לדברך. אז נלחמים בהם. אתה חושב שהצעד שבאמצעותו נלחמו בהם לא היה נכון? בסדר, תגיד זאת. אבל גם תגיד שנגדם צריך להילחם בכל הכוח, בכל האמצעים, כי הם אויבי השלום מספר אחת. הם אויבי הביטחון, אבל הם אויבי השלום. מה הם אמרו כל הזמן? – צריך להפסיק את הדיאלוג, צריך להפסיק את המשא-ומתן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה יודע שאנחנו – – – שהוא הפתרון למשא-ומתן ופתרון פשרה.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת דראושה, אני סיימתי בכך שלא שמעתי אף מלה בגנותם מעל הדוכן הזה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת דראושה, אני לא מסכים, אתה כבר נאמת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מבקש להעיר הערה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא מסכים. חבר הכנסת דראושה, זה לא הוגן.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה אדוני מציע?

שר הבריאות ח' רמון:

אני מסיים. אתה העלית פה את עניין המגורשים. אם לא היית מעלה אותו, לא הייתי עונה לך. אבל כשהעלית אותו, היה מחובתך להגיד שיש ארגון ששולל באופן מוחלט את כל מה שאמרת, ולא העזת להוציא הגה. זאת הבעיה שיש לי.

אני מציע לשני המציעים, כי היו שני מציעים, להסתפק בתשובתי. אנחנו דנים בנושא הזה בתדירות של אחת לשבוע, אחת לשבועיים. אתם אומרים אותו דבר, אנחנו עונים אותו דבר. ולכן אני מציע שנסתפק בדיון הזה עד לפעם הבאה שהעניין יעלה בה במליאת הכנסת. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר הבריאות. חבר הכנסת דראושה, אתה מסתפק בהודעת השר?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, למען מתן אפשרות לדיאלוג נוסף, למען משא-ומתן עם אש"ף – אני מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה מסכים להסתפק בתשובת השר.

חבר הכנסת אלי דיין?

אלי דיין (העבודה):

מאחר שהממשלה עושה מאמץ לשנות זאת – אני מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. אם כך, שני המציעים מסתפקים בתשובת השר.

הצעה לסדר-היום אי-קבלת עשרים דרוזים לעבודה בבסיס צבא-הגנה לישראל

היו"ר א' סלמוביץ:

נעבור להצעה לסדר-היום מס' 963, בנושא: אי-קבלת 20 דרוזים לעבודה בבסיס צבא-הגנה לישראל – מאת חבר הכנסת סאלח טריף. בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי ומכובדי חברי הכנסת – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת לא להפריע.

סאלח טריף (העבודה):

חבר הכנסת דיין, חשבתי שאתה תשמור עלי ועל הדברים שאני רוצה לומר. אלה דקות קשות מאוד בשבילי, ואני מאוד מקווה שתאזינו לדברי, כי הנושא הוא רגיש כל כך, קשה כל כך, ואני מאוד מקווה להשיג את תשומת לבכם.

רבותי חברי הכנסת, אלה הן העובדות. 22 חיילים משוחררים דרוזים, ממיטב הנוער במדינה, אחרי שהשתחררו והם מובטלים למעלה משנה, הגישו בקשה באמצעות חברת "קלנר" לעבוד בבניין בבסיס של צה"ל, והחברה האלה לא נתקבלו. למה? – כי הם דרוזים.

אני אקרא לפניכם ארבעה שמות מתוך 22 שמות. הראשון – נדין סעד, ששירת כסמל ב"גולני". השני – עות'מאן ויליאם, ששירת בחיל האוויר ועבד על מטוסי קרב. השלישי הוא יוסף עריידה, ששירת כצנחן. הרביעי הוא סעד סמי, ששירת בהנדסה קרבית. והיתר – כהנה וכהנה. אלה הם האנשים ואלה הם החיילים.

גברתי, האם אפשר לבקש שקט באולם? זה רק יכול לעזור לי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בוחבוט, אני מבקשת לא להפריע, זה מפריע לנואם.

שלמה בוחבוט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אני לא שומע את הדיון. ביקשתי פעמים מספר שיתקנו את הרמקול, ולצערי הרב כבר יותר מחודש אני מבקש זאת ואומרים שאי-אפשר לתקן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני לא חושבת שזה המקום להעיר הערות כאלה.

סאלח טריף (העבודה):

חברי הכנסת, ידידי, הנושא הזה חוזר פעם אחר פעם. אני שמעתי הבוקר גם את תשובת השר על שאלתו של חבר הכנסת אסעד אסעד. אני רוצה לומר לכם עם יד על הלב, לכל חברי הכנסת ולאדוני השר חיים רמון: מה נאמר לאלפי החיילים שמשרתים היום במדים, שהולכים בלילה, עולים על טנקים, עושים מארבים, עושים סיורים ועושים את עבודתם? מה תאמר להם? שהממשלה הזאת ואנחנו לא מאמינים בהם? שאנחנו לא מכירים בהם אחרי שהם פושטים את המדים?

גונן שגב (צומת):

סאלח טריף (העבודה):

הממשלה הזאת וגם הקודמת. מה תגידו להם? אתם לא ראיתם בטלוויזיה, חבר הכנסת גונן שגב ידידי, את הבכי של חיילי הנח"ל על האח שלהם שנהרג מאבו-סנאן? מה תגידו להם? שאתם ואנחנו כל הזמן משקרים לאנשים האלה? משקרים להם ביודעין. אנחנו יודעים שאומרים דברים לא אמיתיים מעל הדוכן הזה. איך אתם מבדילים בין אחד לאחר? אני לא מבין זאת.

רפאל איתן (צומת):

סאלח טריף (העבודה):

אני מתבייש בממשלה הזאת, אני מתבייש בממשלות הקודמות. אלה אותן ממשלות, ובחלק מהן אתה ישבת, חבר הכנסת רפאל איתן, אתה פיקדת על חיילים דרוזים, אתה מכיר אותם, חלקם אוהבים אותך. מה תגיד להם אם הם לא יכולים להתקבל לעבודה בבנייה בבסיס של צה"ל ששירתו בו קודם? הם לא מבקשים להשתתף בפרויקט ה"חץ".

חיים דיין (צומת):

חבר הכנסת טריף – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת חיים דיין, אני מבקשת לא להפריע.

סאלח טריף (העבודה):

חבר הכנסת חיים דיין, אני מתפלא עליך. אם היושבת-ראש תאפשר לך לדבר, אני מאוד אשמח, ואני מקווה שזה לא יהיה על חשבון זמני.

רענן כהן (העבודה):

אני יכול לשאול שאלה קצרה?

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה קצרה בלבד.

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת סאלח טריף, כל הדברים שאתה אומר יש להם – – – אני חושב שאתה צריך לומר זאת לכל ממשלות ישראל ללא הבדל מפלגות – – – הן אותו דבר.

סאלח טריף (העבודה):

אני מסכים אתך, וחשבתי שאתה מקשיב לי, חבר הכנסת רענן כהן. היום יש ממשלה שתתקן את המעוות. היא לא מתקנת. היא באה בתשובות מילוליות, לא שוות, לפרוטוקול. כל הממשלות פשעו.

גון שגב (צומת):

סאלח טריף (העבודה):

חבר הכנסת גון שגב, רק השבוע קברנו את אמיר שייח, זיכרוננו לברכה, מאבו-סנאן, וזה בא בשבוע כזה.

אדוני השר, אני פניתי למנכ"ל משרד הביטחון דוד עברי, והוא היה מספיק הגון, מספיק אמיץ, כדי לומר לי שאכן זה נכון, כי החברה טענה שלפי החוזה של משרד הביטחון היא לא יכולה להעסיק אותם, על-פי חוזה של משרד הביטחון במדינת ישראל. בחוזה הזה כתוב, שרק יהודים יכולים לעבוד שם. איפה אנחנו חיים? מה זה צריך להיות?

אני לא מבין את חברי הכנסת אברהם בורג וחגי מירום, שנשארים אדישים ולא מקשיבים לדברים שאני אומר. זה צריך לקומם אתכם, ואני מבקש מכם שתקשיבו לי. משרד הביטחון של מדינת ישראל, שיש לו רשימות של 260 חללים, משרד הביטחון שיש לו רשימות של אלפי דרוזים נכים, יש לו גם חוזים שפוסלים דרוזים מלשרת בבסיס צבאי, מלעבוד בבסיס צבאי. איך אפשר להישאר אדישים לדבר כזה? איזה מין דבר זה? איזו בושה.

אני מנסה לברור את המלים הקשות ביותר ואני לא מוצא אותן. אין מלים בפי, כי המקרה הזה, אדוני השר חיים רמון, עלה לפני חודשיים. זו היתה בושה. אתה יודע איך העניין עלה? הוא עלה כאשר שאלתי את שר האנרגיה והתשתית על שני דרוזים, אחד מהם בן למשפחה שכולה, שנדחו לעבודה בחברה לחיפושי נפט, חברה שמעסיקה יוגוסלבים, טורקים, אולי "חמאס'ניקים". מה קרה לכם?

אני רוצה להסב את תשומת לבך, שלפניך אמר לי השר רובינשטיין, בתשובה על אמירה "אתם דרוזים – לכו הביתה, קודם נבדוק אתכם ביטחונית ואחר-כך תעבדו כאן". אתה יודע מה הוא השיב לי? "הדבר נבע משורה של אי-הבנות מצערות. יש הוראות ברורות לגבי קבלת עובדים, יהיו אלו יהודים, דרוזים, וכן הלאה. הוריתי לבדוק מחדש את נוהגי הטפסים כדי למנוע הישנות התקלה". ורק חודשיים עברו מאז.

אחרי שאני צועק אומר לי השר: גם הממשלה וגם שירותי הביטחון נתנו הוראות בעניין הזה. איזה הוראות נתתם? נתתם הוראות להחמיר, לכתוב בחוזה של משרד הביטחון שרק יהודים יעסקו? כלום אין בושה לאיש במדינה הזאת?

והשר רובינשטיין הוסיף ואמר: "אין שום אפליה ואסור שתהיה אפליה בעניין הבדיקות האלה בין יהודי ללא-יהודי. מי ששירת בצה"ל דינו שווה, יהיה זה יהודי, דרוזי או צ'רקסי, ובעתיד אני מקווה – כל תושבי ישראל". אלו מלים יפות, אלו מלים לפרוטוקול. אבל המציאות שונה. המציאות היא, אדוני השר, שחברות ממשלתיות כמו חברת "בזק" – למי היא שייכת? חברת החשמל, התעשייה האווירית – לא קולטים שם דרוזים, לא קולטים שם יוצאי צבא, אפילו אם הם שירתו בסירת מטכ"ל, כי אחרי שהם פושטים את המדים הם לא שווים, הם מסווגים כאזרחים בדרגה ב' או ז'. כך גם שבס חושב עלינו, וזה חלק ממדיניות כוללת.

היום אמרתי בוועדת הכספים, שזה הזמן לחוקק חוק שוויון הדרוזים, כדי שכל אחד ידע שהחוק מגן עלינו, כי הבטחות והחלטות וקשקושים ובלבולי מוח של השרים ושל ממשלות לא שווים שום דבר. כל אלה לא שווים כלום. את זה למדנו במשך 40 שנה.

אני מאוד מצטער לשמוע פעם אחר פעם, ששר משיב לי שזו טעות, שאלה נהלים לקויים, שיתקנו, שנתנו הוראה. איזה קשקושים הם אלה? על מי אתם עובדים בעיניים? אני לא אקבל את זה. אני לא אקבל את זה מאיש. יש לי מספיק כוח מוסרי לעמוד מעל הדוכן הזה ולומר לכל אחד מכם, שכך לא ינהגו בנו, לא היום ולא מחר.

אני מאוד מקווה, שאחרי המלים הקשות שאמרתי כאן היום אולי תבינו פעם אחת, לאחר שיביאו לכאן אוהל, בתנאים קשים מאוד, ויכול להיות קרע עם העדה הדרוזית. יש היום 5,000 חיילים מובטלים, ומה אתם עושים? מה אנחנו כולנו עושים?

אתם עושים לשיקום השכונות. מה עם השכונות הוותיקות ביישובי הדרוזים? אתם אומרים: יש פרמטרים חדשים. מה אתם עושים בעניין הזה? ואנחנו לא עושים הרבה. אנחנו מקשקשים, אנחנו מדשדשים ומברברים ולא עושים דבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סאלח טריף. אני מזמינה את כבוד שר הבריאות חיים רמון להתייחס להצעה.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רק רוצה לתקן, שאני משיב בשם ראש הממשלה ולא כשר הבריאות.

היו"ר א' סלמוביץ:

שר הבריאות ישיב בשם ראש הממשלה.

שר הבריאות ח' רמון:

אף שהעניין הזה בהחלט רחוק מלהוסיף בריאות למישהו מאתנו.

אני לא רק מבין את ההתרגשות ואת הכאב של חבר הכנסת סאלח טריף, אלא אני בהחלט שותף לו. יותר מדי פעמים בעבר היה פער בלתי נסבל, ולצערי עדיין קיים, בין הדיבור ובין המעשה ביחס של מדינת ישראל וממשלות ישראל לדורותיהן אל העדה הדרוזית.

אני יודע שבתקציב 1993, חבר הכנסת סאלח טריף, ואתה יודע זאת כמוני, נעשו לא מעט שינויים אשר באים להפוך את המלה למעשה. אני לא רוצה להיכנס לכל הפרטים. אני מסכים שצריך לעשות עוד, אבל הפיגור שנעשה – ואני לא רוצה לעשות חשבון פוליטי, כפי שאמרת 40 שנה, או למעלה מ-40 שנה – לא ניתן לסגור אותו בשנה אחת, אבל צריך לעשות מאמצים לסגור אותו מהר.

בתקציב המדינה לשנת 1993 יש ראשית מעשה רציני בסגירת הפערים. אבל תוך כדי המעשה הזה יש דברים שהם בלתי נסבלים, כי הם לא קשורים לשום תקציב, אבל אני מוכרח לומר, שיש כאן איזו אטימות-לב ביורוקרטית שגרתית, שגורמת פגיעה כמעט בלתי הפיכה במרקם היחסים העדין שבין יהודים לדרוזים, וגם לערבים.

היחס אל הדרוזים הוא לא נייר הלקמוס בחברה הישראלית, כי כאשר אומרים לא אחת בחברה הישראלית – יש כאלה שאומרים, אני לא, אבל יש כאלה שאומרים, ובמקרה הם יושבים כאן – שמי שלא משרת בצבא לא מגיע לו כמו לאחרים, זה בעיני תירוץ דחוק, לא נכון, לא צודק, אבל נראה שידונו עליו כאן היום. אבל מה אנחנו יכולים להגיד לעדה הדרוזית, שבניה כן משרתים בצבא, והיא עדיין סובלת מאפליה?

אני חושב שמה שדיברת עליו הוא ביטוי מכוער של אפליה חסרת היגיון, שכולה נובעת משרירות-לב, וכולי תקווה שהיא לא תישנה ושיקפידו על ההוראות. אני רוצה לומר מה הן. ההנחיות כפי שנמסרו על-ידי גורמי הביטחון ולשכת שר הביטחון קובעות, שבצה"ל ובמערכת הביטחון דין דרוזי ודין כל אדם ששירת בצה"ל כדין יהודי. מדובר בעיקר בדרוזים, ולכן הם זכאים לעבוד בכל מקום, כמו כל יוצא צבא אחר, כפוף לבדיקה ביטחונית פרטנית, שנעשית ללא שום אפליה. זאת היתה ההנחיה ברמה המיניסטריאלית, ברמת המנכ"ל.

התברר שההנחיות הללו, אנחנו לא יודעים למה, אבל מסיבות שונות, הן לא פורשו נכון בדרגי הביצוע של המערכת, והן התייחסו אל הדרוזים באופן אוטומטי, כאילו הם לא שירתו בצבא ולכן הם אינם יכולים לעבוד במתקנים סודיים.

סאלח טריף (העבודה):

אני לא רק אומר. אני לא מבין איך השר רמון אפילו – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אני פשוט מבקש להקשיב לתשובה. אני מציע שחבר הכנסת איתן יהיה האחרון שיתעסק בעניין הזה, כי ההנחיות האלה קיימות זמן רב, ואם הוא כל כך מתרגש מהן, הוא היה צריך להתרגש מהן כשהוא כיהן כשר בממשלה.

רפאל איתן (צומת):

הביצוע היה.

שר הבריאות ח' רמון:

לא היה שום ביצוע. מספר פה חבר הכנסת סאלח טריף, שזה לא מהיום.

רפאל איתן (צומת):

אני יודע בדיוק.

שר הבריאות ח' רמון:

תן לי לדבר אל חבר הכנסת טריף.

רפאל איתן (צומת):

תדבר, אבל תדבר דברים נכונים.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מדבר אך ורק דברים, שהם היו כהנחיות מיניסטריאליות. הן לא בוצעו.

רפאל איתן (צומת):

אתה לא צודק.

שר הבריאות ח' רמון:

אין על כך מחלוקת. הן לא בוצעו, ואני מוכן לקבל כל הגדרה שהיא אי-ביצוע שערורייתי. הגדרתי את אי-ביצוע ההנחיות הללו כדבר קשה, אטום לב. את כל המלים הקשות אמרתי, אולי קשות יותר מהמלים שאמר חבר הכנסת סאלח טריף.

אנחנו לא יכולים לתקן את העבר, והנזק שנגרם הוא נזק, חבר הכנסת טריף, איש לא מתכחש לכך. זה נזק בעייתי, שקשה להסביר אותו, ואני מבין אותך, שאתה חוזר הביתה ואומרים לך: איך יכול לקרות דבר כזה? ולך אין תשובה, וגם לי אין תשובה. אבל המשימה שלנו היום היא, שדברים כאלה לא יישנו בשום פנים ואופן.

מערכת הביטחון עשתה את הפנייה הזאת כאשר הדבר הגיע לידיעתה, אפילו עוד לפני שאתה פנית. ביזמתה היא אמרה: לא יכול להיות דבר כזה; בוודאי לאחר שאתה פנית. אני לא רוצה להרחיב את היריעה, אמרתי את דעתי בנושא הכללי. אתה בוודאי תעקוב אחרי זה, ואחרים יעקבו אחרי זה, ויקבלו את ההודעה הרשמית של שר הביטחון, כפי שהוא הודיע אותה לקבלנים חלבי נג'יב וחלבי סולימאן ביום 19 בינואר 1993: "לאחר בדיקת פנייתכם הנני להודיעכם, כי אין כל מניעה שקבלנים ועובדים מהעדה הדרוזית ששירתו בצה"ל יבצעו עבודות בבסיס שבנדון, כפוף לבדיקות כמקובל". הדגשתי שהבדיקות הללו הן בדיקות שחלות על כולם, ללא שום הבדל.

סאלח טריף (העבודה):

אף אחד לא נבדק. אם אתה תגיד לי שכל יהודי שהולך לבסיס צבאי עושים לו קודם כול בדיקה ביטחונית, אני מקבל את מה שאתה אומר. לא עושים את זה.

אורי אור (העבודה):

עושים.

סאלח טריף (העבודה):

לא נכון, לא עושים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת סאלח טריף.

סאלח טריף (העבודה):

אורי אור, אתה יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, תבדוק את זה. לא עושים לאיש.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת סאלח טריף, אני מכיר באופן אישי לא מעט יהודים, אני מכיר הרבה יהודים, שכאשר הם ביקשו לעבוד בבסיס צבאי סודי, הם עברו בדיקה ביטחונית. אני מכיר אותם באופן אישי, לא במסגרת תפקידי כשר. אני לא יודע אם בודקים את הדרוזים יותר מהיהודים, אני לא יודע, אני בא ואומר לך מה הן ההנחיות. כל תופעה חריגה, חס וחלילה, בעניין הזה, זה לא עניין של הדרוזים, זה עניין של הממשלה, אני חושב – של הציבור כולו, בעיקר הציבור היהודי, אם דברים כאלה מתרחשים. להערכתי, אם יש תחושה כזאת והיא מתבססת על עובדות, זוהי פגיעה קשה ביחסים בין יהודים לדרוזים במדינת ישראל. לכן, האינטרס שלך והאינטרס שלי והאינטרס של כל אזרח בישראל הוא, שלא יקרו דברים כאלה.

ואני קורא את מה שענו לך, חבר הכנסת סאלח טריף. ענו לך: "הסיבות לאי-אישור העסקה נבעו מפירוש לא נכון של ההנחיות". אני לא רוצה להתווכח על העבר. יכול להיות שגם ההנחיות לא היו מי-יודע-מה, אם אפשר היה לפרש אותן לא טוב. "כעת הוצאו מחדש הנחיות שאינן משתמעות לשתי פנים וקובעות שדין עובדים דרוזים ששירתו בצבא כדין כל יוצא צבא אחר. המפקדים באותו בסיס צבאי יודעים זאת ויפעלו בהתאם". ואומרים לך בסוף: "מובן שכל אזרח שמתקבל לעבודה צריך לעבור בדיקה ביטחונית ולאור תוצאותיה מתאפשרת העסקתו".

אני מציע, חבר הכנסת סאלח טריף, שאחר הפרשה העגומה הזאת והקשה הזאת, שבוודאי לא הוסיפה לאיש ופגעה בעדה הדרוזית בכלל ובאותם חיילי מילואים שבאו לעבוד בבסיס הזה בפרט, אנחנו נסיק כולנו את המסקנות, ומהעז הזה יצא מתוק, או תצא מציאות סבירה, שעל-פיה נוכל כולנו לחיות, כפי שהיינו צריכים לחיות גם בלי המקרה הקשה הזה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה אדוני מציע?

שר הבריאות ח' רמון:

אני חושב שהדברים האלה מדברים בעד עצמם. אבל אם חבר הכנסת סאלח טריף רוצה לקיים על זה דיון בוועדה, אני מסכים להעביר את הצעתו לדיון בוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

לאיזו ועדה?

סאלח טריף (העבודה):

ועדת החוץ והביטחון.

שר הבריאות ח' רמון:

אינני בטוח שזה קשור רק למשרד הביטחון, אבל אני בעד – שהעניין הזה יתברר בוועדת החוץ והביטחון. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר. חבר הכנסת טריף, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון?

סאלח טריף (העבודה):

מסכים.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני מבקש להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה לא יכול להציע את זה, אתה יכול רק לבקש להסיר.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אז אני מבקש להסיר.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, הדברים שנאמרו על-ידי חבר הכנסת טריף הם קשים וחמורים ביותר. לא ייתכן שאנחנו יושבים פה ומדברים לא פעם אחת ולא פעמיים על הבעיה הדרוזית. לא יכול לקרות במדינת ישראל, שלאזרחי ישראל, לעדה שהוכיחה את עצמה, את נאמנותה למדינה, דברים כאלה יכולים לקרות. זה היה לאורך כל הדרך, גם בממשלת הליכוד, שפשוט קיפחו את העדה הדרוזית.

לצערי, בגלל התקנון אני צריך לבקש להסיר.

גונן שגב (צומת):

שלמה בוחבוט (העבודה):

אל תפריע לי, בבקשה. תסלח לי, גם אתה היית בממשלה הקודמת וגם אתה קיפחת את הדרוזים, אז מה אנחנו מדברים?

רפאל איתן (צומת):

זו השמצה מכוערת.

שלמה בוחבוט (העבודה):

סליחה, אתה יכול להגיד מה שאתה רוצה.

רפאל איתן (צומת):

תתבייש.

שלמה בוחבוט (העבודה):

תסלח לי, שר בממשלת ישראל לשעבר, אם הוא לא דאג שהעדה הדרוזית תקבל שוויון מלא, בשבילי כאילו לא דאג והוא גם קיפח. נקודה.

רפאל איתן (צומת):

תתבייש.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בוחבוט, אני מבקשת לקצר, יש לך דקה בלבד וכבר עברת שתי דקות.

שלמה בוחבוט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, פשוט מפריעים לי, ואני מבקש את ההתערבות שלך, אני מבקש את הגנתך.

לכן אני קורא לשר, שאנחנו רוצים לשמוע בפעם הבאה שהנושא הזה מצא את טיפולו, שיש שוויון מלא. חשוב שחיילים דרוזים ישולבו בכל מקומות התעסוקה וגם במערכת הביטחון, ואותם אנשים שלא קיבלו אותם חיילים דרוזים צריכים להסיק את המסקנות.

לצערי, בגלל התקנון בכנסת, אני צריך לבקש הסרה, אבל אני מקבל גם את הצעתו של חבר הכנסת סאלח טריף.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצבעה, בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון. נא להצביע, בבקשה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 18

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

18 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא הועבר לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

חילופי גברי בוועדות הכנסת

היו"ר א' סלמוביץ:

הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אבקש את אישורה של הכנסת לחילופי גברי בוועדת הכנסת: מטעם סיעת מרצ, במקום חבר הכנסת יוסי שריד, שהתמנה לשר, יכהן חבר הכנסת רן כהן.

דומני שזה טעון אישור מליאה.

רחבעם זאבי (מולדת):

רק הודעה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

ובכן, חברי הכנסת, זו היתה הודעתי.

הצעת חוק קופת-חולים (איסור הגבלות), התשנ"ג-1992

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים עתה להצעת-חוק תי"א, הצעת חוק קופת-חולים (איסור הגבלות), התשנ"ג-1992, של חברי הכנסת חגי מירום ולימור לבנת. יציג את החוק חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (העבודה):

תודה רבה, חברתי. חברי הכנסת, כנסת נכבדה, אדוני שר הבריאות, הצעת החוק שלי עוסקת בתקנוני קופות-החולים, והיא איננה מתייחסת לנושאים הפוליטיים העומדים על סדר-יומנו בנושא קופת-חולים ועתידה. היא איננה מבחינה בין קופת-החולים של ההסתדרות לבין קופות-החולים "מכבי" ו"לאומית", והיא באה לנסות ולתקן בעיה הנמצאת בתקנוני הקופות, בעיה שאני חושב שצריך להסיר אותה מתקנוני הקופות, ועל-ידי כך לתקן עוול נורא, שנפגעים ממנו בעיקר קטינים אך לא רק קטינים.

הבעיה היא כזו: תקנוני קופות-החולים מתייחסים למקרים שבהם קופת-החולים פטורה ממתן עזרה לאנשים שנפגעו. בין יתר המקרים נקבע, כי לא תינתן עזרה במחלה או בפגיעה שנגרמה תוך כדי או עקב תקיפה או קטטה, או שתוצאותיה נובעות ממעשים שהם עבירות פליליות על-פי דיני העונשין, אלא תמורת תשלום לפי תעריפים שנקבעו.

לאחרונה – וזה פשוט מזעזע – אירעו מקרים שבהם קטינים ומבוגרים, שהיו קורבנות אלימות ותקיפה מינית, אונס ומעשי סדום, נדרשו לשלם עבור טיפול רפואי שקיבלו בבית-חולים, ואפילו הגישו נגדם תביעות לתשלום חוב בהוצאה לפועל. לא רק שהם נפגעו מתקיפה מינית, לא רק שנעשה בנער מעשה סדום או שאדם ספג חבלות נוראיות כתוצאה מתוקפנות של רעהו, אלא שהוא שכב בבית-חולים כמה ימים ואחר-כך קיבל את החשבון, ובו הוא נדרש לשלם את התשלום. הואיל ולעתים מדובר באנשים פשוטים, שאין ידם משגת לשלם את החשבון, מתחילה קופת-החולים לרוץ את מירוצן ההוצאה לפועל, על מנת לגבות מהם את הכסף.

חברת הכנסת לימור לבנת ואנוכי, לאחר שהיינו עדים לכמה מקרים מזעזעים אשר התפרסמו בתקשורת, הגשנו את הצעת החוק שלנו. אנו מציעים לתקן את החוק ולקבוע, כי קופת-חולים לא תהא רשאית למנוע טיפול או להתנות טיפול בגין תקיפה מינית או אחרת, וכי כל הוראה אחרת בתקנון קיים תהיה בטלה ומבוטלת.

חברי הכנסת, אני רוצה לנצל את הזמן הקצר שיש לי, כדי לספר לחברי הכנסת על מקרה שהניע אותי ליזום את התיקון בחוק: משפחת עולים בעיר צפונית יצאה לרחוב בשעת אחר הצהריים, וכתוצאה מסכסוך שכנים התנפלה שכנה והכתה במקל את הילדה של אותה משפחה. כתוצאה מכך אושפזה הילדה בבית-חולים צפוני. היא שכבה שם שלושה ימים ואחר כך חזרה הביתה. גם אם לא נדבר על הפגיעה הגופנית ועל הכאבים הנפשיים, המשפחה, שהיא חד-הורית וחיה מסל קליטה, כאשר האם מחפשת כל אפשרות כדי לקיים את עצמה ואת בתה, נדרשת לשלם אלפי שקלים בגין הטיפול הרפואי. העניין הזה זעזע אותי. אחר כך שמעתי על מקרים נוראים של מעשי סדום בילדים, שגם לגביהם היו תביעות מן הסוג הזה. על-כן הגשנו חברת הכנסת לימור לבנת ואנוכי את הצעת החוק.

אני יודע את עמדתו של שר הבריאות – הוא בוודאי יציג אותה כאן – ואני יודע שהממשלה החליטה להתנגד לשינוי במסגרת ועדת השרים לחקיקה. אני יודע שיש הרבה עוולות בחיים הציבוריים, שמחירן הכספי מטריד את הממשלה. אבל נדמה לי שיש דברים כל כך קיצוניים וכל כך משוועים לתיקון, שגם אם עלותם היא עלות כלשהי, שווה שמדינה נאורה תמצא להם פתרון. להערכתנו, מדובר בכמה עשרות מקרים בשנה. העוול האישי הנפשי שנוצר כאן הוא כל כך גדול, שאני חושב שהחוק מחייב תיקון. אני מבקש מהשר, לפחות לרמוז מה עמדתו ועמדת משרדו, על מנת לאפשר לחברי הכנסת להוביל את העניין למסלול של חקיקה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת חגי מירום. אדוני שר הבריאות, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ראשית, אני רוצה למחות בתוקף על הפתיחה של חבר הכנסת חגי מירום. אין נושאים פוליטיים אשר קשורים לקופת-חולים מבחינת משרד הבריאות. משרד הבריאות מטפל בכל נושא הבריאות על-פי מה שהוא חושב כאינטרסים של המבוטחים. בהצעות אשר מוצעות על-ידי משרד הבריאות ושר הבריאות, האינטרס היחיד והבלעדי הוא טובת מבוטחי קופות-החולים בישראל.

לגבי החוק: ברור שעל פניו, שר הבריאות אינו יכול להתנגד לחוק אשר בא להיטיב עם הבריאות, לחוק אשר מגדיל את הכיסוי הביטוחי של אזרחי מדינת ישראל. ודאי שקשה לו להתנגד לחוק, כאשר הרעיון המובע בו כלול בהצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שהוא הגיש לממשלה.

אבל, אתם, ידידי חברי הכנסת, עושים כאן דבר שהוא במידה מסוימת בעייתי: אתם באים ואומרים, שבמסגרת חוק מדינה, נטיל על נושא הבריאות, שהוא וולונטרי לצערי – היום בישראל בריאות היא דבר וולונטרי, מי שרוצה עושה ביטוח ומי שלא רוצה לא עושה ביטוח – חובה על קופות-החולים לתת סיוע לחבריהן במקרה של תקיפה. עוד לא חייבנו את אזרחי מדינת ישראל להיות מבוטחים לא במקרה של תקיפה ולא במקרה של מחלה. עוד לא חייבנו אותם לבטח את ילדיהם במקרה של שפעת, ו-70,000 ילדים מופקרים ללא ביטוח רפואי מוסדר.

זהו קטע קטן מן השינוי הגדול שצריך לחול במערכת הבריאות. בוועדת השרים לחקיקה אמרתי שאיני יכול להתנגד לכך, ובאו ואמרו לי: תראה מה אתה עושה, אתה מטיל במסגרת החוק חובה על גוף וולונטרי לחלוטין לממן שירותי בריאות. צריך לקבוע יחד עם הסעיף הזה גם מי משלם עבור זה. בא האוצר ואומר: ברור, הרי לפחות מצבה של קופה אחת אינו מזהיר – ואני מדבר בלשון המעטה – ועכשיו יטילו על אותה קופה, אשר מבטחת 70% מהאוכלוסייה בישראל, עול נוסף. אם עד עכשיו היא ביקשה 850 מיליון שקל מהממשלה, אז עכשיו היא תבקש 900 מיליון שקל. יבדקו ויגידו כי החוק שהגישו חברי הכנסת חגי מירום ולימור לבנת עולה עוד 50 מיליון או 20 מיליון. אני רוצה שיהיה ברור מהיכן נבעה ההתנגדות.

חגי מירום (העבודה):

אם זה צריך לעלות 50 מיליון, אצביע נגד.

שר הבריאות ח' רמון:

אומר גם מהו היקף הבעיה, לפי דעתי.

לכן מבחינת המבנה הנוכחי של שירותי הבריאות, שאתם יודעים מה דעתי עליו, פשוט בלתי אפשרי לחוקק את החוק בלי לשנות את כל המבנה. אשמח מאוד אם החוק יהיה חלק משינוי המבנה הכולל.

אני רוצה לומר משהו לגבי הנושא עצמו: חלק מהמקרים הללו מגיעים לטיפול במשרד הבריאות, אף שעל-פי החוק אין הוא מעורב בכך. המקרים הם מקרים אנושיים מזעזעים. חבר הכנסת מירום הביא דוגמה אחת, ואני יכול להוסיף כמה דוגמאות נוספות, אך אני חס על חברי הכנסת ועל הצופים בטלוויזיה בשעה כזו, ולכן לא אפרט את המקרים המזעזעים. עד כדי כך היתה אטימות במקרים הללו, שכאשר הגעתי למשרד, דרשו כסף מנאנסות שנכנסו להיריון והוועדה להפסקת היריון החליטה שצריך להפסיק את היריון. כאן באמת דובר בפרוטות, בכמה אלפי שקלים לשנה. נתתי הוראה שהדבר הזה ייפסק, ולא ייקחו כסף מאותן נאנסות שגם נכנסו להיריון וגם היו צריכות לשלם כסף.

יש מקרים שאנחנו הולכים לקראתם. הניסוח של חברי הכנסת הוא ניסוח מאוד רחב.

לימור לבנת (הליכוד):

תתמוך בזה, ונתקן את זה בוועדה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא יכול לתמוך בשום דבר שוועדת השרים לענייני חקיקה לא תמכה בו. אני מייצג פה את הממשלה, ואני אביע את עמדת הממשלה.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

אני מייצג על הדוכן הזה אך ורק את עמדת הממשלה, ולא את עמדת המיעוט.

חגי מירום (העבודה):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

אני מייצג כאן אך ורק את עמדת הממשלה ואת עמדת ועדת השרים לענייני חקיקה.

דוד צוקר (מרצ):

האם זה נכון שאילו התקבלה דעתך בוועדת השרים לענייני חקיקה — — —

שר הבריאות ח' רמון:

גם אם תפעילו עלי לחץ פיסי לא מתון, זאת תהיה תשובתי.

דוד צוקר (מרצ):

זאת תשובתך ואין בלתי?

שר הבריאות ח' רמון:

זאת תשובתי ואין בלתי במקרה הזה. לכן החליטה הממשלה להתנגד להצעת החוק הזאת. אנחנו מאמינים כממשלה, שהנושא הזה, עד אשר יבוא על תיקונו במסגרת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, מטופל במידת היכולת של המשרד על-פי כל אחד מן המקרים.

אני מבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לכבוד שר הבריאות. חברת הכנסת לימור לבנת, בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת לא להפריע.

לימור לבנת (הליכוד):

– – אני מוכרחה להודות, שאני מבינה אולי ללבו של שר הבריאות חיים רמון, שצריך לעמוד כאן ולהציג עמדה שלא עולה בדיוק בקנה אחד עם ההיגיון, ואולי גם לא עם עמדתו האמיתית בנושא. והראיה, שלתוך חוק ביטוח בריאות ממלכתי, כפי שהוא הגיש, נכנס גם הסעיף שנוגע לביטוח רפואי בגין תקיפה מינית או תקיפה מסוג אחר.

אני רוצה להביע ספק, האם באמת חוק ביטוח בריאות ממלכתי יגיע לכנסת כל כך מהר, אחרי שיעבור את כל השלבים בתוך מפלגת העבודה, לשכת מפלגת העבודה, ההסתדרות הכללית וכו' וכו'. אני רוצה להביע ספק אם זה יהיה הפתרון – – –

דוד צוקר (מרצ):

אם תביעי ספק עוד הרבה זמן, את גם תישארי במיעוט.

לימור לבנת (הליכוד):

מכל מקום, אני רוצה לבקש מחברי הכנסת לתמוך בהצעת החוק של חבר הכנסת חגי מירום ושלי, משום שמדובר באוכלוסייה החלשה ביותר, האומללה ביותר, המוכה ביותר, החבולה ביותר, ולא ייתכן שקופות-החולים לא ייקחו על עצמן את המחיר הזה, המינימלי, של טיפול באותם אנשים. אני מודה מאוד.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחברת הכנסת לימור לבנת. אנחנו עוברים כעת להצבעה בעד או נגד העברת הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט. חברי הכנסת, נא להצביע.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 19

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 3

נמנעים – אין

ההצעה להעביר הצעת חוק קופות-חולים (איסור הגבלות), התשנ"ג–1992,

לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

19 בעד, שלושה נגד, אין נמנעים. הצעת החוק הועברה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעת חוק חברות בקופת-חולים (איסור הפסקת חברות), התשנ"ג–1992

(הצעת חבר הכנסת ס' שלום)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעת חוק תע"ב, הצעת חוק חברות בקופת-חולים (איסור הפסקת חברות), התשנ"ג–1992. יציג את החוק חבר הכנסת סילבן שלום. בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מגיש היום הצעת חוק בנושא של תקנון קופת-חולים, שנוגעת לכל אחד מאזרחי ישראל. אזרחי ישראל שהולך היום לאחת מקופות-החולים ונרשם בה כחבר לקבלת ביטוח רפואי אינו מודע לכך שקופת-החולים יכולה באופן חד-צדדי לבטל את חברותו בה בשנה הראשונה. קופת-החולים יכולה, מכל סיבה שהיא מוצאת לנכון, לעשות את הדבר הזה.

רק לאחרונה קרה דבר כזה. בפרסום שהופיע ב-11 בנובמבר 1992 בעיתון "ידיעות אחרונות" נאמר: הצטרף לקופת-חולים כשהיה בריא, וסולק ממנה כאשר חלה בסרטן. איך זה יכול להיות? סעיף בתקנון קופת-חולים הכללית מאפשר לסלק מהקופה חבר חדש אם חלה במחלה קשה. דן מיכאלי נזעק גם הוא ואמר שהוא יבדוק את העניין, כי זה נראה גם לו דבר שמצריך שינוי. אבל, דובר קופת-חולים אישר: נכון שהמצטרפים לקופת-חולים שלנו לא יודעים על הסעיף הזה. מותר לנו להפסיק חברות בשנה הראשונה, אם המבוטח חולה במחלות מסוימות כמו סרטן, גם אם המבוטח היה בריא ביום שבו הצטרף לקופה.

אדוני שר הבריאות, אני יודע שאתה אישית תומך בחוק הזה – – –

שר הבריאות ח' רמון:

מאיפה אתם יודעים מה אני חושב?

סילבן שלום (הליכוד):

אני יודע שאתה תומך בחוק באופן אישי – –

שר הבריאות ח' רמון:

יש כנראה הדלפות לא סבירות מוועדת השרים.

סילבן שלום (הליכוד):

– – אבל, לצערי הרב, בוועדת השרים לענייני חקיקה הדעה שלך לא התקבלה, והממשלה החליטה שלא לתמוך בחוק הזה.

אני חושב שהחוק הזה הוא חוק סוציאלי ממדרגה ראשונה, והוא גם עונה על כל הקריטריונים של ביטוח. אם אתה עושה ביטוח על הדירה שלך, ולמחרת פרצו אותה, האם יגידו לך שאינך מכוסה מפני שזה קרה ביום הראשון? איפה נשמע כדבר הזה? קנית אוטו, ביטחת אותו, כעבור שבוע גנבו אותו. האם אומרים לך שאין לך כיסוי מפני שזה קרה בשבוע הראשון?

אם עשית ביטוח רפואי, הביטוח הזה תקף אם היית בריא ביום שבו נכנסת לקופה וכל עוד אתה משלם את דמי הביטוח. הביטוח תקף מהיום הראשון עד ליום האחרון, כל עוד אתה משלם את דמי הביטוח.

אני לא מדבר על קופת-חולים ספציפית, אלא אומר שכל קופות-החולים, קופת-החולים הכללית, הלאומית, המאוחדת, "מכבי", ואם יש קופה אחרת – גם היא, כולן צריכות לדעת שחיינו של האזרח אינם הפקר. אם האזרח שם נפשו בכפו כמעט בהיותו בשנה הראשונה לחברותו בקופה, אני חושב שהציבור לא צריך לחיות בהרגשת סיכון אלא חייב לדעת שהביטוח שלו תקף החל מהיום הראשון.

אדוני השר, אני קורא לך – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני יכול לשאול שאלה?

סילבן שלום (הליכוד):

כן, בבקשה, חבר הכנסת אבי יחזקאל.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

– – – למעשה זה נועד למנוע מעבר חופשי מקופה לקופה. כי בפועל אתה יכול להירשם לקופת-חולים אחת – – – ואחר כך לעבור לקופה שנייה.

סילבן שלום (הליכוד):

לצערי הרב, זה לא העניין. העניין אחר לחלוטין. הדברים שונים לחלוטין. עניין המעבר מקופה לקופה, כאשר קופה אחת נשארת עם מבוטחים פחות אטרקטיביים מבחינתה, זה סיפור אחד, שצריך לשים לב אליו, ואני חושב ששר הבריאות לקח את זה לתשומת לבו כבר מזמן, ובהצעת החוק שלו לביטוח בריאות ממלכתי הוא גם התייחס לזה.

פה הדבר שונה לחלוטין. בחרת לעצמך קופה, אחרי שהשתחררת מצה"ל – קופת-חולים "מכבי", לאומית, כללית. היית בריא כשור כאשר נרשמת. כעבור חצי שנה, לא עלינו ולא על אף אחד, קרה לך משהו. ואז יכולה קופת-החולים לומר לך באופן חד-צדדי, שהיא מפסיקה את החברות שלך, מפסיקה את הביטוח שלך. אני חושב שזה דבר שאסור להרשות שיקרה. זה נושא סוציאלי, שחייב לקבל תמיכה של כל הבית הזה. אני בטוח שכל חברי הכנסת שנוכחים כאן יתמכו בהצעת החוק, אף שכבוד שר הבריאות, שאישית תומך בחוק, יציג את עמדת הממשלה ששוללת אותו. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סילבן שלום. כבוד שר הבריאות, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להפנות את תשומת לבך, גברתי, לכך שבהצבעה על הצעת החוק הקודמת נאמר, שהיא עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אני כל כך הופתעתי מכך שעמדת הממשלה לא התקבלה, שלא שמתי לב לפרט הזה. אבל כל ענייני הבריאות כולם מסורים בידי ועדת העבודה והרווחה, ולא בידי ועדת החוקה, חוק ומשפט. אני בטוח שהשגגה הזאת תתוקן בהסכמה הדדית של חברי הבית.

היו"ר א' סלמוביץ:

על-פי הדרכה שקיבלתי ממזכיר הכנסת, שני המציעים צריכים להיות באולם. הם יהיו במהלך הישיבה.

שר הבריאות ח' רמון:

חברת הכנסת לימור לבנת, אני פונה אלייך בידידות. מה יקרה? יפנו לוועדת הכנסת. ועדת הכנסת תקבע. מאז קמה המדינה כל החוקים שנגעו לעניינים של בריאות נדונו בוועדת העבודה והרווחה.

לימור לבנת (הליכוד):

כיוון שיש לזה פתרון, זה יעבור לוועדת הכנסת.

שר הבריאות ח' רמון:

אני פשוט מציע לא להעמיס סתם.

לימור לבנת (הליכוד):

אני אתייעץ עם חבר הכנסת חגי מרום.

שר הבריאות ח' רמון:

תביעי את הסכמתך. יקראו לחבר הכנסת חגי מרום. פשוט חבל להטריד את ועדת הכנסת, ובעיקר כשחבר הכנסת חגי מירום הוא יושב-ראש ועדת הכנסת.

לימור לבנת (הליכוד):

אולי הוא לא מעוניין בוועדת העבודה והרווחה?

שר הבריאות ח' רמון:

אני חושב שהוא לא היה ער לעניין. הוא לא עוסק באופן אינטנסיבי כל כך בעניינים הקשורים לבריאות, כנראה גם אצלו נפלה שגגה.

אני רוצה להסביר, שעמדותי האישית בעד העיקרון של מעבר בין הקופות היא מן המפורסמות. נדמה לי שפה קורית תופעה משונה. מדי שבוע, אם התופעה הזאת תלך ותגבר, כל חבר ייקח איזה סעיף מחוק ביטוח בריאות ממלכתי, ואנחנו נחוקק את חוק ביטוח בריאות ממלכתי בצורה כזאת. אני לא בטוח שזה רעיון נכון.

אני רוצה לחזור ולהסביר. עמדותי מאוד דומה לעמדותי בהצעת החוק הקודם. כל עוד מערכת הבריאות בישראל היא וולנטרית, כל קופה קובעת את תקנונה כפי שהיא רוצה. אין סמכות לממשלה ולשום גורם להביע את דעתו על תקנון קופה. הקופה יכולה להחליט אילו הגבלות היא מטילה על חברים. חבר הכנסת סילבן שלום, לא רק שנה היא יכולה לקבוע, גם עשר שנים.

אביא לך דוגמה איך היא יכולה להתחכם. היא תגיד החוק קבע, אבל מי שהתגלו לו מחלות בשנה הראשונה ישלם 50% מהריפוי, והיא תסכל את הכוונה. זו השערורייה במערכת הבריאות בישראל, שלשר הבריאות ולממשלת ישראל אין מה לומר במערכת הבריאות, שנותנת את השירותים היומיומיים לרוב תושבי המדינה. לכן באה הצעת החוק לשנות את הדבר הזה מן היסוד, כדי לדמות למדינות המתקדמות בעולם.

אחת מזכויות היסוד שבאות לידי ביטוח בחוק ביטוח בריאות היא חופש המעבר מקופה לקופה. דרך אגב, חופש הבחירה קיים היום. אם אתה בריא, עשיר וצעיר אתה יכול לנדוד חופשי בין הקופות. אם

אין לך ברירה, אתה מסתפק בקופה אחת שהסכימה לקבל אותך. היא גם כן לא הסכימה לקבל אותך, ההסתדרות הסכימה לקבל אותך, ולכן אתה חבר בקופה הזאת. לא שאלו לשיקול דעתה של הקופה. אני לא בטוח, שאלו את הקופה, היא היתה מסכימה לקבל את כולם.

לכן הבעיה הרבה יותר רחבה מהקטע הזה, שהוא נושא אחד. אני פשוט יכול להעביר לך עשרות מקרים שבהם יש עיוותים, ויישארו עיוותים גם כשהחוק הזה יתקבל. נגעת בנקודה אחת שקראת עליה או שמעת עליה, והכול בסדר. אבל בנושא הזה של חופש מעבר, איך מתגמלים וכל הדברים הללו, הדברים הללו מנוגדים לזכות הבסיסית של האזרח לבחור את הגוף שייתן לו את שירותי הבריאות.

בהצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי הזכות המוחלטת לבחור באה לידי ביטוי, כמובן במגבלות שייקבעו על-ידי החוק, שיידונו בכנסת. לא כל קופה תעשה תקנות לפי המתחשק לה. זה יבוא לדיון בכנסת. יקבעו מגבלה: אדם לא יכול לעבור כל שבוע קופה. אחת לשנה, אחת לשנתיים, הוא יכול לעבור – מאה אחוז. מה המשמעויות הכספיות של המעבר הזה? האם יש זכות לאדם חולה לעבור? לא רק כשהוא יהיה חולה, אלא כשהוא חולה, מה משמעות הדבר לגבי הקופה, לגבי התקצוב? כל הדברים הללו מופיעים בעקרונות החוק שאני העברתי לדיון ולהכרעה בישיבת הממשלה הקרובה, או בזו שלאחריה.

לכן, הצעת החוק הזאת, שהיא חלק ממכלול רחב, מקובלת. היא לא יכולה להיות לא מקובלת. כשהיא באה לוועדת שרים לענייני חקיקה, נשלפת מהמכלול הרחב, ופתאום מתערבים בגופים וולנטריים שאין לנו מעמד לגביהם דווקא בנושא כזה – אומרים שזה לא סביר. זאת אומרת, זה לא סביר במציאות הנוכחית. כל דבר סביר שמוצע במציאות הנוכחית איננו סביר. זה מלמד על האבסורד של המערכת.

סילבן שלום (הליכוד):

אבל אתה תומך.

שר הבריאות ח' רמון:

אני אמרתי את דעתי. לכן אני אומר, שעמדת הממשלה היא שצריך לחוקק חוק ביטוח בריאות ממלכתי. זה מופיע בקווי היסוד. הממשלה תדון בזה בקרוב. הנושא שהעלית, חבר הכנסת סילבן שלום, שהוא נושא רציני, יבוא על פתרונו במסגרת חוק ביטוח בריאות ממלכתי. עד אז, כדי שלא נעשה טלאי על טלאי, הממשלה מתנגדת להצעת החוק שלך. תודה.

דב שילנסקי (הליכוד):

הרי אתה מסכים אתו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר. כבוד שר הבריאות, רציתי להעיר בקשר להצעת החוק הקודמת, של חברי הכנסת לימור לבנת וחגי מרום – הם לא מסכימים להעברתה לוועדת העבודה והרווחה. אם כך, היא תישאר בוועדת החוקה, חוק ומשפט. אנחנו הצבענו על זה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני מציע להעביר לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה לא יכול להציע. כבר היתה הצבעה ולא ניתן להציע.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רוצה להסביר מה יקרה. חבר הכנסת עמיר פרץ יפנה במכתב לוועדת הכנסת. ועדת הכנסת תקיים דיון. היא לא תוכל שלא להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה. העמדה הזאת יותר מוזרה ממשונה והיא יותר משונה ממוזרה.

אני רוצה להקדים רפואה למכה. אם עמדת הממשלה לא תתקבל, שיהיה ברור לאן החוק הזה יעבור.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת סילבן שלום, יש לך זכות תגובה. חמש דקות.

סילבן שלום (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, דעתך האישית, חיים רמון, מקובלת עלי בהרבה מאוד עניינים, ואני שמח שגם בעניין הזה. אני חושב שאין כאן שום שליפה מחוק ביטוח בריאות ממלכתי. הנושא של חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שבו אני תומך – זו אופרה אחרת. יכולים להיות חברים שמתנגדים להצעת החוק שלך, אבל זה עניין אחר לחלוטין. זה עניין נקודתי, מקומי, שנוגע לכל אזרח מכל מיליוני האזרחים של המדינה. וכל אחד מאותם מיליוני האזרחים יכול הוא, ילדיו, קרוביו, להתעורר יום אחד, חס וחלילה, לא עלינו, ולהגיע למצב שבו הם יישארו ללא ביטוח.

לכן אני רוצה לעשות זאת ממש בקצרה, כל הבית כולו צריך להתאחד למען העניין, כדי שלכל אדם יהיה ביטוח רפואי מהיום הראשון, ביטוח מלא, מקיף, ללא הגבלה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סילבן שלום. אנחנו עוברים כעת להצבעה, בעד או נגד העברת הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה. אבקש להצביע.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 20

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 2

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק חברות בקופת-חולים (איסור הפסקת חברות), התשנ"ג–1992, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

20 בעד, שני מתנגדים, שני נמנעים. הצעת החוק הועברה לוועדת העבודה והרווחה.

סילבן שלום (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש שההצעה הזאת, כמו ההצעה הקודמת, תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא ניתן. אחרי ההצבעה לא ניתן לשנות.

הצעה לסדר-היום הצורך להציל כ-1,500 קשישים מן התנאים המזעזעים שהם מצויים בהם

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצעה לסדר-היום מס' 907 בנושא: הצורך להציל כ-1,500 קשישים מן התנאים המזעזעים שהם מצויים בהם – של חבר הכנסת אבנר חי שאקי. בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר הבריאות, חברי הכנסת, נדרשתי לנושא הזה בעקבות כתבה שתיארה מצב קשה ביותר, תנאים מחפירים, במוסדות פרטיים לקשישים ולתשושים. הממצאים שהוכנו בידי צוות, של משרד פרטי אומנם, מעלים כי בעשרה מתקני אשפוז כאלה, באזור המרכז, מאושפדים כ-1,500 קשישים ותשושי נפש בתנאים מזעזעים, ויש לעשות הכול כדי להקל את מצבם הקשה של אותם קשישים.

אחד מסימני ההיכר של חברה נאורה ושל מדינה נאורה הוא אופן ההתייחסות שלהן לאוכלוסיות החלשות שבהן. עם האוכלוסיות החלשות הזקוקות לסיוע ניכר ונמשך ולהגנה של המדינה נמנית בוודאי אוכלוסיית הקשישים, ובעיקר הזקנים הסיעודיים הנזקקים לבית-אבות, למוסד, כדי לזכות לטיפול הולם והוגן בהם ובבריאותם.

מדינת ישראל היא מדינת רווחה מאז קומה, ובעיקרון, התייחסותה לזקניה ולקשישיה וכן לחלשים ולנזקקים ביותר שבתוכה היתה והינה התייחסות חיובית, אנושית ראויה. אלא שלמרות קיומה של חקיקה מפורשת בעניין, מסתבר שאנשים פרטיים עדיין מרשים לעצמם להקים מוסדות ולאכלס קשישים כביכול לטיפול בהם, בלי לתת להם את המינימום הנדרש.

חוק הפיקוח על מעונות, התשכ"ה-1965, קובע בסעיף 2(א): "לא ינהל אדם מעון שיש בו יותר משני חוסים אלא אם קיבל רשיון על כך משר הסעד" – היום שר הרווחה – "ולא יפתח אדם מעון כל עוד לא ניתן הרשיון. (ב) לא ייתן השר רשיון אלא אם כן נוכח שהמעון ממלא אחרי התנאים שנקבעו בתקנות".

ואכן נקבעו ונקבעים גם היום תנאים למוסד כזה, אלא שאנשים פרטיים מרשים לעצמם להקים מוסדות כאלה לכמה עשרות קשישים, גובים מהם סכומים נכבדים ביותר ונותנים להם טיפול הרחוק מאוד ממה שמצופה במדינת תרבות כשלנו.

אני רוצה לעמוד בעיקר על אותם דברים שבאמת מן הראוי שמשרד הבריאות, בעיקר שר הבריאות ייתן את דעתו כיצד להתמודד אתם. מסתבר כי חלק נכבד מן המוסדות הללו פועלים ללא רשיון. דבר נוסף, באותם מקרים שהיה רשיון מצאו הזנחה, לכלוך. הקשישים אינם זוכים ליחס ולהתייחסות גם כאשר הם זועקים לעזרה. הצוות הרפואי העומד לידם כדי לסעוד אותם, מספר חברי הצוות נמוך, ובליילות או שהוא אינו בנמצא או שהוא מורכב בדרך כלל מאדם אחד בלבד. מסתבר שבכמה

מקומות, בכמה בתי-אבות כאלו, היה ריח רע שהבחינו בו אלו שביקרו במקום, והבחינו שלמעשה אין השגחה שיטתית, ובעיקר – כשנשאלו האנשים: מדוע אתם פועלים ללא רשיון? לא היה בפייהם מענה משכנע.

אני מציע שבאמת תילקח הרשימה הזאת, תיבדק, כדי לקבוע את מידת מהימנותה, דיוק הפרטים שבה, על מנת למצוא את הדרך כיצד להגן על אלה הזקוקים להגנתה של החברה כולה. מדובר פה בקשישים סיעודיים, משמע אנשים שאינם יכולים לסעוד את עצמם, שאי-אפשר להחזיק אותם בבתייהם, בבתי בניהם או בנותיהם, והחברה חייבת לדאוג לטיפול בהם. כנראה – וזה מה שמזכיר לי את העובדה ואת המציאות הזאת – יש ביקוש גדול מן ההיצע. גם יש יותר מועמדים למוסדות כאלה משיש מוסדות שמוכנים ומסוגלים לטפל בהם. מכאן הקושי.

לכן אני פונה אליך, אדוני שר הבריאות, למצוא אולי את הדרך, לאחר שיישמעו הדברים, ייבדקו ותוכח צדקתם ומהימנותם, לעשות כמיטב היכולת כדי שאותם מוסדות הפועלים ללא רשיון יפעלו אך ורק ברשיון.

אני רוצה להזכיר לכנסת, כי הותקנו תקנות על-ידי שרי הרווחה במשך השנים, ובהן נקבע מה הם תנאי המגורים במעונות, מה הם התנאים הנדרשים להחזקת חוסים, מה הם אמצעי הבטיחות של המתקנים והשירותים של המעונות, מה הוא תקן עובדי המעונות, תנאי כשירותם של מנהלי מעונות, דרכי הפיקוח על מעונות. לשון אחרת, הכנסת כבר נזקקה לעניין בשעתו. זה היה בשנת התשכ"ה. היא הבינה את המצוקה, הבינה את הבעיה, הציעה פתרונות והטילה את יישום הפתרונות על משרד הסעד דאז, משרד העבודה והרווחה דהיום. אלא כנראה בשל חוסר בכוח אדם, או בשל חוסר בכוח אדם מיומן, מסתבר שיש אנשים פרטיים שפונים אליהם כדי להקים מוסדות כאלה, והם אכן מקימים אותם בלא שהם מכשירים אנשים מיומנים המסוגלים להתמודד עם הבעיות הללו, המסוגלים לתת את הטיפול הנדרש, המסוגלים להעמיד את כוח האדם המינימלי הנדרש של רופאים, של אחיות, של צוותים, כדי שהאנשים הללו יזכו לאותו טיפול, לאותו יחס שהם ראויים לו.

לכן, אני מציע שהעניין הזה יידון במלואו, והפרטים המובאים ודאי ניתן להמציא אותם לכל ועדה או גוף שהכנסת תחליט למסור לידו את העניין, כדי ללמוד את העניין מקרוב ולוודא את מידת אמיתותו, על מנת שאותם 1,500 קשישים הנמצאים היום במצב, שתיאורו כמחפיר בעיתונות איננו רחוק מן האמת – לכבודם של הזקנים, לכבודם של בניהם ובנותיהם, לכבודה של החברה הישראלית הם יזכו לטיפול נאות בידי אנשים מיומנים ומתאימים לכך, ואין שום סיבה בעולם שהדבר לא יקרה בהקדם האפשרי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שאקי. אני מזמינה את כבוד שר הבריאות להתייחס להצעה.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להודות לחבר הכנסת אבנר חי שאקי על כך שהעלה את הנושא החשוב הזה והכאוב הזה במליאת הכנסת.

משרד הבריאות, מתוך מודעות לחשיבות הנושא ולנוכח מקרים קשים של פגיעה בקשישים במוסדות שפעלו ללא רשיון, דאג לתיקון החוק, כך שניתנה סמכות. הסמכות הזאת ניתנה לא מזמן למשרד הבריאות – להוציא צווי סגירה נגד מוסדות המאשפזים קשישים ללא רשיון מתאים.

משרד הבריאות דואג, הן באופן פעיל על-ידי שליחת צוותים מטעמו והן על-ידי איסוף נתונים מגורמים אחרים, וממשיך לפעול בצורה נמרצת נגד כל מוסד מסוג זה. כך, לדוגמה, באזור תל-אביב בלבד טיפל המשרד בכ-40 מוסדות אשר בסך הכול מאושפזים בהם 1,400 קשישים, ואליהם כיוונו הכותרות.

אני רוצה להבהיר: מתוך 1,400 הקשישים, רק 350 – אני מדגיש, שיהיה ברור – רק 350 מתוך הקשישים הללו נמצאו כחולים סיעודיים ותשושי נפש המצויים באחריות משרד הבריאות. שאר הקשישים הם באחריות משרד העבודה והרווחה. המשפט הזה נשמע נורא מהבחינה הביורוקרטית שלו. כשהגעתי למשרד אמרו לי: יש במדינת ישראל אבחנה. אם אתה חולה סיעודי תשוש נפש אתה שייך למשרד הבריאות; אם אתה חולה סיעודי מסוג אחר אתה שייך למשרד העבודה והרווחה. פניתי אז לממונה על משרד העבודה והרווחה, השר בנימין בן-אליעזר, ואמרתי לו: אלוהים אדירים, למה אותם קשישים, שלא נמצאים במצב הכי משופר, גם אם הם אינם סיעודיים, מה שאנחנו קוראים חולה סיעודי או חולה סיעודי מורכב ותשוש נפש, שביום אחד הוא תשוש נפש וביום אחר הוא חולה של משרד העבודה והרווחה, וכשאתה מגיע למוסד אתה רואה שבמשך יום אחד החולה עובר שש פעמים ממשרד העבודה והרווחה למשרד הבריאות ובחזרה. כמובן, הקמנו ועדה, ואני מקווה שהיא תסיים את עבודתה, וביקשתי: או שהכול יהיה בפיקוח משרד העבודה והרווחה או שהכול יהיה בפיקוח משרד הבריאות, ולא נטרטר את הקשישים. אבל בשלב זה האחריות לקשישים היותר-קשים, לאלה שאינם עצמאים, היא על משרד הבריאות, ומדובר ב-350 קשישים מן הסוג הזה.

עם זאת, יש מוסדות רבים שפועלים ללא רשיון מטעם, וקשורים למשרד העבודה והרווחה, שם משכנים מקרים סיעודיים, והם אינם נמצאים באחריות משרד הבריאות. מי שצריך לטפל במוסדות האלה ולסגור אותם זה משרד העבודה והרווחה.

אנחנו פנינו בכתב להנהלת כל המוסדות הפועלים ללא רשיון וביקשנו להוציא מייד את כל הקשישים הסיעודיים מהמוסדות. למוסדות שלא נענו לפנייה הוצאו התראות לפני צו סגירה, והם זומנו לשיחה עם הרופאים המחוזיים. ואכן, עד היום עשרה מוסדות נסגרו; שלושה מוסדות פינו את החולים הסיעודיים אשר היו מאושפזים בהם; שלושה מוסדות הגישו בקשה לקבלת רישוי ממשרד הבריאות; ושישה מוסדות זומנו עם אזהרה לפנות את החולים המאושפזים בהם בתוך שלושה חודשים.

ועכשיו אני רוצה לתאר בעיה. חלק מהמוסדות הללו הם מוסדות סבירים. הם לא קיבלו רשיון לא מפני שהטיפול בהם אינו טוב אלא, למשל, מפני שהם אינם עומדים בקריטריון של מחלקה גריאטרית. הקריטריון בעבר היה, שמקום שאין בו לפחות 20 מיטות לא מקבל רשיון. יש מוסדות שיש בהם עשר מיטות. הטיפול בקשישים טוב. מוסד כזה אינו יכול לקבל רשיון. הוא לא יכול לקבל רשיון – אין פיקוח, כי אם אנחנו באים ומפקחים, הם אומרים: המדינה מפקחת, ואז אנחנו כאילו נתנו גושפנקה חוקית למקום הזה.

דיברתי עם מנכ"ל המשרד, ובימים אלה הוריתי שכל מוסד אשר נותן טיפול טוב, גם אם איננו עונה על הקריטריונים המחמירים של גודל, אם הטיפול בו הוא טוב ואנושי וברמה, יינתן לו רשיון. זה צריך להיות המבחן, המבחן העיקרי ואולי הבלעדי.

אנחנו באנו למשפחות מכובדות, בעלות יכולת. חלק מהאנשים הכרתי, לא באופן אישי, משפחות של אנשים מפורסמים. אמרנו להם: תוציאו את ההורים או הקרובים מן המוסד. אני הופתעתי מתשובותיהם. הם אמרו: על מה אתה מדבר? בוא תראה איזה מוסד לתפארת זה. בשום פנים ואופן לא נפנה את האנשים שלנו מן המוסד. אפילו הקשישים, אלה שנמצאים במצב שהם יכולים להיות אדונים למחשבתם ודעתם צלולה, אמרו בחלק מן המקומות: לא נצא.

בעיה נוספת – בתי-המשפט. הם אומרים: אנחנו מוכנים לתת צו, אבל מה אתם עומדים לעשות? יש לכם פתרונות לכל הקשישים? אם האלטרנטיבה היא בין מוסד שהוא פחות טוב לבין קשישים זרוקים ברחוב – בתי-המשפט לא כל כך מיהרו לבצע את החוק.

אנחנו הוספנו מה שקרוי 200 קודים בכל הארץ, 100 מהם בתל-אביב, באזור גוש-דן, שם הבעיה היא החריפה ביותר. שם אחוז הקשישים הוא הגבוה ביותר בארץ. הקודים הללו באמת סייעו לפתרון הבעיה, אבל הבעיה עדיין קיימת ועדיין יש היום, למרות הפתרונות-לא-פתרונות במוסדות הללו, למעלה מ-400 קשישים שמחכים לסידור במוסדות מטעם המדינה ובקודים של המדינה. אנחנו הקטנו את מספר הממתנים, אבל לא מספיק.

פנינו למשטרת ישראל, פנינו למשטרת רמת-גן, שבתחום אחריותה נמצאים רוב המוסדות. המשטרה הודיעה שהיא לא תשתף פעולה בהפעלת צווי סגירה כל זמן שמשרד הבריאות לא ימצא פתרונות חלופיים לקשישים המצויים במוסדות אלה. וקשה לי לבוא בטענות למשטרה.

מוסדות שאינם ראויים, אנחנו נעשה הכול שהם ייסגרו לאלתר, ולגביהם נפעל בכל האמצעים. מקומות שהמצב בהם סביר, אנחנו נבדוק דרכים לתת להם את הרישוי אף שאין הם עומדים בסטנדרטים הגבוהים ביותר שקבענו לעצמנו, כי האלטרנטיבות גרועות יותר.

אני מקווה שכאשר נצליח להשיג יותר פתרונות – והמשרד עובד על כך – הבעיה הזאת תקטן בשנה הקרובה, ממדיה יקטנו, ואנחנו לא נפקיר את הקשישים שנמצאים במצב הקשה ביותר, בחלק מן המקרים, למר גורלם.

לסיום, אני יכול לומר שהמשרד עומד לבנות בשלוש השנים הבאות – לא במימון כספי ממשלת ישראל אלא במימון של גופים ציבוריים ורק במעט עזרה מממשלת ישראל – קרוב ל-1,500 מיטות גריאטריות. אנחנו מאמינים שהבנייה הזאת פלוס תקצוב הוצאות כוח האדם יפתרו את הבעיה, שאיננה מוסיפה כבוד לחברה הישראלית, וזאת ממש בלשון המעטה.

אני מציע להעביר את ההצעה הזאת לדיון בוועדת העבודה והרווחה, היא ראויה לדיון שם. אני מקווה שיתקיים דיון ממצה ונוכל לדון בכל הפרטים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר הבריאות. לחבר הכנסת לס הצעה אחרת – להסיר מסדר-היום. בבקשה. במסגרת של דקה.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אני מבקש פורמלית להסיר את ההצעה, רק כדי להצביע על העובדה שכל החומר שהתפרסם וקראנו בעיתון, וחבר הכנסת שאקי קרא בעיתון, החומר הזה נגוע בכך שהוא נעשה על-ידי בעלי עניין.

ארגון בעלי בתי-החולים הפרטיים הלך למשרד חקירות, שילם כסף ושלח את אנשי משרד החקירות שהתחזו לאנשים המחפשים מקום בשביל האבא והאמא, כדי לבדוק את המקום. הנתונים הם נתונים שבאים, בין השאר, כמו כל סקר שממומן על-ידי הגביר, גם לתת לו את היתרון הכלכלי כפי שהוא רוצה. לכן הנושא הזה נגוע, כי אחרת היו הדברים – אם החומר היה מגיע מהכיוון של משרד הבריאות – כפי שצריך.

כפי שאמר השר, הרי הבעיה היא לא המוסדות האלה אלא באמת מציאת פתרון מסודר, גם במערכת הציבורית וגם במערכת הפרטית המפוקחת, כדי שאנשים לא יצטרכו להזדקק לאותם מקומות שבאמת חייבים לסגור אותם, ויפה שעה אחת קודם.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת לס.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מבקש להעיר, שהנתון שהצביעו עליו כאן – 1,500 – הוא לא נכון. הנתון האמיתי הוא 350; גם הם ראויים לפתרון טוב יותר מכפי שניתן להם עד היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת שאקי, האם אתה מסכים להעברת הנושא לוועדת העבודה והרווחה?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ומי נגד העברת הנושא לוועדת העבודה והרווחה? נא להצביע.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

10 בעד, אחד מתנגד, אחד נמנע. ההצעה הועברה לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון – נציגות לשני המינים בדירקטוריון

של חברה ממשלתית), התשנ"ב-1992

(הצעת חבר הכנסת א' בורג)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק ח' – הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון – נציגות לשני המינים בדירקטוריון של חברה ממשלתית), התשנ"ב-1992, בקריאה טרומית. יציג את החוק חבר הכנסת אברהם בורג. בבקשה.

אברהם בורג (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר המשפטים, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא בפני הכנסת את הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון – נציגות לשני המינים בדירקטוריון של חברה ממשלתית), התשנ"ב-1992.

אדוני השר, מליאת הכנסת, מדינת ישראל – דומני שלא יהיה איש שיחלוק על הקביעה הזאת – איננה מן המדינות המתקדמות בעולם בנושא שוויון זכויות בין המינים; לא בשוויון המעמד, לא בשוויון השכר, לא בשוויון החברתי וגם לא במעמד החוקי שלהם.

לצערי הגדול, ממשלות ישראל השונות בגלגולים האחרונים שלהן גם הן אינן תורמות תרומה חיובית לשיפור המעמד ולשיפור השוויון בין המינים במדינת ישראל.

כך, למשל, אדוני השר, יש במדינת ישראל – אלא אם כן הפריטו כמה חברות, בלי שאנחנו יודעים, מאז אספתי את הנתונים – כ-160 חברות ממשלתיות. באותן 160 חברות ממשלתיות מכהנים כ-740 דירקטורים. וראה זה פלא, בין כל הדירקטורים האלה, שוודאי התמנו על-פי עיקרון של שוויון בין המינים, רק 35 נשים.

יבואו המיטיבים והמקילים ויגידו, ששקולות 35 נשים כנגד ה-700 וכמה האחרים. אבל אדוני השר יודע, שהדבר לא נכון. אין שום הצדקה בעולם שבמערך הדירקטוריונים במדינת ישראל רק 5% מכלל הדירקטורים בחברות הממשלתיות הם נשים. אני לא מדבר על חברות ציבוריות אחרות, כי הן לא בידינו, ואין בסמכותה של הכנסת לדון בהן ולא בסמכותה של הממשלה למנות.

אין שום הצדקה, במיוחד אם אנחנו מביאים בחשבון את ההתקדמות שחלה באחרונה במעמד הנשים, התקדמות מעמד האשה בחברה המערבית המודרנית, וקצת גם במדינת ישראל, גם בתחומים המקצועיים. מי יכול להבין היום, אדוני השר, את המחלקות המשפטיות של משרד המשפטים, את פרקליטות המדינה, את פרקליטויות המחוז, בלי נשות המשפט שלהן? איך אפשר להבין אגפי ממשלה רבים ללא הכלכלניות שלהם? איך אפשר להבין אפילו את ועדת הכנסת ואת ועדת הכספים של הכנסת ללא הכלכלנית היועצת לוועדה?

אין עוד מקום לטענה, שהיתה מושמעת בעבר, שהנשים לא מבינות, וזה לא בשבילן, והתחום הזה הוא בכלל תחום גברי. מדינת ישראל לא יכולה להרשות לעצמה עוד, שהנשים, כל תפקידן יהיה לגדל את הילדים בבית.

בכלל, אם יש דבר שמקומם אותי, אדוני השר – אם אפשר במאמר מוסגר – אתה בא לאיזו ישיבה, ואתה יושב בישיבה ומתמתחת אסופת הגברים – ואנחנו הרבה פעמים ביניהם – ובשעה 19:00 אתה אומר: איזה יום קשה היה לי. אבל לאשה בבית היה יום קל. כביכול העבודה בבית היא עבודה קלה, ועכשיו אני מדבר לטובתן של אותן עקרות בית שלא נצליח היום למנות בתור דירקטורים. כביכול העבודה הגברית היא כל כך קשה והעבודה הנשית היא קלה ובזויה, ולא היא.

החברה הזאת צריכה להתייחס באופן שוויוני גם למעמד האשה, לנטל המוטל עליה גם בבית, אבל, אדוני השר – ועל זה אנחנו מדברים – גם בעבודה.

הדירקטוריון, מי כמונו יודע, הוא גוף בעל סמכויות רבות וכוח רב לעצב מדיניות של חברה, השפעה של חברה, ביצוע של עבודת החברה. ובין השאר, דירקטוריון יכול גם להשפיע על קידומן של נשים המועסקות באותה חברה. משמע, אם בחברה הזאת אין, למשל, נשים בדירקטוריון, יהיה קשה יותר לקדם נשים בכל ההיררכיות, מראש הפירמידה של החברה ועד למטה, אל הבסיס הרחב שלה. נשים לא תתקדמנה טוב יותר בחברה שבה אין נשים המכהנות כדירקטורים.

אני לא מדבר כרגע על היכולות, על הנאמנות על נכסי ציבור, על האחריות להשגת מטרות לאומיות ועל כל שאר הדברים, שבהם הדעת פשוט איננה סובלת שנשים תהיינה מופלות. ואין לי הסבר אחר להפליית נשים, אדוני השר, בחברות הממשלתיות, מלבד העובדה שהן נשים.

לכן באה הצעת החוק הזאת ואומרת: "לא יתמנו דירקטורים בני מין אחד בחברה ממשלתית, אלא אם כן בעת מינוים מכהן בדירקטוריון לפחות דירקטור אחד בן המין השני". או במלים אחרות: ברבות מן החברות הממשלתיות, שבהן אין נשים מכהנות כדירקטורים, לא תוכל הממשלה למנות שום מינוי במינויים הבאים, אלא אם כן המינוי הראשון שאותו מציעה הממשלה הוא מינוי של אשה בדירקטוריון.

אם יבוא אדוני השר ויגיד: אני מסכים לעיקרון ומתנגד לניסוח, אני מודיע לאדוני השר: אני מוכן לקבל כל הצעה, שהיא במסגרת ההיגיון, שהיא במסגרת הרוח הכללית שאליה אנחנו חותרים כאן, של השוואת המעמד, של פתיחת החברות הממשלתיות, של מינוי נשים, של הכנסתן לתוך המעגלים הביצועיים במדינת ישראל, ובלבד שההצעה הזאת של השר אכן תעלה בקנה אחד עם הדברים שאמרתי. והיה ותבוא הצעה כזאת, אני אשמח לקבל אותה, או כיסוד להתדיינות, או אפילו כהשלמתה של ההתדיינות בוועדת הכנסת, שתדון בהצעת החוק לקראת העלאתה בקריאה ראשונה, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית עד לאישורה.

אני מבקש את אמון הכנסת, מבקש את תמיכת הממשלה באמצעות בא-כוחה כאן, השר. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בורג. כבוד שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק זו מטרתה להבטיח נציגות לשני המינים בדירקטוריונים של חברות ממשלתיות. עיקרון זה מן הראוי שיזכה בתמיכה כללית. אכן, יש מקום לתיקון המצב הקיים, בשים לב לנתונים שמביא חבר הכנסת אברהם בורג בדברי ההסבר, שמתוך 741 דירקטורים, רק 35 הם נשים.

המגמה להבטיח את השתתפותן של נשים בגופים מקבלי החלטות, כגון הדירקטוריונים של חברות ממשלתיות, מתיישבת עם המלצות הוועדה הציבורית המקצועית לבדיקה כוללת של שירות המדינה וגופים הנתמכים מתקציב המדינה, ועדת-קוברסקי, בדבר קידום מעמדם של נשים. ועדה זו המליצה,

בין היתר, ליישם את החלטת הממשלה מיום 28 באפריל 1985 בדבר הקפדה על שיתוף נשים במועצות המנהלים של חברות ממשלתיות, כמו גם בגופים ציבוריים אחרים.

השאלה היא, האם הצעת החוק בנוסחה הקיים, או המוצע, מגשימה את מטרתה, והאם היא תביא להשגת המטרה של מתן נציגות הולמת לנשים בדירקטוריונים? לנו יש ספק בכך.

על-פי המוצע, די במינוי של אשה אחת בלבד בדירקטוריון של חברה ממשלתית, בבחינת לצאת ידי חובה, וכל היתר יכול שיהיו גברים. לנו נראה, שבכך אנחנו עלולים להחטיא את המטרה של מתן ייצוג הולם לנשים בחברה הישראלית.

לפיכך, אם חפץ המציע להבטיח מקומה של אשה אחת לפחות בדירקטוריון, הוא עושה צעד אחד קדימה. אבל דומה שאין די בכך. הגישה המקובלת היום בעולם לגבי שוויון בין המינים בחברה היא, שלא די במתן הזדמנות שווה, אלא יש לפעול באופן פעיל לקראת שוויון בתוצאה, שמשמעותה בהקשר הנוכחי – איזון נאות של ייצוג שני המינים בגופים מקבלי החלטות. לדוגמה, ניתן להצביע על החוק הנורבגי הקובע נורמה של 40% לייצוג של גברים, או נשים, בגופים ציבוריים שונים. זו מטרה שניתן ואולי ראוי לשאוף אליה.

לאור כל האמור, גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, יש לדעתנו מקום לקבל את העיקרון המונח ביסוד ההצעה. קשה לנו לקבל את נוסח ההצעה. ומשום כך החליטה הממשלה להתנגד להצעת חוק זו בנוסחה הנוכחית.

שמעתי כאן את דברי המציע, חבר הכנסת אברהם בורג, על נכונותו לשמוע ולהתדיין ולתקן את ההצעה באותו כיוון שבאה ההצעה לשרת. לכן, אם הרוב כאן יחליט אחרת, יחליט להעביר את ההצעה הזאת, מן הראוי שהיא תועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, ואז, כדי שתגובש באופן הנראה לנו הולם, בוודאי נציגי הממשלה יתרמו ויפעלו כדי שהצעה זו תקבל את הלבוש ואת הנוסח ההולם. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני מציע להסיר?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני אומר כך: מבחינת עמדת הממשלה, כשהיא בחנה את ההצעה, היא אמרה שהצעה זו כשלעצמה אינה ראויה, ואנחנו לא רוצים להיות מותקפים, שכך אנו חושבים לפתור את הדברים. מאחר שמגמת ההצעה היא ברורה, ומבחינה עקרונית מבקש כאן חבר הכנסת בורג להשיג תוצאה, שתהיה עירנות למינוי יתר נשים, או יתר חברות בדירקטוריונים, וזו מגמה שנראית לנו, לכן בעצם נשאת הכנסת בדילמה. מבחינתי, אני צמוד להחלטת ממשלה להסיר הצעה זו מסדר-היום, ומשרד המשפטים מכין הצעה הולמת.

אם חברי הכנסת חושבים, שהצעת חוק פרטית זו היא מנוף לקידום הנושא במקביל, הרי אני מבקש במקרה כזה להעביר את ההצעה לוועדת החוקה, חוק ומשפט, כי שם מלווים את ההצעה נציגי משרד המשפטים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשפטים. חבר הכנסת בורג, בבקשה, יש לך זכות תגובה.

אברהם בורג (העבודה):

אני מוותר.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים להצבעה בעד או נגד העברת הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון – נציגות לשני המינים בדירקטוריון של חברה ממשלתית), התשנ"ב–1992, לוועדת החוקה, חוק ומשפט. נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון נציגות לשני המינים בדירקטוריון של חברה ממשלתית), התשנ"ב–1992, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט, נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

12 בעד, מתנגד אחד, אין נמנעים. הצעת החוק הועברה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון – קיצור תקופת ההתמחות), התשנ"ג-1992

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעת חוק שפ"ט – הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון – קיצור תקופת ההתמחות), התשנ"ג-1992. יציג את החוק מן המקום חבר הכנסת אברהם פורז.

אברהם פורז (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, מדובר בהצעת חוק שלי ושל חברי הכנסת אורון, מחאמיד, מירום, השר דהיום וחבר הכנסת לשעבר יוסי שריד וחבר הכנסת דן תיכון.

מטרת ההצעה היא להכניס תיקון בחוק לשכת עורכי-הדין, ולפיו תקופת ההתמחות לצורך קבלת רשיון לעריכת-דין, תהא שנה בלבד, לעומת שנה וחצי היום.

לעניין הזה יש חשיבות רבה, משום שבעקבות תיקונים מספר של הכנסת האחרונה, מספר לומדי המשפטים גדל באופן משמעותי מאוד, עם פתיחתן של מכללות למשפטים, ועלול להיווצר מצב לא סימפטי, שבו אנשים מסיימים את לימודי המשפטים ואינם מוצאים מקום להתמחות.

זאת ועוד, מניסיוני אני יכול לומר, ששאלת ההתמחות תלויה לא כל כך במשך תקופת ההתמחות כמו בטיב ההתמחות. כשעושים התמחות טובה, שנה אחת בלבד גם היא יכולה להספיק. יש לי עוד כמה הצעות כדי לשפר את מצב האנשים הזקוקים לסטאז' במשפטים.

אני רוצה להודות לממשלה התומכת בהצעת החוק, אם כי אני יודע ששר המשפטים באופן אישי לא נלהב ממנה, אבל הממשלה תומכת, ואני מודה לה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם פורז. כבוד שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תודה. חברי הכנסת, גברתי היושבת-ראש, נכון הדבר שוועדת השרים לענייני חקיקה בשם הממשלה החליטה לתמוך בהצעת חוק זו. זו תמיכה ברוב קולות כנגד עמדת שלי. אני הבעתי דאגה מקיצור

תקופת ההתמחות, משום דאגתי לרמת המקצוע ומשום המחשבה שמי שמקבל לידי רשיון וצריך לייצג לקוחות, צריך להיות בכושר המתאים לא רק מהבחינה העיונית אלא גם מהבחינה המעשית.

כיוון שרוב חברי הוועדה שקל זאת היטב וחשב וסבר אחרת, החליטה הוועדה, כאמור, לתמוך. אני מבקש שנרשום לפנינו, שעמדת לשכת עורכי-הדין וגם עמדת הפרקליטות ועמדת אלה שאחראים לפיקוח המשפטי בבתי-המשפט היא – שהתקופה מתקצרת והולכת מדי. היתה בזמנה התמחות במשך שנתיים, היא קוצרה לשנה וחצי. עכשיו מכרסמים בה שוב ורוצים להוריד אותה למשך שנה, כאשר צריך גם ליתן תשובות מבחינת האחריות הכוללת לחינוך המשפטי ולהכשרה המקצועית.

אני מניח שדיון רציני בעניין זה יהיה בוועדת החוקה, חוק ומשפט. כאמור, הממשלה תומכת בהצעת החוק. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר. אנחנו עוברים כעת להצבעה בעד או נגד העברת הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט. נא להצביע.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון קיצור תקופת ההתמחות), התשנ"ג–1992, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

16 בעד, אין מתנגדים, נמנע אחד. הצעת החוק הועברה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

החלטה בדבר העמדת קופות-החולים לביקורת מבקר המדינה,

לפי סעיף 9(6) לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958

היו"ר א' סלמוביץ:

רשות הדיבור ליושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, חבר הכנסת דן תיכון. בבקשה.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בפני חברי הכנסת מונחת הצעת החלטה בדבר העמדת קופות-החולים לביקורת מבקר המדינה, ואני קורא: "לפי סעיף 9(6) לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב], מחליטה הכנסת להעמיד לביקורת מבקר המדינה את: 1. קופת-חולים של ההסתדרות הכללית; 2. קופת-חולים לעובדים לאומיים; 3. קופת-חולים 'מכבי'; 4. קופת חולים מאוחדת".

בדברי ההסבר שלי אני רוצה לקרוא את מכתבה של מבקרת המדינה אלי מיום 9 באוקטובר 1992:

"חבר הכנסת דן תיכון, יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה. הנדון: ביקורת בקופות-החולים.

1. בסוף שנות ה-70 הפעיל מבקר המדינה את ביקורתו על ארבע קופות-החולים: קופת-חולים של ההסתדרות הכללית, קופת-חולים לעובדים לאומיים, קופת-חולים 'מכבי' וקופת-חולים מאוחדת, לפי סעיף 9(8) לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב], כגופים הנתמכים במישרין או בעקיפין על-ידי הממשלה. במקביל החיל נציב תלונות הציבור על קופות-החולים את סעיף 36 לחוק. באותה תקופה קיבלו כל ארבע קופות-החולים תמיכה ישירה מתקציב המדינה.

2. עם השנים צומצמה באופן הדרגתי ההשתתפות הכספית הישירה של הממשלה בתקציב קופות-החולים, וכיום רק קופת-חולים של ההסתדרות הכללית עדיין נתמכת במישרין מתקציב המדינה. שלוש-קופות החולים האחרות – 'מכבי', מאוחדת וקופת-חולים לעובדים לאומיים – קיבלו במשך השנים תמיכה בעקיפין מהממשלה בדרכים שונות, ובין השאר באמצעות כספי המס המקביל.

3. לאחרונה התעורר ספק משפטי בנוגע לאפשרות לראות בכספי המס המקביל 'תמיכה' מאת המדינה, כהגדרת המושג בסעיף 9(8) לחוק.

למען הסר ספק בדבר מעמדן של כל קופות-החולים כגופים מבוקרים ונוכח החשיבות הגדולה שיש לביקורת על כל קופות-החולים, המספקות, כידוע, שירות חיוני לציבור גדול של מבוטחים, אני רואה לנכון לפנות בזה לוועדה לענייני ביקורת המדינה בהצעה ליזום החלטה של מליאת הכנסת, החלטה שתעמיד את כל קופות-החולים לביקורת מבקר המדינה בהתאם לסעיף 9(6) לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב].

בברכה, מרים בן-פורת."

אברהם הירשזון (הליכוד):

אני רוצה לתקן רק טעות קטנה. מבקרת המדינה לא דייקה. קופת-חולים לעובדים לאומיים קיבלה גם כן איזה תקציב במישרין והיא נמצאת כל הזמן תחת ביקורת של מבקר המדינה.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אני מציע שלא לעורר שאלות. אני בסך הכול מביא את החלטת הוועדה לענייני ביקורת המדינה, שהסתמכה על בקשת מבקרת המדינה. הוועדה תמכה פה-אחד, כל המשתתפים תמכו בהצעה הזאת, ואני מציע שלא לפרש אותה, ולקבל אותה כרוחה וכלשונה.

אני אזכיר, כמובן, את דברי חבר הכנסת אורון, שהסב את תשומת לבי ואמר לי, שאני צריך לחזור ולומר שאין במכתב זה ו/או בהחלטה משום קביעת עמדה אשר למהות המס המקביל. אני גם מוסיף משלי בעניין הזה ואומר, שאנחנו לא קובעים הלכה בעניין הזה, ודברי מכוונים גם למס הארגון ולכל מס אחר שמועבר בצורה כזו או אחרת לאחד הגופים הציבוריים בדומה לקופות-חולים.

כאמור, אנחנו מבקשים, כדי לאפשר למבקרת לבקר את כל הגופים הללו, להחיל עליהם את החוק. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. אנחנו עוברים כעת להצבעה על נוסח ההחלטה. חברי הכנסת, נא להצביע בעד או נגד נוסח ההחלטה.

הצבעה מס' 8

בעד ההחלטה – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

ההחלטה בדבר העמדת קופות-החולים לביקורת מבקר המדינה, לפי סעיף 9(6) לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958, נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

17 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים, ההחלטה אושרה.

הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – חובת שירות למדינה)

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצעת חוק ת"ג – הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – חובת שירות למדינה), בקריאה טרומית, מאת קבוצת חברי כנסת. יציג את הצעת החוק חבר הכנסת רפאל איתן. בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק זו מונחת על שולחן הכנסת ומטרתה לשים קץ לאי-שוויון המעוות את החובות והזכויות במדינת ישראל.

אני מזכיר לחברי כנסת מסיעות שונות את דבריהם לפני ובזמן מערכות בחירות בנושא הזה, זכרו את דבריכם והיו עקביים במעשיכם. עוד מעט אביא הרבה ציטוטים של מי שעכשיו מחפש נימוקים ותירוצים כדי להתחמק מהמחויבויות שהיו במערכת הבחירות ולפניה.

מי שלא ממלא את חובתו, אין לו עילה לעמוד על זכותו. חברי הכנסת, היו כנים עם עצמכם, עם בניכם ועם אבותיכם, תנו תמיכתכם בחוק הצודק והחיוני הזה. אל תיתפסו לחישובים של קואליציה, אף שזו היתה הסיבה העיקרית לכך שחוק גיוס חובה לא מומש עד היום כלפי חלק מהאוכלוסייה – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — — מגילת העצמאות, אדוני.

רפאל איתן (צומת):

הצדק אינו מתחיל ומסתיים עם טובת מפלגה, או עם יצר השלטון.

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

רפאל איתן (צומת):

לשירות הלאומי צורות ואופנים רבים, והמאחד אותם – התרומה למדינה, לצרכיה בתחומים השונים. זהו הביטוי לדמוקרטיה, לשוויון, לחלוקת העומס ולהנאה מהזכויות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

יורם לס (העבודה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס, אני מבקשת ממך שלא להפריע. חבר הכנסת לס, אני קוראת אותך לסדר.

רפאל איתן (צומת):

יש כאלה האומרים — — —

דוד צוקר (מרצ):

— — — יוהנסבורג — — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת צוקר. חבר הכנסת אלסאנע.

רפאל איתן (צומת):

תיכף אני אגיע אליכם.

תסבירו לאנשי המילואים — — —

דוד צוקר (מרצ):

דרום-אפריקה, זה מה שהוא עושה.

משה פלד (צומת):

הכול למען השלום.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת צוקר, חבר הכנסת פלד, אתם מפריעים לדובר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זה מה שאתם מציעים?

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת גוז'נסקי.

רפאל איתן (צומת):

הסבירו לאנשי המילואים, שבמו ידיכם מנעתם הקלה בעומס שירותם, כי לא תמכתם בגיוסם של אלפי בחורים כשרים לשירות.

מתוך החוק עולות שאלות רבות הנוגעות לרבדים שונים באוכלוסייה, נשים וגברים. ככלל ניתן לומר, שכל מי שיקבל פטור כדין החוק – תישמרנה זכויותיו, וכל מי שיעדיף שלא לשרת את המדינה – לא ייהנה מזכויות בסיסיות: הזכות לבחור ולהיבחר.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר א' סלמוביץ:

אי-אפשר. אני לא נותנת לך רשות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני מבקשת ממך שלא להפריע.

רפאל איתן (צומת):

ודאי שתישמענה התייחסויות, כגון חוק אנטי-דמוקרטי וכיוצא באלה הערות, אולם, מה פוגע יותר בדמוקרטיה? – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלסאנע, לא נתתי לך את רשות הדיבור.

רפאל איתן (צומת):

– – – זכויות על-פי חובות, או זכויות מלאות ללא חובות בסיסיות?

טלב אלסאנע (מד"ע):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלסאנע, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

רפאל איתן (צומת):

היכן השוויון בין אלה המשרתים את המדינה וממלאים חובותיהם לבין אותם שבאותה תקופה לומדים, עובדים, מקימים משפחות ומתבססים?

בואו נהיה כנים עם הציבור. הרי כולנו יודעים מדוע הפך הפטור לצורכי הקמת קואליציה בשנות ה-50 לאורח מקובל ומעוגן בשלטון בישראל.

זהו חוק צודק, הגיוני, והוא מבטא את רצונו של רובו המכריע של הציבור.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היית בממשלה – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

על איזה היגיון אתה מדבר?

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת גוז'נסקי. חבר הכנסת אלסאנע.

משה פלד (צומת):

פעם שנייה.

רפאל איתן (צומת):

יש בעיה שלא מופיעה. יש כמה נושאים שלא מופיעים בחוק, כמו שירות של בנות, והנושא הזה צריך להידון בנפרד.

יש כאלה האומרים: שלילת זכויות כמו הצבעה לכנסת, ואני שואל אותם: האם הכנסה לכלא בגין אי-שירות או התחמקות משירות – זה דמוקרטי יותר משלילת זכות הצבעה?

אברהם פורז (מרצ):

בהחלט כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פורז, אתה מפריע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

יש שירות ויש עבדות.

רפאל איתן (צומת):

כל מה שאני אקרא עכשיו הוא ציטוטים. יש כאלה שיושבים כאן ויש כאלה שאינם כאן, אבל הציטוטים חשובים.

"אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אני רוצה להצביע על שני שקרים גלויים הכרוכים וקשורים לדחיית השירות לבחורי הישיבות. קודם כול, מדובר בדחיית שירות אבל זוהי דחייה לדורות. למעשה מדובר בפטור מוחלט. אני רוצה לומר לכנסת, שרק 1% מכל מקבלי הדחייה מגיע בסופו של דבר לצבא במסגרת כלשהי."

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

לא נכון.

רפאל איתן (צומת):

"מדובר על הגעה לצבא אפילו במסגרת של חודש אחד עד שלושה חודשים. 1% בלבד. קודם זה היה 3%. זאת אומרת, יש כאן ירידה. כלומר, 99% אינם מגיעים לשום שירות צבאי. לכן אין מדובר בדחייה, מדובר בפטור."

"השקר השני – אומרים: 'תורתם אומנותם', אבל לא 'תורתם אומנותם', אלא 'השתמטותם אומנותם'."

דוד צוקר (מרצ):

אפילו להביך אותנו אתם לא יודעים.

רפאל איתן (צומת):

"אני רוצה שוב לספר לכנסת, שעל-פי הערכות שונות, נראה ש-50% אינם לומדים בישיבות אלא עושים לביתם, עוסקים בכל מלאכה, מתפרנסים, אפילו משמשים עסקנים בש"ס ובאגודה."

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

שיבדקו, למה לשלול אזרחות?

חיים אורון (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת גוז'נסקי. חבר הכנסת אורון.

רפאל איתן (צומת):

שב בשקט, תתבייש.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורון, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

רפאל איתן (צומת):

"אני שואל את כבוד שר הביטחון: מדוע אתם ביודעין, אני מדגיש: ביודעין, נותנים את ידכם לשני שקרים כל כך מכוערים?"

מי אמר את הדברים האלה? – חבר הכנסת יוסי שריד.

טלב אלסאנע (מד"ע):

למה אתה כורך בי דבר – – –

רן כהן (מרצ):

יוסי שריד לא הציע ליטול אזרחות.

רפאל איתן (צומת):

תנו על חטא. תסבירו לציבור שלכם.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רן כהן, אני מבקשת שלא להפריע.

רפאל איתן (צומת):

בשנת 1986 הקימה ועדת החוץ והביטחון ועדת משנה לבחינה מחדש של הפטור מגיוס. כדי לקצר בדברי אני אקרא את המסקנות: "1. ההסדר לדחיית שירות – מחויב שינוי; 2. הטענה כי מדובר בדחיית שירות בלבד – אינה נכונה; 3. הוועדה מביעה הערכה ל"שיבות הסדר".

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

רפאל איתן (צומת):

את בישיבת-הסדר? מה את צורחת?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני לא בישיבת-הסדר, תודה לאל, אבל אין לך זכות לשלול אזרחות. מה זה שייך לעניין?

רפאל איתן (צומת):

"4. רוב הציבור הדתי מחייב שינוי המצב הקיים על-ידי קביעת מסגרות המשלבות שירות צבאי עם לימוד תורה."

סליחה, לא קראתי מי חברי הוועדה. הוועדה בראשות מנחם הכהן, וחבריה: בנימין בן-אליעזר, שרה דורון, חיים דרוקמן, מיכה חריש, רפאל פנחסי ויוסי שריד.

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת רפאל איתן, אפשר לשאול אותך שאלה?

רפאל איתן (צומת):

למה אתם מפריעים?

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, אי-אפשר. חבר הכנסת פורז, אני מבקשת ממך, לא קיבלת את רשות הדיבור.

רפאל איתן (צומת):

מה יש לך? זה פוגע באגו שלך? זה חושף את השמלה שלך?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא תהיה אזרחות על תנאי.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת שפירא. חבר הכנסת צוקר. חבר הכנסת פיני בדש.

גונן שגב (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גונן שגב, אני מבקשת להפסיק את זה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, לא קיבלת את רשות הדיבור.

אברהם הירשזון (הליכוד):

תוציאי אותו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הגזענות נגד החרדים והערבים לא תעבור.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלסאנע. חבר הכנסת פני בדש, אני מבקשת.

רפאל איתן (צומת):

"הסיכום של ההמלצות של ועדת המשנה הוא, שצריך לשנות את החוק וצריך לגייס את בחורי הישיבות וצריך ללכת על הדגם של ישיבות ההסדר. אמרנו לכם ואנחנו חוזרים ואומרים לכם: אנחנו נשיב מלחמה שעה, ונעשה את זה בשתי הנקודות הכואבות לכם במיוחד – בשאלת הכספים הייחודיים ובגיוס בני ישיבות לצבא, ולא נרפה כי אלה השתיים הן משענות הכוח הפוליטי שלכם". אמר את זה יאיר צבן, שר הקליטה.

חיים אורון (מרצ):

מה עם הבלוק? מה עם הבלוק של שפירא?

רפאל איתן (צומת):

שב בשקט, שב בשקט.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורון.

רפאל איתן (צומת):

מה אתה מתעצבן? מה יש לך?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורון, אני מבקשת לאפשר לו לשאת את דבריו.

רן כהן (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן השר רן כהן, אני מבקשת.

רפאל איתן (צומת):

"המעשה הזה, בעיני, הוא מעשה של הבדלה בין דם לדם, והיא לא נלקחה – ההבדלה בין דם לדם – מהתרבות החילונית, היא נלקחה מהגמרא, ששם נאמר: 'מה ראית שדמך שלך אדום יותר, שמא דמו של האיש ההוא אדום יותר?' זה רן כהן. אבל עם רן כהן יש לי עוד דברים.

רן כהן (מרצ):

רפאל איתן (צומת):

תשב ותשמע עד הסוף. תהיה לך סבלנות לשמוע הלאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רן כהן, אני מבקשת.

רן כהן (מרצ):

תן לי ציטוט על שלילת זכות ההצבעה.

רפאל איתן (צומת):

לא נעים לכם, אבל תקשיבו.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורון, חבר הכנסת אורון.

רפאל איתן (צומת):

תקשיבו, תקשיבו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורון, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה. אי-אפשר כך.

רפאל איתן (צומת):

אני מסיים בנקודת סיום, בעברית כהלכה.

חיים דיין (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דיין.

קריאות:

רפאל איתן (צומת):

"רבותי, אי-אפשר לברוח גם מדבר נוסף. יושבים כאן בכנסת – בדין ובצדק, דבר שאני אגן עליו ואלחם עליו – 13 נציגי מפלגות חרדיות שנבחרו כדת וכדין לכנסת ישראל. אבל, רבותי, יש דבר אחד שאי-אפשר להתעלם ממנו: אתם יושבים היום בקואליציה שגם מחליטה אם לצאת למלחמה או לא, אם לשלוח בחורים להרוג וליהרג או לא, אם לקיים מבצעים צבאיים שבהם נהרגים והורגים, כן או לא" –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אתה חושב – – –

רפאל איתן (צומת):

– "והלוא בעניין הזה אתם נמצאים במערכת בלתי ניתנת להסבר, לא מוסרית ולא שלטונית" – –

דליה איציק (העבודה):

אולי אפשר לבקש שהוא ידבר יותר לאט?

היו"ר א' סלמוביץ:

אי-אפשר, ואני מבקשת שלא להפריע, חברת הכנסת איציק.

רפאל איתן (צומת):

— "משום שאם באותו זמן שיושבים בממשלה כדי לשחרר את תלמידי הישיבות משירות בצה"ל לזקחים חלק באחריות על יציאה למלחמות שבהן בנים כן יוצאים למלחמה וכן נופלים בה — זו סתירה שלא ניתנת לפתרון ואי-אפשר לחיות אתה בשלמות לאורך ימים". רן כהן.

רן כהן (מרצ):

כל מלה אמת.

רפאל איתן (צומת):

הלאה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

יש עוד חוקים בדרום-אפריקה שאפשר לאמץ אותם. יש עוד חוקים — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלסאנע.

חיים דיין (צומת):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת חיים דיין. חבר הכנסת חיים דיין, אתה מפריע.

חיים דיין (צומת):

יושב פה שר המשטרה – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זו דמוקרטיה? זו דמוקרטיה?

חיים דיין (צומת):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דיין.

רפאל איתן (צומת):

הוא חזר ממילואים.

קריאות:

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת. חבר הכנסת דיין, אתה לא עוזר לנו בזה. חבר הכנסת דיין, אני מבקשת ממך. חבר הכנסת צוקר. חבר הכנסת צוקר, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת דיין, חבר הכנסת דיין. חברי הכנסת. חבר הכנסת אלסאנע. חבר הכנסת רן כהן, אני מאוד מבקשת.

רפאל איתן (צומת):

"אני רוצה לומר לשר הביטחון שלא די לומר, אם כי זה נכון, שההסדר הזה הוא הסדר מימים ימימה ועכשיו כאילו – אולי לא כאילו – אי-אפשר לשנות אותו. אין בזה די, אי-אפשר שאדם יפטור את עצמו אך ורק באמירה הזאת משום ששר הביטחון הזה, כמו, אולי, שרי הביטחון בעבר, שותף לקנוניה ולדבר שקר, לתרמית אחת גדולה". יוסי שריד.

"אנחנו אומרים, גם בהסדר הזה, שעלינו הוא לא מקובל לחלוטין: תורתם אומנותם. אני אומר לשר הביטחון, שלא תורתם אומנותם אלא השתמטותם אומנותם. אני מציב עכשיו כאן, במליאת הכנסת, אתגר לשר הביטחון. אני אומר לשר הביטחון – וזו איננה סברת כרס, לא חלמתי זאת על משכבי בלילות אלא הייתי חבר בוועדת המשנה של ועדת החוץ והביטחון שניסתה לרדת לשורשי העניין היגע הזה של השירות, או נכון יותר לומר של ההשתמטות". יוסי שריד. ואני יכול לקרוא עוד.

רן כהן (מרצ):

כמה בחורי ישיבות שוחררו בתקופת הממשלה שלך?

רפאל איתן (צומת):

די, זה בשבילכם, זה בשבילכם.

דוד צוקר (מרצ):

זאת לא הצעת החוק – – – אין פה מישהו שהוא טיפש מספיק להאמין לך.

משה פלד (צומת):

כבר רימיתם את כל הציבור.

רפאל איתן (צומת):

זו קנוניה וזו שותפות לקנוניה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פלד, אני מבקשת שלא לעזור.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת גוז'נסקי.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת. חבר הכנסת פיני בדש, אני מבקשת. חבר הכנסת פורז.

רפאל איתן (צומת):

אני רואה שלחוק הזה יש תמיכה והערכה רבה.

בנימין טמקין (מרצ):

בדרום-אפריקה.

רפאל איתן (צומת):

אני מזכיר לכם את דבריכם ואת התנהגותכם ואת התירוצים שאתם מוצאים עכשיו כדי לשבת בממשלה שממשיכה לפטור אנשים משירות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גם אתה ישבת בממשלה הזאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

רן כהן (מרצ):

כמה – תגיד את האמת – שחררה הממשלה שלך? הגידול הכי גדול.

רפאל איתן (צומת):

אתם תצאו החוצה ותאמרו לאנשים שלכם מדוע אתם הפכתם את עורכם, עור של חתול, לפרווה של חולדה. זה מה שקרה לכם. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל איתן. כבוד שר המשפטים, בבקשה.

אברהם בורג (העבודה):

יותר טוב עור של חתול מעור של חמור.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת מחבר הכנסת בורג לחזור בו מדבריו, בבקשה.

אברהם בורג (העבודה):

אני חזרתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת שכולם ישמעו.

אברהם בורג (העבודה):

אני חזרתי.

אסתר סלמוביץ (צומת):

טוב.

קריאות:

מה אמרת?

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת בורג, יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות, לא יכולת למצוא דוגמה אחרת?

היו"ר א' סלמוביץ:

אם הוא מצא סיבה לחזור בו, כנראה היתה סיבה טובה. אין צורך לחזור על הדברים.

כבוד שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק זו לא דנה – כפי שמתיימר חבר הכנסת רפאל איתן – בחובת השירות בצה"ל לגופו של עניין, כי אז היה מגיב עליה שר הביטחון. הצעה זו באה לשלול זכות אזרח יסודית, הזכות לבחור ולהיבחר, וזה כבר עניין לשלטון החוק, להגנת הדמוקרטיה ולשר המשפטים.

הזכות לבחור לכנסת היא זכות חוקתית יסודית של כל אזרח בישראל, והניסיון לשלול אותה מחלק נכבד של אזרחי המדינה, בין שאלה ערבים ובין שאלה יהודים דתיים, עלול לפגוע באושיות המשטר הדמוקרטי של המדינה. זו סכנה רצינית לדמוקרטיה, אם רוב בכנסת ישלול בחוק זכות בחירה מאזרחים הנמנים עם מיעוטים במדינה.

היו"ר י' עזרן:

סגן השר, הרב פנחסי, אני מבקש לדבר בשקט, או לשתף גם אותי בשיחה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אין זה מקובל לשלול זכות בחירה מאזרח ללא הליך שיפוטי, וזהו חסרונה השני של ההצעה שלפנינו. מי יקבע אם אזרח עמד בחובת שירות לאומי, אם הוא חב חובת שירות לאומי. בבריטניה שוללים זכות לבחור רק ממי שהורשע בעבירה והוטל עליו עונש של שנת מאסר, או מאסר לתקופה העולה על כך, וזאת בצו בית-המשפט. חבר הכנסת איתן מבקש שהכנסת, שהיא גוף פוליטי, תשלול בסיטונות זכויות אדם, ללא בדיקה וללא משפט.

הבה נקרא ונבין מה מבקשת צומת לכלול בספר החוקים הישראלי.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת גונן, בבקשה בחוץ, אם אדוני רוצה להתווכח. גברתי שרת העבודה והרווחה, אני מאוד מבקש. בבקשה לשבת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

צומת מבקשת לחוקק כי – ואני מצטט: "כל אזרח ישראלי בן שמונה-עשרה ומעלה זכאי לבחור לכנסת, אם עמד בחובת שירות לאומי" וכו'; "כל אזרח ישראלי – – – זכאי להיבחר לכנסת, אם עמד בחובת שירות לאומי" וכו'. בסעיפים אלה מבקשת למעשה צומת – אם רוצים אנו לכבד זכויות אדם – להטיל חובת שירות בצה"ל על כל אזרחי המדינה הלא-יהודים, שהרי בכך הם מתנים את זכותם לבחור ולהיבחר. והרי הכנסת יודעת שנושא זה נשקל היטב במרוצת השנים מאז הקמת המדינה ונדון לגופו, ולא אזרחי המדינה הלא-יהודים הם שקבעו את הנורמה במדינה הזו בנושא הזה, אלא הרוב היהודי הוא שקבע את הנורמה הזאת, מטעמים שנבחנו בזמנם לגופו של עניין. וכל ממשלות ישראל עד היום כיבדו את הנורמה הזו, גם ממשלה בראשות מר בגין, זיכרונו לברכה, וגם ממשלה בראשותו של מר שמיר; אותה ממשלת ישראל, שאתה, חבר הכנסת רפול, היית חבר בה, וכיבדת את המדיניות הזו. שלא לדבר על כך שפיקדת על צה"ל, שפעל על-פי המדיניות הזו.

לכן, ההחלטה הזו שאתם מבקשים לקבל, הצעת חוק זו, אי-אפשר לקבלה כלאחר יד, כמין הינף של קולמוס אופוזיציוני. עד עכשיו התנגדו גורמי הביטחון לכפות שירות חובה על ערבים אזרחי המדינה,

ואם כך הדבר, כיצד אפשר לשלול מאזרח ערבי את הזכות לבחור ולהיבחר לכנסת, רק משום שלא שירת בצה"ל, כאשר החוק במדינה ורשויות הביטחון במדינה אינם דורשים ממנו לשרת בצה"ל?

בסעיף 3 להצעת החוק מבקשת צומת לכרוך את זכות הבחירה של הציבור הדתי בחובת שירות בצה"ל, וזאת כאשר החוק עד היום מעניק לשר הביטחון סמכות לפטור את תלמידי הישיבות או לדחות להם את השירות הצבאי.

גם צומת משלימה עם עקרון הפטור לתלמידי הישיבות, אלא שסיעה זו מבקשת לקבוע בחוק, כי מספר הזוכים בפטור לא יעלה על מספר מסוים. משום-מה היא קבעה את המספר – 500 בשנה.

ממשלה זו, הממשלה שאני מדבר בשמה, לא התעלמה ולא מתעלמת מן הבעיה הקשה הכרוכה בשירות בני ישיבות בצה"ל. בקווי היסוד של הממשלה, בסעיף 6(2) נקבע, כי שר הביטחון ימנה צוות שיבדוק ויקבע את אמות המידה והנהלים למתן דחיית שירות בצבא ללומדים בישיבות, במגמה למנוע ניצול לרעה של ההסדרים הקיימים בתחום זה. ועדה מיוחדת שמינה שר הביטחון בודקת את הנושא, אוספת מידע, ראיות וחוות-דעת, והנושא נמצא בטיפול. הממשלה לא תסכים לכך, שבעוד הוועדה בודקת את הנושא באופן רציני ואחראי, תבוא סיעה הנמצאת באופוזיציה ותבקש לתקן את החוק ולהכתיב לנו שהמספר של 500 לעניין הפטור הוא המספר הסביר, המדויק, המדעי והנכון, וכל מספר אחר אינו סביר ואינו צודק.

אני חוזר ומדגיש, שעניין גיוס בני הישיבות נתון בבדיקה מטעם הממשלה. גם אלה בממשלה המבקשים לתקן את המצב בנושא זה יודעים, שהצעת סיעת צומת, שאנו דנים בה היום, אינה בשום אופן פתרון רציני לבעיה, אלא קריאת תיגר אופוזיציונית על התופעה.

חברי הכנסת, אני מבקש להסיר את ההצעה הזו מסדר-היום.

היו"ר י' עזרון:

תודה רבה, אדוני השר. חבר הכנסת זנדברג מבקש להגיב בשם המציעים, במסגרת של חמש דקות. אבקש מאוד להקפיד על מסגרת הזמן.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, שמעתי את חבר הכנסת איתן מביא את החוק, שמעתי את חברי הקואליציה. שמעתי את דדי צוקר, את אברהם בורג, את אברהם פורז, את רענן כהן, את חיים אורון. כולם צועקים וכולם אומרים שהבעיה היא עם סעיף 1 ועם סעיף 2.

דוד צוקר (מרצ):

כולם צועקים – דרום-אפריקה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אומרים דרום-אפריקה על כל מיני מדינות.

הם אומרים כי עם סעיף 3 של הצעת החוק הזו אין להם בעיה. הם אומרים שסעיף 3 של הצעת החוק מקובל עליהם.

אני מודיע מעל במה זו: למען ההסכמה הכללית אשר מתגבשת כאן מצד סיעות האופוזיציה והקואליציה, בדבר החובה לגייס את בחורי הישיבות, בכפיפות לנושא של שלילת זכות הבחירה – אני, כאחד ממציעי החוק, יחד עם כל מציעי החוק, מוותר על סעיפים 1 ו-2 ומשאירים את סעיף 3, שעניינו גיוס בחורי ישיבות.

דוד צוקר (מרצ):

קריאות:

אליעזר זנדברג (צומת):

חבר הכנסת צוקר, מה קרה? פתאום נגמרו לכם הנימוקים הפרוצדורליים? פתאום אתם שוב באותו מצב? כל הניסיונות שלכם להסביר בדרכים פתלתלות, למה אתם מתנגדים להצעת חוק המתחייבת מהמצע שלכם – נעלמו. נראה אתכם עכשיו. אני מודיע שאני מוותר על סעיפים 1 ו-2 של הצעת החוק, ומשאיר בעינו את סעיף 3 שעניינו תיקון לחוק שירות הביטחון, אשר קובע שלא יינתן עוד פטור מגיוס לבחורי ישיבות על-פי הנוהל הקיים. אני מקווה לראות עכשיו את אנשי מרצ וגם את אנשי מפלגת העבודה קמים כאיש אחד ומצביעים בעד הצעת החוק. תודה.

היו"ר י' עזרן:

הצעה לסדר לחבר הכנסת חגי מירום.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דדי צוקר, צר לי לקרוא אותך לסדר פעם אחת.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין בתקנון הכנסת נוהל כלשהו המאפשר למישהו להגיש הצעת חוק בקריאה טרומית ולהודיע על ויתור על סעיף מסעיפיה. אין דבר כזה, משום שאילו יכולנו לעשות כן, היה הדבר עושה פלסטר את נוהל הצעת חוק והנחת הצעת חוק.

אם סיעת צומת מחליטה שהיא חוזרת בה מחלק מסעיפי הצעת החוק, תתכבד בבקשה ותניח הצעת חוק חדשה, וההצבעה במליאה תהיה על הצעת החוק החדשה. אבל לא ייתכן שסיעת צומת תתחכם, תגיש הצעת חוק בעלת משמעויות נרחבות ביותר, ותנסה לגייס כאן רוב בדרך הקוניקטורלית הבלתי מכובדת של ויתור על חלק מהסעיפים.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דדי צוקר, מה אתה רוצה? חבר הכנסת דדי צוקר.

חגי מירום (העבודה):

אשר על כן, אני רוצה להבהיר פה לחברי הכנסת: מי שיתמוך בהצעת החוק הזו, על סעיפיה, תומך בכולה, ואין תהליך של ויתור על סעיפים.

ואני רוצה לומר לסיעת צומת: אתם יכולים להתבייש על תהליך כמו זה שאתם מציעים כאן היום. דבר כזה, אין מקומו בתוך המליאה הזו.

היו"ר י' עזרן:

תודה. רבותי, נא להירגע. שבו רגע, בבקשה. דקה אחת.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר י' עזרן:

מבחינה פרוצדורלית, אני מצטער מאוד, כאן זה לא שוק של מיקח-וממכר, ואתה לא יכול לשנות את ההצעה שלך כפי שהוגשה לנו.

אליעזר זנדברג (צומת):

היו"ר י' עזרן:

סליחה, בבקשה תן לי לסיים.

דוד צוקר (מרצ):

מה עוד – – –

היו"ר י' עזרן:

אל תעזרו לי.

ובכן, אני קובע שאנחנו עוברים כעת להצבעה.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא.

היו"ר י' עזרן:

אל תגיד לי: לא. כן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה נתת את רשות הדיבור לחבר הכנסת מירום ולי לא נתת. למה נתת לחבר הכנסת מירום?

היו"ר י' עזרן:

אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה, ואם אתה רוצה, אקרא אותך לסדר בפעם השנייה, ואם תפריע לי, אקרא אותך לסדר בפעם השלישית.

אנחנו עוברים להצבעה. זהו.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה?

היו"ר י' עזרן:

ככה אני רוצה.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה כאן?

פנחס בדש (צומת):

— — —

היו"ר י' עזרן:

רבותי, מי בעד ומי נגד?

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

אדוני היושב-ראש, יש בקשה להצבעה אישית.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אני מצטער.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא צריך להצביע. בכנסת כזאת לא צריך להצביע.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, רבותי, יש כאן רשימה. אדוני השר, בבקשה לחזור למקומך. יש כאן בקשה להצבעה אישית. אני מבקש ממזכיר הכנסת לקרוא את השמות. שקט, מספיק. מי בעד העברת הצעת החוק לוועדה? מי נגד? כלומר, מי בעד הסרת הצעת החוק מסדר-יומה של הכנסת? בבקשה, אדוני מזכיר הכנסת.

אלי גולדשמידט (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

אני מצטער מאוד, כך ביקשו, אני טעיתי כי לא הודיעו לי שהיתה כאן רשימה. אני מבטל את ההצבעה.

דן תיכון (הליכוד):

טעית בפרוצדורה. נתת למישהו מהצד הזה לדבר, והיית צריך לתת גם למישהו מהצד האחר לדבר.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, אדוני המזכיר.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – נגד; רפאל אדרי – אינו נוכח.

קריאות:

— — —

היו"ר י' עזרן:

לא מדברים בשעת ההצבעה. חבר הכנסת סגן השר, אני מצטער מאוד, לא מדברים באמצע ההצבעה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)

אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – נגד; חיים אורון – נגד; דליה איציק – נגד; מיכאל איתן –

מיכאל איתן (הליכוד):

במחאה על ניהול הישיבה, אני לא משתתף בהצבעה ואני מבקש – — —

היו"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, אדוני המזכיר.

קריאות:

— — —

נואף מסאלחה (העבודה):

מיכאל איתן (הליכוד):

נתת למישהו מהצד ההוא לדבר, היית צריך לתת גם למישהו מהצד הזה לדבר, זה הכלל.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אבי יחזקאל.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)

רפאל איתן – בעד; רפאל אלול – נגד; שולמית אלוני – אינה נוכחת.

רפאל פנחסי (ש"ס):

היו"ר י' עזרן:

בבקשה לא להפריע להצבעה. חבר הכנסת זנדברג, שקט.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)

טלב אלסאנע – נגד; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פנחס בדש – בעד; שלמה בוחבוט – נגד; אברהם בורג – נגד; יגאל ביבי – אינו נוכח; יוסף ביילין – נגד; נעמי בלומנטל – בעד; בנימין בן-אליעזר – אינו נוכח; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; אליהו בן-מנחם – נגד; שלמה בניזרי – נגד; עוזי ברעם – אינו נוכח; תמר גוז'נסקי – נגד; שאול גוטמן – אינו נוכח; מיכה גולדמן – אינו נוכח; אלכס גולדפרב – בעד; אלי גולדשמידט – נגד; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – אינו נוכח; גדליה גל – נגד; אריה גמליאל – נגד; אלי דיין – אינו נוכח; חיים דיין – בעד; יעל דיין – אינה נוכחת; עבד-אלוהב דראושה – נגד; אריה דרעי – נגד; אברהם הירשזון –

אברהם הירשזון (הליכוד):

אני מצטרף למחאתו של חבר הכנסת מיכאל איתן.

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — —

דן תיכון (הליכוד):

אתה רוצה לומר שזה היה בסדר?

מיכאל איתן (הליכוד):

לא מתביישים? — — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מיקי איתן, תתלונן איפה שאתה רוצה. עכשיו תפסיק. חבר הכנסת מיקי איתן, תתלונן איפה שאתה צריך להתלונן. זהו. תפסיקו.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

אברהם הירשזון (הליכוד):

— — —

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

— — —

היו"ר י' עזרן:

אחר כך אסביר לך אם אתה רוצה. אל תפריע לי כעת.

דן תיכון (הליכוד):

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)

שמואל הלפרט – נגד; זבולון המר – אינו נוכח; צחי הנגבי – אינו נוכח.

רן כהן (מרצ):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת רן כהן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

רן כהן (מרצ):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת רן כהן, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

רן כהן (מרצ):

היו"ר י' עזרן:

לא, אל תעזור לי. אתה נקראת לסדר פעם שנייה ואתה על סף הפעם השלישית. אני מצטער. תודה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)

יוסף ונונו – נגד; רחבעם זאבי – בעד; נסים זוילי – אינו נוכח; תופיק זיאד – נגד; עמנואל זיסמן – נגד; אליעזר זנדברג –

אליעזר זנדברג (צומת):

אני מוחה על שהיושב-ראש לא נתן לי להגיב על דברי חבר הכנסת מירום – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

– – –

נואף מסאלחה (העבודה):

– – –

קריאות:

– – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת זיסמן, אני מבקש שקט. חבר הכנסת אבי יחזקאל, לא להפריע.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)

וליד חאג' יחיא – אינו נוכח; נעמי חזן – אינה נוכחת; מיכאל חריש – אינו נוכח; בנימין טמקין – נגד;
סאלח טריף – אינו נוכח; שאול יהלום – נמנע; אברהם יחזקאל – נגד; רן כהן –

רן כהן (מרצ):

נגד החוק ששולל אזרחות.

היו"ר י' עזרני:

רבותי, בבקשה בלי פרשנות.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)

רן כהן – נגד; רענן כהן – אינו נוכח; יוסי כץ – אינו נוכח; לימור לבנת – בעד; מאשה לובלסקי – נגד;
דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – אינו נוכח; דוד ליבאי – נגד; עוזי לנדאו – בעד; יורם לס –

יורם לס (העבודה):

נגד הפאשיזם.

קריאות:

משה פלד (צומת):

פרופסור בישראל. שמעת מה שהוא אומר?

קריאות:

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת פלד, אני מבקש ממך, מספיק. חבר הכנסת פלד, אתה כבר קיבלת את המכסה שלך. אני קורא אותך לסדר בנעימות פעם ראשונה.

יורם לס (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת לס, חבר הכנסת לס, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. אני מצטער, אתה אפילו לא שומע אותי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, אתה נקרא לסדר פעם ראשונה.

בנימין טמקין (מרצ):

אני מוחה בשם הפרופסורים. אנשים משתמשים כל הזמן במלה הזאת כגנאי.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת בני טמקין, אתה מפריע לי. אתה לא עוזר לי, אתה מכביד עלי.

משה פלד (צומת):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת פלד, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה. פשוט אין לי ברירה, ואני רואה שאתה תצטרף למניין, להשלים מנחה פה בחוץ, בפעם השלישית.

יורם לס (העבודה):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת לס, פעם שנייה גם אתה. חבר הכנסת לס, אני קורא אותך לסדר פעם שלישית. אני מצטער.

(חבר הכנסת י' לס יוצא מן האולם.)

דן תיכון (הליכוד):

מה אתה מצטער?

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)

ענת מאור – אינה נוכחת; משה מאיה – נגד

קריאות:

— — —

היו"ר י' עזרן:

אני עושה את זה בצער ובלב כבד.

דן תיכון (הליכוד):

אין דבר כזה. או שאתה מוציא אותו, או שאתה מצטער.

היו"ר י' עזרן:

יש דבר כזה אצלי. בלב כבד גם אוציא אותך, תאמין לי.

בבקשה, אדוני מזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)

דוד מגן –

דוד מגן (הליכוד):

סעיף 1 – נגד; סעיף 2 – נמנע; סעיף 3 – בעד.

היו"ר י' עזרן:

אין דבר כזה.

דוד מגן (הליכוד):

יואיל נא היושב-ראש להסביר, אחרי הוויכוח שהיה, על מה אנחנו מצביעים.

היו"ר י' עזרן:

מצביעים על כל החוק, כפי שהובא.

אני מצטער מאוד, אנחנו באמצע ההצבעה ואי-אפשר להפריע כך. אתה לא יכול להכתיב לי על מה –

– –

דוד מגן (הליכוד):

אני לא יודע על מה להצביע.

היו"ר י' עזרן:

זה נגד הנוהל. כבר הסברתי את זה.

דוד מגן (הליכוד):

אמר כאן חבר הכנסת זנדברג, שהוא מעמיד להצבעה רק את סעיף 3.

היו"ר י' עזרן:

אני מצטער מאוד, אתם מבזים את הכנסת ומשפילים את ההצבעה הזאת.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דן תיכון, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר י' עזרן:

אם אתה רוצה – פעם שנייה.

דן תיכון (הליכוד):

פעם שלישית.

היו"ר י' עזרן:

פעם שלישית, בבקשה. בכבוד. קום ותצא.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

חבר הכנסת דוד מגן אומר שאינו יודע על מה להצביע.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

— — אל תוציא אותם.

היו"ר י' עזרן:

להיפך, שיצטרפו למניין בחוץ.

חבר הכנסת מגן, אתה בעד או נגד?

דוד מגן (הליכוד):

אינני יודע על מה מצביעים.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, הוא נמנע.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

הוא נמנע.

היו"ר י' עזרן:

אדוני המזכיר, תמשיך בבקשה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)

דוד מגן – נמנע; האשם מחאמיד – אינו נוכח; רוני מילוא – אינו נוכח; חגי מירום – נגד; דוד מנע – אינו נוכח; נואף מסאלחה –

היו"ר י' עזרן:

מה יש?

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

לא הצביע.

היו"ר י' עזרן:

תמשיך בבקשה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)

יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – אינו נוכח; רון נחמן – בעד; אורה נמיר – נגד; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – בעד.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

אדוני סגן השר, אנא ממך.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)

אפרים סנה – נגד; יוסף עזרן – נגד; עובדיה עלי – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח; אברהם פורז –

אברהם פורז (מרצ):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת פורז, גם אתה מפריע?

אברהם פורז (מרצ):

אני בעד.

היו"ר י' עזרן:

אתה בעד? בבקשה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)

אברהם פורז – בעד; חנן פורת – נמנע; משה פלד – בעד; רפאל פנחסי –

היו"ר י' עזרן:

רפאל פנחסי.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

לא שומע.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת פנחסי.

קריאות:

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

לא הצביע.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת סגן השר פנחסי, קוראים בשמך. אדוני סגן השר, קוראים בשמך. יענה אדוני, בעד או נגד.

רפאל פנחסי (ש"ס):

נגד.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)

רפאל פנחסי – נגד

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דדי צוקר אני קורא אותך לסדר פעם שנייה. חבר הכנסת רן כהן, אתה נקרא לסדר פעם שנייה. אתה לא נותן לי לנהל את הישיבה.

גונן שגב (צומת):

כבר קראת אותו לסדר בפעם השנייה.

היו"ר י' עזרן:

מותר לי לחזור ארבע פעמים על פעם שנייה. בבקשה, אדוני המזכיר.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)

מנחם פרוש – נגד; שמעון פרס – אינו נוכח; עמיר פרץ – נגד; גדעון פת – אינו נוכח; יאיר צבן – אינו נוכח; דוד צוקר – נגד; אביגדור קהלני – אינו נוכח; חיים קופמן – אינו נוכח; ישראל קיסר – נגד; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; אברהם רביץ – נגד; אמנון רובינשטיין – אינו נוכח; חיים רמון – נגד; אבנר חי שאקי – נמנע; גונן שגב – בעד; גדעון שגיא – אינו נוכח; אברהם שוחט – אינו נוכח; משה שחל – נגד; מאיר שטרית – אינו נוכח; שמעון שטרית – אינו נוכח; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; יעקב שפי – נגד; אברהם שפירא – נגד; אריאל שרון – אינו נוכח; יוסי שריד – נגד; דן תיכון –

דן תיכון (הליכוד):

בעד סעיף 3.

היו"ר י' עזרן:

הוא הוצא, אבל מותר לו להצביע.

דן תיכון (הליכוד):

אני בעד סעיף 3.

היו"ר י' עזרן:

שמענו. אין דבר כזה.

דן תיכון (הליכוד):

אל תגיד לי שאין דבר כזה. יש דבר כזה.

היו"ר י' עזרן:

אני אומר לך שעכשיו אני מנהל את הישיבה, ואני קובע שאין דבר כזה. אדוני הנכבד והמלומד יתלונן בבקשה, ואחר כך נדון.

דן תיכון (הליכוד):

אני קובע שיש. הרבה תלונות נגדך היום. מה קרה לך?

היו"ר י' עזרן:

לא נורא.

חגי מירום (העבודה):

אני מבקש לקבוע, שחבר הכנסת דן תיכון לא השתתף בהצבעה.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, יש לפני הודעה של חבר הכנסת חיים דיין, האומרת שהוא היה מקוזז, ובטעות הצביע. לכן הוא מבקש למחוק את הצבעתו, כי הוא מקוזז. תודה.

קריאות:

— — —

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, אני מבקש מכם. חבר הכנסת פורז, נא לא לערוך שם מהומות והפגנות. חברת הכנסת גוז'נסקי, בבקשה ממך.

חברי הכנסת, נא לשמוע את תוצאות ההצבעה: בעד – 12, נגד – 43. אני קובע שההצעה הזאת – –

קריאות:

כמה נמנעים?

היו"ר י' עזרן:

ארבעה נמנעים.

דוד מגן (הליכוד):

יש אי-בהירות בהצבעה. יש טעות בספירה.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, תבדקו עם המזכירה.

דוד מגן (הליכוד):

אם מזכיר הכנסת מצא ארבעה נמנעים, יש טעות בספירה. חבר הכנסת דן תיכון ואנוכי הודענו שאיננו יודעים כיצד להצביע. זה לא נחשב כנמנע. אני מבקש שיירשם בפרוטוקול שאנחנו לא יודעים כיצד להצביע, עד שהדברים הללו יתבררו בערכאות הכנסת.

היו"ר י' עזרן:

רשמנו את זה.

חנן פורת (מפד"ל):

זכות הודעה לנמנעים.

היו"ר י' עזרן:

מה אתם רוצים? האם אתם רוצים שאנקוב בשמות הנמנעים? אין לנו מושג. זה בלתי אפשרי. נקודה.
סיעת המפד"ל נמנעה, זה מה שאתה רוצה?

שאול יהלום (מפד"ל):

זכות הודעה לנמנעים.

חנן פורת (מפד"ל):

לפי התקנות יש זכות הודעה לנמנעים, אני מבקש למסור הודעה כזאת.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

תודיעו מראש.

חנן פורת (מפד"ל):

לסיעה שנמנעה יש זכות להודעה של חמש דקות.

היו"ר י' עזרן:

לא בהצעת חוק.

הצעות לסדר-היום

דוח משרד החוץ האמריקני על זכויות האדם בשטחים

היו"ר י' עזרני:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעות לסדר-היום מס' 909, 912 ו-930 בנושא: דוח משרד החוץ האמריקני על זכויות האדם בשטחים. ראשון המציעים – חבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני אומנם רשום להצעה לסדר-היום בנושא א', אלא שהמחזה שהיינו כולנו שותפים לו עד לפני דקות מספר לוקח אותי מן הנושא המקורי, ואני רוצה להתייחס להצעת החוק הקודמת.

שכן, היתה פה הצגה בסגנון הנאיבי והמיתמם של חבר הכנסת איתן, בהצעת חוק לגיוס בני ישיבות, שאיננה אלא הצעת חוק שנועדה לקרב אותנו לחשוכות שבאומות. השלב הבא, על-פי הצעת החוק הזאת, הוא שכל מי שאיננו תורם לחברה, על-פי דברי ההסבר, תרומה לחברה היא תנאי להצבעה בכנסת – בפעם הבאה נשלול זכות גם מחולים, נשלול זכות גם ממי שכושרו הגופני או השכלי איננו עומד לו.

בסגנון הנאיבי בא הנה הוירטואוז הכי גדול של הצביעות הפוליטית בישראל. לא היה עוד וירטואוז גדול ממנו בצביעות פוליטית. והוא, הוירטואוז הזה של הצביעות הפוליטית, רפאל איתן, יכול היה לשבת בממשלה שקיבלה את חוק ההסמכה ולהצביע בעד חוק ההסמכה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

הוא לא מדבר לסדר.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר י' עזרני:

לבנת לימור, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

לימור לבנת (הליכוד):

אני יוצאת לבד.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת הירשזון, לידיעתך, הוא יכול גם לקרוא פרקי תהילים. אני מבקש ממך, אל תכתיב לו מה לומר ומה לא לומר. הוא יכול, אם ירצה.

דוד צוקר (מרצ):

הלהטוטן הגדול הזה של הדיבור הכפול, שלא היה להטוטן גדול ממנו לדיבור כפול, ישב בממשלה ששינתה את חוק ההפלות, שהעפילה לשיאים שלא היו כמותם באי-גיוסם של בני ישיבות. ולהטוטן הדיבור הכפול הזה ישב בממשלה ותמך בהפסקת נסיעות בשבת. הוא בא לכאן עם כל מטען הכפייה הדתית הזאת על גבו ומבקש שכר כפנחס. הלוחם הגדול בכפייה הדתית, זהו השכר שהוא מבקש.

היו"ר י' עזרן:

כתוב: עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס.

דוד צוקר (מרצ):

ואם זו איננה לוליינות מוסרית ציבורית, אינני יודע מהי לוליינות ציבורית.

שאול יהלום (מפד"ל):

של נעליך מעל רגליך, דדי צוקר.

דוד צוקר (מרצ):

שים לב, שאול יהלום, עכשיו אני מתייחס קצת אליך או לשכמותך. הלוחם הגדול הזה, בנעלי הצנחנים הכבדות שלו, הרי לא יכול ללכת בדרכו לממשלה, או בהיזחלו לממשלה, אלא אם כן הוא נשען בצד ימין על מנחם פרוש ובצד שמאל הוא נשען על המר. רק ככה יכול הלוחם הגדול הזה בכפייה הדתית

להגיע לממשלה. לבד הוא לא יודע לזחול, הוא זקוק לסיוע הגדול של מועצת גדולי התורה, הלוחם הגדול בכפייה הדתית.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה עם השטריימל, הורדתם אותו?

דוד צוקר (מרצ):

הצעת החוק הזו, מיכאל איתן, ואתה יודע את זה, איננה מתיישבת עם העיקרון הכי בסיסי, הכי ראשוני של חברה חופשית ודמוקרטית. באמת אינני מבין אנשים כמו מיכאל איתן – – –

חנן פורת (מפד"ל):

אני מבקש לשאול שאלה.

היו"ר י' עזרן:

שאל.

חנן פורת (מפד"ל):

אמרת: חברה חופשית. אדם שעובר, למשל, על חוק שירות צבאי, נכון שניתן לשלול ממנו את חירותו ולפסוע חופשי. אני שואל אותך: מדוע זכויות אזרחיות מוקנות – – – מדוע זה אנטי-דמוקרטי?

דוד צוקר (מרצ):

חנן פורת, אם היית באמת סבור מה שאתה שואל הרי היית מצביע עם צומת. לא הצבעת עם צומת. למה? כנראה משום שיש בך איזה אינסטינקט דמוקרטי.

חנן פורת (מפד"ל):

— — —

דוד צוקר (מרצ):

תן לי לענות לך.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת חנן פורת.

דוד צוקר (מרצ):

אגיד לך מה קרה פה. הצעת החוק בעצם אומרת, בוא ניקח קטגוריה חברתית שלמה, בשלב הזה חרדים, בשלב הבא עשויים להיות ערבים, בשלב הבא עשויים להיות נכים או מפגרים. בוא ניקח קטגוריה חברתית שלמה, נוציא אותה מן המעגל החברתי, נשלול ממנה זכויות הצבעה. בגלל מה? בגלל החלטה שהכנסת הזאת קיבלה – לפטור אותם משירות.

לכן, חנן, מי שאומר שיש בהצעת החוק הזאת כדי לקדם ולו בסנטימטר את גיוסם של בני ישיבות – –

בנימין טמקין (מרצ):

אולי לשלול אוכל?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת בני טמקין, לא מקובל עלי שאתה לא מקשיב לי. חבר הכנסת בני טמקין, אני מצטער.

חבר הכנסת פורת, אני מאוד מבקש. אתה ביקשת רשות לשאול. נתתי לך לפנים משורת הדין רשות לנאום ולא רק לשאול. אנא ממך, תאפשר לדובר להשלים את דברו. בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מי שאוכל נבלות ביום הכיפורים, מדוע אתה כאיש דתי רוצה לתת לו זכות הצבעה? זה לא חמור יותר בעיניך? הלוא אתה אדם דתי.

חנן פורת (מפד"ל):

זה חמור בעיני, אבל זה לא רלבנטי.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

זה רלבנטי.

היו"ר י' עזרן:

הרב רביץ, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

— — —

היו"ר י' עזרן:

הרב רביץ, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה. אני אצטער מאוד להוציא אותך.

דוד צוקר (מרצ):

אני מבקש לקבוע באופן ברור וחד-משמעי, שלא משתמע לשתי פנים, שאין בהצעת החוק הזו — — —

מנחם פרוש (יהדות התורה):

— — —

היו"ר י' עזרן:

הרב פרוש, אתה מפריע לי בניהול הישיבה. אני מאוד מבקש, חבר הכנסת הרב פרוש, אנא ממך.

דוד צוקר (מרצ):

אין בהצעת החוק הזו, ואני מבקש לומר באופן ברור ומפורש, כדי לקדם את גיוסו של בחור ישיבה אחד. אין בהצעת החוק הזו כדי לקדם את גיוסם של בחורי הישיבות, חנן פורת. אתה יודע את זה, ולכן לא הצבעת בעד. משום שאתה יודע מה עומד מאחורי כוונת המציע.

אתם מציעים לנו שאנחנו נלמד מוסר מפיו של תעלולן, מפיו של איש לא ישר? הוא בא עם ידיים נקיות לעניין הזה? הוא לא בא עם ידיים נקיות לעניין הזה.

רון נחמן (הליכוד):

מה על סדר-היום?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דוד צוקר, עוד מעט זמנך ייתם.

פנחס בדש (צומת):

זמנו תם.

היו"ר י' עזרן:

יש לו שבע דקות, ועדיין לא תם הזמן שלו. אני מבקש ממך, כאן יש כרונומטר. אל תעשה אותי בדאי, עם כל הכבוד לכך שקוראים לך בדש.

דוד צוקר (מרצ):

אין לי שום ספק, שאילו רצינו להיות נאמנים לדרכנו, וגם אילו היינו באופוזיציה והיינו רוצים לשמור על המצע שלנו – תיבש ידו של חבר מרצ שהיתה מצביעה בעד ההצעה הזאת.

היו"ר י' עזרן:

תודה. רשות הדיבור למציעה הבאה, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – לחבר הכנסת יהושע מצא.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נושא ההצעה לסדר-היום הוא זכויות האדם בשטחים כפי שנדונו בדין-וחשבון של משרד החוץ האמריקני. מאחר שאנחנו מדברים על זכויות אדם, אני רוצה להעיר על הצעת החוק שהוגשה כאן לפני כן רק הערה אחת ולהסתפק בכך.

אני רוצה לומר, שהצעת החוק שהציע חבר הכנסת רפאל איתן, המכונה רפול, לא היתה אלא רפרפת בלתי חוקית בטעם אפרטהייד, וטוב שרפרפת כזאת נדחתה על-ידי הרוב המכריע של חברי הכנסת שהיו באולם.

חברי הכנסת, לנו כאזרחי מדינת ישראל, ולנו במיוחד כאמהות, אכפת מאוד מה קורה בשטחים הכבושים.

רון נחמן (הליכוד):

יהודה ושומרון. אלה לא שטחים כבושים, זו ארץ-ישראל.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אכפת לנו מה קורה בשטחים, משום שכאזרחים אנחנו נתבעים לתת את הדין על מה שעושה המדינה בשמנו, על מה שעושה הממשלה בשמנו בשטחים, וכאמהות אנחנו חרדות מה קורה לבנים שנשלחים לשרת באותם שטחים, אילו משימות הם נדרשים למלא. לכן, נקודת המוצא הזאת שלנו, כאזרחים וכאמהות, מחייבת אותנו להתייחס במלוא תשומת הלב לדין-וחשבון של משרד החוץ האמריקני.

הדין-וחשבון הזה, חברי הכנסת, הוא חמור ביותר. הוא קובע, שב-1992 נהרגו 158 פלשתינים מאש חיילי צה"ל, לעומת 98 שנהרגו שנה קודם לכן, וכי חל, לכן, גידול של 62% במספר הפלשתינים שנהרגו מהירי. 45 מהם נהרגו בידי חיילים שאינם מופיעים במדי צה"ל ומכונים מסתעריים. לפי אותו דוח, שני-שלישים מאותם 45, כלומר 30, לא היו חמושים בעת שנורו, ובכללם, אנחנו יודעים, ילדות וילדים בני 9 ובני 10, ובני 12 ובני 15. הם לא נהרגו מתוך הגנה עצמית, והדוח אומר שהיו גם מקרים של הוצאות להורג.

חברי הכנסת, הדוח שסוקר את 1992 הספיק עוד לדון בנושא של הגירוש. הוא הספיק עוד להזכיר את הגירוש של 415 הפלשתינים, שאירע ב-17 בדצמבר 1992 והיה אחד השיאים, או, אם תרצו, אחת התהומות של ההתעללות, ההתעלמות וההתנכרות לזכויות האדם בשטחים. הגירוש הזה, שאת תוצאותיו הפוליטיות החמורות אנחנו מרגישים, הגירוש הזה היה כתם ונשאר כתם במצחה של

הממשלה. מה הועילה הממשלה בגירוש הזה? האם היא תרמה ולו גרם אחד, ולו תרומה קטנה ביותר, לביטחונה של מדינת ישראל? האם היא הועילה בזה במשהו לקידום השלום? לא ולא. היא יצרה מכשול חמור נוסף, וכמו כל יתר הפרות זכויות האדם החמורות בשטחים, גם הגירוש הזה הוא נושא לגינוי מצד כל אומות העולם, והדוח של משרד החוץ האמריקני הוא אחד מהגינויים הרבים שישראל מקבלת.

החלטת מועצת הביטחון 799, הקוראת להחזיר את המגורשים, היא החלטה שהממשלה חייבת למלא אחריה. מדינת ישראל אינה צריכה להיות מושא לסנקציות. אבל כדי שלא להיות מושא לסנקציות, צריך למלא אחר ההחלטות. כל מי שקורא למילוי החלטות מועצת הביטחון בנושאים אחרים ובמקומות אחרים, יתכבד ויקרא גם לכבד את החלטת מועצת הביטחון הזו, ולא משום שזאת החלטה של מועצת הביטחון, אלא משום שהחלטה זו היא סולם, סולם נוח לממשלה לעלות, לטפס עליו ולפתור בצורה הוגנת את הנושא של המגורשים.

חברי הכנסת, הדוח מפרט את הדינים-וחשבונות על המצב החמור בבתי-הכלא, את העינויים הנמשכים, את מקרי המוות במעצר.

עמותת הרופאים למען זכויות האדם פרסמה לאחרונה חוברת ובה עדויות על מתקני החקירה של השב"כ בכלא עזה המרכזי, עדויות חמורות ביותר על עינויים שיטתיים נגד פלשתינים שנעצרו, וחלקם שוחררו בלי שהוגש נגדם כתב אישום כלשהו. יש שם פירוט מדויק של המתקן הזה.

אבל, חברי הכנסת, כל המתקנים האלה סגורים בפנינו כחברי כנסת, סגורים בפני דעת הקהל ומוכחים על-ידי הממשלה. ואני שואלת: עד מתי? עד מתי תמשיך הממשלה לתת גיבוי לעינויים, לתת גיבוי להתעללויות, להמשיך להכחיש את קיומם ובאותו זמן למנוע ביקורת ציבורית מהכנסת, למנוע ביקורת ציבורית מחברי הכנסת? כבר יצא לי לבקר בבתי-כלא, יש לי כל האינפורמציה שמתקן העינויים קיים, ואומרים לי: לא ולא, לא תבקרי.

רון נחמן (הליכוד):

אצל היהודים תבקרי גם כן?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חברי הכנסת, נחוץ לנו חוק מפורש נגד עינויים, החוקים הקיימים אינם מספיקים, ואני מצפה שהממשלה תקדם בברכה חוק כזה.

חברי הכנסת, אני מציעה שהממשלה תלמד היטב את הדוח הזה ותביא לנו תשובות, אחת לאחת, על כל הטענות שמועלות בו, אבל לא תשובות מהסוג הישן, לא תשובות שדוחות על הסף, לא תשובות שמתעלמות מהעניין. תבוא הממשלה ותודיע, כיצד היא מתכוונת לשנות את הפרקטיקה בשטחים, כיצד היא מתכוונת להביא לכיבוד זכויות האדם בשטחים, כי כיבוד זכויות האדם בשטחים הוא אחת התרומות החשובות ביותר לתהליך השלום ולמשא-ומתן עם הפלשתינים. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. האם את מוכנה להשיב על שתי שאלות?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כן.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת רון נחמן, בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

כתושב שגר באותם שטחים אני רוצה לשאול אותך, מבחינת הכנות הפנימית שלך: כמו שטענתם בזמן חלוקת מסכות הגז, שזכותם של הערבים לקבל מסכות גז בזמן המלחמה כמו היהודים – האם נאום חוצב להבות כמו זה שנתת עכשיו מעל דוכן הכנסת תאמרי בדיוק כאשר יהיה מדובר באותם יהודים שגרים שם?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת עמנואל זיסמן, בבקשה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

רציתי לשאול, חברת הכנסת גוז'נסקי, האם זה מקרי שאת מדברת פה על מעשי הזוועה היהודיים, ואת לא מדברת על הפעולות של הטרוריסטים באוכלוסייה השקטה הפלשתינית? האם את רוצה להתכחש לזה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חבר הכנסת רון נחמן יצא מהאולם. אדוני היושב-ראש, אתה חושב שזה מכובד לענות?

היו"ר י' עזרן:

לפי דעתי לא.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אז אנחנו מתעלמים מהשאלה שלו, ואני מענה לחבר הכנסת זיסמן, שלא יצא מן האולם.

אברהם בורג (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

אדוני יושב-ראש ועדת החינוך הנכבד, אל תיתן ציונים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חבר הכנסת זיסמן, הדוח של משרד החוץ בכללותו, או ב-99% ממנו, עוסק בנושא של הפגיעות בזכויות האדם בהקשר של האוכלוסייה הפלשתינית בשטחים.

עמדתי ועמדת סיעתי ברורה בנושא הטרור כלפי אזרחים. אנחנו שוללים מעשי טרור כלפי אזרחים, אנחנו שוללים פגיעה, משום שאנחנו בטוחים שכיבוד זכויות האדם איננו מפלה בין אדם לאדם, ומשום שאנחנו בטוחים שהשלום יושג במשא-ומתן. אבל עם כל הגיוני החד-משמעי הזה, אנחנו לא יכולים להעמיד על אותו מישור מעשים של הפרה חמורה ביותר של זכויות האדם, כמו למשל עינויים, כמו למשל הגירוש של 415 פלשתינים, שנעשים על-ידי מדינה ריבונית, על-ידי צבא של מדינה ריבונית, על-ידי ממשלה של מדינה ריבונית. עם מעשי טרור, שצריך לגנותם, שנעשים על-ידי יחידים ועל-ידי ארגונים מחתרתיים כאלה או אחרים. אני, כאזרחית מדינת ישראל, חובתי להקפיד על כך, שממשלתי ומדינתי יגנו ויכבדו את זכויות האדם.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת יהושע מצא, במסגרת שבע דקות, אם אפשר. בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר המשפטים, הוויכוח סביב דוח משרד החוץ, הוויכוח שאני אנהל כאן הוא לא אתך, אדוני שר המשפטים. הייתי אומר יותר מזאת, אני מכבד מאוד את התפיסה הליברלית. התפיסה הליברלית שלך מקובלת עלי, בדרך כלל. אני משוכנע באחריות הממלכתית שיש בך. אני חושב שבאמונתך ובהכרתך בזכויות האזרח היית רוצה לנסות ולפתור את הבעיות, ללא דוחות חיצוניים שמונחתים עלינו מן החוץ. על כן, הוויכוח לא אתך.

גם לא הייתי רוצה להתפלמס עם אלה בארצות-הברית שמעזים להעמיד את מיטב החיילים שלנו, את מיטב היחידות הנבחרות שלנו, אותם מסתערבים נפלאים, שאין לי ספק שכמעט כולנו מכבדים אותם ומצדיעים להם, כרוצחים.

הדוח של משרד החוץ מנותק מהמציאות כאן במזרח התיכון, מנותק מאותו טרור "חמאסי", מאותו טרור אש"ף שגורם לאותם קורבנות.

ואני לא רוצה להתווכח עם התפיסות של חברת הכנסת גוז'נסקי. אותן תפיסות עולם שלה אינן ראויות שנתווכח עליהן. מיטב הבנים שלנו מנסים להגן על המולדת, ומרבית הקורבנות, גם לפי הדוח הזה, הם כתוצאה מכך שפלשתינים רצחו פלשתינים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא נכון.

יהושע מצא (הליכוד):

זזה בעלייה תלולה – נכון מאוד, ובציטוט.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

יהושע מצא (הליכוד):

אנא ממך, אל תפריעי לי.

הוויכוח – וקיים ויכוח – התהום שקיימת היא בינינו לבין קבוצת שמאל קיצונית בבית הזה, אותה קבוצה שולית בבית הזה, אדוני היושב-ראש, שמעזה להרים ראש, מאחר שבקונסטלציה הפוליטית, לצערי הרב, הם הפכו להיות בעלי השפעה בממשלת ישראל והם המובילים. המיעוט הזה, הם המובילים ממשלה, לצערי הרב. וראינו את זה בביטול החוק שאסר מפגשים עם אש"ף, ראינו את זה בכל תפיסת העולם החדשה שמתקבלת – אצלם היא לא חדשה – סביב אותם מגורשים.

הוויכוח הוא עם חבר הכנסת דדי צוקר, בעל ההצעה, שכרגע אינו כאן אתנו, אשר מייצג אותו שמאל קיצוני, אותה מרצ. הוויכוח הוא לא רק עם תפיסת העולם של השמאל הקיצוני בבית הזה. הוויכוח הוא על הדרך שבה הם פועלים כדי לבסס ולהגשים את תפיסת עולמם, על דרך הפעולה שלהם, דרך הפעולה לקידום תפיסותיהם; דרך, הייתי אומר, אדוני היושב-ראש, שהיא חתירה וקעקוע יסודות החוק של מדינת ישראל. ואני אוכיח, אדוני שר המשפטים, שסיעת מרצ פועלת בחתירה ובקעקוע של אושיות המדינה הזאת – ולצערי, הם חברים שלך לממשלה – בתחכום, ברמייה; הם לא בוחלים באמצעים.

ואני אומר לבית הזה מה שכולנו יודעים. לדוח הזה של משרד החוץ קדמו דוחות של מרצ, אותם דוחות של "בצלם". אם אני אצטט מדוחות "בצלם" ומהדוח של משרד החוץ האמריקני – אמצא שם שורות זהות. לדוחות "בצלם" קדם אותו פרס-קרטר, שניתן גם לדוחות "בצלם", וקדמה לו החוברת על המסתערבים, ששרת החוץ, סליחה, שרת החינוך – היה חסר לנו שהיא תהיה שרת החוץ, אוי לפליטת הפה הזאת שלי, וגם שרת החינוך זה חמור – עם הפה הרחב שלה, דיברה עליה, זו אותה שרה שדיברה אתמול על השיח' יוסוף, בקשר לזכויות האזרח, כדי להוכיח ש-150,000 אזרחים ערבים הושמו כביכול בהסגר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זו עובדה.

יהושע מצא (הליכוד):

זה פרק נוסף בדוח של משרד החוץ, ב-1983, מכיוון שאתם נותנים להם את מה שהם יכתבו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אתה ממעיט בערכם, הם יודעים לבד.

יהושע מצא (הליכוד):

אתם, ובעיקר מרצ, מלעיטים אותם בדברי בלע ושנאה כנגד המדינה הזאת. אמרתי, אתך אני אפילו לא רוצה להתווכח. אינני רוצה להתווכח עם הסיעה הקומוניסטית. אתם לא ראויים לוויכוח הזה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

יהושע מצא (הליכוד):

אתם לא ראויים לזיכרון הזה.

וקדם לכך, ליווה את זה אותו אב רוחני של מרצ, ישעיהו ליבוביץ. מה הוא לא אמר על המסתערים?
זו לא פעולה שחותרת תחת אושיות המדינה הזאת? אלה לא פעולות ועשייה כדי לקומם כנגדנו
מדינות ידידותיות? הם עומדים בפתחן של ארצות חוץ, מדינות ידידותיות, כדי שיכתבו את הפרקים
האלה, כדי ליישם את אמונתם, את הכרתם, תפיסות שמאלניות קיצוניות. הם מסיתים כנגד המדינה.

תופיק זיאד (חד"ש):

— — —
ראינו את התפיסות — — —

יהושע מצא (הליכוד):

אמרתי לך, אין לי זיכרון אתך. תאמין לי, אני מתלוצץ אתך כי אתך בוודאי אין טעם להתווכח. אתך זה
עבר כל גבול. מוטב לי לדבר אתך קצת בהלצות. אתה יודע שאתך אני יותר מתלוצץ. אתה לא ראוי
לזיכרון הזה על ארץ-ישראל, לא ראוי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

על זכויות האדם אנחנו מדברים.

יהושע מצא (הליכוד):

כן, על זכויות האדם אנחנו מדברים. אוי ואבוי לאותן זכויות אדם, שלמדת איך העניקו אותן בקרמלין.

תופיק זיאד (חד"ש):

יהושע מצא (הליכוד):

בואו לא נתווכח.

תופיק זיאד (חד"ש):

יהושע מצא (הליכוד):

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, הם גוזלים מזמני.

היו"ר י' עזרן:

אל תיכנס לוויכוח, אל תתגרה בהם. בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

לכן, אל תתפלאו. השמאל הקיצוני זה אותו שמאל שולי שמדביק בגידה וחתיירה. מה עוד ניתן לקרוא לזאת?

אדוני, בדקה שנותרה לי אני רוצה, אדוני שר המשפטים, להסב את תשומת לבך לתופעה נוראית של הפרה בוטה וגסה של חוק במדינת ישראל, של חתיירה נגד מדינת ישראל, ואני הייתי רוצה את תשובתך על השאלה – כיצד אתה מתייחס למפגש, שדבר קיומו פורסם השבוע, בין מי שמכהן היום כיושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דדי צוקר, מפגש שהתקיים ב-1986, שבוע או שבועיים או שלושה שבועות בטרם נתקבל פה בקריאה סופית החוק שאסר זאת, אבל תוך כדי הדיון בו, בקריאה ראשונה ובעת הדיון בו, באותו זמן נפגש חבר הכנסת צוקר במחתרת, בחשאי, בחשכה, עם רב-המרצחים אז והיום, יאסר ערפאת. סיעת מרצ שלחה אותו בשליחות. הוא הרים טלפון מתוניס ודיבר עם חבר הכנסת שריד, היום שר בממשלת ישראל. הוא קיבל את אישורה של חברת הכנסת שולמית אלוני, היום שרה בישראל, ודיבר אתה. האם יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, זה שהפר את החוק בחשאי ובמסתור, זה שנפגש עם אש"ף, נפגש עם רב-המרצחים, האם הוא רשאי חוקית, ואם לא חוקית אז מוסרית – כי הוא יכול לטעון שאז עדיין לא נתקבל החוק, עדיין חסרו יומיים או שלושה ימים לקבלתו – האם האיש הזה רשאי לכהן כיושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט בכנסת הזאת?

זה האיש שקודם התנפל ודיבר על תעלולים ודיבר על יושר. זהו חוסר יושר, זוהי חתירה, זה בגבול הבגידה. בכל מדינה מתוקנת היו מרחיקים אתכם הרחק, והיו מעמידים אתכם כמוקצים.

בני, חבר הכנסת בני טמקין, אני רוצה אליך מלה. אני רוצה לשאול אותך.

בנימין טמקין (מרצ):

אולי אתה רוצה לשלול מאתנו את זכות ההצבעה?

יהושע מצא (הליכוד):

אני מודיע לך: במדינה מתוקנת היו שוללים מכם זכויות. מי שנוסע לתוניס בחשאי ובמחתרת, בניגוד לתפיסת העולם של המדינה הזאת, מי שעושה את זה אינו רשאי לבוא ולהצטייר כאילו הוא היושר. זה יותר מתעלולים. זה דבר אסור.

ואני חושב, אדוני שר המשפטים, שאנחנו זכאים לשמוע ממך תשובה לגבי מעשה כזה של מי שמכהן היום כיושב-ראש ועדת החוקה. תודה רבה, אדוני.

היו"ר י' עזרן:

תודה, חבר הכנסת מצא. אדוני השר, היות שחבר הכנסת הנכבד, הדובר, הזכיר בפירוש את חבר הכנסת בני טמקין, הוא מבקש להגיב, במסגרת דקה. זכותו להגיב.

יהושע מצא (הליכוד):

סליחה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

מה אתה רוצה עכשיו?

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת מצא תקף פה את סיעת מרצ – – –

היו"ר י' עזרן:

זכותו. מה לעשות?

בנימין טמקין (מרצ):

לי יש זכות להגיב.

היו"ר י' עזרן:

אני מצטער מאוד. בבקשה לסיים את זה עם המזכיר.

יהושע מצא (הליכוד):

אני עניתי על דברי חבר הכנסת דוד צוקר, שהוא בעל ההצעה, וציינתי שחבר הכנסת דוד צוקר הוא נציגה של סיעת מרצ.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, רק בזמן האחרון היו כמה תקדימים של התקפה על סיעה על-ידי חבר כנסת, במסגרת רשות הדיבור שניתנה לו, וכל פעם, על-פי סעיף 88, קיבל מישו מהסיעה את הזכות לענות מן הבמה.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, יש לי מה להשיב. יושב, אדוני. אתה רוצה לדבר? אתן לך רשות. בבקשה, שב.

חבר הכנסת בני טמקין, אולי ברשותך, אני רוצה לומר לך דבר שבהיגיון.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, הוא אמר על סיעת מרצ, שהיא פועלת נגד אושיות המדינה. אני מבקש מאדוני היושב-ראש, יש סעיף מפורש, שהופעל בפעמים הקודמות בלי בעיות כלל.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אני מבקש הערה.

היו"ר י' עזרן:

בפסקה כאן, בסעיף 88(ז) לתקנון נאמר כך – ואני חושב שאלה הם דברים ברורים, שלא ניתנים לפרשנות רש"י: "בהצעה שנושאה הוא פעולתה של סיעה שאינה סיעתו על המציע או פעולתו של חבר הכנסת הנמנה עם סיעה אחרת, תהיה לחבר אותה סיעה, המדבר בשמה או לחבר הכנסת האמור, זכות תשובה בשיעור זמן שלא יעלה עשר דקות" – היום התקנה היא שבע דקות – "התשובה תינתן מייד לאחר הנמקת ההצעה לסדר-היום ולפני הצעת חבר הממשלה המדבר בשמה".

שר המשפטים ד' ליבאי:

זה לא מדבר בנושא הזה.

יהושע מצא (הליכוד):

ודאי שלא.

היו"ר י' עזרן:

למה, אדוני השר?

שר המשפטים ד' ליבאי:

מדובר בהצעה לסדר שתוקפת מפלגה אחרת, ובעצם אין מי ששייב בשמה של אותה מפלגה, אלא אם תינתן לו רשות הדיבור. לא לכך, לעניות דעתי, כיוון הסעיף הזה, שאלמלא כן כל פעם שיעלה דובר ויאמר דברים נגד אידיאולוגיה או התנהגות של חברי הכנסת של סיעה אחרת – – –

יהושע מצא (הליכוד):

גם סיעת מפלגת העבודה צריכה עשר דקות, מכיוון שגם בהם נגעת.

היו"ר י' עזרן:

זה גבולי מאוד. אני לא רוצה להתווכח עם אדוני המלומד. אבל, בכל אופן יש אולי איזה טעם לנמק. מאחר שפה, בסך הכול, מדובר בנושא שהוצע על-ידי חבר סיעת מרצ והוא תקף את הנושא כשהוא הציע אותו, אני חושב שכאן ההתקפה על הסיעה היתה בעקיפין ולא במישרין. בכל זאת אני נותן לך דקותיים, אם אתה רוצה.

שאל יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

חכה שנייה, אדוני.

שאל יהלום (מפד"ל):

לא, אתה חייב לתת לי – – –

היו"ר י' עזרן:

אני לא חייב לתת לך, אני חייב לשמוע אותך.

שאל יהלום (מפד"ל):

ראשון המציעים היה חבר הכנסת דוד צוקר, והוא התקיף את המפד"ל. אם חבר הכנסת בני טמקין מקבל את רשות הדיבור אחרי חבר הכנסת מצא, הרי הצדק אומר והתקנון אומר, שאני הייתי צריך לקבל את רשות הדיבור אחרי חבר הכנסת צוקר. שנינו באותו מצב.

יהושע מצא (הליכוד):

וזאת משום הפרשנות הלא-נכונה שלך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר י' עזרון:

בבקשה, חבר הכנסת טמקין, שתי דקות.

בנימין טמקין (מרצ):

אני קודם כול מודה ליושב-ראש, ומודה לשר ליבאי על הפרשנות, שאני מקווה שתתפוס בכלל ולא רק לגבי המקרה הזה.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת יהושע מצא: אנחנו לא הסתרנו אף פעם את העובדה, שאנחנו בעד דיאלוג ישיר עם אש"ף לצורך השגת שלום. לא הסתרנו את זה אף פעם, גם לא ב-1986.

יהושע מצא (הליכוד):

אבל למה במחתרת?

היו"ר י' עזרון:

חבר הכנסת מצא, חבל להאריך את הזמן. הוא ישיב לך.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, אני יודע שזו גישתם.

היו"ר י' עזרון:

לא יכול להיות שאני אגן על כבודך ולא – – –

בנימין טמקין (מרצ):

אני מבין שבועדה שלך אתה יכול לקבוע לי את הכללים כאשר אני יושב בה כחבר, אבל לא כאן.

יהושע מצא (הליכוד):

אבל למה במחתרת?

היו"ר י' עזרן:

מספיק, שמענו את הנושא של המחתרת.

יהושע מצא (הליכוד):

למה בחשכה?

היו"ר י' עזרן:

עוד הפעם. בעלטה, באופל. גמרנו, שמענו את זה. מלים נרדפות. היה צלם שם שהאיר את החשכה.

יהושע מצא (הליכוד):

למה בניגוד לחוק?

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אלסאנע, אני מבקש ממך. אנא, תתאפק. בבקשה, תסיים את דברך, אדוני.

בנימין טמקין (מרצ):

אני לא התחלתי.

היו"ר י' עזרן:

תסיים, יש לך זמן.

בנימין טמקין (מרצ):

אני חוזר: אף פעם לא הסתרנו שאנחנו בעד קיום דיאלוג עם אש"ף. לא היה חוק האוסר מפגשים כאלה, ביום, בלילה ובצהריים. ואנחנו לא מתנהגים על-פי העדיפויות של חבר הכנסת מצא, שבכלל אין לו על מה לדבר, ואין לו עם מי לדבר, וכל מה שהוא רוצה זה המשך המצב הקיים של שליטה על עם אחר. ובסופו של דבר יימשך ההרג והשכול, ואין לו תשובה על הבעיה היסודית הזאת.

המאמץ שלנו לקיים את הדיאלוג הזה עם הפלשתינים, כבר יש לו תוצאות, כי היום יש דיאלוג בין ממשלת ישראל, שהתחילה בו הממשלה שאתה השתתפת בה, ובאותה ממשלה – אני רוצה לגלות לך סוד, התחיל דיאלוג עם אותם אנשים שחושבים כמו אש"ף, נראים כמו אש"ף, מקבלים את הוראותיהם מאש"ף ומיוצגים על-ידי אש"ף. ומכיוון שכך, הדיאלוג הזה יהיה, ויהיה שלום בין מדינת ישראל לבין הפלשתינים על בסיס הדיאלוג הזה, ואנחנו גאים על תרומתנו לדיאלוג שמתקיים.

יהושע מצא (הליכוד):

מהר מאוד, נוסיב אתכם – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת יהלום, אני מבקש ממך שתבין, אף שבעיקרון אני מסכים עם הדברים שלך, אבל עובדתית, לא העלית את הנושא בעת הדיון והנושא עבר. אבל, בכל זאת, לפני משורת הדין אתן לך דקה. אני מבקש ממך, תצטמצם.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, מאחר שדברי חבר הכנסת צוקר באו להתקיף את סיעת המפד"ל על הצבעתה כנמנעת בנושא של הצעת צומת, אני רוצה לנמק במשך דקה אחת את העניין.

סיעת המפד"ל חושבת, באופן עקרוני, שיש לפעול נגד הנושא של פטור סיטוני לבני ישיבות. מצד אחר, הסיעה חושבת שלטווח ארוך צריך להסדיר את הנושא של שירות לאומי לכל אזרח במדינת ישראל. אבל, מאחר שבהצעת החוק של סיעת צומת היו הרבה מאוד פרטים לא ברורים, לרבות הנושא של סנקציה של אי-הצבעה, שאנחנו מתנגדים לה, לכן נמנעה סיעת המפד"ל.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה על העמידה בזמן ועל ההערה שלך.

אדוני השר, בבקשה ישיב.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, ברשותך, אדוני היושב-ראש, ברשות חברי הכנסת, אבקש שלא להשיב עכשיו על שלוש ההצעות – של חברי הכנסת דוד צוקר, תמר גוז'נסקי ויהושע מצא.

חברי הכנסת הגישו הצעות לסדר-היום, ביקשו להכיר בהן כדחופות, וכבוד היושב-ראש או הנשיאות נענו וההצעות הללו הועברו אלי אתמול. לאחר שעיינתי בהצעות הבינותי שעלי לעיין בדוח משרד החוץ האמריקני על זכויות האדם בשטחים. קיבלתי אותו אמש, והרי הוא לפני וכתובים בו דברים – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דוד צוקר, אדוני לא קיבל את המכסה היומית שלו? זאת שאלתי, בכל הצניעות והענווה. בבקשה, מספיק. תודה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לאחר שקיבלתי תגובות על פרטים שונים ועל טענות שונות בדוח גם ממערכת הביטחון, חושב אני שהדבר הנכון לעשותו הוא להתייחס בכל כובד הראש הן להצעות, הן לדוח והן לתגובות, ורק לאחר מכן לעצב את התגובה הראויה.

אם כשר וטוב הדבר לפניכם, שלא אקרא לפניכם פשוט קטעים כפי שהוכתבו או נכתבו על-ידי המערכת, אלא אוכל גם להשתמש בשיקול הדעת ולבדוק את הדברים לגופם, בהתחשב גם בדברים שנאמרו היום כאן, הרי נראה לי שהדבר הנכון לעשותו, מתוך יחס של החשבת הנושא, הוא לבקש מהכנסת שהיום תעצור כאן, תאפשר לי בשם הממשלה להגיב בשיקול דעת על הדוח במועד אחר, כפי שיקבע יושב-ראש הכנסת, ולאחר מכן אומר, כמובן, גם את עמדת הממשלה באשר להמשך הדיון בנושא זה.

כבוד היושב-ראש, לפני שחברי הכנסת הנכבדים העלו את הצעותיהם, פניתי אליהם, וכל אחד מהם, חברי הכנסת דוד צוקר, תמר גוז'נסקי ויהושע מצא הסכימו לבקשתי וראו בה טעם. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. ובכן, אדוני השר, אני פונה קודם-כול למציעים ושואל האם הם מסכימים לבקשת השר?

יהושע מצא (הליכוד):

ההסכמה ניתנה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. נוסף על כך, אדוני השר המלומד יודע, שהממשלה חייבת רק לשמוע את ההצעה ולא חייבת כלל להשיב. אבל בוודאי ובוודאי, כעת שיש הסכמה, נשמע את תשובתך במועד אחר.

הצעת ועדת הכנסת להרכיב ועדה לעניין חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו,

התש"ן-1990, ושמות חבריה

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום. אני מזמין את יושב-ראש ועדת הכנסת להעלות את הצעת ועדת הכנסת להרכיב ועדה לעניין חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, התש"ן-1990, ושמות חבריה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ועדת הכנסת החליטה בישיבתה ביום כ"ו בטבת התשנ"ג, 19 בינואר 1993, בהתאם לסעיף 17 לתקנון הכנסת, להציע לכנסת לאשר את הקמתה של הוועדה המיוחדת לעניין חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו.

הוועדה תהיה בת 15 חברים:

חמישה מסייעת העבודה – חברי הכנסת: אברהם בורג, דליה איציק, רפי אלול, גדעון שגיא ואבי יחזקאל.

ארבעה מסייעת הליכוד – חברי הכנסת: לימור לבנת, רוני מילוא, דן מרידור ויהושע מצא.

שני חברים מסיעת מרצ – חברי הכנסת: אברהם פורז ובנימין טמקין.

נציג אחד מהסיעות הבאות: מסיעת צומת – חבר הכנסת אליעזר זנדברג; מסיעת המפד"ל – חבר הכנסת שאול יהלום; מסיעת חד"ש – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי; מסיעת יהדות התורה – חבר הכנסת אברהם רביץ.

חבר הכנסת אברהם פורז יכהן כיושב-ראש הוועדה המיוחדת.

הריני מבקש בזה את אישורה של הכנסת להקמתה של הוועדה ולהרכב חבריה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה ליושב-ראש הישיבה ואני מודה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

חברי הכנסת, מי תומך בהצעה שהביא לפנינו עכשיו חבר הכנסת חגי מירום?

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה – 11

נגד – 1

נמנעים – אין

הצעת ועדת הכנסת להרכיב ועדה לעניין חוק הרשות השנייה

לטלוויזיה ורדיו, התש"ן-1990, ושמות חבריה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

12 תומכים, בכלל זה קולו של חבר הכנסת חגי מירום, מתנגד אחד, אין נמנעים, אני מודיע שהכנסת החליטה לאמץ את ההצעה שהביא לפנינו יושב-ראש ועדת הכנסת.

יהושע מצא (הליכוד):

בשעה טובה לערוץ-2.

הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון מס' 5), התשנ"ג-1993
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לסעיף הבא שאתה צריך להביא בפנינו. הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון מס' 5), התשנ"ג-1993, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. אתם הבטחתם לי שתעשו זאת בקצב הבזק.

אברהם בורג (העבודה):

מי עונה?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אני עונה.

היו"ר ש' וייס:

הוא השואל והוא העונה והוא המזרז את התהליך.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני רוצה לברך את הוועדה המיוחדת שהוקמה כאן, בראשות חבר הכנסת אברהם פורז, ולומר פה שאם מישהו חשב בעבר שלא יהיו נושאים לעבודת הוועדה, וכי כאשר אנחנו מחוקקים פה את התיקון מס' 5 כמעט גזלנו ממנה את כל נושאה, מסתבר שעדיין קיימים נושאים רבים שצריכים לעלות על סדר-יומה של הוועדה, ואין לי כל ספק שהיא תצטרך שעות נוספות כדי להמשיך ולהסדיר עניינים הקשורים לערוץ השני של הטלוויזיה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום 14 בינואר 1993 החליטה הכנסת להטיל על ועדת הכנסת לקבוע איזו ועדה תדון בהצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון מס' 5), התשנ"ג-1992.

ועדת הכנסת החליטה, בישיבתה ביום 18 בינואר, על-פי המלצת שר התקשורת, כי החוק יוכן לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בוועדת הכנסת.

ועדת הכנסת, הוועדה שלנו, קיימה ארבע ישיבות ארוכות ביותר ודנה בהצעת החוק. בפני הוועדה הופיעו גורמים ואישים המייצגים היבטים שונים הקשורים בחקיקת החוק, ובהם נציגי העיתונות, רשתות הכבלים, מטה כחול-לבן בהסתדרות, הטלוויזיה הלימודית, הערוץ השני, המועצה והרשות, משרד החינוך, משרד התקשורת, משרד המשפטים; מי לא היה שם כדי לסייע בידינו לקבל החלטות נכונות בנושא החוק.

שאלת השאלות, אדוני היושב-ראש, שעלתה בדיון נסבה על נושא הבעלות הצולבת של בעלי העיתונים המתמודדים על זיכיון בערוץ השני. בעוד בהצעת החוק המקורית הציע שר התקשורת מר משה שחל, כי תאגיד שהוא עיתון יוכל להחזיק ב-25% ממניות ההצבעה וב-49% מכוח הבעלות והקניין, העלו חברי הוועדה, ובהם גם אנכי, את הסתייגותם ממתן כוח שליטה ועוצמת השפעה למעלה מן הסביר במדינה דמוקרטית.

אני מבקש להדגיש, כי עמדתי היא שהעיתונות הישראלית עושה מלאכה טובה מאוד בתחום הביקורת על הממשלה, על הכנסת, על גורמים ציבוריים, ותרומתה לחשיפת נושאים שיש בהם עניין לציבור לא תסולא בפז. עם זאת, אסור שבמדינה דמוקרטית תהפוך, חלילה, העיתונות לחלק בלתי נפרד מן הממסד הכלכלי השולט בכיפה וגם בתחום העסקי ובעיקר בתחום התקשורת.

לפיכך, חיפשנו תשובה מאוזנת. רובנו סבור עד היום שהחוק הקודם, שלפיו יכולות היו להיות שלוש קבוצות של זכיינים בחלוקה שווה, כאשר גורם עיתונאי מוגבל הן בבעלות והן בהצבעה ל-24% – יכול היה להיות פתרון טוב ונכון יותר. דא עקא ששר התקשורת פרס לפנינו מסכת טיעונים להצדקת עמדת הממשלה, שלפיה יש לשפר במקצת את מעמדם של העיתונים בחלוקה הזו מפאת הרצון להביאם למכרזים. השיפור, כך טען, נובע בעיקרו מהצורך להציג אטרקטיביות כלכלית ואפשרות של כלכליות במכרזים.

אגב כך, מן הראוי לציין כי במהלך החקיקה ניא את האוצר להקטין את שיעור התמלוגים שעל הזכיינים לשלם מ-11% ל-8%, ובכך תרם תרומה גדולה לכדאיות הכלכלית ולעידוד הזכיינים להשתתף במכרזים.

סופו של עימות זה, חברי הכנסת, שכתוצאה ממנו הוסכם כי עיתון יוכל לזכות בכוח הצבעה כדי 24% מהקבוצה של הזכיינים וכוח נכסי עד 30%.

חברי הכנסת, אנחנו רואים בהחלטה זו פתרון סביר באמצע הדרך בין שתי המגמות, זו שהוצגה על-ידי הממשלה וזו שהוצגה על-ידי קבוצת חברי כנסת מקרב חברי הוועדה.

הוועדה מצאה לנחוץ לקבוע גם מעמד שווה, או כמעט שווה, בין חברת כבלים לבין עיתון. פרט לבעלים בחברת כבלים שיש להם שליטה של יותר מ-50% בערוץ כבלים, היתר שווה, ובמובן זה אנחנו מאמינים שתרגמו באופן משמעותי גם למעמדן של רשתות הכבלים ובעיקר לשוויון שצריך לנקוט בכגון אלה.

אגב הדיון התעוררה גם שאלת הפרסום בערוץ השני וברשתות הכבלים. השקענו לא מעט זמן וויכוחים בנושא הזה, והשר הכריז כי בדעתו לאפשר פרסום בכבלים בחלוף שנתיים מקבלת המכרזים. חברי ועדה, ובהם אנוכי, סברו כי יש מקום לשקול הנהגה לאלתר של שידורי פרסומת מקומית וכללית בשידורי הכבלים, תוך שימת לב לשיקולים ולהיבטים של התחרות בין הרשתות. בסופו של דבר, הוחלט כי הנושא הזה של שידורי פרסומת בערוצי הכבלים לא יעלה במסגרת החוק הזה, ואנחנו בוודאי נראה בעניין זה את הוועדה המיוחדת מטפלת בכך בהמשך.

חברי הכנסת, הוועדה הוציאה מכלל החוק, בהסכמת השר, את כל הפרק שהוצע על-ידי הממשלה בנושא של הטלוויזיה החינוכית, וקבעה כי המצב הקיים בחוק הנוכחי, לגבי הטלוויזיה החינוכית, יימשך. וכך נמנעו חילוקי דעות וניתנה אופציה להמשך שידורי הטלוויזיה החינוכית במתכונת שהוחלט עליה בהצעת החוק המקורית. נושא זה, כמו נושאים אחרים, יעלה בוודאי ויידון בבוא היום בוועדה המיוחדת, כפי שאמרתי, אבל מן הראוי לרשום כי הוועדה התלכדה במחשבה שיש להפוך את הטלוויזיה החינוכית במסגרת הערוץ השני לתאגיד. נושא זה לא הוחלט עליו, והוא עוד יבוא בגדר הנושאים שוועדת-פורז תדון בהם.

נושא נוסף שעלה ואינו מקבל ביטוי בשלב זה בחקיקה הוא נושא ניהול חברת החדשות. היו שסברו שיש להחיל שינוי בדפוס בחירת המנכ"ל, אבל הוועדה לא מצאה עניין לדון בנושא זה בשלב זה. הנושא חשוב, אך הוא יעלה ויבוא בוועדה המיוחדת בהמשך.

כמו כן, במהלך הדיונים בשאלה מי זכאי להשתתף במכרז לשידורי טלוויזיה עלתה גם השאלה מי ישתתף במכרזים לשידורי הרדיו. אנחנו הרגשנו שהעניין אינו בשל כרגע להכרעה, בכל הקשור לשידורי הרדיו האזוריים. חשבנו שחשוב מאוד לאפשר את שידורי הרדיו האזוריים, מתוך מגמה לקדם את הפלורליזם התקשורתי בתחום הזה, אבל בהסכמה עם שר התקשורת הוחלט כי השר ילמד את הנושא היטב, ובתוך שבועיים – כך אמר השר, ואם זה יאריך שלושה שבועות, אדוני השר, לא אסון גדול – הוא יביא לוועדה המיוחדת את הצעתו בנושא הרדיו.

חברי הכנסת, החוק הזה מאריך גם את תקופת ההתארגנות לתחילת השידורים העצמאיים עד לתאריך 31 באוקטובר 1993.

ומלה אחרונה, ברשותך, אדוני היושב-ראש. אני מבקש להודות לאלה אשר עשו במלאכה. את החוק הזה הכינה ועדת הכנסת. זה היה תהליך משונה ביותר, שלדעתי אין לחזור עליו חדשות לבקרים. אני גורס, כי יש להניח לוועדות המתאימות בכנסת להכין נושאים בתחומי עיסוקן ולא להעביר לוועדת הכנסת או לוועדות אחרות עיסוק והכנה של נושאים שאינם בגדר סמכותן הקבועה. אנחנו עשינו כן רק משתי סיבות: אחת, מתוך קשיים פוליטיים שהתעוררו בבית הזה, וצריך להודות בכך; והשנייה, מתוך החיפזון שבחקיקה, שכן אלמלא עשינו את מעשה החקיקה שאנחנו מסיימים אותו פה היום, היה עולה החושך ולא האור על מסך הערוץ השני, ובכך היה נמנע מהציבור הישראלי ערוץ תקשורת, שאין ספק ואין חולקין היום לגבי תרומתו.

היו"ר ש' וייס:

לרבות השידור מן הכנסת.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

לרבות השידור מן הכנסת, שאנחנו כל כך רוצים להעבירו אל הסלונים בארץ הזו, ואנחנו כל כך מעוניינים שיהיה לו ביטוי תקשורתי.

דוד צוקר (מרצ):

רק במקרים שאנחנו מדברים, לא במקרים שהם מדברים.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חברי הכנסת, על אף חילוקי הדעות הפוליטיים, אני מודה גם לשר התקשורת ולנציגי המעוניינים ולכל מי שהופיע בפני הוועדה, ואני מבקש מן הכנסת לאשר את החוק, לדחות את ההסתייגויות המופיעות בשוליו, בהיותו ביטוי להסכמות ולהבנות של כל חלקי הבית הזה, ולא בכל יום אנחנו מצליחים להביא דבר חקיקה לידי ביטוי בהסכמה. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת חגי מירום על דבריו ועל יוזמתו.

חברי הכנסת, יש חמש הסתייגויות. הסכמנו לשלב את החוק הזה היום, בהנחה שהכול יעבור בקצב מהיר, כי יש לנו סדר-יום עמוס מאוד. אני פונה בכל לשון של בקשה למסתייגים, אפילו לא לנצל את חמש הדקות שיש להם.

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת אברהם בורג להסתייגות הראשונה.

לימור לבנת (הליכוד):

זה סתם מיותר.

היו"ר ש' וייס:

כל ההסתייגויות במסגרת חמש דקות.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר התקשורת המחזיק בתיק המשטרה, אדוני שר המשטרה האוחז בתיק התקשורת, אמר יושב-ראש ועדת הכנסת, כי ההליך של חקיקת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו היה הליך לא מקובל, לא טבעי בהליך הפרלמנטרי. אמת, נכון ויציב הדבר, ובמסגרת הדברים הלא-טבעיים והחד-פעמיים האלה אני רוצה באופן חד-פעמי גם להתנצל באופן אישי בפניו של חבר הכנסת אברהם פורז, שנפגע מכמה מן הגצים שעלו מן ההתחככות הפוליטית שעליה דיבר יושב-ראש ועדת הכנסת. אמרתי: חד-פעמי, כי אינני מתכוון להתנצל יותר מדי פעמים בעתיד, ואני מקווה שבעתיד לא ניזקק לכלים מן הסוג הזה. בכל זאת, חבר הכנסת פורז, קבל את התנצלותי על כל מה שהיה.

בכל זאת, דומני, אדוני השר, שהצעת החוק שהובאה בפנינו איננה טובה. ההסכמה שהושגה בוועדה היא הסכמה פוליטית, היא פשרה בין מספרים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן, אין לנו זמן.

אברהם בורג (העבודה):

אני חושב, אדוני השר, שהצעת החוק שהתקבלה היא פשרה פוליטית, אבל היא דבר שאיננו רלבנטי ואיננו טוב להפעלת הערוץ. היא התקבלה לא מתוך שיקול הדעת לגבי העיקרון שצריך להנחות את הערוץ השני.

צדק יושב-ראש ועדת הכנסת, עמיתי חבר הכנסת מירום, שהסעיף הקשה ביותר היה סעיף הבעלות, אחוזי הבעלות. ובעצם הוועדה נקראה להכריע בין שני עקרונות.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מבקש לסגור את הדלתות – ואני מבקש מכל הנוכחים באולם המליאה, חברי הכנסת והעוזרים שלנו וראשי הסיעות ומזכירי הסיעות.

אברהם בורג (העבודה):

הוועדה נקראה להכריע בין שני עקרונות. העיקרון הראשון הוא: מה יהיה גודל הבעלות המקסימלי שיותר לאנשים שהם, למשל, עיתון, משום בעיית הבעלות הצולבת, ונקבע שיעור בעל היגיון פנימי רב של 24%, על מנת שלא לאפשר לקבוצת המיעוט, שיש לה 24%, להטיל וטו על החלטות הרוב. אם עברו את ה-25%, יש להם אפשרות על-פי דיני חברות להטיל וטו על החלטות הרוב. לא רצינו לתת את היתרון הזה, ולא רצה המחוקק של החוק המקורי לתת את היתרון הזה לקבוצה שהיא עיתון. הגבילו את זה ל-24%.

מן הצד האחר עמד העיקרון של כדאיות כלכלית. היתה הצעת חוק מקורית של הממשלה – לא חשוב. באה הצעה אחרת, ובא השר עצמו ואמר: לשם הקומפקטיות התפעולית, לשם הכדאיות הכלכלית, נוח לי להגדיל את הנתח עד לשלושה משתתפים, ולא חמישה משתתפים, ולתת להם נתח גדול יותר בהשתתפות. באו חברי ועדה ואמרו: לא טוב הדבר משום שהעלית את העיתונים מעל 24%.

אני חושב, אדוני השר, שהצעתי, שעמדה בפני הוועדה יחד עם הצעתו של יושב-ראש ועדת הכנסת, שהציג את הדברים, היתה ההצעה הטובה ביותר לרבע את המעגל, לבוא ולהגיד, מצד אחד: 24%, ולא יעלו עליהם, ומן הצד האחר אני לא חייב שיהיו שלושה זכיינים, די לי שיהיו שני זכיינים, משמע מחצית הערוץ, ומי שזכה בזיכיון, יהיה לו נתח כלכלי גדול יותר. כך גם שמרתי על העיקרון של 24% וגם הגדלתי את הכדאיות הכלכלית. אלא שהחליטו שלא ללכת לעיקרון הזה, החליטו ללכת לעיקרון אחר. העיקרון שהחליטו ללכת עליו הוא כפי שמוצע כאן לפנינו.

היו"ר ש' וייס:

נא לסיים.

אברהם בורג (העבודה):

אנא, אדוני.

גם עם העיקרון הזה לא הלכו עד הסוף. החליטו שהולכים על ארבע קבוצות.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לסיים.

אברהם בורג (העבודה):

אבל אתה ראית שלא הספקתי לדבר, כי אתה סגרת את הדלתות, ודברים מן הסוג הזה. אני אסיים את הדברים במהרה, אין לי עוד הרבה דברים לומר.

היו"ר ש' וייס:

מהר מאוד.

אברהם בורג (העבודה):

אני אדבר מהר יותר. את הארגומנטים שלי אני אגיד, את הקצב שלי אני אגביר.

דן מרידור (הליכוד):

את הארגומנטים כבר — — —

אברהם בורג (העבודה):

הלכו לעיקרון חדש, לעיקרון של ארבע קבוצות. אם אתה הולך לעיקרון של ארבע קבוצות, למה להיות מרושע וללכת ל-30% ולא ל-32%? למה לא ללכת למקסימום האפשרי מבחינת הכדאיות הכלכלית? כבר החלטת על ארבע קבוצות, דחית את הצעת מרידור שדיברה על 26% או 27%, דבר ההופך את זה לארבע קבוצות. הלכת לאזור ה-30%, לך למקסימום שאתה יכול לתת. לא, פשרה. הפשרה איננה טובה. אם הולכים על עיקרון, צריכים ללכת עליו עד מיצוי הטוב שבו, לא עד מיצוי הפשרה שבו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בורג, אני מבקש לסיים.

אברהם בורג (העבודה):

לכן מוצגות כאן בפני הכנסת שתי הסתייגויות. האחת, על העיקרון הראשון; והיה והיא לא תתקבל, לחלופין אני רוצה למצות את העיקרון מהצעת הפשרה שהוצגה כאן.

אני חייב להגיד עוד שני משפטים, אדוני השר. לגבי הפרסומת בכבלים, אתה הצהרת בוועדה שלא תיתן פרסומת בכבלים שנתיים מיום הפעלת הערוץ השני. אדוני השר, אתה יודע את עמדתי עוד מלפני ישיבת הוועדה, שמעת אותה בישיבת הוועדה, אני רוצה שתשמע אותה גם מעל במת הכנסת. נעשית כאן טעות, ואני מבקש ממך לשיקול את המדיניות, לפחות לגבי נתח אחד אפשרי, בפרסומת בכבלים הנקראת: פרסומת מקומית. אנחנו מדברים בקודים, וכל מי שמבין בעניין יודע במה מדובר, ואני חושב שפרסומת בכבלים איננה פוגעת בערוץ השני ובסיכויי הכלכליים, אבל היא נותנת הרבה מאוד כוח למפרסם הקטן, שאין לו אפשרות להתחרות עם "קוקה קולה" הגדול.

מלה אחת אחרונה ואישית. דומני שהיה יותר מאשר טעם לפגם בשיקול של עורך "ידיעות אחרונות" מהיום לפרסם ריאיון אתי דווקא ביום מן הסוג הזה, כשמתקבל חוק הערוץ השני, עם בעיות של בעלות צולבת והשפעה ומעורבות של העיתונים במערכת הפוליטית. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. מעניין מאוד, לא היתה לך שליטה על התאריך, חבר הכנסת בורג? מה זה פה?

דן מרידור (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, בבקשה. רגע אחד, אני רואה שהתלבטת, זאת לא חובה. אתה תפגין לנו את זה בשלוש דקות, נכון? עוד יותר טוב. בבקשה. חבר הכנסת יהלום בוודאי יתנצל על איזה ריאיון ב"מעריב". נכון? ואז נשלים את המעגל.

דן מרידור (הליכוד):

לא, עם העמדות שהוא הביע, אין לו סיכוי.

שאול יהלום (מפד"ל):

לי יש היום ריאיון ב"הצפה".

דוד צוקר (מרצ):

שאלו יהלום (מפד"ל):

רבותי היקרים, בהמשך להסתייגות המשותפת עם חבר הכנסת בורג, אני סובר שחלוקה שונה, מצד אחד, של בעלות של 30%, למשל – השר הציע בהתחלה 49%, והוועדה קיבלה 30% – לעומת כוח הצבעה של 24%, היא אנדרוגינוס שלא יחזיק מעמד. מה פירושו של דבר? פירושו של דבר, שיש חברות שמתאגדות, ואומרת האחת לשנייה: לי יהיה יותר כוח בממון, בהשקעה, ולך, לחברה השנייה, יהיה יותר כוח בהצבעה. האם מישהו חושב שתהיה תחרות בין שני המתאגדים האלה? האם מישהו חושב שלא כל אחד ילך בדרך של "שמור לי ואשמור לך"? האם בכלל תהיה מחלוקת ביניהם בתוך התאגיד שיזכה בזיכיון? זה דבר שאין הדעת סובלתו, הוא קיים, אבל במקרה שלנו, שנועד להגביר את התחרות ולמנוע אפשרויות של ברית בין שותפים, הדבר הזה אינו אפשרי.

לכן אנחנו מציעים השארת הכוח על 24%, הן כוח ההשקעה והמימון והן כוח ההצבעה, בשני הדברים 24%. מצד אחר, כדי להגדיל את הפיתיון, או את הרווחיות של המשקיעים, יהיו להם שלושה ימים ולא יומיים, וזו הגדלה של 50%. לידיעת חברי הכנסת אני רוצה לציין, שלא מדובר בשלושה ימים לכל זכיון, מאחר שהטלוויזיה הלימודית מקבלת 14%. 14% משלושה ימים זה כחצי יום. זאת אומרת שמדובר בשני ימים וחצי לכל זכיון. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת אברהם פורז לנמק את הסתייגותו. אתה תעשה את זה בשתי דקות, נכון? אחר כך ידבר חבר הכנסת צוקר, ונעבור להצבעה. בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת אברהם בורג היקר, קודם כול אני מודה לך על הדברים שאמרת. כל מה שהיה בינינו בקטע הזה – כלא היה, ואנחנו נמשיך לשמור על ידידות ושיתוף פעולה פורה.

אברהם בורג (העבודה):

אברהם פורז (מרצ):

אני גם רוצה לומר שאני בהחלט מבין ללבך, כי באופן טבעי חשת שנושא כזה של שידורים הוא בתחום ועדת החינוך והתרבות. מה לעשות שעוד לפני שהתמנית הבטיחו לי משהו, ואני רציתי שההבטחה תקוים.

אברהם בורג (העבודה):

"הבטוחס".

אברהם פורז (מרצ):

בכל מקרה, היחסים יישארו טובים.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, גמרנו את פרק המחילות והסליחות. לסדר.

אברהם פורז (מרצ):

רבותי חברי הכנסת, מבחינתי זה יום חשוב, כי אני הייתי ראש צוות ההקמה הראשון של הערוץ השני, ועמדתי בראש הצוות שניסח את החוק הזה, הגיש אותו לכנסת והעביר אותו בקריאה ראשונה, ואני שמח שעם התיקונים הללו לחוק, סוף סוף יצאו הפעם מכרזים שייענו, והערוץ השני במתכונת שרצינו יצא לדרך.

אשר לנושא שבו הגשתי את ההסתייגות, אנחנו הצענו בשעתנו שהטלוויזיה הלימודית תקבל זיכיון בלא מכרז לתקופת שידורים ראשונה, בתנאי שתהפך לתאגיד. חשבנו שזה לא תקין שמחלקה במשרד ממשלתי משדרת לציבור, וכולנו יודעים שהטלוויזיה הלימודית, על כל הישגיה, היא מחלקה במשרד ממשלתי, ואף שאנחנו חלק מהקואליציה, בעיני זה לא תקין שמחלקה במשרד ממשלתי משדרת לציבור. והגשתי הצעה מפורטת, אבל אני חושב שזה לא הזמן לעורר את העניין, ואני מודיע לך, אדוני היושב-ראש, שאני לא אבקש הצבעה על העניין הזה. הנושא של מעמד הטלוויזיה הלימודית והפיכתה לתאגיד מקובל על חברי הוועדה כדבר חיוני שצריך לעשות אותו, מקובל גם על משרד החינוך, גם על שרת החינוך, גם על אנשי הטלוויזיה הלימודית, ואנחנו נפעל כדי לעשות את זה.

שמעת, אדוני היושב-ראש, שתקום ועדה מיוחדת לעניין הזה, ואני היושב-ראש שלה, וכדי לא להותיר את עצמי לגמרי – – –

קריאה:

היא קמה.

אברהם פורז (מרצ):

היא קמה. וכדי לא להותיר את עצמי בתור יושב-ראש ועדה שאין לה מה לעשות, לפחות אני יודע שאת נושא מעמדה של הטלוויזיה הלימודית נוכל לפתור במסגרת הוועדה הזאת. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת צוקר, אתה מוותר על ההנמקה?

דוד צוקר (מרצ):

למה?

היו"ר ש' וייס:

שאלתי שאלת תם.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, למי שמאזין לדיון הזה, או למי שיקרא את הפרוטוקול, נדמה שהדיון פה הוא דיון כלכלי או בעל אופי של שליטה על נכס כלכלי. נכון שקיים גם הממד הזה, אבל נדמה לי שבכל מהלך הדיונים, גם הציבוריים, גם במליאה וגם בוועדה, בבסיסו היה הדיון אידיאולוגי ממדרגה ראשונה. היה פה יסוד או מרכיב של ויכוח על פניה, על אופיה של הדמוקרטיה, כיצד היא צריכה להתנהל. בעצם הסוגיה הקונקרטית, האידיאולוגית, שהתייחסנו אליה שאלה את השאלה הבאה: עד איזו מידה מותר ריכוז של כוח בתקשורת, ומהי מידת ההשפעה המותרת לגורם יחיד בבעלות על אמצעי התקשורת, עיתון או כבלים? זה היה הדיון, עד כמה מותר לרכז כוח בידי גורם יחיד ששולט על כלי תקשורת, עם החשיבות הדרמטית שנודעת לכלי תקשורת בחברה חופשית.

ההנחה של מרבית חברי הוועדה – אם כי, אני מוכרח לומר, לא של כולם – וההסכמה של רוב חברי הוועדה אמרה, שיש לרסן עד למקסימום ולהטיל מגבלות ולהגביל יותר את כוחו של גורם יחיד, בין בבעלות ובין בהצבעה, על מנת למנוע מבעלים יחידים לצבור עוצמה וכוח ולרכז בידיים מעטות יותר מדי כוח ועוצמה. זה בעצם היה הדיון וזו בעצם היתה התשובה: צמצום הכוח בידיים יחידות. זו בעצם היתה התשובה של הוועדה.

הדיון סביב שיעור השליטה ושיעור ההצבעה שיהיה לכל גורם היה הביטוי הקונקרטי לוויכוח האידיאולוגי הזה, הביטוי הממשי לאותו דיון אידיאולוגי. ואכן, על דבר אחד היתה הסכמה, ואני שמח שהשר קיבל אותה בסופו של דבר, אף שאני מוכרח לומר: אני לא הבינתי מדוע בשלב הקודם באה הצעה מן הסוג שבאה מן הממשלה. זאת היתה הצעה שלא קיבלה את העיקרון של צמצום הכוח בידי גורם יחיד כדי למנוע שליטה של מעטים מדי בכוח רב מדי. אבל סוף טוב, הכול טוב. במובן של כוח ההצבעה שניתן לכל גורם יחיד, נדמה לי שהגענו להסכמה ללא ויכוח: לא למעלה מ-24% לגורם יחיד.

אחר כך בא דיון שבו חברי הכנסת יהלום, בורג ומרידור חלקו עליו, והוא בעצם אמר: יש להוריד את הכוח, באקוויטי, עד לשיעור של כ-26%, כדי למנוע מצב השתלטות של גורם פיננסי פלוס עיתון על המכשיר הזה.

אבל נדמה לי שהתשובה שאנחנו נתנו, שלא היתה תשובתם של יהלום, בורג ומרידור, היא תשובה נכונה יותר, משום שאת התביעה שלכם למנוע ריכוז כוח בידי שני גורמים צריך היה לאזן עוד בגורם אחד, שאתם לא נתתם לו תשובה. צריך היה לאזן את הדרישה שלכם באטרקטיביות הכלכלית. כלומר, מאחר שלהרוויח זו כבר לא בושה, וצריך למשוך גורמים פיננסיים יציבים, לא הרפתקנים, עם יכולת כלכלית מרשימה, נדמה לי שצריך היה לאזן את התביעה שלכם, יהלום, לשיעור נמוך יותר באקוויטי, בהעלאה – כפי שרוב הוועדה סבר – עד ל-30%.

דן מרידור (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת מרידור.

דן מרידור (הליכוד):

אם העסק לא כדאי כשמשקיעים 24%, האם כדאי בעסק כזה להשקיע עוד 6%? האם זה לא כדאי?

דוד צוקר (מרצ):

לא. אבל בשאלה מי ייגש למכרז בכלל, הגורם הזה הוא רלבנטי. כלומר, אני חושב שגם לך יש עניין, שמי שיחליט לגשת למכרז יהיה גורם חזק כלכלית ככל האפשר, בעל חוסן פיננסי גדול ככל האפשר, שה-6% הנוספים יפתו אותו, יהיו אטרקטיביים עבורו. לכן נדמה לי שהאיזון שנמצא הוא נכון, ואני

פונה לכל חברי הכנסת להסיר את ההסתייגויות הנוגעות בעניין זה מעל סדר-היום ולהצביע בעד הצעת החוק כלשונה.

היו"ר ש' וייס:

זו ההסתייגות? כלומר, ההסתייגות שלך היא להסיר את ההסתייגויות? הבנתי.

שר התקשורת ביקש להתייחס להצעה. זה חוק שלו ואין שום סיבה שלא נאפשר את זה. הוא הבטיח שזה יהיה תמציתי ומוחץ.

שר המשטרה והתקשורת מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראש ובראשונה הבאת החוק במועד – אף שהיו כאלה שניבאו שלא תהיה אפשרות להגיע לא להסכמה ולא לחקיקה – מחזירה אצלי, ואני חושב שגם בכנסת, את האמון שהמערכת הפרלמנטרית מסוגלת לפעול, יכולה לפעול, מתוך ידיעה ברורה, שכאן אין מעמד שבו אתה מכריע רק אוטומטית על-ידי זה שדעתך תתקבל, אלא יש צורך לעשות כל מאמץ בעניינים מן הסוג הזה להגיע להסכמה רחבה ככל האפשר.

אמרתי לפני ההצבעה על החוק, שאני מאוד מעוניין להביא בחוק הזה לכך שתהיה הסכמה רחבה, בגלל הבעיות העקרוניות שדיברו עליהן חברי הכנסת שהציגו את החוק.

החוק המובא כאן בקריאה שנייה ושלישית הוא תוצאה של הסכמה של הרוב בוועדת הכנסת, שעשתה עבודה יעילה בישיבות מרובות, בתוך זמן קצר, על מנת להביא לסיום החוק. אי לכך, אני מבקש לדחות את ההסתייגויות, אף שהיו לי הצעות אחרות, ודיבר עליהן יושב-ראש הוועדה שהציג את החוק. ההצעה שאני רציתי להגיע אליה היתה 33.3% בבעלות ו-24% בהצבעה, אבל למען ההסכמה הכללית הסכמתי לוותר, ולכן אני מציע לדחות את כל ההסתייגויות.

אני מוצא לנכון, אדוני היושב-ראש, להעמיד את הנוסח בקשר לפרסומת בכבלים על דיוקו. הודעתי בוועדה, ששנתיים מיום ההפעלה של הערוץ השני לא תהיה פרסומת בכבלים. זה ניסוח מדויק יותר. מובן מאליו ששיקול הדעת תמיד קיים, אבל ההודעה הזאת היא ההודעה שאתה אנחנו יוצאים למכרז.

הדבר השלישי: המועצה, יחד עם משרד התקשורת – עשינו מאמצים, בהסתייעות בפרופסור יצחק זמיר, לתקן את המכרז בנקודות שהגענו למסקנה, שהן יקלו על המתמודדים לזיכיון עצמו, כך שהמכרז כבר מוכן. אני רוצה להגיד כאן לחברי הבית, שהמתנתי לקבל את החוק. כשהחוק יתקבל, אני מקווה שעוד הלילה נסכם סופית את המכרז כדי שאפשר יהיה להוציא אותו, ואני רוצה לעמוד בהבטחה שנתתי, שהמכרז יצא החוצה.

אמת, חבר הכנסת חגי מירום אמר דבר נכון: בוועדה הצגתי גם תוכניות. יש שפע של תקשורת בשנת 1993. רדיו – 10 תחנות אזוריות. יהיה הערוץ השני, שאני משוכנע שהוא יופעל בסוף השנה כערוץ מסחרי פרטי, א-פוליטית, בצורה הטובה ביותר. זאת היתה ההתחייבות, אני בהחלט רוצה להעביר אותה. אמרתי לחבר הכנסת פורז: כדררו רבים על המגרש; כמו בכדורגל, זוכה זה שיועד להבקיע את השער. אני מקווה שאני אצליח להעביר אותו, ואני רוצה בהזדמנות הזאת, באווירת הפיוס הכללית, להודות לוועדה, ליושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת חגי מירום, שעשה מלאכה טובה מאוד בכך שהוא קיבץ בסופו של דבר את כולם למתכונת המוסכמת.

אני רוצה גם לקוות, שעם הפעלת הערוץ השני בצורה מסחרית נוכל לספק מקומות עבודה רבים. רבותי, מדברים לפחות על אפשרות, שבין 3,000 ל-4,000 איש יעסקו בתחום הזה, ודיינו בכך אם יהיה לנו ערוץ כזה.

אברהם בורג (העבודה):

אולי השר יתנצל בפני חבר הכנסת – – –

שר המשטרה והתקשורת מ' שחל:

אני לא חושב שבכלל היה דבר שמחייב התנצלות. הודיתי, וזה מקפל בתוכו את הכול, במיוחד לאחר שהיושב-ראש גילה הבנה ובקיאות בחוק.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר. סיימנו את ההנמקות, גם את טקס הסליחות.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה. תחילה נצביע על חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון מס' 5), התשנ"ג-1993, בקריאה שנייה, כמובן על ההסתייגויות.

חברי הכנסת, לסעיף הראשון יש הסתייגות של חברי הכנסת אברהם בורג ושאול יהלום. מי בעד?

אברהם בורג (העבודה):

יש לכם עוד זמן להתחרט.

היו"ר ש' וייס:

לא ללחוץ בזמן ההצבעה, אלא רק על הכפתורים.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה של חברי הכנסת א' בורג וש' יהלום לסעיף 1 – 3

נגד – 25

נמנעים – אין

ההצעה של חברי הכנסת א' בורג וש' יהלום לסעיף 1 לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שלושה תומכים, 25 מתנגדים, אפס נמנעים. אני מודיע שההסתייגות נדחתה.

חברי הכנסת, אנו מצביעים על סעיף 1 בקריאה שנייה, לפי הצעת הוועדה, ללא הסתייגויות.

הצבעה מס' 13

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה – 25

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

25 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. הסעיף אושר בקריאה שנייה.

אחרי סעיף 1 באה ההסתייגות של חבר הכנסת פורז.

אברהם פורז (מרצ):

הסרתי אותה.

היו"ר ש' וייס:

אם הסרת, ההצבעה מתבטלת.

אנו עוברים עכשיו לסעיף 2 בחלק התחתון של עמ' 3. הסתייגות חבר הכנסת אלי דיין. היא לא נומקה, אבל היא מופיעה.

הצבעה מס' 15

בעד התיקון של חבר הכנסת א' דיין לסעיף 2 – אין

נגד – 24

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת א' דיין לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

אני מודיע שההסתייגות של חבר הכנסת אלי דיין לא נתקבלה.

אנו עוברים עכשיו להסתייגות של חבר הכנסת דוד צוקר לאותו סעיף.

דוד צוקר (מרצ):

הסרתי את הסתייגותי.

היו"ר ש' וייס:

אם הסרת, אין מצביעים.

אנו מצביעים עכשיו על סעיף 2 בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה, וזאת לאחר שההסתייגויות נדחו או הוסרו.

הצבעה מס' 16

בעד סעיף 2, כהצעת הוועדה – 25

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

25 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהסעיף אושר בקריאה שנייה.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מבקש לצרף גם את קולי.

יו"ר ש' וייס:

נרשום זאת ב"דברי הכנסת".

חברי הכנסת. עדיין במסגרת הקריאה השנייה, לסעיפים 3 ו-4 בקריאה שנייה, אין הסתייגויות. נא להצביע.

הצבעה מס' 17

בעד סעיפים 4-3 – 26

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 4-3 נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

26 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שסעיפים אלה אושרו בקריאה שנייה.

חברי הכנסת, אנו עוברים עכשיו לקריאה שלישית ואחרונה. אני קורא בפניכם את ההצעה: חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון מס' 5), התשנ"ג–1993. קריאה שלישית ואחרונה.

הצבעה מס' 18

בעד החוק – 30

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון מס' 5), התשנ"ג–1993, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

30 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. החוק אושר. אני מודה לכל היזמים והפעילים, ובהצלחה למפעילי הערוץ, לצד כל יתר הערוצים במדינת ישראל.

הצעות לסדר-היום

התגברות העבריינות בקרב בני נוער

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנו ממשיכים בסדר-היום שלנו. אני מזמין את חבר הכנסת תופיק זיאד להביא לפנינו הצעה לסדר-היום. חבר הכנסת זיאד איננו. חבר הכנסת דראושה – איננו. אדוני שר המשטרה, רצינו להביא את הנושא, אבל הם אינם.

חברי הכנסת, אנו ממשיכים בסדר-היום שלנו. הנושא: התגברות העבריינות בקרב בני הנוער; הצעות לסדר-היום מס' 891 ו-897, מאת חברי הכנסת עמנואל זיסמן ודוד מנע. בבקשה, אדוני.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, 8,259 תיקים פליליים נפתחו לנוער במדינת ישראל במהלך השנה החולפת, ולצער, ברבע מתיקי התקיפה הגופנית החמורה אשר נפתחו במשטרת ישראל יש לנוער שלנו מניות. מתוך אלפי ילדים שהופנו בשנה שעברה לשירות המבחן, בגלל עבירות אלימות, 260 הופנו בגלל עבירות מין אלימות ו-16 נוספים בעקבות עבירות הריגה ורצח.

נתונים אלה ואחרים המצויים בידי צריכים להדיר שינה מעינינו, כי הם חמורים וקשים מאוד. אומנם ההצעה הדחופה לסדר-היום קשורה בעבריינותם של בני נוער ההולכת ומחריפה, אולם אי-אפשר שלא לקשור אותה למתרחש בחברה הישראלית, והחברה שלנו היום, למרבה הצער, היא חברה אלימה.

זה מתחיל כאן במשכן הכנסת, באלימות מילולית ובחוסר סובלנות מופגן בין חלק מהחברים היושבים כאן, וראינו מה היה היום אחר הצהריים, וזה עובר כחוט השני דרך הפוליטיקה הישראלית בכללותה, וכך זה ממשיך ביחסים שבין המיעוט לרוב וביחסים שבין חילונים לדתיים.

מספיק שנפתח עיתון יומי, והאמינו לי שאין זה משנה אם העיתון הוא של היום, אתמול או מחר, כדי לקרוא על עוד מקרה קשה של רצח קשישה. במקרה הטוב זה מסתיים בשדידתה. שם נשדד פלוגי וכאן נאנסה צעירה, וקצרה היריעה מלהכיל.

חברי הכנסת, אנו חולמים באספמיה, אם אנו מצפים שהנוער יהיה טולרנטי בתוך חברה אלימה כשלנו, וזו עובדה. אף-על-פי-כן, לא באתי לחפש נחמה ולא באתי לטעון, שאם החברה שלנו אלימה, כי אז יש הצדקה ומקום לעבריינות ההולכת ומחריפה בקרב בני הנוער. באתי לבקש מן הכנסת לקיים דיון דחוף בסוגיה אקוטית זו, בטרם יחמיר המצב יותר, כדי שלא נמצא את עצמנו יום אחד מול שוקת שבורה, מתמודדים נגד תופעות כמו אלו המתרחשות בארצות-הברית.

מסיבות מובנות, אי-אפשר שלא להתחיל במערכת החינוך. מה שקורה בין כתליה של מערכת החינוך בכל הקשור לאלימות הוא ג'ונגל, אשר צומח ומתרבה. רק בימים האחרונים נתבשרנו על מקרה שאירע בפתח-תקווה, ובו בריונים – ואני מצטט מן העיתון – באו לכסח את המורה במכות, הכול על רקע סגירת חשבונות עם המורה, שכביכול פגעה באחד מקרוביהם. במקרה אחר איים תלמיד בנשק על מורה, ואילו אתמול פתחו 120 תלמידים בשביתת רעב, בעקבות קטטה המונית שאירעה במוסד חינוכי בפרדס-חנה.

יש מי שמנסה לטעון, כי למעשה אין עלייה במקרי האלימות בבתי-הספר, ומדובר, לדבריהם, בהתפשטות הדיווח על אלימות. אני לא מקבל טענה זו, כי הנתונים הקשים שבידי מראים בבירור שהמציאות חמורה. לא זו בלבד, אלא שיש אנשי מקצוע הטוענים, כי מקרים רבים לא מגיעים כלל לידיעת המשטרה והציבור, משום שהגישה הרווחת היא לפתור עניינים בבית, בתוך המסגרת; העיקר, שלא לערב את המשטרה, כדי לגונן על שמו הטוב של בית-הספר. מנהלי בתי-הספר מעדיפים לכבס את הכביסה המלוכלכת בפנים.

באחד העיתונים מצוטט מנהל בית-ספר, האומר: "אם אני כמנהל אצמין משטרה, אני בעצם מעיד על חוסר יכולתי לפתור את הבעיות, ומסתכן בכך שהעניין יצא לתקשורת. כמה נזק זה היה עושה לשמו הטוב של בית-הספר". זה נותן לי תחושה, שחלק מהמחנכים פשוט אינם מבינים את משמעות האלימות בתחום החיים של הילדים והנוער.

אני חושב, שבראש ובראשונה יש צורך לבדוק מחדש את הוראות מנכ"ל משרד החינוך מפברואר 1992, המורות על "חובת דיווח למשטרה רק במקרים מיוחדים". לאחרונה שמעתי על מקרה מזעזע, שבו נעשה ניסיון להצית תלמיד בירושלים במהלכו של טיול שנתי. האם מקרה שכזה לא חייב בדיווח למשטרה? יש צורך ברענון של הוראות אלו.

אך לא די בכך. יש צורך ביותר ימי עיון למפקחים ולמנהלים, להעמידם על חומרת המצב. כמו-כן יש צורך בעריכתן של השתלמויות על דרכי ההתמודדות, לשם מניעת אלימות, ולשתף בהן רשויות אכיפה, פסיכולוגים ויועצים חינוכיים. וגם בכך אין די. יש צורך ליישם השתלמויות אלה במסגרת כוללת כתוכניות חובה, ולא רק בכמה בתי-ספר, כפי שזה קורה היום.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אחת התשובות היעילות לניצול שעות הפנאי של תלמידים היתה הפעילות המבורכת של תנועות הנוער, שתרמו באופן בלתי מעורער לחינוך החברתי והערכי של בני הנוער. לדעתי, יש להחזיר לתנועות הנוער את המעמד שהיה להן בעבר, וזאת באמצעות תקציבים הולמים, שיאפשרו להן להרחיב את פעילותן ולרעננה.

עובדה חיובית שניתן להזכיר פה היא עובדת קיומם של המאבטחים בבתי-הספר, כפי שהם הוכיחו עצמם במקרה הקודם שהצגתי. אולם מזמן שיש מאבטחים הועתקה זירת האלימות למקומות אחרים: לרחובות העיר, למועדוני לילה, לפאבים ולמקומות בילוי אחרים. לא שהיא לא היתה שם קודם. ושם הדיווחים שוב קשים: שרשרות, סכינים קפיציות, פטישים, מוטות ברזל, חיסולי חשבונות, מסיבות סמים, סחיטת כספים. רק לפני זמן קצר נדקרו שישה צעירים ואחד נרצח במקומות בילוי שונים ברחבי הארץ. שליפת סכינים הפכה עניין של מה בכך.

לא מזמן שמענו על תפיסתם של צעירים במועדון ברמת-גן, בהם היו 14 חיילים. קבוצה זו ערכה מסיבת סמים. באותה הזדמנות מסרה לנו אגודת "אל-סם", כי בכל כיתה בארץ שני תלמידים בממוצע משתמשים בסמים.

אדוני שר המשטרה, המשטרה מוכרחה להגביר את הסיוורים באזורי הפאבים והמועדונים, להרחיב את יחידות הרישוי והנוער שלה, ולוודא שלא ימכרו משקאות משכרים לקטינים שטרם מלאו להם 18 שנה; למנוע מפגש בריכוז של עבריינים במקומות כאלה, ואם יש צורך – גם לסגור פאבים, כפי שעשתה ועושה המשטרה על-פי דיווחו של שר המשטרה לפני שבועיים.

על המשטרה להשקיע משאבים מתאימים כדי להעמיק ולהרחיב את פעולות המודיעין המשטירתי ואת הפשיטות על מסיבות הסמים, כפי שנעשה לפני חודש בהצלחה באותו מועדון ברמת-גן.

חברי הכנסת, כיושב-ראש ועדת העלייה והקליטה, אני יכול שלא להזכיר את מעורבותם של נערים עולים בעבריינות. לצערי, חלקם של אלה בעבריינות כבר דומה באופן יחסי לחלקו של הנוער העבריין הצבר באוכלוסייה הוותיקה. זו תופעה שעד לפני זמן לא רב היתה שולית, על-פי דיווחים של המשטרה.

מה דרדר נערים אלה? האם קשיים כלכליים, קשיים חברתיים? איפה נכשלנו? אנחנו עדים לתופעה הולכת ומתרחבת של נערים עולים הנפלטים ממערכת החינוך; גילאי 16 עד 18, המשוטטים בחוסר מעש וחשופים לבעיות סמים, אלוהול ופשעה.

מחקר שנערך בקרב אוכלוסיית הנערים בעירייה שקלטה כ-30,000 עולים מגלה, כי 20% מהם נשרו ממערכת הלימודים, וכמחצית מאלה שנשרו היו מעורבים בפעילות עבריינית.

ולבסוף, לדעתי ולדעת קציני מבחן, אסור לנו לעבור לסדר-היום לגבי נוער בכל הנוגע לעבירות כלפי גופו של אדם. יש מקרים שבהם אל לה למשטרה להסס, היא צריכה לפתוח תיקים ולקחת – אם צריך – טביעת אצבעות. אמצעים אלה כבר הוכחו כבעלי כוח הרתעה. על עבירות סמים ועבירות רכוש אנחנו חייבים להגיב בצורה חריפה. שאם לא כן, המסר המועבר לנוער הוא, שיש לגיטימציה למעשי "השובבות" הללו.

אסור לנו להיות סלחנים יותר, כי המחיר שניתבע לו מחר יהיה כבד מנשוא.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת עמנואל זיסמן. אני מזמין את כבוד שר המשטרה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, דיון זה, שהוצע על-ידי חבר הכנסת עמנואל זיסמן, ראוי היה שיביא את חברי הכנסת לשמוע ולהשמיע. כי אנחנו מדברים על תופעה כואבת, מדאיגה, של התגברות האלימות בפרט והפשעה בכלל, שמתרחשות בחברה הישראלית זה זמן.

אומר מהזיכרון, כי אנחנו הכנו שעון פשיעה, שממנו מסתבר שכל 45 שעות יש מקרה רצח בארץ; כל חמש שעות – מקרה אונס או מעשה מגונה; כל 27 דקות – פריצה לבית עסק; כל 22 דקות – פריצה לבית לצורך גנבה; כל 27 דקות – גנבה של מכונית; כל שבע דקות – גנבה ממכונית; כל שתי דקות יש אירוע פלילי המחייב את המשטרה לאיזו פעולה שהיא. ולמרות כל זאת, אנחנו עדיין נמצאים

במצב טוב בהשוואה למדינות אחרות בעולם. ועדיין אנחנו נמצאים, לדעתי, במצב שניתן להקטין את רמת העבריינות.

לצערי, תופעות אלו מתפשטות בקרב בני נוער. בשנת 1992 נפתחו 8,839 תיקים פליליים לקטינים גילאי 12-18, לעומת 8,259 תיקים בשנת 1991. זו עלייה של 6% בערך. חלקם של הקטינים בכלל אוכלוסיית העבריינים הוא כ-11%.

בעבירות של אלימות נפתחו בשנת 1992 – 1,088 תיקים, לעומת 1,096 תיקים בשנת 1991. זו אומנם ירידה של 0.7%, אבל חשוב להדגיש, כי יש להתייחס לחומרתן של עבירות האלימות, ולא דווקא למספר התיקים שנפתחו. כי בשנת 1992, כמו בשנת 1991, מסתמנת עלייה בשימוש בסכינים במהלך תגרות בין בני נוער.

חבר הכנסת רחבעם זאבי, שאיננו כאן, העביר אלי מאמר שפורסם בארצות-הברית, וביקשתי להעביר אותו למדען הראשי של משרד המשטרה. מדובר בו על תופעה מאוד קשה בארצות המערב, ובמיוחד בארצות-הברית, על עבירות של זלזול בחיי אדם על-ידי בני נוער, תופעה מאוד קשה, שמתחזקת מאוד מדי שנה. אי-לכך אני מתייחס בחומרה רבה לעבירות אלה.

בחלק גדול מן המקרים המשטרה מגישה כתבי אישום נגד הקטין המעורב בפרשות. בעבירות סמים – שימוש וסחר, נפתחו בשנת 1992 278 תיקים, לעומת 257 תיקים שנפתחו בשנת 1991. זוהי עלייה של 8%. להערכת המשטרה, נתון זה אינו משקף את מלוא מעורבותם של בני הנוער בעבירות סמים. זוהי פשיעה בלתי מדווחת, ולכן היא תלויה במידת החשיפה היזומה על-ידי המשטרה. כלומר, יותר תקנים, יותר שוטרים – אין לי ספק שאנחנו נמצא שיש מספר גבוה יותר של עברייני סמים.

הדאגה שאני דואג היא, שהתופעה הזאת מתרחבת והיא נמצאת היום בעלייה בבת-ספר, באזורים עירוניים וגם באזורים כפריים. היא נמצאת במגזר הערבי, כפי שהיא קיימת בקרב היהודים.

בעבירות רכוש נפתחו בשנת 1992 5,330 תיקים, לרבות תיקים מעורבים של נוער ומבוגרים. יש תופעה, חבר הכנסת זיסמן, של מבוגרים המנצלים נערים כדי שיעברו עבירה מפני שאין להם אחריות פלילית. שנה לפני כן היה מספר התיקים נמוך ב-10.5%.

מערך הנוער במשטרת ישראל פרוס בכל יחידות המשטרה ותחנותיה. תפקידי מערך זה הם חקירת קטינים המעורבים בביצוע עבירות ופעילות למניעת עבריינות נוער. תפקידים אלו מבוצעים תוך איזון בין הצורך לטפל בעבירות הפליליות ולשמור על ביטחון הציבור ורכושו ובין המגמה לאפשר טיפול הולם ומונע בקטין לשם הוצאתו ממעגל הפשיעה.

מערך הנוער פועל לאיתור בני נוער במצבי סיכון ומצוקה, ובהם גם בני נוער הנעדרים מבתיהם. לאחר האיתור ובירור הצורך הטיפולי נוצר קשר עם רשויות מתאימות בקהילה.

יחידות הנוער מבצעות פעולות פיקוח בריכוזי הנוער, תוך התמודדות עם תופעות האלימות בדיסקוטקים, בפאבים, אלימות בבת-ספר, שימוש בסכינים ומקרים דומים. במסגרת זו מבצעות

יחידות הרישוי והנוער בדיקות פתע בפאבים ובמועדונים, סיורים, חיפושים ובדיקת קיום תנאי הרשיון של המקום, כגון: איסור מכירת משקאות משכרים לקטינים, איסור העסקת קטינים במקום, הגבלת כניסת עבריינים למקום ועוד.

לאחרונה הנחיתי את המשטרה להגביר את פעולותיה בנושא זה, בעיקר בסופי שבוע שבהם אלפים מתגודדים במקומות המיועדים לכך. באזור מפרץ-חיפה, שבו היה האירוע של רצח, לפני שלושה שבועות, נמצאים מדי יום שישי קרוב ל-10,000 בני נוער ביותר מ-50 מועדונים.

עבודת יחידות הנוער במשטרה מתאפיינת בשיתוף פעולה ובעבודה מתואמת עם רשויות אחרות בקהילה, הפועלות בתחום זה. יחידות הנוער עורכות פעולות הסברה, בעיקר בבתי-ספר, למניעת השימוש בסמים, השתתפות בימי עיון מיוחדים המתקיימים בנושאים אלה בבתי-הספר, וכן מתן הרצאות בנושא האלימות.

בימים אלו אני מתכוון לזמן דיון משותף עם משרד החינוך ומשרד העבודה והרווחה, על מנת לדון במכלול ההיבטים של התגברות עבריינות הנוער והאלימות בקרב נערים. כל זאת כדי לגבש תוכניות משותפות עם כל הגורמים הרלבנטיים, על מנת שנוכל לפעול ביתר יעילות לצמצומה של תופעה חברתית מסוכנת זו.

מלבד פעולות המשטרה, יש בדעתי לתת מעמד וממד למועצה למלחמה בעבריינות, כאשר הנושא המרכזי יהיה עבריינות נוער בשימוש בסמים בכלל. אני פניתי לשופט בית-משפט בגמלאות. אני רוצה לשתף במועצה את כל הרשויות המקומיות של כל המגזרים. אני רוצה לשתף בה את האקדמיה, עובדים סוציאליים, מחנכים, רבנים, כדי ליצור דעת קהל לטיפול מונע ולהסברה ולחינוך. אני חושב ששנת 1993 תעמוד בסימן הזה של מלחמה בעבריינות נוער ומלחמה בנגע הסמים.

אדוני היושב-ראש, במקרים רבים באים בתשובה על הצעות לסדר-היום ומציעים להעביר את ההצעה לוועדה. בוודאי אין לי התנגדות לכך. אבל, נדמה לי שהנושא חשוב ורציני כדי שמליאת הכנסת תיתן את דעתה לכך. לי נדמה שכל חברי הבית רשאים וגם חייבים להתייחס לתופעה מתוך דאגה. הנושא הזה הוא נושא הנוגע לכולנו ומעניין את כולנו. אם חבר הכנסת עמנואל זיסמן יסכים לכך, למעשה זאת הדרך שבה הוא מציע את ההצעה, אני הייתי מציע לכנסת להעמיד את הנושא הזה במליאתה בנושא לדיון, וודאי שהמועד ייקבע על-ידי נשיאות הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, אתה יכול לספק את סקרנותנו ולהגיד אם השופט הסכים, ומי הוא?

שר המשטרה מ' שחל:

לצערי הרב.

היו"ר ד' שילנסקי:

עדיין לא.

שר המשטרה מ' שחל:

חוק הפרשנות, אדוני היושב-ראש, שופט משמע גם שופטת. לי נדמה שהתשובה תהיה שלילית, אבל אני מתכוון לחפש בקרב השופטים מועמד מתאים כדי שיעמוד בראש המועצה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת שאול יהלום, הצעה אחרת.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני השר, אני חושב שדברך היו מאוד רציניים, אבל במידה מסוימת הם הדאיגו אותי, ואני בטוח שהם הדאיגו עוד חברי כנסת בשאננותם. אם נחשוב לרגע על העניין שאתה, השר, העלית – 8,000 תלונות מגיעות למשטרה בשנה אחת, כ-30 תלונות ביום, על עבריינות נוער. אני רוצה להביא לידיעתך, כבוד השר, שיש עוד כ-5,000 תלונות בלי תיק, זאת אומרת שאין שום תביעה. אתה הצגת תלונות שיש להן המשך. אבל יש תלונות שרק נמסרות, ויש עוד אלפים שאפילו לא מגיעות לידיעת המשטרה.

זאת אומרת, המצב כל כך קשה, שצריך לעשות פעולה דרסטית לתיקונו. אדוני השר, עכשיו להצעתך לדיון במליאה. עם כל נדיבותה, מי כמוך, כפרלמנטר ותיק, יודע, שנגיע לזה בעוד שלוש-ארבע שנים. מאחר שסדר-היום של דיונים במליאה הוא ארוך כזה שדיונים מלפני שלושה-ארבעה חודשים עדיין לא הגיעו לדיון.

אי-לכך אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אפשר למצוא פשרה? זה בהחלט עניין אנושי וחברתי, צריך לחפש את המשותף. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני באמת לא יודע מדוע ולמה מצא חבר הכנסת יהלום סיבה להלום בי. אני לא עניתי מתוך שאננות, אלא מתוך דאגה. ללא ספק, אי-אפשר לצפות, גם במשך שישה חודשים שבהם אני מכהן כשר המשטרה, לנסים ונפלאות בכל התחומים; בחלק אולי כן, אבל לא בכול.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

ממך אפשר לצפות.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בגין, אני מאוד מודה על ההערכה. זה יחייב אותי עוד יותר, כדי שלא לאכזב.

הנושא הזה מדאיג אותי. ציינתי שני נושאים שמאוד מאוד מדאיגים אותי אישית – בעיית הסמים ועבריינות הנוער. אנחנו עושים מאמצים במגבלות שישנן, של תקציב וכוח אדם וכל היתר.

אני לא הצעתי לקיים את הדיון במליאה מתוך מגמה, או כוונה שזה יידחה לשלוש שנים. ההיפך, דיברתי עם המציע לפני כן, והוא ביקש. ברצון רב הייתי מעביר את ההצעה לוועדה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היה עוד מציע להצעה, חבר הכנסת דוד מנע.

שאול יהלום (מפד"ל):

יש 30 נושאים שנתקבלו לדיון במליאה ואין זמן לדון בהם. זה יהיה הנושא ה-31.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת יהלום, אני אמרתי לחבר הכנסת זיסמן שזו הבעיה. יש מקרים מיוחדים שבהם פנייה ליושב-ראש הכנסת יכולה להביא לזירוז ולהקדמת נושא שיש בו עניין ציבורי רחב. ללא ספק, זה נושא כזה. כי יש ערך, אם הפנייה תהיה על-ידי כל חלקי הבית לדון בנושא, לקבוע ולהגיע גם להמלצות; הדבר הזה יהיה חשוב.

אין לי שום התנגדות להעביר את הדיון לוועדה. אני גם לא חושב שוועדות ממתונות להצעות לסדר-היום. אנחנו נמצאים אתן בקשר והדיונים מתקיימים.

לכן, הבעיה לא היתה שאננות ולא רצון להתחמק, אלא בדיוק ההיפך – להיענות לפנייתם של חברי הכנסת זיסמן ומנע.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת יהלום, אם אנחנו נחליט פה במשותף – אני מניח שזה גם יהיה פה-אחד – לבקש מיושב-ראש הכנסת להעלות את הנושא במליאה בהקדם האפשרי, יש להניח שהוא ייענה; האם אתה חוזר מהצעתך על מנת שהחלטה תהיה פה-אחד?

שאול יהלום (מפד"ל):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתם רואים איך אפשר להגיע להסדרים. ובכן, אני מעמיד את הנושא להצבעה.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

10 בעד, אין נגד, אין נמנעים. אנחנו קובעים שהנושא יועבר לדיון במליאה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מבקש לצרף את קולי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני הצבעתי בעד, הצבעתי לא נקלטה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו מוסיפים שני קולות. 12 בעד, אין נגד, אין נמנעים.

סגנית מזכיר הכנסת, את מתבקשת להודיע ליושב-ראש הכנסת על המשאלה והבקשה – שהדיון יהיה בהקדם.

חברי הכנסת, כפי שאתם רואים, באתי לנהל את הישיבה, ואתם יודעים שאני מקפיד על הזמנים. תעשו חסד עם כולנו ותקפידו שאני לא אצטרך לנדנד לכם. זה לא תפקיד נעים לנדנד.

הצעות לסדר-היום

התנהגות המשטרה כלפי משפחת אדג'ם מיפו

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא – הצעות לסדר-היום מס' 857, 892 ו-893, בנושא: התנהגות המשטרה כלפי משפחת אדג'ם מיפו. אני מזמין את חבר הכנסת תופיק זיאד, אחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

אני לא יודע. הנושא הזה היה צריך להיות לפני הנושא של חבר הכנסת זיסמן. נאמר לי על-ידי כבוד היושב-ראש, פרופסור שבח וייס, שהוא הסכים להחליף את הסדר. חזקה עלי הסדר שקבע היושב-

ראש. למען הסדר הטוב, אחרי זה בא הנושא: רצח, תקיפה ושוד קשישים, מאת חבר הכנסת אבי יחזקאל.

חבר הכנסת זיאד, אני מפנה את תשומת לבך, שבע דקות, בבקשה.

תופיק זיאד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול העובדות. חסן אדג'ם הוא אזרח ערבי מיפו. ביום רביעי, ב-13 לחודש זה, בשעה 21:30, הוא הגיע הביתה מביקור אצל ארוסתו, החנה את מכוניתו, ומייד הגיחה אליו מכונית אחרת, שעקבה אחריו קודם, ישבו בה גבר ואשה. התברר אחר כך שהגבר הוא שוטר. מייד הוא ירד מהמכונית, זאת אומרת השוטר בבגדים אזרחיים, והתחיל להחזיק חזק בגרונו של חסן אדג'ם ולהכות אותו בכל חלקי גופו, במיוחד בראשו. בידו היה אקדח והוא התחיל לצעוק: בוא, אתם הערבים זונות ומסריחים – זה כפי שפורסם בעיתונות.

אביו ואחיו של חסן אדג'ם, בשומעם את הצעקות יצאו מהבית. כשניסו לברר, השוטר בבגדים אזרחיים התחיל להרביץ להם. בינתיים, כנראה האשה שישבה במכונית הזעיקה תגבורת, באו ארבעה שוטרים והמשיכו במלאכה שלהם. אחרי זה נכנסו לתוך הבית של חסן, והכו אותו ואת בני משפחתו. שלוליות הדם מעידות על העובדה הזאת.

המשטרה לא הסתפקה בזה אלא עצרה אותו ולקחה אותו לתחנת המשטרה ביפו. שם המשיכו להכות בו. היו לו פצעים מספר בראש ובשאר חלקי הגוף. אחרי שראו שדם רב זב מהפצעים בראשו, העבירו אותו לבית-החולים "וולפסון", שם אפילו לחצו על הרופאים שלא לאשפז אותו. אחרי זה החזירו אותו לתחנת המשטרה, שם הוא איבד את הכרתו והקיא דם. רק אחרי זה שחררו אותו. הוא חזר לבית-החולים ושם אושפז.

אני לא רוצה להיכנס לכל מיני פרטים, אבל תופעת האלימות במשטרה היא תופעה מחרידה וחמורה מאוד. כנראה האלימות היא שיטת טיפול באזרחים, אף שהמשטרה צריכה לשמור על ביטחונם של האזרחים וצריכה לשמור על החוק.

אני גם לא רוצה להיכנס לכל הפרטים בדוח-אדן, מבקר המשטרה, שמספר בדוח שכל שנה יש לא פחות מ-1,700 תלונות נגד שוטרים שהשתמשו בכוח ובאלימות נגד אזרחים. אבל ברור לי שהתמונה אצל האזרחים הערבים היא קשה יותר.

אדוני השר, אני אסתפק בכמה דוגמאות. מוחמד סלאמי מהמשולש – עצרו אותו אנשי המשטרה בנתניה כשישב במכוניתו, התחילו לבעוט חזק באשכים שלו. אחד השוטרים אמר לו אחרי זה: אתה כבר לא תהיה אבא. עלי קאדרי משפרעם – המשטרה ביקרה אצלו בבית לגביית איזה חוב. הכו אותו בתוך הבית, ולאחר מכן תפסו אותו וזרקו אותו ממרפסת הבית, מגובה של 3 מטרים. התוצאה: כמה שברים ברגל שלו ובחלקים אחרים של גופו. במשך 12 שעות מנעו ממנו כל טיפול רפואי. גם הוא נזקק לטיפול בבית-החולים ולאשפוז.

סיפור אישי, שקשור עם אנשי משפחתי. המשטרה התקיפה את הבית שלי פעמים מספר במשך השנים שעברו, בפצצות גז מדמיע, ביריות. ההתקפה האחרונה היתה במאי שנת 1990, בזמן שהיתה בנצרת שביתה כללית. בכל הזדמנות כזאת התקיפה המשטרה את הבית שלי. הבן שלי קיבל כדור ברגל לפני שנים מספר. לפני שנתיים התקיפו את הבית שלי וירו פצצות גז מדמיע, בפנים של הבת שלי, שאיבדה את הראייה בעינה השמאלית כתוצאה מהתפוצצות פצצת גז מדמיע שפוצצה את הזכוכית של החלון. עצרו את אשתי באותו יום, לקחו אותה במכונית המשטרה, עם קללות והשפלה, כולל הקריאה: את זונה – לאשתו של ראש העיר וחבר כנסת. בתחנת המשטרה של נצרת כבלו את ידה באזיקים לכיסא למשך שעות מספר עם כל הקללות האפשריות – זה נעשה לאשתו של ראש עיר וחבר כנסת.

מה הם יעשו? הם אנשים פשוטים. וידוע גם שיהודים הותקפו מפני שחשבו שהם ערבים, כפי שקרה לאחרונה, ביוני שעבר, עם מר בעז דהאן מירושלים.

אני חוזר ואומר, כשהיו מכים בו היו צועקים, כפי שאמרת: ערבים, זונות, מסריחים. אתה יודע, אדוני שר המשטרה, הקריאות הנפוצות ביותר בימים האלה ברחוב הן: מוות לערבים, ערבים מלולכים, טרנספר, גירוש, סרטן, ג'וקים, כל הביטויים המגעילים והגזעניים האלה.

אני לא מנתק את התופעה הזאת מהמדיניות של הממשלה. אני חושב שבסופו של דבר החינוך והמדיניות הממשלתית הקיימת גורמים לתופעת האפליה והאנטי-ערביזם. ואני לא רוצה להיכנס להשפעת הכיבוש על הנוער, על האיש ברחוב הישראלי, איך זה מזין את כל האנטי-ערביזם ואת השוביניזם.

אני שמח מאוד ששרים בממשלה, לרבות ראש הממשלה, התחילו לאחרונה לדבר בטון גבוה על שוויון זכויות לאוכלוסייה הערבית. אני חושב שזה יעזור. זה יעזור.

אני מציין בחיוב גם, שכבוד שר המשטרה ביקש ממפכ"ל המשטרה לבדוק את העניין של חסן אדג'ם. אבל, אדוני השר, אני שומע בזה אותו תקליט: המשטרה חוקרת את עצמה. מהסיפורים האישיים שלי ומהסיפורים שאני מכיר אותם בצורה אישית, תמיד המשטרה, על-פי רוב, ב-99% מן המקרים, יוצאת זכאית. לכן אני חושב, שבמקרה הזה ובמקרים דומים יש להקים ועדה נייטרלית, בראשותו של שופט.

אני פונה לכבוד שר המשטרה, שהוא גם עורך-דין, לדבוק בעיקרון שהיחס של המשטרה כלפי האזרחים צריך להיות על בסיס כיבוד האזרח, לכבד את האזרח ולא רק להגן עליו; לכבד אותו ולהתייחס אליו כבן-אדם, אפילו הוא יריב פוליטי.

אני מקווה, אדוני השר, שרוח חדשה תשרור בכיוון הנכון בכל מערכת המשטרה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, כשהתחלתי לנהל את הישיבה "איימתי", שאני אקפיד על הזמן. אבל, מאחר שחבר הכנסת זיאד סיפר סיפור עצוב על מה שקרה למשפחתו, לא הקפדתי כמעט על הזמן ולא הפסקתי

אותו, והוא דיבר במשך זמן כפול. אבל זה לא תקדים לאחרים. זה מקרה מיוחד. אני מבקש מכולם להקפיד על הזמן.

חבר הכנסת דראושה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר המשטרה, אלימות שוטרים נגד אזרחים ערבים נעשתה מעשה שגרתי. אנחנו מקבלים הרבה תלונות מאזרחים ערבים על אלימות שוטרים. אבל, לפעמים יש מקרים שהנפגעים לא רואים אותם בחומרה רבה ולא מגישים קובלנות לא לך ולא למוסדות אחרים. יש מקרים שבהם האלימות היא אכזרית ביותר ואיננה יאה למשטרה, איננה יאה לערכים דמוקרטיים, ויש בה הפרה ברורה של זכויות האדם וחוקי המדינה.

לפני כשנה הכו שוטרים את פואד זיינב משכונת עג'מי ביפו. הם הכו אותו קשות וגרמו לו נכות של 100%. הצעיר נכה ב-100%. לא עזר לו דבר. השוטרים השאירו אותו עם הנכות הזאת לצמיתות. הוא לא יכול לצאת מפתח ביתו בגלל נכות שנגרמה לו כתוצאה מאלימות של שוטרים. השוטרים פעלו בשם החוק, הרסו את הצעיר וגרמו לנכות הזאת.

לפני כמה ימים הייתי בביקור אצל משפחת מוסא אדג'ם. ראיתי את הבן חסן, לאחר שהוזעקתי לשם על-ידי בני המשפחה. ראיתי את הצעיר, שעבר טיפול משטרתי של אנשי המשטרה, אנשי החוק. האיש הצעיר בן 22, מכונאי במקצועו, שבעברו אין שום דופי, בן למשפחת עמלים, משפחה צנועה. אחותו רים סטודנטית באוניברסיטת תל-אביב. אח צעיר בכיתה י"ב ואמא. אחרי הביקור של השוטרים כל המשפחה נפגעה.

הבן נפצע בצורה קשה. הוא אושפז כמה ימים בבית-החולים "וולפסון". שמעתי דברים מדהימים. ראיתי את הדם שניגר מראשו של הצעיר, במדרגות הבית מהקומה ראשונה עד החצר, עד רחבת הבית. קשרו את כל בני המשפחה, קבוצה של שוטרים. לא מדובר רק באותו בלש, פיליפ שמו, שבא ורצה לעשות "אבו-עלי" על המשפחה בפני צעירה, שוטרית שהביא אותה אתו. ללא שום סיבה הם השכיבו את כל בני המשפחה. רמסו אותם ברגליים, ברחבה לפני הבית. כל בני המשפחה היו קשורים. השוטרים לא ריחמו על אשה זקנה; לא ריחמו על ילד בתיכון, שברו לו את היד; לא ריחמו על האב העובד; לא ריחמו על הצעיר הזה, שכל אשמתו שחזר באותו ערב בג'יפ שלו מבית ארוסתו בשכונה אחרת.

הוא נסע בכביש חד-סטרי. הוא נסע בצורה הנכונה. בא מולו רכב שנסעו בו שניים, בחור ובחורה. הוא לא ידע שזה רכב משטרתי. הצעיר פינה להם את הדרך – זה היה כביש חד-סטרי – כי חשב שהם טעו, ועלה על המדרכה כדי שלא להתנגש בהם. הם רדפו אחריו עד לבית הוריו. לפני הפתח של בית הוריו ירד אותו אדם שהיה בלש. הצעיר לא ידע שאותו איש הוא בלש. בלי להציג את עצמו התחיל אותו בלש להכות את הצעיר ולחנוק אותו. ובמכשיר הקשר קראו לשוטרים נוספים. כולם עלו ונכנסו לתוך הבית והתחילו להכות את כל בני המשפחה, כל מי שנתקלו בו. הם הכו באכזריות רבה ביותר.

לצערי הרב, אותם בלשים שהזיקו למשפחה הזיקו גם לדימוי של משטרת ישראל. הם רמסו ברגליהם לא רק את בני המשפחה הזאת אלא גם את ערכי החוק, ערכי הדמוקרטיה.

מעל הבמה הזאת כבר העליתי קובלנות של אנשים אחרים שנפגעו על-ידי המשטרה. תמיד התגובה של שרי המשטרה הקודמים ושל פיקוד המשטרה היתה סלחנית ביותר, ולכן השוטרים האלימים קיבלו עידוד.

זה לא סוד, שהיום במשטרה יש שוטרים גזענים, שמספיק שהם רואים ערבי, זאת כבר אשמה מספקת כדי לעצור אותו, להכות אותו, או לפגוע בו בגופו או ברכושו. ואני מכיר סיפורים שונים באזורים אחרים, ששוטרים נהגו באכזריות, אבל גם כאשר הלכו להתלונן במדורים של קובלנות הציבור, אחרי שהלכו וביקשו את הגנת המשטרה, הגנת הקצונה, הגנת הפיקוד הבכיר, פתחו נגדם תיק, שהם הפריעו לשוטר במילוי תפקידו, או שהתנכלו לשוטר. לכן האזרחים מפחדים.

בא אלי לפני כמה ימים אזרח מנצרת, שוטר נטפל אליו בנצרת, ואחר כך ביקש סליחה ממנו. כאשר אותו אזרח הלך להתלונן במשטרה, פתחו נגדו תיק שהוא הפריע לשוטר במילוי תפקידו. ועכשו הוא מבקש שישגרו לו את התיק, והוא לא רוצה להמשיך בתלונה שלו, כיוון שפיקוד המשטרה נוהג במלוא הסלחנות כלפי שוטרים אלימים, כאשר מדובר באזרחים ערבים.

אני יודע שיש גם אלימות נגד אזרחים יהודים, אבל במיוחד כאשר מדובר באזרח ערבי, הוא לא יכול לזכות בהגנה מספקת. השוטר מרגיש שהוא החוק, הוא הכוח, הוא שיש לו הנשק, ובידיו האזיקים, יכול לנהוג כרצונו. והוא בטוח שהמפקד שלו ייתן לו את ההגנה.

לכן אני פונה אליך, ואני יודע שיש לך הרגישות כשר המשטרה וגם כעורך-דין וכאדם. אני יודע שיש לך הרגישות לנושא הזה. אני פונה אליך ומבקש, שתסיקו במשטרה את המסקנות המתחייבות מהנושא הזה, על-ידי כך שהפיקוד העליון במשטרה יוציא את ההוראות המתחייבות ויעניש אותם שוטרים הנוהגים באכזריות. אני יודע שהיה מקרה בעבר שבו פוטרו שוטרים, על הנושא של פואד זיינב, אבל הבחור נשאר תקוע עם הנכות, וגם הצעיר הזה, חסן אדג'ם, נשאר עכשיו עם הפצעים הפתוחים בראש ועם הכאבים העזים ועם המשפחה הכואבת. ואם לא יהיו הוראות אחרות, אותם שוטרים ירגישו כל הזמן שיש להם ההגנה מהפיקוד שלהם וימשיכו לנהוג כפי שהם נוהגים.

לכן, אדוני השר, אני רוצה לפנות אליך, שתפעל במלוא החומרה נגד אותם שוטרים שלא רק שהם פוגעים בערבים, הם פוגעים בערכים, ערכים שכולנו כאן צריכים להיות ערים להם ולמנוע את הפגיעה בהם.

אני אומר לך, אדוני השר, הכאב של כולנו, והוא כאב גדול. חלק גדול של האוכלוסייה הערבית מתחיל לאבד את האמון שלו במשטרת ישראל, אף שאנחנו חושבים שהמשטרה צריכה למלא את חובתה ולשמור על החוק וצריכה לזכות באמון שלנו. אבל מרוב הסיפורים שאנחנו שומעים ואנחנו עדים להם, רבים מתחילים לאבד את האמון במשטרה. ואתה, כשר המשטרה, על-ידי פעילות ענפה וממרצת ונכונה, צריך גם לבנות את האמון, שהולך לאיבוד, בין המשטרה ובין האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתשובתי על ההצעות שהועלו כאן על-ידי חברי הכנסת הנכבדים לא אתייחס לפרטי האירוע ביפו, שכן למשטרה ולמתלוננים גרסאות שונות, וכל הנושא נתון בחקירה ובבדיקה כחוק בימים אלה. אבל אני רוצה לשבח את דרך הצגת הנושא על-ידי שני חברי הכנסת – תופיק זיאד ועבד-אלוהב דראושה. הנושא רציני, חשוב וראוי להתייחסות רצינית.

האירוע המדובר התרחש ביום 13 בינואר 1993. כבר למחרת, לאחר שנודע לי על האירוע, ביקשתי לראות את הקלטת שהציגה את האירוע עצמו. הטלתי על מפכ"ל המשטרה באופן אישי לקיים תחקיר; ואכן מפכ"ל המשטרה קיים תחקיר למחרת היום, ביום 15 בינואר, על נסיבות האירוע. התחקיר היה מקיף. הוא שמע את מפקדי הכוחות ואת השוטרים המעורבים. בתום התחקיר ולאחר בחינה משפטית של הנושא, החליט המפכ"ל להמתין עד לסיום החקירה על-ידי משרד המשפטים, שכאמור אמורה להסתיים בהקדם.

אני רוצה לציין, ובוודאי ידוע וזכור לחברי הכנסת, שפקודת המשטרה תוקנה בשנת 1992, ובעקבות כך, החל מ-1 ביוני 1992, נחקרות תלונות בגין אלימות שוטרים על-ידי מחלקה מיוחדת במשרד המשפטים, שאיננה קשורה עם המשטרה, או תחת פיקודה. בראשה של המחלקה – – –

תופיק זיאד (חד"ש):

למה לא להשעות את השוטר הזה עד גמר החקירה?

שר המשטרה מ' שחל:

אל השאלה הזאת אני אתייחס בהמשך.

בראש המחלקה, המח"ש – מחלקה לחקירות שוטרים – עומד פרקליט מפרקליטות המדינה; לא עומד שוטר. אנחנו העברנו, המשטרה העבירה אותם אנשי משטרה, והם עובדי משרד המשפטים, כפופים למשרד המשפטים. החקירה מתנהלת על-ידי גורם שהוא לחלוטין לא נמצא בפיקוד המשטרה.

בסיום החקירה, ועל-פי הממצאים, מחלקת החקירות ממליצה על ההליך המשפטי – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני השר, תרשה לי לציין, שזה נעשה ביוזמת הממשלה הקודמת.

שר המשטרה מ' שחל:

ציינתי שזה היה ביוני 1992, ב-1 ביוני, חבר הכנסת בני בגין. אני לעולם לא לוקח זכות ממישהו שעשה מעשה. ציינתי זאת במיוחד ולא במקרה, כי יכולתי להגיד: 1992.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

דיברת בלשון רבים, אנחנו, אז חשבתי. אני מצטער.

שר המשטרה מ' שחל:

"אנחנו" זו ההמשכיות של המשטרה.

היו"ר ד' שילנסקי:

כדי להעשיר את השכלתנו – אומנם זה מנוהל במשרד המשפטים, אבל מנהלים את החקירה אנשי משטרה שהועברו למשרד המשפטים?

שר המשטרה מ' שחל:

והם כבר אינם אנשי משטרה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הם לא מקבלים משכורת מהמשטרה?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

הם בלתי תלויים.

שר המשטרה מ' שחל:

לא. הם בלתי תלויים.

המחלקה ממליצה על ההליך המשפטי הראוי שיינקט נגד שוטר שנמצא חשוד בעבירת אלימות, והמשטרה פועלת על-פי המלצות הפרקליטות בנושא.

רבותי, חברי הכנסת, אני בכל זאת – חבר הכנסת בגין – תרמתי איזה חלק משלי, צנוע, לא רב. כאשר הובא לידיעתי עניין אלימות השוטרים, החלטתי שהבעיה אינה פתירה על-ידי הטפה ודיבורים, שצריך לעשות מעשה. בשלב זה, עוד בטרם נסתיימו כל ההליכים של לימוד הבעיה והממצאים, קבעתי נוהל חדש, שהוצא ב-21 באוקטובר 1992.

לאחר שבחנתי את נושא האלימות ולאחר ההמלצות שהועברו לאחרונה לאישורי, ובהן קידום קצינים מצטיינים וקידום בדרגות מקצועיות-אישיות, אבקש לקבוע כללים משלימים לנוהל: 1. נתוני משמעת. לכל המלצה שתובא לאישור שר המשטרה יצורפו, נוסף על תיקו האישי של הקצין, נתוני משמעת העוסקים בעבירות של שימוש בכוח, או בעבירות בעלות אופי פלילי. ככלל, לא יקודם ולא ימונה קצין שתלוי ועומד נגדו תיק פתוח, או שמתנהלת חקירה כנגדו במח"ש; 2. ככלל, לא יקודם ולא ימונה קצין, שהורשע בשלושה תיקים כנ"ל בחמש השנים שקדמו לבקשת המינוי, או הקידום. ככלל, קצין שהורשע בעבר בעבירות כנ"ל וחלפו ממועד הרשעתו למעלה מחמש שנים, יקודם וימונה ויצורף לתיקו מכתב בחתימת השר.

כלומר, גם בדרגות שאני לא מאשר, שאני לא צריך לאשר אותן, עניין עבירת האלימות יהיה מרכיב חשוב במסגרת הקידום. ואין עונש חמור יותר מזה שאתה אומר לקצין, אחרי שירות אולי של 20 שנה, שאם הוא הורשע בעבירת אלימות, על הרשעה אחת – חמש שנים מהיום שהורשע לא יקודם. ואם יש הרשעה יותר מפעם אחת – אני עומד לסכם דיון, שיהיה דיון מקיף על דוח מר אדן, שהועבר בשלב זה כטיטה, הוא כבר קיבל את תשובת המשטרה; בתחילת החודש הבא יתקיים דיון, אני אפתח את הדיון הזה לתקשורת, ועל-פיו גם יהיו המלצות ומסקנות שאני עומד להסיק. בין היתר, השאלות שהעלה חבר הכנסת דראושה, לגבי השעיה או אי-השעיה. כל אלה יידונו בצורה הכי רצינית שיכולה להיות.

גם לגבי המקרה הזה הודעתי שלא אקבל תשובות סתמיות, אני רוצה להשתכנע בממצאים. החקירה עומדת להסתיים ממש בימים הקרובים, ועל-פיה אנחנו ננהג.

הרבה מאוד מאמצים מושקעים כדי לחנך בקורסים לשוטרים, כדי לחזור ולשנן גם בקורסים המתקדמים את העניין של שמירה על זכויות האזרח, עניין השוויון והשמירה על כבודו של האדם.

אני גם מבצע פעולות הקשורות לתחומים אחרים, לא לאלימות, כמו העניין של היחס לאזרחים ערבים בשדה התעופה בן-גוריון. הטיפול בכך נעשה על-ידי ועדה שמינית. אני בעצמי אהיה שם בשבוע הבא. השאלות הביטחוניות קיימות, ואיש לא רוצה לפגוע במישהו, אבל חייבים לשמור על כבודו של האדם. בהיות האדם אזרח ערבי, אין זאת אומרת שבגלל העובדה הזאת צריך לזלזל בכבודו או

לפגוע בו. לנושא הזה יש לי רגישות מיוחדת. אני חושב שזו אכן יסוד מבחינת המוסר – לשמור שכל אזרח במדינה יהיה שווה זכויות במלוא מובן המלה, ושלא תיפגענה זכויותיו בגלל השתייכותו הדתית או העדתית או הלאומית.

אדוני היושב-ראש, אני לא רוצה לסיים את דברי בלי לומר, שבכל זאת משטרת ישראל עוסקת בעשרות ובמאות אלפי מקרים, קרוב ל-320,000 תיקים נפתחו בשנה שחלפה, ב-1992; 320,000 תיקים. מקרים של אלימות מגיעים ל-600-700, והם למרות הכול חריג, חריג כואב, חריג שאסור להשלים אתו, חריג שצריך לטפל בו וביד קשה. יש בדעתי לנקוט צעדים קשים מאוד בנושא הזה.

מעבר לזה, בימים האחרונים ממש החלטתי החלטה שבאה להשיב על כמה מהדברים שהעלה חבר הכנסת תופיק זיאד. החלטתי, שבמסגרת הפניות המגיעות לשר המשטרה – ושר המשטרה מקבל בדרך כלל בין 2,500 ל-3,000 פניות ותלונות – מתוך המספר הגדול הזה, קרוב למחצית הפניות דורשות הסבר. סנדלו רכב לאדם, כתבו לו דוח תנועה, והוא חושב שזה לא צודק – אלה מקרים שהמחלקה לפניות הציבור תשיב עליהם. אבל מקרים שיש בהם תלונה, המקרים שצינתי, אני שמעתי אותם כאן לראשונה; השיטה והדרך שבה תלונות אלה יטופלו מכאן ואילך לא תהיה על-ידי פנייה ללשכת השר, שנהגה בעבר להעביר את התלונה למשטרה – המשטרה היתה מכינה את התשובה, ואחרי כן הפכו אותה למכתב של השר, ואני למעשה עונה את מה שהמשטרה משיבה. אני רוצה להאמין שהתשובה היא אמיתית ונכונה, אבל בעיני הצדק חייב גם להיראות. לכן ההחלטה הזאת שאני מדבר עליה אומרת, שמכאן ואילך תלונות יטופלו על-ידי מבקר המשטרה בתפקידו כאחראי לתלונות הציבור, בצורה דומה לזו של מבקר המדינה, שהוא גם נציב תלונות הציבור. תלונות אלה לא יטופלו על-ידי המשטרה, אלא נציב תלונות הציבור במישרין יגיש, יבדוק ויגיש לי את התוצאה.

אני מדבר כאן על מערכת נוספת, שאיננה מגיעה לכלל עבירה. ברגע שיש עבירה, מח"ש – המחלקה לחקירת שוטרים – במשרד המשפטים יטפל בה. אני מדבר על אותם דברים שאתה מדבר עליהם. האם באמת העליבו? האם אמרו מלה שאיננה מקובלת? האם אמרו על ערבי מלה מעליבה לשם אמירה? כל אותם מקרים לא יועברו לתחנת המשטרה לקבל את התשובה, אלא יזכו לטיפול נפרד, שידרוש גם תוספת של כמה תקנים של כוח אדם, שיהיה כפוף למבקר המשטרה.

החלטה זו, שהיא מרחיקת לכת, אינה קיימת במשרדים אחרים, והיא באה לענות על הצורך שאני חשבתי שהוא דרוש כדי שתהיה חקירה בלתי תלויה גם בענייני תלונות ולא רק במקרים שיש בהם עבירות.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להמתין לקבלת דוח מחלקת החקירות של משרד המשפטים. בהתאם לכך אני אראה גם את התחקיר של המפכ"ל. הנושא הזה יקבל מענה בתוך ימים מספר, ולא יהיה טיוח ולא יהיה טשטוש.

לכן אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת הפנים של הכנסת, שהיא המקום הראוי לשמוע גם את הפרטים על תוצאות החקירה וגם לקבל את הדיווח. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת תופיק זיאד, האם אתה מסכים להעביר את הצעתך לוועדה?

תופיק זיאד (חד"ש):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אנו ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שמונה בעד, אין נגד, אין נמנעים. ההצעה עוברת לוועדת הפנים של הכנסת.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' שילנסקי:

הודעה לסגן מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגן מזכיר הכנסת ד' לב:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק היטל השוואה על תשלומים בשל העסקה, התשנ"ג–1993; הצעת חוק הליכי תכנון דרכים ומסילות ברזל, התשנ"ג–1993. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

רצח, תקיפה ושוד קשישים

היו"ר ד' שילנסקי:

הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אבי יחזקאל, מס' 895, בנושא: רצח, תקיפה ושוד קשישים. אתה צעיר המטפל בקשישים, אבל חסר סבלנות כמו כל הצעירים, ולכן אתה עכשיו אדם עשיר בזמן, ולרשותך עשר דקות כי אתה הדובר היחיד בנושא.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך. אדוני השר, כתבתי דברים, הכנתי חומר, בסוף חזרתי למשפט האחד והיחיד שבו אני אפתח ואסיים את הדיון. אני מבקש דיון במליאה. המשפט שאליו חזרתי הפך להיות חשוב, אבל לצערי כמעט נדוש: אל תשליכני לעת זיקנה, ככלות כוחי אל תעזבני. להיות קשיש בשנות ה-90 במדינת ישראל זה לעתים להיות מושלך, לעתים להיות מותקף, ולעתים לצערי גם להיות בגדר של אדם שהכו אותו וגם רצחו אותו.

אני מבקש ממך לאשר דיון במליאה לכבודה של כנסת ישראל, לכבודה של החברה בישראל. אנחנו חייבים לעשות זאת קבל עם ועדה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת אבי יחזקאל, אתה הראית דוגמה איך אפשר להעלות נושא רגיש וכאוב במלים קצרות ובקיצור נמרץ; קצר ולעניין.

אני מבין שאדוני השר מסכים. בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אלך בעקבותיו של חבר הכנסת אבי יחזקאל. הממצאים העובדתיים של שני המקרים הם קשים, הם נכונים, הם ללא ספק מצביעים על תופעה שדיברנו עליה גם לפני כן, בקשר להצעתו של חבר הכנסת עמנואל זיסמן, של מקרים שבהם יש אלימות לשם אלימות. האלימות איננה רק כלפי קשישים, אבל היא כואבת יותר כאשר היא מתבצעת נגד אנשים קשישים. המקרים האלה הם מקרים מזעזעים.

אדוני היושב-ראש, כפי שאמרתי, לבקשה הזאת של חבר הכנסת אבי יחזקאל לקיים דיון במליאה לא רק שאני לא מתנגד, אני בעד. אני חושב שהנושא הזה של אלימות ראוי שיידון במליאת הכנסת, לכן אני מסכים להצעה, בוודאי נוכל לפרוס גם כמה דברים שהכנתי; בגלל הקיצור בהצגת הנושא יהיה גם קיצור בתשובה, ונעמיד את הנושא כולו, כאשר הוא יגיע לדיון במליאת הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. לפני שנצביע אני רוצה להציע הצעה. כפי שבנושא בעיית הילדים החלטנו לבקש מיושב-ראש הכנסת שישתדל להקדים את הדיון, נושא הילדים והקשישים הוא נושא מאוד אנושי, אני מבין שאם יוחלט לדון בנושא זה במליאה, אבקש מסגן מזכיר הכנסת להעביר ליושב-ראש הכנסת פנייה פה-אחד להקדים את הנושא עד כמה שאפשר.

נא להצביע.

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שמונה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהנושא שהעלה חבר הכנסת אבי יחזקאל: רצח, תקיפה ושווד קשישים, יידון במליאת הכנסת.

הצעה לסדר-היום

סלילת כביש חוצה-שומרון

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת רון נחמן להעלות את הצעתו לסדר-היום, מס' 939, בנושא: סלילת כביש חוצה-שומרון. חבר הכנסת רון נחמן, בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, על סדר-היום – כביש חוצה-שומרון.

אברהם הירשזון (הליכוד):

חבר הכנסת נחמן, כל דקה נוספת שתדבר תקבל פחות כסף בעד הכביש.

רון נחמן (הליכוד):

אני מכבד את שר הבינוי והשיכון, שהגיע לכאן במיוחד. לאור מה שאמר לי השר לפני דקה אחת, המצב עגום לחלוטין, ולכן העליתי את ההצעה הדחופה הזאת.

אדוני השר, במזנון חברי הכנסת יושבת עכשיו קבוצה של אלמנות ויתומים אנשי אריאל, שהבעלים וההורים שלהם נהרגו על כביש חוצה-שומרון בשנה האחרונה. בשנה האחרונה בלבד היו על כביש

חוצה-שומרון למעלה מ-110 תאונות דרכים – 160 פצועים, עשרה הרוגים, מהם שישה-שבעה הרוגים משלנו.

אדוני שר השיכון, ציר חוצה-שומרון, מאריאל ועד צומת-קסם, באורך של 20 קילומטרים – חבר הכנסת יהלום, אני מדבר גם אליך, זה מגיע לאלקנה – כביש חוצה-שומרון, באורך של 20 קילומטרים, מפותל, כשבחלקו הגדול אין שוליים.

בתאונות הדרכים שבה נהרג אורן לוי, זיכרוננו לברכה, קבעה המשטרה שהשוליים נמוכים ב-20 סנטימטרים מגובה הכביש, אבל אין מקום לעשות שם שוליים. באותה תאונה נהרגו שניים: יוסף מאיר, זיכרוננו לברכה, שאשתו יהודית נמצאת כאן, ואורן לוי, זיכרוננו לברכה, שאשתו נמצאת כאן עם התינוק.

בכביש יש תנועה רבה של כלי רכב צבאיים. כשמוביל טנקים עובר על הכביש אי-אפשר לעבור ממול עם רכב נוסף. אין שם אוטוסטרדות, זה כביש צר. סיפרת לי, שנסעת על הכביש ונדהמת לנוכח מצבו.

בחודשיים האחרונים גבה הכביש מחיר דמים כבד, שלושה הרוגים. רק שלשום קמנו מ"שבעה", ובאותו יום מלאו "שלושים" של שני קורבנות נוספים, אב ובתו בת 11 חודשים. והממשלה הפסיקה לסלול את כביש חוצה-שומרון.

בתקציב 1992 שוריינו 6 מיליונים לביצוע ו-9 מיליונים בהרשאה להתחייב בתקציב 1993. הופסקה ההרשאה להתחייב. העליתי את הנושא בוועדת הכספים. אדוני השר, אמרת שאינך יודע מאיפה, אבל התחייבת להביא את הכסף, כי במו עיניך ראית שכביש חוצה-שומרון הוא כביש דמים שיש לטפל בו.

אני שולל בכל תוקף את האמירה לגבי שיקולים פוליטיים. במצב כזה אין שיקול פוליטי ולא יכול להיות דבר כזה כלל.

שר האוצר ענה בזמנו מעל הדוכן, שיש סדרי עדיפויות לאומיים. לא קיבלתי את האמירה הזאת, לא כאן ולא בוועדת הכספים. אני בטוח שאתה, שר הבינוי והשיכון, שוקל את השיקול הרלבנטי לגופו של עניין, לגבי מצבו של הכביש עם רמת הסיכון שלו.

מיכאל איתן (הליכוד):

על חשיבותו הביטחונית אמר השר בוועדת הכספים – בעצם אסור לצטט, לכן אגיד בערך. השר עמד על חשיבותו הביטחונית של הכביש.

רון נחמן (הליכוד):

לשמחתי, מי שמכהן היום כשר הבינוי והשיכון הניח את אבן הפינה לבניינה של העיר אריאל כאשר היה ראש המינהל האזרחי, או מתאם הפעולות בשטחים באותה עת.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

לא זה ולא זה. מפקד כוחות יהודה ושומרון.

רון נחמן (הליכוד):

מפקד כוחות יהודה ושומרון.

אדוני שר הבינוי והשיכון, כאשר באת מעל גב ההר ופגשת אותי עולה במדרון ההר, אז לא היה צורך בכביש הזה. נסע בו מספר מועט של ערבים. זה היה כביש צר. היום נוסעים בו עשרות אלפים.

כתבתי אל ראש הממשלה ואליך ב-2 בדצמבר: אני חוזר ופונה אליך, אדוני ראש הממשלה, ושר הבינוי והשיכון, אנא הנחה את משרד האוצר ואת משרד הבינוי והשיכון להמשיך בסלילתו של כביש חוצה-שומרון, מס' 5, שסלילתו הופסקה. כל נפש שתציל על-ידי מתן הוראה זו, כאילו הצלת עולם ומלואו.

ב-10 בדצמבר פניתי במכתב נוסף לראש הממשלה: אדוני ראש הממשלה, מעבר לכל מחלוקת פוליטית זו או אחרת, יש להחזיר את כביש חוצה-שומרון, מתוך כוונה להציל חיי אדם. כתבתי ובאה המכה. וכתבתי שוב אליך גם כן. אני פונה ומבקש, אדוני שר הבינוי והשיכון.

אבי אורנשטיין, זיכרונו לברכה, ובתו נופר בת 11 חודשים; אשתו נמצאת כאן ומביטה בנו מן היציע. שרון אושרי, זיכרונו לברכה, שאביו נסים נמצא כרגע ביציע. דוד סרוק, זיכרונו לברכה, לפני יומיים המשפחה קמה מה"שבעה", האשה לא יכלה לבוא, כי היא לא היתה מסוגלת לעמוד בפגישה עם יושב-ראש הכנסת שבח וייס, כשהוא קיבל את ההורים השכולים ואת האלמנות. שני תושבים נוספים נפגעו. אשה, מורה אצלנו, עם הבן שלה; היא עדיין שוכבת בבית-החולים, צמח, כבר חודשיים-וחצי. עוד כמה התושבים יסבלו?

אני פונה אליך, ואני לא רוצה להרבות במלים. לא עליתי לדוכן כדי לנאום נאום פוליטי ולהטיף מוסר. אני יודע מהי עמדתך, גם בהיותך איש צבא. אני יודע מה שאמרת, גם לי אישית. אמרת לי: רון, אני תומך בכך. כביש חוצה-שומרון הוא כביש ביטחוני. אמרת כך גם בוועדה. אני יודע שאתה עושה את כל הדברים. אני קורא לך ומבקש ממך, השר בן-אליעזר: קח את היוזמה בידיים, תביא לסלילת הכביש ולתיקונים הנדרשים ב"דרך חיים" הקיימת, ותעשה הכול כדי להציל עוד אנשים שנזקקים לרדת יום יום לאזור השפלה, הם מזקקים לכביש הזה ממש כעורק של חיים.

אני פונה אליך, אדוני השר, ומבקש שתשב עם שר האוצר, אני יודע שיש לך אפשרות לעשות זאת; שהטרקטורים יתחילו לעבוד, ותביא קצת נחת ותקווה לאנשים שצריכים לנסוע על הכביש הזה, כביש הדמים.

על כן חשבתי להעלות את הנושא לדיון במליאה, אבל הייתי רוצה לשמוע את תשובת השר, ובהתאם לתשובה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

כביש השלום.

רון נחמן (הליכוד):

כביש השלום הוא כביש טוב. שם טוב לדבר הזה. זה הכביש שיביא – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

על מנת שזה יהיה בסדר, חשוב מאוד לאוטונומיה שיהיה כביש שיקראו לו "חוצה אוטונומיה".

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת איתן, אני באמת מגביל את – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

אבל יש לכביש הזה שם – "דרך חיים".

רון נחמן (הליכוד):

"דרך חיים" קוראים לכביש הנוכחי, ולא סתם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תרשה לי רק להתערב, כי אולי לא שמעו את קריאת הביניים של חבר הכנסת יהלום. הכביש הזה נקרא "דרך חיים", על שם חבר הכנסת והשר חיים לנדאו, זיכרונו לברכה, שהוא גם אביו של חבר הכנסת עוזי לנדאו.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני השר, מאחר שאמרתי שאני לא בא לנאום נאום פולמוסי פוליטי ולא שום דבר אחר, אני מבקש ממך את ההתייחסות הזאת, האנושית, לאנשים שיושבים ביציע ומחכים לראות מה תאמר, לאנשים שהם ייפגשו אתם בבית ויגידו להם מה אמרת. אני יודע שיש לך האפשרות ויש התקציבים, אף שבחברת הזאת של משרד הבינוי והשיכון, מדיניות משרד הבינוי והשיכון, תקציב 1993, הראיתי לך שתוקצבו אפס אגורות לכבישים ביהודה ובשומרון. אני לא מדבר על יהודה, על הכביש לגוש-עציון. באזור שלנו, מתל-אביב לבקעת-הירדן, אפס אגורות. יש בידך, ויש גם נכונות, אני בטוח, של כל חברי הכנסת, מימין ומשמאל, לסייע בעניין הזה.

לכן הייתי מבקש שמכאן, מעל הבמה הזאת היום, תיתן לנו אותה זכות אלמנטרית לנסוע בשלום לעבודה, לחזור בשלום הביתה, כדי שהאמא, הילדים וההורים יוכלו לראות את יקיריהם שלמים ובריאם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת רון נחמן, אתה אמרת שאחרי דברי השר תחליט מה לבקש. אני רוצה להפנות את תשומת לבך לכך שאתה יכול לבקש רק דבר אחד: לדון במליאה.

רון נחמן (הליכוד):

אמרתי מראש שאני מבקש – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

פורמלית אתה יכול לבקש, בהתאם לפרוטוקול, לדון במליאה.

רון נחמן (הליכוד):

אמרתי את זה מראש, שאם השר יחליט להעביר למליאה, בבקשה, אבל הדברים הם פרקטיים ולא דקלרטיביים, ולכן אני מכיר בזכות שלי – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

ידידי, אני חייב לשמור על התקנון. לפנינו עומדת בקשתך לדון במליאה. אדוני השר, בבקשה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני בהחלט מבין את הכאב ואת המאבק שמנהל חבר הכנסת רון נחמן, ולא מהיום, בעניין כביש חוצה-שומרון, אבל אני לא הייתי נוהג כמוהו, ולא הייתי משרבב לתוך הנאום שלי שמות של חללים. אם יושבות פה המשפחות, אני רוצה להביע את מלוא צערי ולהשתתף באבלכן, אבל אני לא חושב שנכון לעשות את הדבר הזה, משום שאם אתה רוצה שאני אתמודד אתך בנושא של כבישי דמים, הרי שתרשה לי לומר לך, שיכולתי עכשיו להביא רשימה של מאות חללים, בכל חלקי הארץ, שנהרגו בכבישים בכל חלקי הארץ. וכשאני צריך לבוא ולהחליט מה פחות חשוב, מה יותר חשוב, אני צריך לדעת מה יש לי ומה אין לי.

אני לא מטיל, ולו בשנייה אחת, ספק ביכולתך לקרוא את ספר התקציב, וגם כאשר אתה רואה את החלוקה הפנימית של תקציב מע"צ, אני מניח שאתה קורא נכון את החלוקה הפנימית, כמה יש לי לפיתוח, כמה יש לי לאחזקת כבישים וכמה יש לי להמשך פרויקטים או כבישים שהתחלנו ואני לא יכול לעצור אותם.

אגב, אינני מכחיש ואני אומר: בהחלט נסעתי על הכביש הזה, ומצבו של הכביש ירוד. אני מודע לזה ואני יודע את זה. יתירה מזאת, אני נמנה עם מי שחושבים שלכביש הזה יש ערך אסטרטגי. בעיני זה כביש שמוגדר ככביש אסטרטגי. הבעיה, חבר הכנסת רון נחמן, היא רק בעיה של תקציב, ואיננה בעיה של החלטה שלי.

ביצעתי עד שבאתי לפה, גם יידעתי אותך, שהקמתי ועדה, והוועדה הזאת נכנסה לבדיקה מדוקדקת במשך ימים והביאה לי את המסקנות שלה. אני יכול לומר לך דבר אחד: לשקם את הקטע עד אריאל זה סיפור שעולה 15 מיליון שקל; ללכת ולשקם את התוואי הירדני הקיים זה עולה 50 מיליון שקל.

רון נחמן (הליכוד):

לא, לא.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

תרשה לי. ללכת על תוואי חדש, העלות של הדבר הזה היא 70 מיליון שקל. הבעיה איננה כרגע אם זה חשוב או לא חשוב. יכולתי לקבל החלטה קלה מאוד, להפסיק את הכביש המחבר בין גוש-עציון לירושלים – גם שם אנחנו משקיעים כספים – ולא כך עשיתי. מי כמוך יודע שהייתי בין הבודדים שנאבקו ונלחמו על המשך בנייתו של הכביש הזה, למורת רוחם של רבים, אבל נאבקתי על הכביש הזה משום שחשבתי שיש לו מקום, בעיני הוא כביש אסטרטגי, בעיני הוא כביש חשוב, בעיני הוא

צריך לחבר את גוש-עציון לירושלים. אנחנו עושים את הדבר הזה, והשנה אנחנו ממשיכים במלוא הקצב.

אני עדיין יכול לומר לך: נכון לרגע זה אני באפס תקציב. אם אתה שואל אותי פה מעל במת הכנסת, במלוא האחריות, אם אני הולך להרפות מכך, התשובה שלי היא שלילית. אני אמרתי, ואני חוזר ואומר: אעשה כל מאמץ כדי להביא לשיקום מינימלי של הכביש הזה, כדי שיוכלו להשתמש בו עד אשר נמצא את התקציבים הראויים להשלמת הכביש הזה.

אין כאן עניין פוליטי, ואני אומר ומצהיר את זה כאן מעל הבמה הזאת. השאלה איננה שאלה פוליטית, היא שאלה של תקציב מול סדר עדיפויות. כמו שהמשפחות של אלה שנפלו, זיכרונם לברכה, יושבות כאן, אני מתמודד עם השאלה הזאת בכל כבישי הארץ. האמן לי, אילו רציתי לעשות פה הצגה, הייתי מלקט לך את כל הדרישות שיש היום מכל חלקי הארץ, בדיוק בטיעונים האלה. אני לא בטוח שהיית במצב שהיית מסוגל לתת פתרון או להגיד בקלות לעזוב את כולם ולהתחיל להשקיע כסף בקטע הזה. אני אומר את זה כאן במלוא האחריות: אין כאן שיקול פוליטי. השיקול הוא אחד ויחיד: אלה עדיפויות מול תקציב.

זכותך להעביר את זה לוועדה, אין לי שום בעיה גם עם הדבר הזה, אני רק אומר כאן: נכון לרגע זה לי אין כרגע תקציב. אני הולך לעשות ניסיון כדי להביא לכך שלפחות נשקם את המינימום האפשרי.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה עם המינהל?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

עד כאן, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבין שאתה מציע לו להסתפק בדברי השר, ולחלופין אתה מסכים – לוועדה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אין לי שום התנגדות. אם חבר הכנסת – – –

רון נחמן (הליכוד):

ועדת הכלכלה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אם חבר הכנסת רון נחמן רוצה להעביר את זה לוועדה, אין לי שום התנגדות לדבר הזה. זכותו לנהל כל מאבק שהוא רוצה. את הבעיה הצגתי במלואה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רון נחמן, האם אתה מסתפק בדברי השר?

דוד מגן (הליכוד):

הוא מסכים להעביר לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה מסכים להסתפק בדברי השר?

רון נחמן (הליכוד):

לא.

דוד מגן (הליכוד):

הוא מסכים לחלופה השנייה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

הוא לא מסוגל להחליט לבד?

רון נחמן (הליכוד):

אדוני השר, רציתי לשאול אותך שאלה אחת לפני זה. לא ענית לי לגבי התקציב שהופסק, שחויב לגבי 1993 והממשלה העבירה 600 מיליון שקל לתשתיות, לדברים שהיו, מתקציב 1992 ל-1993. מדוע לא יכלל אותו סכום של הרשאה להתחייב, של 9 מיליון שקל, שהיה מאפשר, על-ידי העברה תקציבית בוועדה, לעשות את מה שאני מבקש לעשות?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

קודם כול, אני לא יודע על אילו 9 מיליונים אתה מדבר, אבל אני בהחלט מאמין לך, ש-9 מיליון שקל הוקצבו בתקציב 1992. אני רק מצטער צער רב על ששר הבינוי והשיכון קודמי לא הפעיל את סמכותו כדי להביא לכך שבינואר 1992 יעבדו טרקטורים על כביש חוצה-שומרון, אם היו 9 מיליונים.

רון נחמן (הליכוד):

עבדו. הפסיקו אותם ביולי.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אז התקציב הזה נוצל.

רון נחמן (הליכוד):

נוצלו 6 מיליון שקל בתקציב השוטף בשנת 1992. לאחר חילופי הממשלות התקבלה הוראה להוציא את הטרקטורים לאותו חלק שהיה צריך לבצע עד דצמבר 1992 בהרשאה להתחייב, שהיתה צריכה להתממש בינואר 1993. הוא קיבל צו הפסקת עבודה ממשרד הבינוי והשיכון. מה שאני הצעתי, שהחלק הזה, שהיה מתוקצב ל-1992 ומועבר ל-1993, יאושר גם על דעת גורמי האוצר, ואז יש לך 9 מיליונים שמאפשרים לך פעולה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

חבר הכנסת רון נחמן, כאשר אני עומד מעל במת הכנסת, אני אומר לך שלא מצאתי שום אגורה שחוקה השייכת לנושא הזה. זה דבר שאפשר ללכת ולבדוק. אין, פשוט אין.

לגבי 600 מיליון לתשתיות, אני שמח לומר לך שעלות התשתיות המבוקשות על-ידי, לפחות כאשר הגשתי את בקשת התקציב, היתה מעל למיליארד שקל, בכפיפות לאותם אזורים שנבנו בכל חלקי הארץ, וחשבתי שלא ייתכן לבקש מבני אדם לחיות שם בלי להשלים את הפיתוח. אתה הרי יודע מה

משמעות הדבר. כל מה שאושר הוא 600 מיליון, ולכן גם כאן, במסגרת ההחלטות שלי, קבעתי כי השלמת תשתיות תהיה רק באזורים המיועדים לאכלוס. אין לכך קשר לתקציב הזה. התקציב אשר צריך לתת מענה על הבעיה הזו – ואני אומר שזוהי בעיה שצריך לתת לה פתרון, ואני לא מתכוון להתעלם מכך, ואני חוזר ואומר זאת מעל במת הכנסת – הוא תקציב של מע"צ. נצטרך למצוא איזה פתרון. נצטרך לראות מה נוכל לעשות השנה, כדי לקיים את המינימום הנדרש. אבל זכותך להעביר את הנושא לכל ועדה שתמצא.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת רון נחמן, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה? על איזו ועדה מדובר?

רון נחמן (הליכוד):

על ועדת הכלכלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בני בגין, אתה הרמת יד.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

להצעה אחרת.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה להפנות את תשומת לבך לתקנון: הצעה אחרת שאתה יכול להביא היא רק להסיר את ההצעה. השר כבר הצהיר שהוא מוכן שהנושא יעבור לוועדה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אמרתי שאני לא מתנגד לכך שהנושא יועבר לוועדה, אם חבר הכנסת רון נחמן רוצה בכך.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בגין, בבקשה. אדוני השר, האם תסכים שהנושא יישאר פתוח? חבר הכנסת בני בגין רוצה להתבטא, אני יכול לתת לו להתבטא רק אם יש הצעה אחרת. אם אתה משאיר את הנושא פתוח, הוא יכול להציע להעביר אותו לוועדה. האם אתה מסכים לכך שהנושא יישאר פתוח?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אמרתי שאני מציע להסתפק בדברי השר. אם חבר הכנסת רון נחמן רוצה להעביר את הנושא לוועדה, אני מתנגד לכך. אני יכול לנצל אחר כך את זכותי לענות לחבר הכנסת בני בגין.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה משאיר את העניין פתוח. חבר הכנסת בגין, מאחר שהשר משאיר את הנושא פתוח, ואני מודה לו על כך, פורמלית אתה יכול להציע להעביר את הנושא לוועדה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מודה לך, אדוני היושב-ראש, על היוזמה ועל היכולת שלך לפתור את הבעיות הנוהליות הסבוכות, שאני הכנסתי אותך אליהן. אני מודה גם לכבוד השר.

כבוד השר, יש לנו ויכוח עם הממשלה על סדרי העדיפויות החדשים כפי שנקבעו, אבל היינו מצפים, כאזרחים, שהממשלה תפעל לפחות באופן התואם את סדרי העדיפויות שהיא עצמה קבעה. כביש חוצה-שומרון איננו משרת רק את אריאל, אלא משרת גם את תושבי בקעת-הירדן, מעלה-אפרים וסביבותיה. השבוע ביקרתי בבקעת-הירדן, גם ברועי, גם במכורה וגם במעלה-אפרים. מתוכננת שם, על-פי סדר העדיפויות, הגדלה, הגברה וחיזוק של אזור התעשייה. הכביש הזה לא רק חיוני מבחינה אסטרטגית, אלא הוא חשוב מאוד להתפתחותה של בקעת-הירדן, המצויה בסדר העדיפויות של הממשלה שאתה חבר בה. ועל כן, מעבר לכל הנימוקים החשובים אשר הושמעו, אני מבקש שכחבר הממשלה הזו תביא בחשבון, שאתם אמורים לפעול בהתאם לסדרי העדיפויות אשר אתם רואים כחשובים, ועל כן יהיה נימוק נוסף כדי לשכנע בו את חבריך, למצוא בכל זאת את התקציב שאינו רק דרוש – שהינו חיוני כדי להרחיב סוף-סוף את הכביש הזה. תודה רבה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת שאול יהלום, גם אתה נרשמת. אני מבין שאלה שהקדימו אותך מיצו את הצעותיך.

חבר הכנסת רון נחמן, אני מבין שמבחינה פורמלית אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה. אנו מצביעים על כך.

הצבעה מס' 22

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

13 בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת רון נחמן בנושא סלילת כביש חוצה-שומרון עוברת לוועדת הכלכלה.

הצעת חוק ערי ואזורי פיתוח (תיקון – יושב-ראש ועדת שרים), התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק רס"ט – הצעת חוק ערי ואזורי פיתוח (תיקון – יושב-ראש ועדת שרים), התשנ"ג-1993, מאת חבר הכנסת דוד מגן.

חבר הכנסת דוד מגן, מאז שאני יושב פה הערב, כל ההצעות היו עגומות מאוד. אני מקווה שהצעתך תכניס קצת שמחה בלב. כל ההצעות היו כל כך אנושיות וכל כך כואבות.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

מרובים צורכי עמך, אדוני היושב-ראש.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מצטער לאכזב אותך, משום שהצעת החוק הזו נולדה על רקע מעשים ומחדלים של הממשלה בחצי השנה האחרונה. אני חייב להודות, כי חוק ערי ואזורי הפיתוח, אשר מלאו לו כחמש שנים, לא זכה למימוש מעשי, בגלל עמדות של משרד האוצר.

היו"ר ד' שילנסקי:

רק רגע, מי עונה בשם הממשלה?

דוד מגן (הליכוד):

אין צורך, אין חובה לענות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אין חובה, אני רק שואל, למען הסדר הטוב.

דוד מגן (הליכוד):

כל חבר כנסת יכול לענות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אין חובה, אבל נהוג שיהיה כאן שר.

דוד מגן (הליכוד):

הודלף לי שלממשלה אין עמדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הודלף שלממשלה אין עמדה.

דוד מגן (הליכוד):

אני לא מוסר את הדברים רשמית.

היו"ר ד' שילנסקי:

קורה מקרה ששר נמצא בבניין, רק לא הפנו תשומת לבו לדיון כאן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כדי לדייק אומר: פנו אלי מהקואליציה ושאלו אותי, האם אני מוכן לדחות את ההצעה בשבועיים-שלושה שבועות, עד שתגבש עמדה. הואיל וההצעה מונחת זמן רב על שולחן הכנסת, השבתי כמובן בשלילה. אני חושב שההצעה הזו בהחלט ראויה לתמיכה מקיר לקיר, ואם אין לממשלה עמדה או עדיין לא נתגבשה עמדה, היא בוודאי לא חייבת לענות אלא כאשר תוכל.

חברי הכנסת, חוק ערי ואזורי הפיתוח למעשה אינו ממומש. למען הכנות אמרתי, כי בהרכבים השונים במשרד האוצר, מאז 1988, נתקלנו בשרים שונים גם מהליכוד, גם מהמפלגה לקידום הרעיון הציוני וגם ממפלגת העבודה, אשר ביושבם במשרד האוצר לא נתנו כתף – בלשון המעטה – כדי לממש וליישם את החוק הזה. נדמה לי, כי ביום ראשון האחרון, כאשר הממשלה קיבלה החלטה על אזורי עדיפות, לפי לשונה של הממשלה, הגענו לשיא חדש של הפרה בוטה של חוק ערי ואזורי הפיתוח; והרושם הוא, שהממשלה פעלה תוך התעלמות מההנחיות המופיעות במפורש בחוק הזה, ובאמצעות ועדת מנכ"לים אשר הציעה לממשלה את אשר הציעה. אני מקווה שבימים או בשבועות הקרובים תפרסם הממשלה בפה מלא את אשר היא רוצה.

אני יודע ששלוש מוועדות הכנסת, ועדת הכלכלה, הוועדה לענייני ביקורת המדינה וועדת הפנים, מתכוננות לדון ברעיונות הללו של הממשלה. אני מתכוון להעלות באחת מוועדות הכנסת את הטרוניה ולשאול, מדוע התעלמה הממשלה מהחוק וגיבשה את הצעתה בטכניקה מוזרה ומשונה. אני לא מאמין שהממשלה תצליח ליישם את החלטתה, אלא אם כן היא תפנה אל הכנסת ותפנה ביוזמות חקיקה ותיקוני חקיקה שונים. אבל לא זה העיקר.

הצעת החוק המונחת לפניכם, חברי הכנסת, היא הצעה שבאה להרוג מפלצת דו-ראשית. באנלוגיה אנחנו זוכרים את ממשלת האחדות הלאומית משנת 1988 עד שנת 1990, כאשר שני ראשים משכו לכיוונים שונים, ובתחום המדיני לא התקדמו אפילו לא צעד אחד. והנה ב-1990, כאשר נותרה מפלגה אחת בשלטון, תנועת הליכוד, וחברי מפלגת העבודה פרשו מהממשלה, ראינו כי גם בתחום המדיני פרצנו פריצת דרך רצינית מאוד, ותהליך השלום מאז ועידת-מדריד קיבל ממדים רציניים, קיבל שורשים, והתהליך הזה נמשך למעשה עד עצם היום הזה.

אני מיצר על שאני פונה אל ספסלי העבודה, כיוון שבשל כל מיני שגיאות שעשתה הממשלה הנוכחית, התהליך הזה נעצר למעשה. אולי תוכניתו של ראש הממשלה להביא שלום בתוך שישה או תשעה חודשים לא תמומש, אבל צריך לזכור, שפריצת הדרך בתחום המדיני אירעה ברגע שהיה ראש ממשלה אחד מוכר ומנהיגות אחת לממשלה.

ועדת השרים לעניין ערי ואזורי הפיתוח לא הצליחה לגבש רשימת ערים, כמפורט בחוק, לפי קבוצות א' וב', רק משום שבגלל אותה ממשלת אחדות לאומית ב-1988, כדי שאפשר יהיה לחוקק את החוק

הזה, הסכמנו להעמיד בראש ועדת השרים שני שרים בתפקיד יושב-ראש. אלה היו אז שר האוצר משה נסים מהליכוד ושר הכלכלה והתכנון גד יעקבי מן המערך. ואשר יגורנו בא לנו: שני ראשים לוועדה אחת, זה מנטרל את זה. וגם אם ועדת השרים לעניין ערי ואזורי פיתוח התכנסה פעמים ספורות בשנים האחרונות, את הדבר האלמנטרי ביותר היא לא הצליחה ליישם. היא לא הצליחה לקבוע את רשימת הערים והאזורים.

המשימות הן רבות. ערי הפיתוח ואזורי הפיתוח קוראים לסיוע ממשלתי, למימוש מערכת התמריצים גם בתחום הפנים, גם בתחום האגרות, גם בתחום הארנונה, ההשקעות, ובעיקר בחינוך.

סעיף 3 בחוק מדבר על הפרמטרים אשר נשכחו כנראה בימים האחרונים באותה ועדת מנכ"לים. הפרמטרים מדברים בצורה מפורשת: 1. המרחק שלו – הכוונה ליישוב – מריכוזי האוכלוסייה במרכז הארץ, והמגמה לעודד פיזור אוכלוסין; 2. חוסנו הכלכלי והחברתי ורמת השירותים בו, עניין שאני חושב שהממשלה התעלמה ממנו בהחלטתה האחרונה; 3. מצב הביטחון באזור.

אני חושב שהכנסת צריכה לסייע לממשלה להיכנס בעובי הקורה, לדאוג לסדרים מיוחדים להעברת מענקים לרשויות המקומיות באזור הפיתוח, לקבוע את ההנחה בארנונה, כפי שמפורטת בחוק, לעודד השקעות, לדאוג סוף סוף לפטור ממס מעסיקים לפחות בערי ובאזורי הפיתוח, ולאלתר, להעניק את מענק העתקת המגורים לאזור הפיתוח, הלוואות לדיר, כפי שמפורט בחוק; מענק למשפחות עולים חדשים, חינוך חנם בגני-ילדים, חינוך חנם במעונות-יום. אני רוצה לגלות כאן, כי בממשלה הקודמת כבר היה סיכום בעניין הזה, וגובשה רשימה, אשר לצערנו לא הגיעה לידי מימוש גם בגלל – חייבים להודות – המהפך הפוליטי. חינוך טכנולוגי חנם, חינוך תיכון חנם, חינוך גבוה חנם, עידוד החינוך הבלתי-פורמלי, הכשרה מקצועית, ועוד ועוד.

אם אנו באמת רוצים שאזורי וערי הפיתוח יקבלו תנופה, וכולנו בבית הזה, מקיר לקיר, רוצים זאת, אנחנו חייבים לסייע לוועדת השרים לערי ואזורי הפיתוח להתכנס ולערוך דיונים מכובדים, ולקבל הכרעות.

הצעתי היא, כי שר הכלכלה והתכנון יהיה יושב-ראש הוועדה הזאת. לא שני יושבי-ראש יהיו לה, אלא ששר הכלכלה והתכנון הוא היושב-ראש, וכל שאר השרים המפורטים בחוק המקורי, עוד תשעה שרים, ימשיכו לכהן כחברים. אני מאמין שוועדת שרים בהיקף של עשרה חברים, כאשר שר הכלכלה והתכנון הוא היושב-ראש שלה, תצליח סוף סוף להוציא את החוק מהמבוי הסתום ולקדם את ערי ואזורי הפיתוח לרווחה.

אני מציע ומבקש, אדוני היושב-ראש, שהצעת חוק זו תעבור לוועדת הכלכלה של הכנסת, להכנתה לקריאה ראשונה.

היו"ר ד' שילנסקי:

העיקר שאתה היית ראש עיר פיתוח, אבל יושב פה מי שהינו גם עכשיו ראש עיר פיתוח.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אבל חבר הכנסת מגן היה שר הכלכלה והתכנון.

היו"ר ד' שילנסקי:

הנושא שלפנינו הוא של ערי פיתוח, ואני אומר שיש דברים שהולכים גם מן השכל, ויש דברים שנוסף על השכל הולכים גם מן הלב.

אני מזמין את חבר הכנסת בוחבוט, שרצה להשמיע לנו את דבריו.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אכן לפני כמה כנסות חוקק חוק ערי הפיתוח. בין מגישי החוק היה חבר הכנסת דוד מגן, לשעבר שר הכלכלה והתכנון, וכל מה שהוא ציין כאן אכן היה כתוב בחוק: פטור מתשלום למעונות-יום, קידום העברה לערי פיתוח, קידום סטודנטים באוניברסיטאות, מתן מלגות ועוד.

עכשיו אני שואל את חבר הכנסת דוד מגן: מדוע שתקתם במשך שמונה שנים? אתה בוודאי זוכר את ההפגנות האדירות של ראשי ערי הפיתוח, שתבעו את הפעלת החוק. מדוע במשך עשר שנים ועדת שרים לערי פיתוח כלל לא פעלה? ואני יודע שגם אתה, כאשר שוחחתי אתך בהיותך שר הכלכלה, הרמת את הידיים למעלה ושאלת אותה שאלה, ונאנחת. ייתכן מאוד שחלק מהסיבה לכך שאתם נמצאים היום באופוזיציה זה אי-קיום החוק, שלדעתי היה חוק רק למען מערכת הבחירות.

אני בטוח שערי הפיתוח זקוקות היום לחוק הזה כמו אוויר לנשימה. אנחנו רואים את כל המצוקה שהיתה בעשר השנים האחרונות בנושא האבטלה. אנחנו עדים לאבטלה קשה בדימונה, בגליל, בנגב, בכל מקום. אני חבר כנסת חדש, וצר לי שאני שומע ממך כאילו היום אתם באים אלינו בטענות. אל מי אתם באים בטענות? אתם הייתם בממשלה, אתם הייתם צריכים להפעיל את החוק הזה.

דוד מגן (הליכוד):

הזכרתי בדברי את שרי האוצר משתי המפלגות. הם אלה שמנעו את הפעלתו.

שלמה בוחבוט (העבודה):

נכון. אינני מסכים לחלק נכבד מהחוק הזה, ואילו הניחו אותו היום על השולחן במליאה או בוועדות, אני הייתי מתנגד למתכונת שלו, ובכל זאת אני חושב שהממשלה הקודמת עשתה מעשה שלא יעשה כלפי ערי הפיתוח. לכן אני מציע להסיר את הצעת החוק של חבר הכנסת דוד מגן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אז מה ההיגיון?

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי שהוא בעד העברת הצעת החוק לוועדת הכלכלה, מצביע בעד. מי שהוא נגד, בעד ההצעה להסיר, מצביע נגד. נא להצביע.

הצבעה מס' 23

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר הצעת חוק ערי ואזורי פיתוח (תיקון יושב-ראש ועדת שרים),

התשנ"ג–1992, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שמונה בעד, אין נגד ואין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק של חבר הכנסת דוד מגן, ערי ואזורי פיתוח (תיקון – יושב-ראש ועדת שרים), התשנ"ג–1992, תעבור לוועדת הכלכלה להכנתה לקריאה ראשונה.

אתם רואים איזו השפעה יש לדרך מהדוכן אל כיסא הישיבה. בדרך הקצרה הזו כבר נכנסו מחשבות לראשו של חבר הכנסת בוחבוט.

הצעה לסדר-היום

אי-סדרים בחברות-קדישא

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אני אמרתי שמאז אני יושב בראש הישיבה כל ההצעות היו עצובות ונוגות. אמרתי לחבר הכנסת דוד מגן: אולי אתה תכניס משהו שמח. אז גם לא היה כל כך שמח. הצעה לסדר-היום מס' 874, הנושא שלך הוא: אי-סדרים בחברות-קדישא. איך אני יכול לבקש ממך נושא שמח? אני רק יכול לבקש: אל תכניס יותר מדי עצב.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אם אדוני רוצה להיזכר במשהו משעשע, אני אזכיר לאדוני את המערכון של שייקה אופיר על אותו נהג שעובד בחברה-קדישא. באמת, אי-אפשר לדבר על הנושא הזה ולהתבדח.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, שירה כבר שמענו. אולי תביא מערכון.

אלי גולדשמידט (העבודה):

העסק באמת רציני. כשם שחברה-קדישא נוגעת כנראה לנושאים שבאים בסוף הדרך, גם הנושא הזה הושם אצלי בסוף סדר-היום. אבל אני חושב שזה נושא חשוב מאוד, ואני רוצה להביע את מורת רוחי כחבר כנסת שמעלה נושא כזה על שאין איש מהמשלה – בוודאי סגן שר הדתות – שיענה לי על ההצעה לסדר-היום. אני מבקש למחות על כך, ואני רואה את הדברים בחומרה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אורה לסגן מזכיר הכנסת, שהמחאה של חבר הכנסת אלי גולדשמידט תגיע.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני חוזר בי בזה הרגע ממחאתי. סגן שר הדתות הגיע.

היו"ר ד' שילנסקי:

ואני חוזר מהשעון ומתחיל אותו מחדש.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לפני שבועות מספר – ואני רוצה לציין את זה, זה בהחלט נתן לי את הדחף לבדוק את הנושא לעומקו – הופיעה סדרה של מאמרים במוסף "הארץ", סדרת מאמרים של העיתונאי רמי רוזן באשר לאי-סדרים, שעל-פי טעמי ודעתי גובלים בשערורייה לאומית לגבי מה שקורה בחברות-קדישא.

אני לתומי חשבתי, שהנושא של הקבורה בישראל הוא נושא שמוסדר בצורה ציבורית מתוקנת, תחת פיקוח, במערכת שיש בה נהלים; כפי שהרבה מאוד נושאים, אם בתחום הבריאות, אם בתחום הילודה ואם בתחומים אחרים נעשים בצורה מסודרת.

גיליתי לתדהמתי כי רבה, שהנושא הזה לא רק שלא מוסדר בצורה שצריכה לאפיין מדינה מודרנית ומדינת רווחה ומדינה שמכבדת את החיים בתוכה וגם את מתיה, אלא שהנושא נעשה בצורה שלומיאלית. אני חושש, אני אזהר ולא אגיד אם יש כוונות מעבר לנושא של שלומיאליות בצורה שבה הנושא הזה מטופל.

ובכן, להווי ידוע, שלפחות בערים הגדולות, שבהן למעלה מ-60% של אוכלוסיית ישראל, הנושא של חברות-קדישא נעשה באמצעות עמותות, לא שלוחה של משרד הדתות כפי שחשבתי, לא שלוחה של איזה משרד ממשלתי, אלא סתם עמותות, שרשומות אצל רשם העמותות ולמבקרת המדינה אין שום פיקוח עליהן. הן מקבלות את הרשיון ממשרד הדתות לטפל בקבורה.

טוב, יש רשיון, ומה קורה? יש נושאים מספר שהם פשוט מחרידים. אני לא רוצה להעלות את מצבה של משפחה שנמצאת בסיטואציה, אולי הקשה ביותר שלה, שעה שהיא הולכת לקבור את מתה, את קרוב המשפחה שנפטר. ובוודאי אין לה ראש ואין לה יכולת, ואין לה יכולת נפשית לעסוק בנושא של מחירים ושל כספים. ומאותו רגע, בהרבה מקרים, לא אגיד חלילה בכל המקרים, מתחיל תהליך של ניצול מחפיר של המצב העדין והרגיש הזה של המשפחה.

זה מתחיל בכך, שפתאום באותו ערב מופיע איזה קבלן מצבות אצל משפחת הנפטר. מאיפה יודע אותו קבלן מצבות על העובדה שנפטר מישוהו במשפחה? מי מוסר לו את האינפורמציה הזאת? הרי אנחנו יודעים, שלפי ההלכה היהודית – אני מדבר רק על הנושא של קבורת יהודים – לא מציבים את המצבה יומיים או שלושה ימים אחרי הקבורה, ולא בתום ה"שבעה" ואפילו לא בתום ה"שלושים". איך יודע קבלן המצבות להגיע למשפחה כבר באותו יום?

איך קורה שנהג אמבולנס יכול להתקשר למשפחה ולהגיד לה: תראו, אתם רוצים ללכת לקריית-שאול, אתם יודעים שבקריית-שאול אין מקום; אני מסדר לכם מקום ב-5,000 שקל, אני מסדר לכם הודעות בשכונה, אני מסדר לכם הודעות בעיתונים, אני אוביל לכם את הנפטר אני אעשה לכם הכול.

המשפחה רוצה להתעסק בדברים האלה? אומרים או.קיי., אחרי זה הסתבר שאותו מקום בקריית-שאל אפסר היה לקבל חנים, זה סיפור אחר.

יש מאכערים במשרד הרישוי, יש מאכערים בכל מיני מקומות, גם בנושא של קבורה יש מאכערים.

שאל יהלום (מפד"ל):

על משרד הרישוי דיברת. הרי זו לא עמותה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת יהלום, יכול להיות שאני אגיע לנושא של משרד הרישוי. אדרבה, קח אתה את משרד הרישוי, נתחלק בינינו. אני עוסק עכשיו בנושא של חברה-קדישא.

לדעתי, לא אלו הבעיות המרכזיות. הבעיה הבסיסית היא הכנסת הנושא למסגרת מתאימה ולמסגרת חוקית כפי שצריך. מדוע? יש במדינת ישראל כלל – קבורה צריכה להיות חנים. ביטוח לאומי משלם – ואני עשיתי את הבדיקה – סכום של כ-2,300 שקל עבור נפטר שהוא אדם מבוגר, סכום קטן יותר עבור, רחמנא ליצלן, ילד, וסכום קטן הרבה יותר עבור, רחמנא ליצלן פעמיים, תינוק.

עבור מה משולם הכסף? הכסף משולם בשביל הובלת הנפטר מבית-החולים לבית-הלוויות, מבית-הלוויות לבית-הקברות, עבור הטהרה, עבור התכריכים, עבור חפירת הקבר והובלת האלונקה עם הנפטר אל הקבר. סליחה שאני נכנס פה לפירוט. בירושלים ובמקומות אחרים שבהם נדרשת חציבה מיוחדת, בגלל מצב הקרקע, יש תוספת של כמה מאות שקלים על הסכום הזה. אני מניח שהנתונים יאושרו, אני מקווה, על-ידי סגן השר.

מה עושה חברה-קדישא? יש לה זכות, על-פי אותו הסכם עם הביטוח הלאומי, למכור בכסף 10% מהחלקות. וכאן מתחילות שתי בעיות. משרד הדתות, שהיה אמור לקבוע תעריפים לאותן חלקות, לא עשה את זה. אז חברה-קדישא קובעת את התעריפים. ואז זה יכול להיות במקום אחד 4,000 שקל, במקום אחר 6,000 שקל, במקום שלישי 8,000 שקל. לית דין ולית דיין, חברה-קדישא קובעת.

דבר שני, קורים מקרים, וזה נעשה בצורה מתוחכמת, שחלקות שאמורות להימסר חנים – נמכרות. איך? בא ואומר לי מנהל חברה-קדישא, אחת הגדולות בארץ – משפחת הנפטר מתקשרת, ואז אומרים לה: בקריית-שאל יש לנו עוד 500 מקומות, חלק מהם חנים, חלק מהם בתשלום. בואו לשטח ותבדקו מה חנים ומה בתשלום, ותחליטו.

אני לא בטוח שזאת הפרוצדורה שקורית. אומרים אין מקום בקריית-שאל. אני חושב שכל מי שחי בתל-אביב יש לו ידיעה שיפוטית, שאין מקום בקריית-שאל. מי שרוצה מקום בקריית-שאל צריך לשלם. אני לא מדבר על קניית חלקות בחיים. אני מדבר עכשיו על קבורה של אדם שנפטר; לא מי

שקונה חלקה ליד בן-זוגה שנפטר או בת-זוגו שנפטרה, הנושא הזה מוסדר בצורה אחרת. קודם כול
דבר אחד ברור, משרד הדתות לא קבע את התעריפים.

עוד אבסורד. בירושלים אסור להלין את המת וקוברים בלילה. במסגרת התשלום שחברה-קדישא
מקבלת מהביטוח הלאומי לא מוסיפים להם כסף. בתל-אביב, בניגוד לדעת הביטוח הלאומי, עבור
הקבורה בלילה דורשים 1,000 עד 1,200 שקל. הודה בפני יושב-ראש חברה-קדישא של תל-אביב,
מר ארליך, שאכן זה המצב, הוא גובה את הכסף הזה.

שאול יהלום (מפד"ל):

מר רע בזה?

אלי גולדשמידט (העבודה):

2,500 שקלים שהביטוח הלאומי משלם בגין הנפטר צריכים לכלול את זה. למה בירושלים לא
משלמים, ובתל-אביב כן?

שאול יהלום (מפד"ל):

משום שזה תעריף עבודת לילה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

בירושלים עובדים בלילה ולא גובים על זה כסף. סלח לי, זה כבר נשמע כמעט כמו מערכון, אבל זאת
האמת. אתה יודע שגם בתל-אביב, תושבי בני-ברק ותושבי פתח-תקווה, ממתיישי ירושלים, לא
מלינים את המת והם רוצים קבורה בלילה. הם צריכים לשלם 1,200 שקל, ומשפחה של נפטר
בירושלים לא משלמת פרוטה. למה? ככה.

אני רוצה לומר פה בהערת סוגריים, שאלתי האם יש הרבה תלונות בנושא. אמרו לי: אין תלונות, יש
מעט, 100-200 תלונות. אני מבין למה. אנשים לא רוצים להתלונן נגד חברה-קדישא, פוחדים מעין
רעה. לי אמרו: הם יקללו אותך, הם יגידו עליך דברים, אל תעשה את זה.

שאול יהלום (מפד"ל):

למה אתה עושה את זה?

אלי גולדשמידט (העבודה):

כי אני לא מודאג מזה, שיקללו.

היו"ר ד' שילנסקי:

דרך אגב, יש לי שאלה, אם מותר, סתם להבהרה. בתל-אביב יש קבורות בלילה?

שאול יהלום (מפד"ל):

בודדות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אם זה כל כך מעט, בוודאי לא צריך לקחת כסף.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה עניין של הסכמי עבודה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זה לא עניין של שום הסכמי עבודה. חברה-קדישא מקבלת הרבה כסף מהביטוח הלאומי בגין כל נפטר.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה לא נכון.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זה כן נכון. אני עשיתי את הבדיקה.

היו"ר ד' שילנסקי:

על מנת להבהיר, יש פה רבנים, עד כמה שידוע לי, בירושלים אין מלינים את המת.

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

מלכתחילה טוב לא להלין בשום מקום.

היו"ר ד' שילנסקי:

לגבי אזור תל-אביב – – –

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

חברה-קדישא לא עובדת שם בלילה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל אין דבר כזה כמו בירושלים, שלא מלינים את המת. זה כך רק בירושלים?

שאול יהלום (מפד"ל):

גם בבני-ברק.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אמר לי מנהל חברה-קדישא בתל-אביב, מר ארליך, שיש לו קבורות לילה.

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

בודדים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

על הבודדים האלה הוא גובה 1,200 שקל.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת גולדשמידט, תסלח לי ששאלתי את השאלה. פשוט רציתי להעשיר את הידע בהלכה שלנו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

שני נושאים אחרונים. מאז ימי השר יצחק רפאל, אותן חברות-קדישא, שאינן מבוקרות על-ידי מבקר המדינה, אין עליהן שום פיקוח, גם לא של משרד הדתות. אומר לי אדון זליג ברוורמן, שיש לו שלושה פקידים, רק עכשיו הוא הולך לקחת רואה-חשבון, אולי ביוזמת סגן השר החדש. אין שום פיקוח.

יש להם היתר עד 10% מהתקבולים שלהם, וברוך השם יש להם תקבולים, כי הם מוכרים חלקות וכו', לתת לגמילות חסדים. שאלתי את אדון ארליך ושאלתי אחרים: מה אתם עושים עם הכסף? זה המון כסף, במשך השנים מצטברים מיליוני שקלים, מה עשיתם עם הכסף הזה? – יש לנו ועדת הקצבות בעמותה; בלי שום פיקוח ציבורי, בלי מבקרת המדינה, בלי כלום. מה אתם עושים עם הכסף? – תורמים. למי אתם תורמים? – למי שאנחנו מוצאים לנכון.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה נציג התנועה הקיבוצית. על התנועה הקיבוצית יש פיקוח של מבקרת המדינה?

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת יהלום, זה אפילו לא מכובד לענות על מה שאתה מעלה פה. לך תבדוק פעם קבורה בתנועה הקיבוצית.

שאול יהלום (מפד"ל):

לא קבורה, כל התנועה הקיבוצית.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זה לא מעליב, זה אפילו משפיל מה שאתה אומר.

עכשיו אני רוצה להגיד מהי גמילות החסדים, מיליוני שקלים. שאלתי אותו: אדוני, לאן הלך הכסף הזה? האם זה נכון מה שכותבים בעיתונים, שהכול או הרוב הולך למוסדות דת? הוא אומר לי: כן, הרוב הולך למוסדות דת. שאלתי אותו: רוב הנקברים אצלך הם דתיים, שהכול או הרוב צריך ללכת למוסדות דת? אי-אפשר לתת גמילות חסדים, למשל לבית-הלוחם באפקה, לגורמים חילוניים? למה רק למוסדות דת?

אתם יודעים מה? הלוואי, אני מקווה שלא אתבדה, שהכול היה תקין וזה עבר למוסדות דת על-פי מה שצריך להיות, על-פי הצדק והיושר. אני מקווה שאין מעבר לזה, כי העובדה שעד 10% מהתקבולים אפשר לתת לגמילות חסדים במשך שנים ארוכות, בלי שיהיה פיקוח של מבקרת המדינה ושל משרד הדתות, ולאור מה שאנחנו שומעים בשנים האחרונות על מה שנעשה בתחומים האלה, אני מקווה שזו לא איזו תיבת פנדורה, שהשערות שלנו יסמרו.

הנושא האחרון, וזה דבר שהוא בלתי נתפס מבחינתי – המשכורת של מנהל חברה-קדישא בתל-אביב, שהעמותה משלמת לו, לא משרד הדתות, כתוב בעיתון 30,000 שקל בחודש. שלושה עובדים בכירים שלו מקבלים 15,000 שקל בחודש. המכונית שמצמידים לו היא לא "דייהטסו", או "מיצובישי לנסר" כמו של סגן השר פנחסי. הוא מקבל "וולבו". הוא אומר לי: מה אתה רוצה, שופכים את דמי. אני שואל אותו: למה? הוא אומר: כי זה לא "וולבו" 1991, כמו שכתוב בעיתון, זה "וולבו" 1989. אני אומר לו: אדון ארליך, אז מה המשכורת שלך? אני לא רוצה להסתמך רק על הכתבה בעיתון. הוא אומר: תשמע, אני לא רוצה להגיד לך. אמרתי לו: אבל אתה איש ציבור, אתה קובר, אתה נותן שירותי קבורה למיליון או ל-2 מיליוני איש. הוא אומר לי: אני אתייעץ עם העורך-דין שלי ואני אחזור אליך. הוא חזר אלי כעבור חצי שעה ואמר: החלטתי לא להגיד לך כמה אני מרוויח, אבל תזכור שזאת עבודת קודש לטהר מתים. אתה יודע מה זה לטהר גופה של ילד בן שלוש? אמרתי לו: רופא שרואה בניתוח של ילדים דברים חמורים מאוד, בשביל זה הוא לוקח 30,000 שקל בחודש? בשביל זה מצמידים לו "וולבו"? מאיפה השפע הזה של הכסף?

הבאתי רק כמה דוגמאות בשביל לסבר את האוזן. אני יודע שזה לא הנושא הכי פופולרי בעולם, אולי יותר נעים לדבר על פלשתינים, על מגורשים ועל הכול. זה נושא שנוגע לכל אחד ואחד מאתנו. אנחנו, בין באופן אקטיבי, חלילה, כאשר בן משפחה נפטר, בין בסוף הדרך, באופן פסיבי, את השירותים האלה אנחנו צריכים ונצטרך.

חייבת להיות חקיקה בנושא הזה. אני קורא לסגן שר הדתות ליזום חקיקה מסודרת ולהכליל את כל הנושא הזה תחת ביקורת של מבקרת המדינה. את התופעות שהעליתי עכשיו, אני מבקש, אדוני סגן שר הדתות, אנא תחקרו ותביאו את הממצאים שלכם לפני הציבור.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אתה יכול לבקש דיון במליאה.

אדוני סגן השר, בינתיים סיכמת בזה שהזכרת לכולנו, שהאדם הוא בסך הכול צל עובר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

רציתי להגיד: מעפר אתה ואל עפר תשוב – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

הנה זה מופיע בסוף הנאום. כולנו גיבורים, כולנו חכמים, טוב לזכור שבסופו של דבר כולנו עוברים אותו מסלול ומגיעים לסוף הדרך. סגן השר פנחסי, בבקשה.

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לצערי, אין הכתבה משקפת את המציאות, אך עם זאת אציע בסוף דברי להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים, כדי לתקן את העוול שנעשה לחברות-קדישא, וכדי שהחברות-קדישא יוכלו להעמיד דברים על דיוקם.

לעצם העניין. בשנת 1976 הגישו החברות-קדישא דרישה למוסד לביטוח לאומי לשלם את הוצאות הקבורה והכנת הקברים לנפטרים, וזאת כדי לבטל את הנוהג של אז לגבות מקרובי הנפטר הוצאות אלה. התביעה הגיעה עד לבית-המשפט העליון. בהתערבות בית-המשפט הושג הסכם עם המוסד לביטוח לאומי ועם הממשלה, אשר קיבל תוקף של פסק-דין. על-פי ההסכם, ישלם המוסד לביטוח לאומי את הוצאות הקבורה לפי רשימת הוצאות שהוסכם עליה, והממשלה תשתתף ברכישת הקרקע והוצאות פיתוח של בית-העלמין.

יש לציין, כי הוצאות הפיתוח כוללות עבודות אדמה, בניית קירות מגן, סלילת כבישים ושבילי גישה, ניקוז ותיעול מי גשמים, מערכת ביוב ומים, נטיעות וגדרי ביטחון.

מההסדר הנזכר לעיל, אשר קיבל תוקף של פסק-דין, קוים החלק שבין חברות-קדישא ובין המוסד לביטוח לאומי. לעומת זאת, הממשלה עמדה חלקית בהסדר. היא העמידה קרקעות, אבל עד היום היא לא הסכימה לשאת בהוצאות הפיתוח של בתי-העלמין, כפי שפירטתי לעיל, וביקשה לעת עתה לגבות דמי שמירה מהמבקשים לשמור מקום בחיים ולא לגבות שום תשלום בעבור קבורת נפטרים אשר מתקצב בהתאם להסכם עם המוסד לביטוח לאומי.

ההסדר עם המוסד לביטוח לאומי הוא, שמדי חודש מועבר למוסד לביטוח לאומי דוח מפורט של שמות נפטרים, הכולל ציון לגבי אלה ששילמו דמי שמירת הקבר. המוסד לביטוח לאומי מפחית אחוז מסוים, מודרג לפי אחוז הנפטרים ששילמו דמי שמירה, מתשלום הוצאות הקבורה לחברות-קדישא.

ההכנסות מדמי שמירה חייבות אפוא לכסות את כל הוצאות הפיתוח של בית-העלמין. בהתאם לכך נקבע גובה דמי השמירה. כמו כן קיימות בחברות-קדישא ועדות מיוחדות הדנות בבקשות להנחות או לשחרור מלא מתשלום דמי השמירה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הכוונה לדמי שמירה זה גם – – –

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

מקום בחיים. אדם שקונה מקום קבורה בעודו בחיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

שמירת המקום.

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

שמירת המקום. זה הסכום היחיד שחברות-קדישא גובות.

שאול יהלום (מפד"ל):

מי שומר על הקבר אחרי המוות?

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

לכך לא גובים תשלום.

כאן המקום לציין, שבהצעת התקציב לשנת 1993, המשרד לענייני דתות, בסעיף תמיכה במועצת בתי-העלמין – הוקצב סך של 293,000 ש"ח בלבד, ובסעיף פיתוח בתי-עלמין – 718,000 ש"ח. אם נאחד את שני הסעיפים האלה שבתקציב נגיע לסדר גודל של מיליון ש"ח בלבד.

נתון נוסף שיש להביא בחשבון הוא, שבממוצע יש במדינת ישראל כ-30,000 נפטרים במשך שנה. מיעוט התלונות – מתוך כ-30,000 קבורות בשנה מגיעות למחלקת הקבורה במשרד הדתות כ-200 תלונות, פחות מ-1% – מוכיח שהמצב לא חמור כל כך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זה מוכיח שמפחדים מהם.

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

מה יש לפחד אחרי הקבורה?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני בדקתי את זה.

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

אני לא חושב שבמדינת ישראל אנשים מפחדים, והראיה – שמתלוננים בכל התחומים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

בעניין בתי-הקבורות איש לא רוצה להתלונן.

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

בכתבה התייחסו בעיקר לשכר הקברנים. אתה התייחסת למנכ"ל ולבכירים. אני רוצה להעמיד דברים על דיוקם.

מעמדן המשפטי של החברות-קדישא הוא עצמאי. על כן אין לנו להיכנס לנהלים הפנימיים בנושא משכורות והסכמי שכר.

אך עם זאת, הרשו נא לי, אדוני היושב-ראש, עמיתי חברי הכנסת, לציין כי לא בטוח שרבים מאתנו היו יכולים לעמוד במשימה קשה זו, שלא בכדי קראו לה גחש"א – ראשי-תיבות של "גמילות חסד של אמת".

בימי ראשון מתבצעות רק בתל-אביב כ-30 לוויית, ובכל יום – כ-15 לוויית. תארו לעצמכם, עובדים אלו צריכים להביט ביום רגיל בפניהם של כ-15 נפטרים, השוכבים בעיניים פקוחות ובפנים צהובות. הם משתתפים בטהרת הנפטר, כשיש מהם שנפטרו ממחלות מידבקות, ביניהם גם ממחלת האיידס, או שנפטרו אחרי ניתוחים, תאונות דרכים, או גופות שמצאו אותן אחרי שבוע או שבועיים אפילו במצב של ריקבון, והעובדים האלה צריכים לטפל בהן.

כמו כן, עובדים אלה עומדים מול משפחות הנפטרים המקוננות על יקיריהן, ושומעים את בכיים וצעקותיהם קורעי הלב של אלמנות וילדים יתומים, וזה במשך שמונה שעות ביום בכל יום, ובמקומות מסוימים אף במוצאי שבתות.

לא אחת אף מוציאים את העובדים ממיטותיהם בלילות החורף הקרים כדי להעביר נפטר מביתו לבית-הלויית. בשלג אשתקד קברו בהר-המנוחות בירושלים, הלכו ברגל כל הדרך, דאגו לחפירת הקבר ולכל הקשור בטיפול בנפטר, וכל זאת בשלג הכבד, כדי שלא להלין נפטר. לא אחת העובדים אינם מצליחים בערב יום כיפור לאכול סעודה מפסקת, כדי שלא להלין נפטר כל יום הכיפורים, וקוברים ממש לפני כניסת חג יום הכיפורים.

אינני מאמין שרבים הם המוכנים להתעסק או להשתתף בפועל בעבודה זו, ולו למשך יום אחד בלבד.

עובדים מסורים אלה, שעושים עבודת קודש, שיש בהם גם מתנדבים, עליהם לדבר שהם מקבלים שכר גבוה? אולי יש אחד או שניים, מנכ"לים. אבל בכתבה דובר גם על עובדים, כאילו מי יודע מהו השכר שהם מקבלים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני בדקתי בעצמי.

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

העלית את הצעתך בעקבות הכתבה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני בדקתי בעצמי.

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

בהצעה לסדר-היום שלך אתה מדבר על שכר גבוה של עובדים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני בדקתי אישית. לא נכון מה שאתה אומר. לא הלכתי וציטטתי את הכתבה. אמרתי שהכתבה גרמה לי להתעניין בנושא. את הדברים מצאתי בעצמי.

היו"ר ד' שילנסקי:

זאת אומרת שהדברים שאמרת על שכר גבוה היו מכוונים רק למנהלים, או שהם היו מכוונים לכולם?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני דיברתי על מנהל חברה-קדישא – – –

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

אז יש אדם אחד שמקבל שכר גבוה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני דיברתי גם על עובדים בכירים שלו.

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

העובדים הבכירים עובדים, כמו שתיארתי, בטהרה ובקבורה.

הרי הנושא יועבר לוועדת הפנים, והם יציגו שם את עמדתם, ואתה תוכל להציג את עמדתך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

האם מקובל עליך, שהם פונים לעורך-דין מפני שאינם רוצים לתת פרטים על השכר שלהם?

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

לא, בפירוש לא.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זה מה שהוא אמר לי.

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

אם זה נכון, הוא לא נהג כשורה. לדעתי, עובד ציבור, אפילו הוא עובד בעמותה, שכרו צריך להיות גלוי לעין כול. הפרט הזה לא היה ידוע לי, לא בדקתי אותו ולא התייחסתי אליו, כי זה לא היה כתוב בהצעתך.

הפעילות השלילית המתוארת בכתבה – ופה יש מה לתקן – ומתייחסת לבוני המצבות אינה קשורה לחברה-קדישא או למשרד הדתות. אלו הן חברות פרטיות העוסקות בכך ללא פיקוח, מתוקף חופש העיסוק, ויש באפשרותן לקבל את כתובות קרובי הנפטרים במשרדי החברות-קדישא ללא תשלום. כנראה התחרות בין החברות קשה, והם עושים מה שהם עושים, ואין לנו שום אפשרות לפקח עליהם, כי אלה חברות פרטיות שמתעסקות בהקמת המצבות.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע, כפי שאמרתי בתחילת דברי, להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים, כדי לאפשר גם לחברות-קדישא להביא את עמדתן, ושם ילובן הנושא. בוודאי יש מקום לתקן ולשפר. צריכה להיות ביקורת על המאזנים של חברות-קדישא, דבר שלא נעשה בעבר. כפי שציין פה המציע, אכן באחרונה אנחנו – – –

אריה גמליאל (ש"ס):

צריך לתבוע תקציבי פיתוח גדולים יותר. מיליון שקל זה – – –

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

לכן גם המדינה, הממשלה, שהיתה חלק מההסדר, צריכה להעמיד לרשות חברות-קדישא תקציבי פיתוח כדי שיוכלו לעבוד בתקציבים ממשלתיים ולא יצטרכו לגבות דמי מכירת קברים, ואז יוכל המשרד לפקח על המחיר שבו יימכר קבר בחיים, ואיך צריך להפעיל את הדברים האלה לשיפור אין-סוף.

לכן, כשקראתי את הכתבה שהתפרסמה בעיתון "הארץ" לפני כעשרה ימים, לפני שהועלו ההצעות לסדר-היום, פניתי ביוזמתי למחלקה שבמשרד הדתות וביקשתי לבדוק את הנהלים. הוריתי לקחת רואה-חשבון לבדוק מה קורה ואיך אפשר לפקח גם על הנושא הזה.

אני חושב שמן הראוי לציין לטובה את יוזמתו של חבר הכנסת גולדשמידט בהעלאת הנושא. מגיע לו "יישר כוח". אולי הודות ליוזמתו יתקיים בוועדת הפנים דיון ממצה כדי לבדוק איך ניתן לשפר את הדברים שניתן לתקנם כדי שהציבור לא יסבול.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, להעביר את ההצעה לוועדת הפנים. שם יתקיים דיון עם כל הגורמים, עם כל הנוגעים לנושא, מה אפשר לייעל וכיצד אפשר לשפר את הנושא של חברות-קדישא.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה לא התייחסת לנושא ההפרשה של עד 10% לגמילות חסדים. אני שואל אותך, האם יש בדעת משרד הדתות לבדוק את כל ההפרשות שנעשו בעבר, והאם יש בדעת משרד הדתות להמשיך את הנוהג הזה של ההפרשות לגמילות חסדים והשאר את הנושא לשיקול הדעת של חברות-קדישא בלי שיהיה על זה פיקוח ציבורי, ושרוב הכסף יעבור – – –

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

כפי שצינתי, מאחר שחברות-קדישא הן עמותות והן עצמאיות, אינני יודע אם מבחינת החוק משרד הדתות מוסמך – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אבל יש להם מונופול.

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

לכן אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים, כדי לדון בהצעות שאתה מעלה. אם זה ניתן מבחינת החוק ומבחינת האפשרויות, בוודאי נשמח לעשות זאת. כפי שאמרתי, אני בעד שיהיה סדר בעניין, שלא ינצלו את המצוקה. כפי שצינתי, יש מקרים חריגים, שמשפחת הנפטר רוצה שהנפטר יגיע לקריית-שאל ושם, כידוע, אין מקום, ואז אומרים להם: תשלמו כך וכך אלפי שקלים ואנחנו

מוכנים לתת לכם חלקה. אני רוצה שיהיה בעניין הזה סדר, שיהיו מחירים קבועים מראש, ושיהיה במשרד הדתות – אם מבחינת החוק יש לנו סמכות לעשות זאת.

לכן אני מציע, שהעניין הזה יידון בוועדת הפנים על כל פרטיו. לכן אמרתי שמגיע לך ציון לשבח על יוזמתך לעלות את הנושא. אני מאמין שיתעורר דיון ציבורי, שייתן את אותותיו בשיפור העניין.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן השר, תרשה לי, כדי להעשיר את הנושא ולהפנות זרקור לנקודה אחת. לא שמעתי סעיף מיוחד של תחזוקה. הרי אנחנו יודעים – כולנו באים שמה מזמן לזמן, להלוויה, לאזכרה – שיש תחזוקה. אבל זה כנראה כלול בסעיף אחר.

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

לא, במשרד הדתות אין סעיף כזה. בחברות-הקדישא יש. סעיף הפיתוח שיש להן, זה גם תחזוקה.

היו"ר ד' שילנסקי:

זה כולל תחזוקה?

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה להפנות תשומת הלב של ועדת הכנסת שאליה יועבר הנושא, שתראה את הנושא הזה, כי אני חושב שזה צריך להיות סעיף נפרד.

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

ברצון רב.

היו"ר ד' שילנסקי:

זה נעשה. אבל טוב שזה יהיה בסעיף נפרד, אז תמיד יודעים. אומנם בית-העלמין הזה כבר לא פעיל, אבל שיהיה מובטח שיש תקציב אחזקה לכל השנים.

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

אנחנו ניקח את זה לתשומת הלב, ונעשה כמיטב היכולת בעניין הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שאול יהלום, אני מבין שאחרי תשובת השר, אין לך הצעה אחרת.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, על איזה בית-עלמין אדוני דיבר?

סגן השר לענייני דתות ר' פנחסי:

הוא מדבר באופן כללי.

היו"ר ד' שילנסקי:

זה לא היה בבחינת ביקורת, פשוט מבחינת היעילות הצעתי את הסעיף הזה.

חבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

קודם כול אני רוצה לומר לחבר הכנסת גולדשמידט, שלא הבנת אותי. אני לא דיברתי כלל על הקבורה בתנועה הקיבוצית. אם תקרא אחר כך את נאומך, אתה תמצא שלשומע היה ברור שאתה רואה את העובדה, שחברות-קדישא אינן מבוקרות על-ידי מבקרת המדינה כבעיה בפני עצמה. אתה הצגת את זה כך, שברור שמי שלא מבוקר על-ידי מבקרת המדינה – כך זה נשמע מדברייך – כבר עושה דברים שאינם נכונים, כתנאי כזה. ואז אני הערתי לך, שכמו שהתנועה הקיבוצית – לא נושא

הקבורה – אינה מבוקרת על-ידי מבקרת המדינה, ואיש לא חושב – ואני ודאי לא – שהיא עושה דברים לא טובים, אל תחשוב שכל דבר טוב צריך להיות מבוקר על-ידי מבקרת המדינה. זו כל הערתי להבהרה, שלא יתפרש אחרת.

אדוני היושב-ראש, חלק מהדברים ודאי צריך לתקן, אבל סגנונו של חבר הכנסת גולדשמידט היה באמת פוגע, בעמותות שעושות את הדברים דורי דורות, במסירות נפש, במסירות נפש גדולה. ואני יודע שכאשר מחפשים עובדים, קשה מאוד למצוא עובדים לעניין הזה. אני מציע שתבדוק את זה בשטח ותראה.

הדבר שאתה אמרת על 10% שיש בנושא, הנושא של 10%, זה עד 10%. שום חברה-קדישא לא מוציאה 10%. מוציאים פרוטות, כאשר רוב הכסף נכנס, ואני מציע שתעבור ותראה כמה צריכה חברה-קדישא בצפון-תל-אביב להשקיע בפיתוח, נניח, של בית-הקברות הירקון, כאשר היא רצה ומבקשת מכל אחד, גם ממשד הפנים, גם מהעירייה וגם ממשד הדתות, והיא לא יכולה לקבל ולא כלום.

אולם מדינת ישראל חוטאת – ואני אומר את זה לסגן השר פנחסי, שאמר את זה – באי-נתינה של תקציב פיתוח לנושא הזה. לפני כחודשיים היתה בתוכנית "כלבוטק" בטלוויזיה כתבה על בית-הקברות בשער-מנשה, שכבר לא משתמשים בו, והמצבות מנותצות ואי-אפשר להיכנס, בושה וחרפה לעם ישראל, למדינת ישראל.

אלי גולדשמידט (העבודה):

שאל יהלום (מפד"ל):

זה מה שאני אומר. במקרה מצאו תלונה. הרי יש בתי-קברות כאלה, ומדינת ישראל, במקום שתיתן כסף כדי לשמור על בתי-הקברות האלה, להשקיע בהם, כי חברות-קדישא לא מטפלות בהם, כי הם גמרו את תפקידם והציבור לא גר באזור, יש שם מושבים ישנים, כל מיני מועצות אזוריות – זו בושה וחרפה למבקר; ולא יעלה על הדעת שמדינת ישראל לא תקציב למקומות אלה כסף, כמו שהיא מקציבה לשמירת המקומות הקדושים. ואני באמת מציע לסגן השר לעשות הכול כדי שהנושא הזה ייפתר בתקציבים הבאים.

באופן פורמלי אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום, אבל מצטרף להצעה להעבירה לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אין הצעה אחרת?

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני חושב שהנושא הזה חשוב מאוד. אנחנו, כראשי הרשויות המקומיות, מרגישים בזה. צריך לתקצב את הנושאים האלה וגם לבקר אותם.

דב שילנסקי (הליכוד):

חברי הכנסת, אם יהיה רוב להעביר את ההצעה לוועדה, ועדת הפנים תדון בזה, לרבות הנושא שהעלה חבר הכנסת יהלום, שבשבילי בכל אופן הוא חדש, שכאשר בית-עלמין מפסיק להיות פעיל, אין אחריות על חברת-קדישא לתחזק אותו. אני חשבתי שזו האחריות של חברה-קדישא. טוב שהפנית את תשומת הלב. הדברים נרשמו בפרוטוקול, וועדת הפנים תראה גם את הצד הזה של הנושא.

חבר הכנסת גולדשמידט, אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

אלי גולדשמידט (העבודה):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו נצביע. מי שהוא בעד העברת ההצעה לוועדה מצביע בעד, מי שמציע להסיר, מצביע נגד. נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שמונה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע, שהצעתו של חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בנושא בתי-העלמין, עוברת לוועדת הפנים.

הצעות לסדר-היום

מסקנות ועדת-רוגל

היו"ר ד' שילנסקי:

אנו עוברים לסעיף האחרון בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 915 ו-919 בנושא: מסקנות ועדת-רוגל.

אני פשוט רוצה לשאול: כתוב אצלי שמשיבה על ההצעה שרת החינוך והתרבות.

שאול יהלום (מפד"ל):

כידוע ליושב-ראש, היא איננה באולם.

היו"ר ד' שילנסקי:

אומרים לי שהיא גם לא בבניין.

חברי הכנסת, לא בגלל השעה המאוחרת, אם ישבנו כבר עד 20:15, אני מוכן לשבת עוד 45 דקות, אבל אם אתם תרצו, בהתחשב בזה ששרת החינוך והתרבות איננה, אם שני המציעים מסכימים, אני מוכן לדחות לשבוע הבא – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

מסכימים.

היו"ר ד' שילנסקי:

מפנה את תשומת לבי סגן מזכיר הכנסת, שאלו הצעות דחופות לסדר-היום ואין חובה שהממשלה תשיב. אבל ליושב-ראש יש שיקול דעת.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבקש הערה בעניין.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה רוצה הצעה לסדר, בבקשה.

מה שהצעתי, זה על סמך שיקול הדעת שניתן ליושב-ראש.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לא יעלה על הדעת, שנושא כזה, שמסעיר את הציבור, והוא נושא מרכזי וחשוב, יועלה כאן, במליאת הכנסת, שלא בנוכחות השרה ושני הסגנים. יש לה שני סגנים. ריבוננו של עולם, אף אחד לא יכול לעמוד כאן? מכל מקום, נדמה לי שאין טעם ואין מקום לדון בסוגיה כזאת שלא בנוכחות השרה ו/או אחד מסגניה.

לכן, אני בהחלט חושב שיש מקום לדחות את הדיון. ואף שהנושא עולה במסגרת הצעות דחופות לסדר-היום, ויש קושי תקנוני בעניין זה, היושב-ראש מתבקש להחליט, שהנושא יועלה בשבוע הבא כאילו לא עלה היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם הצעתי מתקבלת על-ידי שני המציעים – אני מקווה שיושב-ראש הכנסת לא יעניש אתכם בכך שידחה את הדיון בנושא למועדים רחוקים, כי ההצעה נבעה מיוזמתי ולא לפי בקשתכם.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, באתי בריצה, נשארתי כאן במיוחד על מנת לשמוע את הדיון. היה לי עניין רב בדיון הזה. אני מבקש לרשום בפרוטוקול, שאם זו לא היתה שרת החינוך והתרבות, לא סגני שרים ולא הכנסת – היה לי מקום לתביעת נזיקין כנגד מי שגרם לי להישאר כל כך הרבה זמן ולבסוף לא לבוא על סיפוקי.

היו"ר ד' שילנסקי:

הרי נהנית, בשבילך זה תענוג להיות בכנסת.

שלמה בוחבוט (העבודה):

רפאל פנחסי (ש"ס):

אתה מסוגל לדבר שמונה שעות ברציפות – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

היות שאני לא תובע, אולי אפשר למנות עוד סגן לשרת החינוך והתרבות, על מנת שיהיה מישהו שיוכל להשיב. אני רואה זאת בחומרה רבה. אני חושב שעל יושב-ראש הישיבה להיפגש עם יושב-ראש הכנסת, על מנת שזה לא יהיה עניין חד-מפלגתי, ולתבוע את עלבוננו על מה שקרה כאן היום.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש לי הערה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתם רואים, חברי הכנסת, השעה מאוחרת ויש רוח טובה, אם כי אי-שביעות רצון.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש שאכן תהיה החלטה שהנושא יידון לא יאוחר משבועיים מהיום.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש לי הצעה אחרת, שהמציעים יעמדו על קיום הדיון עכשיו ומייד, נקבל החלטה להעביר את הנושא לדיון במליאה, ואז כעונש, כתוצאה מכך שהיושב-ראש ידבר עם יושב-ראש הכנסת על מנת להסביר או לעשות אקט סמלי, יעמידו נושא זה מייד בשבוע הבא לדיון במליאת הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

לאור כל ההצעות, מה אתם מחליטים?

עוזי לנדאו (הליכוד):

לדבר.

עובדיה עלי (הליכוד):

לקיים דיון במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתם יכולים לנהוג על-פי הפרוצדורה. אתם יכולים לעלות ולדבר, ואם איש לא יציע להעביר את הנושא לוועדה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אין מי שיציע להעביר את הנושא לוועדה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

גם אני תומך בקיום דיון במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לנהוג על-פי הפרוצדורה.

חבר הכנסת עוזי לנדאו, תעלה לדבר. ננהג על-פי הפרוצדורה בתקווה שבאמת יוחלט לקיים דיון במליאה. יש לך שבע דקות, חבר הכנסת ידידי עוזי לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, תרשה לי למען הסדר, לפני שניגשים לדיון, אני רוצה להפנות את תשומת לבך לכך, שכשדובר היום על כביש חוצה-שומרון הציע מישהו בקריאת ביניים לקרוא לכביש "כביש השלום", וחבר הכנסת יהלום לקח את היוזמה – חבר הכנסת עובדיה עלי, אודה לך אם תרשה לי לדבר דקה, אני פשוט סוטה מהנושא, אבל אני מוצא לנכון להגיד את הדברים לחבר הכנסת עוזי לנדאו – ובקריאת ביניים, שאני חזרתי עליה כאן ברמקול כדי שהדברים יירשמו, הפנה את תשומת לב כולם לכך שהכביש נקרא "דרך חיים", על שם אביך המנוח, שהיה חבר כנסת שנים ארוכות ושר התחבורה, חיים לנדאו, זיכרוננו לברכה, שהיה יקר לכולנו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה לך על כך שהסבת תשומת לבי, אני מודה לחבר הכנסת יהלום על ההערה שהשמיע.

אני מבקש להעלות לדיון בכנסת את הנושא ששמו דוח נקדימון רוגל, בעניין הטלוויזיה. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. חבר הכנסת יהלום, בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטרף קודם כול לעמדת חבר הכנסת לנדאו ומבקש להעלות נושא זה במליאת הכנסת. לאות מחאה, כפי שהיושב-ראש אמר, על כך שבדיון הזה לא נמצאים שרת החינוך והתרבות ולא סגן השרה, אנחנו סומכים עליך, כיושב-ראש הישיבה עכשיו, שאתה תהיה שגרירנו לקיום דיון במליאה באחד השבועות הקרובים, ושהדיון בנושא לא יידחה לאורך ימים ושנים, כפי שנעשה בנושאים אחרים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מבין שהפנייה ליושב-ראש היא פה-אחד על דעת כולם – להקדים את הדיון. אני מבין שאין הצעה אחרת.

עובדיה עלי (הליכוד):

יש לי הצעה אחרת.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבקש למחות על העלבון הזה שאין איש מהממשלה, ואני מבקש לגרום לכך שהדיון אכן יתקיים במליאת הכנסת בשבועיים הקרובים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני, חבר הכנסת, סגן יושב-ראש הכנסת עובדיה עלי – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת ידידי שאול יהלום.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. הצבעה.

חבר הכנסת עובדיה עלי – נחסוך הצבעה – להסיר את ההצעה של שניהם.

עובדיה עלי (הליכוד):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

מי בעד שנקיים דיון במליאה בנושא זה? מי נגד?

הצבעה מס' 25

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 5

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חמישה בעד, אחד נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעות חברי הכנסת עוזי לנדאו ושאול יהלום בנושא מסקנות ועדת-רוגל יידונו במליאת הכנסת. אני אעביר זאת ליושב-ראש הכנסת.

חברי הכנסת, בשעה טובה ומוצלחת מיצינו את סדר-היום. הישיבה הבאה תהיה, אם ירצה השם, ביום שני הבא, י' בשבט התשנ"ג, 1 בפברואר 1993. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:28.